

64. KOTARSKI KOMITET KPH NAŠICE

KOTARSKI KOMITET KPH-a
 NAŠICE
 Broj: 25/1948. g.

Našice, dne 16.I.1948. g.

CENTRALNOM KOMITETU KPH-a
 (Org. instruktorskom odelenju)

Z A G R E B

Dostavljamo Vam traženi godišnji izvještaj za 1947. god., kako slijedi:

PREGLED POLITIČKE SITUACIJE NA KOTARU JE SLIJEDEĆI:

Politička situacija jeste prilično zadovoljavajuća. Ima manji dio sela koji se teško pokreću u raznim akcijama na izvršenju zadataka u vezi ostvarivanja Petogodišnjeg plana i u tome manjem dijelu sela o kojem govorimo većina naroda svjesno izvršuje postavljene zadatke, dok neznatan postotak izbjegava zadacima. Općenito može se reći da narod našeg kotara 95% učestvuje na izvršenju svih zadataka, koje je trebalo izvršiti. Onaj dio koji se ne odaziva rado izvršavanju zadataka jesu uglavnom elementi koje su pogodili na razne načine Zakoni naše države.

Kod nas postoji Drvni Kombinat Djurdjenovac, koji ima oko 1.500 radnika. Radništvo pod rukovodstvom partijske organizacije u tom poduzeću zalagalo se u potpunosti na izvršenju svih planskih zadataka, koji su predviđeni u 1947. god. Borba se nije vodila samo na izvršavanju postavljenih zadataka, nego i za njihovo premašivanje. Rezultat borbe je bio priličan i plan je u pojedinim granama industrije premašivan od 106% do 142%. Radna disciplina jeste odraz ovih rezultata, samo još kod pojedinih dovoljno nesvjesnih radnika, naročito radnika sa sela postoji religiozna zaostalost, što je došlo do izražaja ovog Božića gdje su pojedini radnici slavili Božić 2 do 3 dana. Ta pojava je obuhvatila oko 400 uglavnom seoskih radnika zaposlenih u poduzeću. Da bi se takove pojave ubuduće spriječile Uprava poduzeća je s nama u sporazumu odпустиła najgorih oko 30 radnika. Posle toga događaja osjeća se da je disciplina mnogo čvršća i rezultat je toga poteza bio dobar.

Borba naših seljaka na izvršavanju zadataka u 1947. godini jeste bila dobra i uporna. Što se tiče sjetve, sjetva je izvršavana sa 98%, isto tako i žetva, kao i svi poljski radovi izvršavani su u potpunosti. Obavezu prema državi u otkupu obaveznih i slobodnih viškova seljaci su izvršili oko 95%. Porez je naplaćen 92% u 1947. god. i sve akcije koje je Fronta provodila seljaštvo je u njima učestvovalo sa preko 90%.

Jedinstvo u Fronti jeste čvrsto između svih nacija i klasa, koji su do sada obuhvaćeni frontovskim organizacijama, ali ima dobar dio naroda koji frontovskim organizacijama nije obuhvaćen tj. učlanjen u organizaciju N.F. Odnos Srba i Hrvata jeste dobar, no i među jednim i drugima postoji šovinistički elemenata, koji su već iz ranije poznati ili kao saveznici

okupatora ili neprijateljski raspoloženi, koji nisu ništa donesli za oslobodjenje naše domovine.

Odnos Komunisti i ostalih frontovaca jeste pravilan i dobar i rukovodioci Komunisti i frontovci uživaju priličan autoritet kod širokih masa.

Narod najviše postavlja pitanja otkupa raznih seljačkih proizvoda i kod tog pitanja osjeća se najviše nezadovoljstva od njihove strane i to dosta iz opravdanih razloga, jer se desi kod dosta slučajeva da narodne vlasti kod otkupa kod pojedinaca odu u skrajnost, ne pazeći dovoljno na urođicu, nego se uporno zahtjeva da svi podmire svoje obaveze do kraja radi čega se desi da pojedini seljaci moraju dati sve svoje žitarice da bi podmirili svoje obaveze, radi čega nastaje tada kod njih negodovanje, čime se uglavnom koriste reakcionarni elementi. Takve greške koje su se dešavale od strane narodni[h] vlasti ispravljaju se i ljudima se vraća stanoviti dio žitarica. Posle djelidbe sjemena i povraćanja žitarica onima, koji su morali sve predati da bi podmirili svoje obaveze, narod uglavnom vidi da se o njima vodi računa i sve ono negodovanje koje momentalno postojalo otpada.

Narod prati i proučava vrlo dobro našu unutrašnju politiku, a isto tako i vanjsku i prigodom sklapanja ugovora o prijateljstvu, uzajamnoj pomoći sa sadašnjim svim našim saveznicima, narod odobrava i govori da je to trebalo već davno učiniti, jer je to jedini siguran put za miran razvitak i život slavenskih naroda. Ima stanoviti dio neprijateljskih elemenata koji su se veselili i nadali da će doći do nekog preokreta, ali sada sve više uvidjaju da od toga nema ništa i sve se više povlače i mnogo manje se čuje za njihove parole o nekom preokretu.

Rad neprijatelja naše nove države, koji se sastoji uglavnom iz mačekovskih, ustaških i četničkih elemenata, osjeća se u slabljenju organizacija Narodne Fronte, koju oni smatraju i nazivaju komunističkom organizacijom i plaše neupućene mase da će im se pomoću tih organizacija oduzeti vjera i slično. Ta rabota uglavnom vodi se pod rukovodstvom klera, koji na predikaonika govore na ratoboran način, da je katolička crkva bedem i snaga koju neće razbiti nikakova oružana sila, tako je naprimjer govorio u selu MARTINU jedan svećenik kojemu do sada još nismo utvrdili ime s kime je bio zajedno i gvardijan našičkog samostana Šlibar Stjepan, koji je za vrijeme predike svirao na klavir i sa zadovoljstvom slušao kako njegov podređeni govori narodu. Kada se zna da je gvardijan našičkog samostana Šlibar Stjepan svećenik, kojega je za vrijeme okupacije odlikovao Stepinac za revno vršenje dužnosti, onda je jasno zašto on sa užitkom sluša i dozvoljava da se tako govori. Rad klera na našem kotaru prilično je aktivan, koji se odražava time, što svakodnevno svećenici kojih ima u Našicama uvijek 8-9 odlaze na sela radi održavanja vjeronauka, koje pravo koriste njih trojica, kojima je naša vlast dala dozvolu. Osim toga oni vode računa o svakom vjerniku pojedinačno da li pohađa crkvu ili ne i gdje zapaze da pojedinci ne polaze crkvu napadaju ga direktno i kore zašto nejde u crkvu. Takvih primjera je bilo u selu Koški gdje je tamošnji svećenik napadao neke ljude u tome smislu. Isto tako je postupao i pomenuti gvardijan koji je napadao druga Ranogajac Slavka iz Granica što ne polazi crkvu. Ovih dana održavao je u Donjoj Motičini Josip Majsterić aktivista N.F. masovni sastanak, kojom prilikom je bio u tome selu i svećenik koji je upozoren da se u selu održava masovni sastanak radi rešavanja važnih pitanja i da on za to vrijeme ne održaje misu radi čega je on u selo došao. No isti se nije obazirao nego je za vrijeme sastanka počeo misu i narod je u dobrom dijelu otišao sa sastanka.

Pošto je u Našicama gvardijan politički nezdrav i protivnik je današnje nove države iz čega je jasno da on tako rukovodi i sa ostalim svećenicima, koji se nalaze pod njegovim rukovodstvom, ovaj Komitet je mišljenja da bi trebalo oduzeti dozvolu trojici svećenika da drže vjeronauk po selima, jer isti to putovanje u sela koriste radi veza sa svojim suradnicima,

davajući im direktive i slično, a i za njihovu protunarodnu djelatnost koju oni kao svećenici vrše. Moliti ćemo naslov da nam po tom pitanju u skoro vrijeme dade potrebne instrukcije.

PRIVREDNI PROBLEMI:

Privredni problemi postojali su početkom 1947. godine i to dosta dugo po pitanju radne discipline, koja nije bila na visini kod svih radnika. Radnici kolonisti koji stanuju u poduzeću držali su se dosta dobro i kod njih disciplina bila je na priličnoj visini, ali kod radnika sa sela kojih u Kombinat u Djurdjenovac radi priličan broj nije bila na visini, jer drugovi nisu shvatili razliku koja postoji u našoj proizvodnji i u kapitalističkoj proizvodnji, tako da se imalo prilično posla da se drugove uspjelo uvjeriti i upoznati ih sa razlikom koja postoji u našoj proizvodnji i proizvodnji kapitalističkih zemalja. Osim toga drugovi rukovodioci nisu pravilno ni u potpunosti bili razradili sa sindikalnim podružnicama i odjelenjima ni dnevne norme na pojedinca da bi svaki znao, koji zadatak stoji pred njim, kojega on treba izvršiti, a nisu bile razradjene niti dekadne niti mjesečne norme. Taj nedostatak se je uklonio nešto kasnije i norme su bile određene, te se je počelo planski ostvarivati postavljene zadatke. Kod svih nedostataka kojih je bilo prilično Partija je uspjela u poduzećima mobilisati sve radništvo, tako da su u pojedinim odjelenjima premašivane norme od 102% do 142% i planski zadaci u 1947. g. su ostvareni.

Partijska organizacija u Djurdjenovcu može se reći prosječne je sposobnosti za ostvarivanje zadataka, koji se pred nju postavljaju i drugovi se već sada pripremaju da odklone nedostatke u 1948. god., koje su imali u 1947. da bi se planska proizvodnja u poduzeću mogla što bolje realizovati.

Mobilizacija radne snage za sječu drva u šumi ide prilično teško, jer imamo 80% sela u ravninama i koji nisu nikada radili šumske poslove, te koji se plaše ići u planine na te radove. Dosada smo uspjeli da šaljemo dnevno u šumu do 250 radnika i kreće se svakodnevno prosjek između 200 i 250. Na reorganizaciji koja je nastala ovih dana po pitanju mobilizacije radne snage taj će se broj dnevno povećavati.

Što se tiče ostvarenja plana u obnovi popaljenih i porušenih zgrada našega područja, plan je izvršen u izgradnji novih kuća sa 155.5%, a popravci su izvršeni sa 87%.

Plan za otkup poljoprivrednih proizvoda tj. pšenice i kukuruza, raži, ječam i zob, kontrahirano i nekontrahirano od planom predviđenog, otkupljeno je 95%. Otkup još traje. Kod otkupa žitarica tj. pšenice kažnjeno je 13 osoba sa kaznama od 6 mjeseci do godinu i pol dana. To su sve uglavnom bogatiji i srednji seljaci. Kod otkupa kukuruza kažnjeno je 14 lica, koji su kažnjavani od 1.000 do 5.000 Dinara i jedan sa prisilnim radom, svi ovi također pripadaju bogatijim i srednjim seljacima. Sjeno je otkupljeno u postocima 166%, slama 115%, suncokret 113%. Krumpir je otkupljen 108%. Kod otkupa krompira bilo je negodovanja, jer je prvi plan koji je postavljen za naš kotar otkupljen jedan dio, a kasnije je plan mijenjan i sam način otkupa jer je u prvo vrijeme krumpir otkupljiv bez ikakvih privilegija, a kod naknadnoga otkupa tj. po Ministarstvu mjenjanjem plana, davana ljudima stimulaciona roba za čitavu vrijednost otkupljenog krompira, radi čega su oni prvi negodovali i još se i danas tuže da je njima učinjena nepravda i da bi trebalo da im se to ispravi. Plan sjena i slame mjenjan je i % bit će manji.

Plan sjetve prema nepotpunim podacima iznaša 98% i kod ostvarenja plana sjetve nije bilo naročitih teškoća, jer je Kotarski N.O. uspio podmiriti potrebe sjemenske robe, koja je dijeljena onim ljudima, koji nisu imali.

Razrez poreza za 1947. god. predviđen je normom 25,000,000, razrez je izvršen na 27,545,171 Din. Od predviđenog plana za 1947. god. ubrano je 92%.

STANJE U ZADRUGAMA:

Na kotaru su osnovane 3 seljačke radne zadruge i to: u Velikom Vučkovcu, Koški i Jelisavcu. Iste zadruge su plan jesenje sjetve izvršile sa 100%, a takodjer su izvršile i plan dubokog zimskog oranja. Napravljen je plan proizvodno financijski za 1948. g. u sve tri zadruge i dostavljeni su Ministarstvu i glavnom zadrudnom Savezu. Zadruge su počele sa radom tek 1947. g. i to sa vrlo malim brojem članova sposobnim za rad, ali su ipak iste sav posao izvršile na vrijeme, a zadruga u Velikom Vučkovcu je imala bolji urod kukuruza i ostalih proljetnih usjeva nego ostali nezadrugari u selu. U istoj zadrugi je bila otežana obrada radi raspačivosti pojedinih parcela zemljišta. Zadruga u Koški je takodjer imala dobre proljetne usjeve iako je istoj zadrugi nedostajalo sprežne stoke i u koliko je imala bila je dosta slaba, te kako imade dosta zemlje za obradu, to je većinom obradivala pomoću traktora iz SPOM-a. Zadruga u Jelisavcu je tek jesenske usjeve počela sijati zajednički. Teškoće kod S.R.Z. u Velikom Vučkovcu su u tome što imadu rasparčano zemljište i nemaju dovoljno radne snage, kao i dovoljan broj gospodarskih zgrada iako su ih nešto u prošloj godini sagradili, a takodjer im nedostaje i dovoljno poljoprivrednog alata, koji bi im bio neophodno potreban. Kod prehrane ima teškoća u tome što je pri podjeli pšenice pripalo na svakoga samo tj. na svaku osobu samo 50 kg., ali su taj manjak nadoknadili u kukuruzu. Što se tiče političkog uticaja na seljake izvan zadruge, on je za sada dosta slab tako da seljaci pod uticajem nekoliko seoskih kulaka vode mržnju prema zadrugarima u istoj zadrugi i odvrćaju ostale seljake od zadruge, jer u zadrugi vide opasno sredstvo za likvidaciju svog špekulantskog i izrabljivačkog rada, te tako traže načina kako bi razbili zadruge. Teškoće u S.R.Z. Koška nisu tako velike jer im je zemlja grupisana, a imaju i dovoljno gospodarskih zgrada kao i poljoprivrednih alata, izuzev kola, koja su im u dosta lošem stanju. Sa ishranom je stanje malo bolje nego u Vučkovcu, jer su isti dobili po osobi nešto više pšenice. Najveća teškoća je bila u stambenom pitanju, što je riješeno izgradnjom tri kuće za stanovanje, ali još uvijek nije u potpunosti riješen. Što se tiče političkog uticaja iste zadruge na nezadrugare u Koški, može se reći da zadrugari uživaju puno povjerenje ostalih seljaka, kao i poštovanje, te se ne osjeća nikakva mržnja prema istim zadrugarima, ali za sada nema nikakvog izgleda da bi se neki riješili da pristupe u Zadrugu.

Što se tiče S.R.Z. u Jelisavcu, ona ima isto poteškoća u tome što joj je rasparčano zemljište i jer je tek sada u organizaciji, te će joj biti potrebno ove godine dati pomoć u izgradnji gospodarskih zgrada koje su tamo planom predviđene. Politički uticaj iste zadruge je potpuno dobar te pojedini seljaci dolaze i traže da budu primljeni u zadrugu, te ako ista u ovoj tj. 1948. god. pokaže dobre rezultate ima najviše izgleda za što brže omasovljavanje.

U posljednje vrijeme je nastalo u kotaru dosta veliko interesovanje za osnivanje Seljačkih radnih zadruga, te su tako dolazili ljudi i tražili uputstva iz Babjaka, Novog Sela, Kravlja, Poganovaca i Stipanovaca. Kotarski Savez im je dao samo uputstva na proučavanje, te kada se prouči kakvi su to ljudi, moći će se pristupiti osnivanju S.R.Z. u tim mjestima ukoliko budu isti ljudi odgovarali.

Nabavno prodajne zadruge na kotaru imale su dosta nedostataka, a tako isto i uspjeha. Takoreći sve su zadruge bile uključene u otkupu zemaljskih proizvoda, neke više, a neke manje, tako da su se u otkupu nekoje zadruge i istakle, a naročito zadruga u Koški, koja je u ovoj godini otkupljala sve vrsti proizvoda od svojih zadrugara. U mnogim zadrugama su ne-

aktivni odbori, a takodjer se je u mnogima događale neispravnosti prilikom naručivanja i raspodjele robe potrošačima. Sada će se prema postojećim upustvima izvršiti reorganizacije Nabavno Prodavnih Zadruga.

Politički uticaj istih zadruga je različit. U nekim selima postoje čitaonice koje su osnovane [radi] pomoći zadruga, koja ih je financirala i gdje su bili aktivniji odbori tu se zadrugari sakupljaju i raspravljaju razne probleme sela, dok u nekim selima zadruga ima samo svoju prodavaonicu, a nikakav rad se ne osjeća politički.

Što se tiče kadrova u istim zadrugama može se reći da nije potpuno zadovoljavajuće, jer imade mnogo sela u kojima nije dovoljno sposoban knjigovodja, a ima ih takovih gdje uopće nema knjigovodje. Za knjigovodje u mjesnim zadrugama su se održavali kursevi, koje su polazili drugovi i drugarice sa našeg kotara, ali u većini slučajeva nisu se htjeli primiti knjigovodstva po povratku sa kursa, nego su otišli na neku drugu dužnost.

PREHRANA STANOVNIŠTVA:

U toku 1947. god. opskrbljivano je prosječno mjesečno, kao i što će se u toku 1948. g. opskrbljivati na R.1. karte je mjesečni prosjek 1.002 člana, na R.2 je mjesečni prosjek 1.061 član, na R.3 je mjesečni prosjek 484 člana, na G. karte je mjesečni prosjek 3.109 člana, na D.1 je mjesečni prosjek 496 i na D.2 je mjesečni prosjek 1.740 člana. U ovu prehranu spadaju radnici namještenici i seljaci bezemljaši sa svojim familijama, medju ove [s]padaju i ostali građani. Ukupno kroz čitavu godinu opskrbljuje se prosječno mjesečno 7.726 duša, što godišnje iznaša 94.716 duša.

Problem u prehrani i snabdjevanju jeste djački dom u Našicama čije pitanje još nije riješeno. 22.XII.1947. odjel Trgovine i opskrbe Kotarskog N.O-a pisao je Ministarstvu Trgovine i opskrbe da se to pitanje riješi i 9.I.1948. urgirao je ponovno za rješenje toga pitanja, ali do danas to pitanje još nije riješeno. Kotarski N.O. opskrbljuje djački dom prema jednom raspisu u kojem se govori o količinama koje treba davati za djake i to Kotarski N.O. daje na svoju ruku, bez da imade odobrenja koje je zatražio 22.XII.1947. broj 19.139/47.

Kotarski N.O. Našice ima organiziranu svoju menzu, koja je smještena u hotelu vlasništvo Franje Kovača u Našicama, koja sada imade u arendi Kotarski N.O. Našice. U toj menzi stalno imade 60 do 70 abonenata, radnika, kotarskih namještenika itd. Osim toga tu se sada hrani može se reći stalno kursisti kojih sada imade oko 70, jedan dio sa poljoprivrednog a jedan dio sa trgovačkog kursa, kod kojih ide snabdjevanje prilično teško iz razloga, što se Našice tretiraju kao provincija (selo) i radi toga ne može ova menza da dobiva više bijelih krušarica nego su prisiljeni da jedu kruh od čistog kukuruznog brašna.

Pošto se na menzi opskrbljuju i radnici i namještenici kotarskog NO-a i pošto su Našice dosta prometan centar, kroz koji prolaze mnogi naši drugovi iz Ministarstava, kao i stranci, koji se skreću da bi tu se na prolazu prehranjivali, stoga bi trebalo da Ministarstvo trgovine i opskrbe pozitivno riješi zamolnicu koju je uputio Kotarski N.O. Našice pod datumom i brojem koji je već prije naveden.

Pitanje stanova i drugih komunalnih problema prilično je teško, jer je na našem kotaru za vrijeme rata prilično oštećeno i porušeno stanova i zgrada. Dobar dio može se reći 85% stambenih zgrada smo uspjeli podići, ali još je u pitanju priličan broj gospodarskih zgrada, koje treba podići i obnoviti. Naročito je teško stambeno pitanje u samim Našicama, koje je kao centar kotara gdje ima dosta ustanova, a najglavnije državne zgrade odnosno zgrade Ži-

dova, koji su pobijeni i njihove kuće postale državna svojina, pa i zgrade koje su bile za vrijeme NDH neke ustanove, te su uglavnom sve bile izgorile, tako da smo se vrlo teško uspjeli smjestiti sa ustanovama i to u vrlo skućenom obliku u kakvom se stanju još i danas nalazimo. Stambeno pitanje još se u Našicama povećalo i s tim, što je posljednje vrijeme došlo prilično vojske u Našice i s tim pitanjem još se i sada borimo i nismo ga riješili, jer ima priličan broj drugova oficira koji nisu mogli dobiti stanove. Njihovo pitanje zaključili smo da riješimo na taj način što ćemo stanoviti broj stanara koji stanuju u Našicama, a nisu ukopčani u privredu iseliti na stanovanje u okolna sela. A osim toga planom je predviđeno da se u 1948. godini podignu i poprave sve kuće državnog karaktera, koje do sada nisu popravljene.

Ozbiljan problem u mjestu Našicama jeste snabdjevanje vodom. U Našicama je sproveden vodovod iz Krndije, koja je udaljena od Našica preko 10. km. I to je bilo još 1905. godine, kada su Našice još bile prilično malo mjesto i graditelji vodovoda gradili su takav vodovod koji je odgovarao za ono vrijeme, međutim do danas su se Našice proširile i povećale za još jedamput toliko koliko su bile u ono vrijeme i one cijevi koje su onda postavljene danas ne mogu više zadovoljiti potrebe na opskrbi vodom. Da bi ipak na neki način pučanstvo dobivalo vode za svoje potrebe i to u najminimalnijem obliku snabdjeva se tako da svaka ulica dobiva dnevno samo 2 sata dok ostali dio dana nema vode. To pitanje postaje još aktualnije sada, kada se kod nas izgradilo nekoliko važnih vojnih objekata, kuda bi također trebalo sprovesti vodu, ali uslijed slabih cijevi to je sada nemoguće. Riješenje toga pitanja nije obuhvaćeno planom za 1948. godinu.

Što se tiče rasvjete u mjestu Našicama postoji električna mreža i to također davno gradjena, koja je vrlo trošna i zahtjevalo bi mnogo investicija da bi se izvršila renovacija čitave mreže. Motor koji je davao pogon za električnu rasvjetu bio je vrlo trošan i nesiguran i Mjesni NO Našice uz pomoć Kotarskog N.O-a jeste priključio električnu struju na drugi motor tj. parni stroj, koji tera poduzeće Borac, industriju za preradu žitarica i na taj način je za sada to pitanje riješeno. Jedino što je još neophodno nužno trebalo bi nabaviti jednu količinu linijske žice da se može osvijetliti selo Martin i Brezik, koji su u neposrednoj blizini samih Našica, a motor bi mogao da kubicira toliko struje.

PODIZANJE KULTURNOG NIVOA NARODA:

Rad državnih organa na tom području ne zadovoljava. Učiteljski kadar u samom centru Našica uglavnom je aktivan i svi su do maksimuma na polju prosvjete iskorišteni. Osim dnevnih školskih sati oni se iskorištavaju za srednje obrazovane tečajeve, koji traju tri puta tjedno do 10 pa i 11 sati navečer, dok učitelji na terenu nisu dovoljno aktivirani u svome zadatku. Rezultat toga jeste da nam u cijelini uzeto 7,6% školskih obveznika ne pohađa školu, a što se tiče rada na likvidaciji nepismenosti tu također učitelji na terenu nisu ove godine dali koliko su trebali dati, na rešavanju tih zadataka. Njihov neaktivan rad ove godine jeste rezultat i nedovoljnog zalaganja učitelja, kao i ostalih organizacija, koje su im trebale u tome pomoći. Kod postavljenih zadataka na likvidaciji nepismenosti, po organizaciji analfabetskih tečajeva, stvar ispočetka nije bila dobro postavljena, jer je bila takova direktiva da se učiteljski kadar može oko 50% iskorištavati na tim zadacima, dok ostali dio učitelja treba da se posveti ostalom radu u školama. Ovo popuštanje oni izgleda nisu pravilno shvatili, radi čega se nisu u radu niti zalagali. Ima pojedinih slučajeva gdje su učitelji pojedinci bili aktivni u radu na likvidaciji nepismenosti, kao na primjer u selu Donjoj Motičini, koji se učitelj nije osvrtao na ništa, nego je pristupio ozbiljno tome zadatku i uspio je na prikupljanju nepismenih na

tečajeve u procentima do 70%, također je bilo sličnih slučajeva koji su se uporno zalagali i uspjeli u priličnoj mjeri.

Što se tiče partijske organizacije i organizacije Narodnog Fronta, kao i drugih te organizacije su zadatak na likvidaciji nepismenosti shvatile, jer je to nekoliko puta sa njima razradjivano i oni su se prihvatili posla ali vrlo je teško uspjeti jednom običnom čovjeku na selu da organizira analfabetske tečajeve, ako u istom selu postoji i učitelj, koji po tradiciji uživa autoritet naroda i neće dovoljno da pomogne kod organizacije analfabetskih tečajeva. Takav je slučaj u Bijeloj Lozi gdje postoji oko 140 nepismenih a tamošnji učitelj jedva je uspio da organizira desetericu koji polaze na tečaj.

U vezi zadataka po pitanju likvidacije nepismenosti na našem području održano je nekoliko konferencija posljednjih dana sa svim organizacijama i taj [je] zadatak ponovno razradjen i konkretno pred pojedince postavljen, po sektorima o kojima moraju voditi računa, oko organizacije tečajeva i njihovog redovnog pohadjanja.

Na početku protekle godine 1947. g bilo je ukupno 55 učitelja-ica, od toga 15 muških i 40 ženskih, a na koncu 1947. g. bilo je ukupno 77 učitelja i učiteljica i nastavnika. Dakle nastavni kadar tokom 1947. g. povećao se za 22 nastavnika.

Na području ima 2 sedmoljetke i to jedna u Našicama, a druga u Djurdjenovcu i 27 osnovnih škola, od kojih su neke otvorene ovoga ljeta, jer se na njima vršila adaptacija.

Na području kotara školskih obveznika ima 5.104 od kojih polazi školu redovito 4.744, nepolaznika 360 što u procentu iznaša 7,6%. Što se tiče učiteljskog kadra on još ne zadovoljava ni brojčano a njihov kvalitet još više jer ima mnogo mladih i neiskusnih učitelja, a s druge strane bili smo prisiljeni radi potrebe kadra da se uzmu u službu više njih koji su sa političke strane prilično nezdravi i od kojih se za sada ne može mnogo očekivati. Osim toga nisu ni djeca raspoređena na učitelje u cijelosti kako bi to trebalo, radi čega ima slučajeva da su mnogi učitelji sa djecom preopterećeni dok ostali nisu, a i sam raspored škola po selima nije još uravnotežen prema brojčanom stanju djece.

Kod nas radi srednje opće obrazovani tečaj na koji polazi 50 drugova i drugarica rukovodioca iz raznih naših ustanova. Ocjena učenja za sada se ne može dati jer je obrazovani tečaj tek ovih dana počeo sa radom. Poteškoće kod samoga tečaja jesu te što nismo snabdjeveni sa potrebnim knjigama za učenje, nego jedino što se na samom predavanju može naučiti. Ovakav sistem jeste dosta težak, jer su to sve uglavnom drugovi sa osnovnom školom, koji bi trebali osim predavanja imati i knjige da mogu čitanjem učvrstiti ono što čuju na predavanjima. Spomenute knjige tražili smo lično preko drugova u Nakladnom Zavodu Hrvatske no tamo ih nismo dobili jer ih nema. Nadalje poteškoće su još i u tome, što su drugovi mnogi vezani za terenske radove i desi se više puta da ne dospiju na predavanje. Iz toga slijedi još veća potreba za knjige iz kojih bi mogao učiti, ako je potrebno i na terenu. Pošto se mentalno ne možemo snaći za potrebne knjige prvog razreda srednje obrazovanog tečaja, molimo naslov da bi sa svoje strane nešto učinio da bi spomenute knjige što prije dobili.

Osim srednje obrazovanih tečajeva rade 4 niža opće obrazovana tečaja i to u selima, gdje je obuhvaćeno 44 polaznika i tu rezultat nije naročit zbog toga, jer polaznici ne pohadjaju redovito isti tečaj.

Osjeća se pomanjkanje nastavnog kadra na sedmoljetkama u Našicama i Djurdjenovcu. Broj nastavnika na višim razredima u sedmogodišnjoj školi u Djurdjenovcu ima 7, a u Naši-

cama 8. Na višim razredima ima nastavnika manji broj koji su svršili filozofski fakultet, ima ih jedan broj koji su svršili pedagošku školu, a neki tek sada studiraju pedagošku.

U centru kotara radi tečaj za djake u privredi tj. naučnička škola kojeg polazi 60 djaka.

Štampa na našem kotaru ne iskorištava se u punoj mjeri, kako bi trebalo i moralo. Čitaonice postoje u nekim selima, ali i one ne rade. Knjižnice postoje u 8 sela, koje se u vrlo maloj mjeri iskorištavaju. Radio aparata ima veoma mali broj u našim selima, osim Djurdjenovca i Našica gdje imade električno osvetljenje i gdje se mogu radio aparati iskorištavati. Narodno sveučilište postoji samo u Našicama na kojemu je do sada održano 9 predavanja koja su prilično zainteresirala mase i tako prilično uspjela. Postoje dva kinematografa i to u Našicama i u Djurdjenovcu. Pjevački zbor postoji u Djurdjenovcu koji stalno radi, dok postoji zbor i u Našicama, koji je do sada bio vrlo dobar, ali uslijed pomanjkanja zborovodje sada ne radi.

STANJE U PARTIJSKOJ ORGANIZACIJI:

Razvitak socijalnog i nacionalnog sastava Partijske organizacije na našem kotaru bio je slijedeći: U januaru 1947. g. stanje bilo je

Januar 1947.	Člana	Srba	Hrvata	Ostali	Radnika	Seljaka	Namješt.	Ostalih
272	160	92	19	112	146	12	2	
Primljeno 47.	22	13	9		1	17	4	
Pridošlo	127	77	49	1	15	98	18	3
Otišlo	114	61	50	3	58	47	8	1
Isključeno	52	34	18		23	28	1	
Umrlih	3		2	1		2	1	
U SKOJ	1	1				1		
U kandidate	2	1	1		1	1		
Decembar 47. g.	248	147	90	11	48	182	24	4

Na radu oko pripremanja kandidata za prijem u Partijsku organizaciju za prijem u kandidate radjeno je individualno sa pojedincima, a sa kandidatima radjeno je sa 80% kandidata da su prisustvovali teoretskim i radnim sastancima, dok je sa ostalima radjeno da su dolazili samo na teoretske sastanke.

Ideološki nivo članstva na našem terenu jest takov da imademo 40% otprilike, da im je nivo na dobroj visini, a što se je odrazilo na izvršenju zadataka i u opće o disciplini, dok kod ostalog postotka jeste dobar dio ispod prosječnoga, a jedan manji dio od toga je vrlo slab, to se isto tako ocjenjuje prema radu i disciplini partijske organizacije.

Literatura koja se je uglavnom proučavala radi uzdizanja ideološkog nivoa jest Historija SKP(b), Partijska izgradnja i Borba Naroda Jugoslavije, kao i tekuća štampa.

Disciplina kod članova Kotarskog Komiteta, tokom godine bila je možemo reći prosječno zadovoljavajuća, a bilo je i nediscipline iz neopravdanih razloga u manje slučajeva, kod nekolicine drugova i to u nedolaženju na redovne sastanke, plaćanje članarine pa i u izvršenju zadataka. Kod ostalog članstva partijskoga u plaćanju članarine bilo je kod 20% članstva vrlo slaba i to su uglavnom oni, kod kojih je idejni nivo vrlo slab ili nikakav, kod tih je također bila i slaba disciplina i u dolaženju na sastanke, kao i izvršavanju zadataka, a kod ostalog broja članstva tj. kod većeg dijela bila je disciplina dobra, kao što su pitanja dolaženja na sastanke, zadaci i članarina. Kod obaveza prema državi tj. kod otkupa, poreza itd., kod onog

članstva koji je tu obavezu imao, možemo reći, da je kod tih obaveza potpuno oportunistički stav i pokušaj izbjegavanja tih obaveza, kod toga dijela članstva bilo oko 4%. O načinu rukovodjenja sa vanpartijskim organizacijama prije svega možemo reći da Partija nije u potpunosti rukovodila sa svima vanpartijskim organizacijama, kao što su HRS, Srpsko Kulturno Prosvjetno Društvo "Prosvjeta", pa i jednim dijelom sindikalnih organizacija. Rad i rukovodjenje sa organizacijom N.F. bio je možemo reći potpuno isti u rukama partijske organizacije. S njom je radjeno tako, da su održavani redovni plenarni sastanci Kotarskog odbora, a i sastanci Mjesnih odbora N.F. Tako isto održavani su redovni masovni sastanci fronte u selu u vezi svih problema, akcija i zadataka i to tako, da se nije niti jedna akcija niti zadatak sproveo bez prethodnog upoznavanja preko sastanaka Fronte u selu, kojim je uglavnom rukovodila Partija. Tamo gdje postoji partijska organizacija u svakom je slučaju polovina članstva partijskoga u odborima Fronte. Što se tiče sposobnosti Fronte u izvršenju zadataka tu se može reći da je bila dobra iako to nije postignuto na polju učlanjivanja u N.F, nego je to vidljivo iz rezultata izvještavanja, svih zadataka i akcija koje su se provodile tokom godine.

Rad sa SKOJ-evskom organizacijom bio je vrlo slab. Kotarski Komitet Partije do skroga vremena može se reći da je imao vrlo slabu kontrolu i pregled rada nad Kotarskim Komitetom SKOJ-a, no isto tako i partijska organizacija na terenu, može se reći da nisu pružale nikakovu pomoć SKOJ-evskim organizacijama sem jednog vrlo malog broja part. organizacija, koje su zaista imale pod svojim rukovodstvom, kontrolom i pomoći SKOJ-evsku organizaciju.

Rad sa sindikalnom organizacijom nije bio kako je gore navedeno u potpunosti pod rukovodstvom Partije na našem kotaru. Jedino je rukovodjeno sa sindikatom u Djurdjenovcu, kojim je zaista rukovodila partijska organizacija gdje se je sindikalna organizacija kao 100% sposobna pokazala za rukovodjenje i izvršenje postavljenih zadataka, dok sa ostalim podružnicama na našem kotaru, kao što su Našice i još u nekim mjestima nije partijska organizacija rukovodila sa tim podružnicama do prije vrlo kratkog vremena. Obuhvaćeno u članstvo sindikata od ukupnog broja radnika na našem kotaru imamo 90%.

Rad i masovnost omladinske organizacije odrazila se je na izvršenju zadataka, koji su bili postavljeni pred nju, a za tu masovnost možemo reći da je bilo obuhvaćeno 60% omladine, a koja se je po takvom sudjenju uključila u sveopće zadatke, dok kod stvarnog njenog učlanjivanja kao članova Narodne Omladine je dosta malen broj.

Sa organizacijom žena priličnu je rukovodeću ulogu odigrala Partija, iako ne sa puno pomoći od strane partijskih organizacija sa terena, već uglavnom rukovodjenjem iz kotarskog centra, a i može se reći da je pokazala prilično sposobnosti tokom godine na pojedinim zadacima, a njezina masovnost nije još uvijek upotpunjena, kako na zadacima, tako i na učlanjivanju u N.F. U radu sa organizacijom žena Partija nije dovoljno, ili može se reći uopće posvetila pažnje ženama za prijem u kandidate za Partiju.

Sa organizacijom HRS-a, pa i sa Srpskim kulturnim društvom "Prosvjeta" možemo reći da se sa tim organizacijama nije uopće pozabavljala partijska organizacija.

POLITIKA KADROVA:

Kod odgoja i uzdizanja partijskih kadrova možemo reći da nije bilo planskoga uzdizanja. Tokom godine bio je samo jedan član K.K. u partijskoj školi pri C.K., jedan se sada nalazi. Održan je jedan seminar svega i to za članove Partije sa terena koji je dao prilično rezultata. Tu je proučavano Referati sa II. Kongresa N.F. Jugoslavije i Partijsku izgradnju, kao i razni

referati viših rukovodioca o međunarodnoj političkoj situaciji, kao što je referat Ždanova i ostalih, takodjer je proučavan Zakon o Petogodišnjem Planu. Članovi Kotarskog Komiteta uglavnom su se uzdizali individualno, već dio čitajući partijski materijal, tekuću štampu, dok jedan manji dio članova Komiteta, su se vrlo slabo i individualno uzdizali.

Kadrovska politika u svim ustanovama državnog aparata nije vodjena pod dovoljnom kontrolom Kotarskog Komiteta vanpartijskih kadrova kod ustanova Saveznog i Zemaljskog značaja, dok sa ustanovama Kotarskog i lokalnog značaja jest rukovodjeno, a partijskim kadrom rukovodjeno je u svim tim poduzećima. U državnom aparatu i u privrednim poduzećima imamo svega 12 žena članova Partije.

Stručni kursevi za uzdizanje stručnih kadrova za našu privredu bili su uglavnom održavani u Djurdjenovcu za same radnike i to održan je:

- 1 strojarski kurs broj polaznika bio je 12 od toga je osposobljeno 5
  - 2 drvarski kurs (škartiraški) broj polaznika bio je 20 od toga je osposobljeno 7
  - 1 drvarski za parkete (škart) broj polaznika bio je 8 od toga je osposobljeno ...8
  - 1 knjigovodstveni broj polaznika bio je 15 i još radi.
  - 1 administrativni broj polaznika bio je 13 od toga osposobljeno 13
  - 1 traktorski broj polaznika bio je 44 od toga osposobljeno 42
  - 1 traktorski broj polaznika bio je 36 još radi
  - 1 poljoprivredni broj polaznika bio je 18 još radi
  - 1 trgovački broj polaznika bio je 53 još radi.
- Ukupno je održano 9 raznih kurseva.

Smrt fašizmu - Sloboda narodu

Za Komitet:⁷⁴

⁷⁴ Izvještaj je potpisala Lucija Koledić, član KK.

65. MJESNI KOMITET KPH SLAVONSKI BROD

MJESNI KOMITET
KOMUNISTIČKE PARTIJE HRVATSKE
SLAVONSKI BROD

Broj: 5/48

Dana: 17 januara 1948. godine

Predmet: Godišnji izvještaj za
godinu 1947. dostavlja

CENTRALNOM KOMITETU K.P.H.

Z A G R E B

1. PREGLED POLITIČKE SITUACIJE U GRADU

Početkom 1947. godine ocjena stanja u gradu može se dati na osnovu faktičkog stanja u našim tvornicama i na masovnosti narodnog Fronta i njegove sposobnosti za izvršenje raznih zadataka kako političkih tako i radnih.

U našim tvornicama početkom 1947. godine stanje nije bilo naročito sredjeno što smo morali u toku godine sredjivati da bi izvršili zadatke u Petogodišnjem planu.

Sindikalna organizacija brojila je 4.628 upisanih članova sindikata od 5.318 zaposlenih radnika i namještenika. Raspoloženje radnika u početku godine bilo je dosta dobro, ali sama organizacija nije bila toliko čvrsta da bi izvršila sve zadatke koji su se postavljali.

Naročito karakteristično kod nas u Brodu jeste u početku godine neslaganje uprava poduzeća na čelu sa direktorom sa sindikalnom podružnicom i nedovoljno koordinirani rad. Direktori poduzeća bili su nekomunisti, uglavnom stručnjaci sa stranim shvatanjima s kojima se nije moglo prići rješavanju privrednih problema na način kako je to tražio tempo našeg privrednog razvitka.

U Narodnoj Fronti početkom godine bilo je učlanjeno 2.547 članova što iznaša 28% od ukupnog broja birača. Osim toga što je bio mali broj članova u N.F.-i u osnovnim organizacijama, uličnim i kvartovskim uspjeli su da se postave kao rukovodioci razni oportunisti, trgovci, obrtnici i razni drugi građanski elementi koji su u Frontu unijeli neborbeni duh i oportunitizam u rješavanju raznih političkih problema i u pomaganju narodnim vlastima na izvršenju raznih zadataka od strane Narodne vlasti.

U početku godine imali smo 106 raznih trgovaca. Svi ti trgovci uglavnom su se bavili trgovinom neracioniranih predmeta i djelomično racioniranim predmetima. U toku 1946. godine manje, više svi su se trgovci prilično bogatili, te se pred nas postavio i zadatak: borba protiv trgovačke špekulacije.

Obrtnici u 1946. godini su se naročito obogatili iskorištavajući slabost našeg državnog sektora i slaboj kontroli od strane Narodnog Odbora.

Usljed porušenosti za vrijeme rata kao jedan od najtežih problema u gradu jeste stambeni problem. U toku 1945. i 1946. godine uspjelo se uglavnom popraviti oštećene zgrade i privesti ih svojoj svrsi, no s time nije niti izdaleka bio riješen stambeni problem, jer je još uvijek ostalo oko 40% porušenih zgrada koje se ne mogu popraviti. Naše tvornice su u toku 1946. obnovile se i počele sa punim kapacitetom rada, kao i prije rata. Taj rad tvornica i potreba radnika u tvornicama uslovlila je priliv radnika sa sela i iz drugih mjesta u grad, te smo već u 1946. godini morali pristupiti raznim mjerama da bi ublažili stambenu krizu.

Unatoč svih mjera i zalaganja organa vlasti i sindikalnih organizacija taj problem ostao je neriješen. Još 1946. godine započeto je sa izgradnjom novih stambenih zgrada koje su u toku 1947. godine dovršene.

Vidnog uticaja na razvitak političke situacije u toku 1947. godine imali su naši doneseni zakoni među kojima se najviše ističe zakon o nacionalizaciji i zakon o Petogodišnjem planu.

Zakon o nacionalizaciji imao je dvostruki učinak. Na radničku klasu uticao je vrlo povoljno što se ispoljilo u diskusijama na konferencijama i raznim sastancima na kojima se diskutovalo o zakonu o nacionalizaciji. Kroz zakon o nacionalizaciji radnici su uvidjeli ostvarenje svojih zahtjeva. Baš kroz zakon o nacionalizaciji ispoljila se klasna svijest i mržnja prema kapitalistima. Nedovoljno protumačen u prvim počecima zakon je negativno uticao na razne obrtnike koji su stekli uvjerenje da će se i na njih primijeniti zakon. Svakako da su se oni kasnije uvjerali i shvatili na koga se odnosi zakon o nacionalizaciji privrednih poduzeća.

Zakon o Petogodišnjem planu uglavnom je povoljno djelovao i prihvaćen je sa oduševljenjem od strane radnih masa. Kao glavni neprijatelj bili su stručnjaci i razni skeptici, koji su mislili da se plan neće moći ostvariti, da su cifre prevelike itd. Partijska organizacija sistematski je prišla objašnjavanju značaja Petogodišnjeg plana, zadataka koje postavlja Petogodišnji plan i što nam Petogodišnji plan donosi. Kod tumačenja zakona vrlo često bilo je nepopularno tumačeno, te su ljudi teško shvaćali i prihvaćali o čemu se govorilo.

Sprovedeni izbori za Narodne Odbore imali su naročito uticaja kod nas u Brodu na sredjivanju samog Narodnog odbora koji je bio prije izbora brojčano vrlo malen i u posljednje vrijeme već prilično nesposoban u izvršavanju zadataka. Takodjer za vrijeme izbora partijska organizacija uspjela je pooštriti borbu protiv raznih tipova i baš u izbornoj kampanji uspjeli smo učvrstiti jače organizaciju Narodnog Fronta koja se je baš tada i brojčano naglo počela razvijati. U izborima pokazalo se da je partijska organizacija bila prilično sposobna za izvršenje takovih krupnih zadataka. Izbori su sprovedeni po planu Mjesnog komiteta i uglavnom izabrani su oni kandidati koji su bili predviđeni da na izborima prodju. Na izborima od ukupno upisanih birača glasalo je 98,72%. Za Narodnu Frontu 98,66%, u kutiju bez liste 1,34%.

Pripojenje Istre Jugoslaviji imalo je naročito utjecaja na raspoloženje narodnih masa. Razine neprijateljske propagande i malverzacije baš na tom pitanju, naročito slomile su svoj vrat. Narod je u tome vidjeo jakost naše države, a tako isto i jakost demokratskih zemalja na mirovnim konferencijama.

Borba Grčkog naroda, događaji u Francuskoj, pokret u Italiji kao i drugi vanjsko-politički događaji, a naročito učvršćenje demokratskih država i likvidiranje fašističkih ostataka i kapitalističkih elemenata vrlo povoljno utiču na razvoj i raspoloženje širokih masa kod nas u gradu. Kod velikog dijela naroda sve veće simpatije imade Sovjetski Savez i demokratske zemlje. Zalaganje delegacije Sovjetskog Saveza na mirovnoj konferenciji za nezavisnost svih naroda još više je učvrstilo uticaj Sovjetskog Saveza kod širokih narodnih masa. Stav delega-

cije Engleske, Amerike i njima podređenim delegacijama na mirovnim konferencijama imali su dvojak učinak. S jedne strane taj stav je naišao na ogorčenje i negodovanje kod većine naroda, a naročito radničke klase, a s druge strane takav stav pružao je nade raznim reakcionarnim elementima koji su u tome gledali restauraciju stare Jugoslavije.

Stvaranje informativnog biroa komunističkih Partija također je gledan sa dvije strane. Radnička klasa i svi ostali napredni elementi gledali su u tome jačanje pozicija komunističke Partije i radničke klase, a reakcionarni elementi tumačili su to kao stvaranje nove internacionale.

Partijska organizacija koristila je sve ove momente za dalje razvijanje i učvršćenje organizacije Narodnog Fronta i sindikata kako bi ih što bolje okupila za izvršenje zadataka u Peto-godišnjem planu. Jedan od osnovnih političkih zadataka bilo je i angažovanje radničke klase u našim privrednim poduzećima na izvršavanju plana i s druge strane uklanjanje svih zapreka za što brže sredjivanje prilika u poduzećima. U naša dva najveća poduzeća (Industrija "Djuro Djaković" i Sind) imali su kao direktore stručnjake koji su se nalazili kao direktori još za vrijeme stare Jugoslavije. Pod njihovim rukovodstvom plan se nije ostvarivao te se nametnuo zadatak da se izvrši promjena u upravi. Izvršenom promjenom uprava poduzeća odnosno direktora uspjelo se postaviti za direktore drugove komuniste, te se od tada angažovanje masa na ispunjenju plana znatno poboljšalo. Neizvršeni planski zadaci u prvoj polovini godine nadoknadjeni su u drugom polugodištu zalaganjem uprava poduzeća, dobrom koordinacijom sa sindikalnom podružnicom i angažovanjem radnika na izvršenju plana.

Partijska organizacija u odeljku preduzeća "Tito" kod borbe za ispunjenje plana imala je u prvom polugodištu 1947. godine velike uspjehe, jer je uspjela angažovati i zainteresovati svakog čovjeka za izvršenje zadataka koji su se postavili svakom radniku, a tako isto i kolektivu. Tako je u prvom polugodištu izvršen plan za 145%. Kod toga je napravljena jedna gruba politička greška. Radnici su uzimali obaveze preko postavljenog planskog zadatka tako velike da ih nisu mogli izvršiti, iako su činili najveće napore u radu. Rezultat takvog rada i nebudnosti partijske organizacije pri uzimanju obaveza imalo je za posljedicu iscrpljenje radnika i smanjenu sposobnost za rad u drugom polugodištu. Rezultat rada koncem godine bio je 108% izvršen plan, a u protivnom bio bi vjerovatno 115% a možda i više.

Poslednja dva mjeseca u našim tvornicama izuzev poduzeća "Tito" koje smo, gore naveli, razvila se živa borba za izvršenje plana. Uspjelo se masovno angažovati radnike, a naročito je došlo do izražaja borba za ostvarenje plana u tvornici "Djuro Djaković" u mjesecu decembru, gdje je zaostatak izvršenja plana bio dosta velik. Zalaganjem rukovodioca i partijske organizacije uspjelo se aktivisati i ostale radnike na izvršenju plana.

Ostvarenje plana na ubiranju poreza imalo je niz poteškoća u prošloj godini. Kao najveća poteškoća bila je ubiranje zaostalog poreza kod onih koji nisu platili za 1945. i 1946. godinu porez. Politička tendenca ljudi koji nisu plaćali porez bila je orijentisana na promjenu vlasti u našoj zemlji. To su većinom bili trgovci, obrtnici i gostioničari. Oni su uglavnom i davali otpor kod razreza poreza. Preko Narodne Fronte uspjelo se kod većine ljudi ubjediti ih u potrebu plaćanja poreza a kod otvorenih špekulanata moralo se prilaziti pljenidbi njihovih nekretnina. Naročito u prvom polugodištu 1947. godine plaćanje poreza bilo je vrlo slabo, dok u drugom polugodištu pod utjecajem vanjskih događaja i učvršćenjem naše vlasti, u zemlji razni špekulanti uvidjeli su da porez neće njih mimoići, jer vlast ne samo da se neće promijeniti nego se sve više učvršćuje. Tako smo mi uglavnom sa našim novim poreskim sistemom uspjeli u priličnoj mjeri razviti i klasne suprotnosti što je došlo do izražaja prilikom razreza

poreza i na raznim masovnim frontovskim sastancima gdje su se javno iznašala imena ljudi špekulanata koji nisu htjeli platiti porez. Siromašni koji imaju vrlo male poreze plaćaju redovito bez ikakvih egzekutivnih mjera i opomena. Uspjeli smo da porez u potpunosti ubremo od poreznika.

U ovom izvještaju važno je spomenuti i razvoj kriminala u toku ove godine, kojih je bilo ukupno 114. Od toga u posljednjem tromjesečju bilo je 60 krivičnih djela. Iz toga je vidljivo da je kriminalitet u zadnjem tromjesečju naglo porastao i [t]o uglavnom radi toga što je nastala zima, te je u to vrijeme izvršeno najviše krađa tekstila, odjevnih predmeta i živežnih namirnica. Karakteristično je da su većina izvršitelja tih krađa malodobnici koji potječu iz siromašnih porodica i koji se nalaze bez ikakvog nadzora. Ovdje se ujedno osjeća i nedovoljna briga za takovu djecu.

U toku 1947. godine Narodna Fronta se sve više jačala i proširivala svoje članstvo tako da je u toku cijele godine porastao broj članova Fronte sa 2.547 na 5.486 tj. sa 28% na 68,4% od ukupnog broja birača. Pored ovoga proširenja Fronte uspjelo se većim djelom odstraniti iz uličnih odbora pojedine špekulante i u odbore postaviti članove Partije i poštene građane. Iako se Fronta proširivala sa novim članovima do II Kongresa Narodnog Fronta u priličnoj mjeri vladalo je nepravilno mišljenje kod jednog broja članova Partije, a naročito kod sindikalno organizovanih radnika da je Fronta privremena organizacija, da je ona izvršila svoj zadatak, da su oni kao članovi sindikata automatski i članovi Fronte, a bilo ih je i takovih koji su Frontu smatrali kao građansku organizaciju, a sindikat radničkom organizacijom. Mjesni komitet u prvom redu razbio je takva shvatanja u partijskoj organizaciji, a zatim u sindikalnoj organizaciji, tako da se može sada reći da je taj nedostatak uglavnom otklonjen. Narodna Fronta kao organizacija uživa veliki autoritet kod građana i danas je već toliko čvrsta da je u stanju da izvrši i najteže političke zadatke. Ogromnu pomoć kroz 1947. godinu dala je Narodna Fronta Narodnom Odboru na otkupu masti, na dobijanju raznih statističkih podataka, a isto tako i sa organiziranjem dobrovoljne radne snage na raznim radovima. Tako da je u toku godine dala 8.960 radnih dana na raznim radovima i 9.107 radnih sati kao pomoć Narodnoj vlasti.

Osnovna pitanja koja narod postavlja jesu pitanja opskrbe sa odjećom, obućom i živežnim namirnicama. Uglavnom narod odobrava politiku dvojnih cijena, ali postavlja pitanje naročito radnici zašto se njih ne snabdije sa svim potrebnim po maksimiranim cijenama, a oni koji imaju novaca i špekulišu kao razni gostioničari, trgovci itd., neka kupe po cijenama u slobodnoj prodaji. Baš posljednjih mjesec i po dana stvorilo se neraspoloženje kod radnika, jer je veliki broj radnika stvarno ostao bez odjeće, a naročito bez obuće, dok je u slobodnoj prodaji bilo cipela koje oni nisu mogli kupiti. Takodjer jedan veći broj školske djece ostao je bez cipela i to djece radnika i najsiromašnijih koji nisu mogli kupiti cipele, jer nije bilo cipela po maksimiranoj cijeni nego je samo bilo u slobodnoj prodaji.

Narod pita zašto se ne vodi veća briga za djecu i zašto se ne da za djecu hrana koja odgovara za njih naročito za malu djecu griz i tome slično.

Radnici kritikuju i postavljaju pitanje zašto je tako velik porez na plaću.

To su uglavnom osnovna pitanja o kojima narod govori. Sa raznim mjerama privrednim, sa politikom vanjskom i nutarnjom uglavnom se narod slaže.

Utjecaj neprijatelja na razvoj situacije u gradu bio je vrlo slab i nije određivao stanje u gradu. Rad neprijatelja općenito bio je prilično slab i nije vidno dolazio do izražaja. Utjecaj Mačeka možemo reći da je u potpunosti uklonjen, možda još kod pojedinih bivših HSS-

ovaca vladaju izvjesne simpatije i to ne toliko prema Mačeku koliko su ideološki vezani sa Radićem i bivšim HSS-om. Kod nas se može više govoriti o djelovanju ostataka ustaških elemenata koji su za vrijeme NDH imali izvjesno dobro mjesto i dobro živjeli, porodice kojima su neki članovi obitelji pali kao ustaše bilo u ratu ili streljani nakon oslobodjenja. Tako smo imali jednu grupu ljudi koji su za vrijeme krstarenja nekih križarskih grupica po Dilju pokušali stvoriti organizaciju koja bi služila kao pomagač tim križarskim grupama i kao politički organizator ljudi protiv Narodne vlasti. U toj grupi nalazilo se 16 ljudi i to gostioničari, trgovci i obrtnici. Nakon hapšenja te grupe i njihovog sudjenja nije se moglo kasnije zapaziti neko djelovanje u tom pravcu. Kroz cijelu godinu pojavile su se nekoliko puta parole ŽAP, živio kralj Petar i slično, i to nesolidno ispisane sa običnom kredom i neorganizovano, jer su se te parole pojavile svega u jednoj do dvije ulice.

Općenito utjecaj klera je još uvijek prilično velik. Imade još uvijek veliki broj radnika koji idu u crkvu čak i u onim danima kada su to radni dani a po vjerskim propisima sveci. Tokom godine taj utjecaj znatno je opao što se vidi iz toga da svega jedna trećina brakova sklapa se kod narodnih vlasti i u crkvi, dok dvije trećine samo kod Narodne vlasti.

Na osnovu pregleda političkog stanja u 1947. godini može se zaključiti da je partijska organizacija preko vanpartijskih organizacija Narodnog Fronta, AFŽ-a, Omladine i sindikata uspjela mobilisati široke narodne mase na izvršavanju privrednih zadataka u Petogodišnjem planu, a isto tako i krupnijih političkih akcija koje je vodila naša narodna vlast i Narodna Fronta. Kao osnovni nedostatak može se podvući slab politički rad oko tumačenja i popularisanja naših zakona i naših raznih uredaba.

2. PRIVREDNI PROBLEMI

Sva naša poduzeća u toku 1947. godine uglavnom su izvršila, a neka i premašila, svoj godišnji plan. Industrija "Djuro Djaković" izvršila je godišnji plan sa 100,7%. Slavonska industrija drva izvršila je plan sa 115%, a godišnji plan 48 dana prije roka. Odeljak industrijskog preduzeća "Tito" izvršilo je plan sa 108%. Ložionica izvršila je godišnji plan sa 113%, a godišnji plan je izvršila 21 dan prije roka. Stanica je izvršila plan sa 100%. Željeznička sekcija izvršila je investicioni plan sa 143%, a plan održavanja sa 128%.

U tvornici "Djuro Djaković" i Sindu do polovine 1947. godine plan se nije izvršavao. Plan se uglavnom nije ispunjavao s jedne strane radi toga što su direktori ovih poduzeća bili ljudi koji ni sami nisu vjerovali da se plan može ostvariti, a s druge strane što plan nije bio razrađen na pojedine radionice, te tako radnici nisu bili upoznati sa planom. Isto tako nije bila uvedena ni dobra evidencija.

Izmjenom direktora i postavljanjem komunista za direktore osjetilo se ogromno poboljšanje u izvršenju plana. Gornji nedostaci su uklonjeni i plan se počeo ispunjavati i premašivati.

Partijska organizacija u svim našim poduzećima svestrano se zalagala i snosila glavni teret rada na organiziranju rada i ostalih radnika na ispunjenju planskih zadataka. Bilo je partijaca koji svojim radom nisu služili primjerom, koji su i ljenčarili te smo takove partijce kažnjavali i isključivali iz Partije. SKOJ-evska organizacija u mnogome je pomogla partijsku organizaciju u borbi za izvršenje zadataka.

Članovi Partije u poduzećima tako reći svi nalaze se medju najboljim radnicima i kao stručnjaci i kao vrijedni radnici. U ustanovama i u kancelarijama u našim poduzećima obično

imademo članove Partije bez stručnog znanja tako da vrlo teško djeluju na razne stare činovnike koji imaju dobro stručno znanje. U ustanovama i kancelarijama često se naredjivački od strane rukovodioca traži da rade možda i prekovremeno da se zadaci svrše jer mnogi namještenici ne posjeduju svijesti i dovoljno ljubavi prema državi i radu.

Iskustvo rada u proteklej 1947. godini pokazalo je da rad u onim poduzećima gdje su rukovodioci članovi Partije pa makar i sa mnogo manjom stručnom spremom ide mnogo bolje kao na primer u SIND-u, gdje je izmjenom direktora stručnjaka došao radnik član Partije plan ne samo izvršen nego i premašen. Takodjer se vidjelo da sa nečlanovima Partije direktorima, vrlo teško je bilo koordinirati rad sindikalne podružnice i uprave poduzeća, jer isti nisu shvaćali od kolike je važnosti rad sindikalne podružnice na mobilizaciji radnika u izvršavanju zadataka. Tako na primer u industriji "Djuro Djaković" dok je bio stari direktor nije se moglo uopšte diskutovati o bilo kakovim potrebama radnika. Naša stanica imala je za šefa člana Partije u prvom polugodištu i zalaganjem i koordinacijom partijske ćelije odnosno sindikalne podružnice i rukovodstva stanice stanica je imala velike uspjehe u radu i bila najbolja stanica u Hrvatskoj. Odlaskom šefa stanice člana Partije došao je novi šef nečlan Partije, stručnjak sa starim shvatanjima što se odmah osjetilo na radu na ekspeditivnosti i ostalim radovima.

Nadalje se pokazalo kao neophodno potrebno da se plan temeljito razradi po raznim radionicama i pojedinačno na svakog radnika. Tako razradjenim planom na pojedince može se angažovati svakog čovjeka za izvršenje plana, jer ima jedno određeno zaduženje.

U praksi se pokazalo apsolutno pravilno uvođenje dnevne evidencije na svakom radnom mjestu koje je služilo kao pokazatelj u radu.

Radna disciplina u prvoj polovini bila je mnogo slabija, dok u drugoj polovini godine znatno se poboljšala. Disciplina je bila raznolika. Kod čistih proletera radnika disciplina je bila na prilično velikoj visini i taj dio radnika uglavnom je i bio nosioc radne discipline. Najveća nedisciplina bila je kod poluproletera tj. kod onih koji su radili u tvornicama, a imali su u selu po nekoliko jutara zemlje. Takovi su često izostajali sa posla, naročito za vrijeme sjetve, vršidbe i ostalih poljskih radova. Takodjer kod toga dijela radnika najviše se svetkovalo razne crkvene blagdane. Ima jedan broj nesvjesnih radnika koji su nastojali zabušavati, išli za vrijeme rada na ljekarski pregled i tome slično. Mi smo kod takovih sprovodili oštriju kontrolu, a konačno smo napravili tako da se lječnički pregled vrši ne za vrijeme radnog vremena, nego poslije i prije radnog vremena. Čim se počeo pregled tako vršiti odmah je smanjen broj ljekarskog pregleda. Mislimo da je ovo dobar način i mislimo da bi ga trebalo uvesti gdje još nije uveden.

Fluktuacija u prošloj godini bila je vrlo velika. Naročito velika fluktuacija bila je kod gradjevinskih radnika, kod sekcije i u Sind-u. U gradjevnom poduzeću svega oko 30% radnika radili su kroz cijelu godinu, dok 70% radnika neprestano se mjenjao tako da često nisu radili više od nedelju dana. U samom gradu nema dovoljno radne snage te smo radnu snagu mobilizirali na razne načine. Radnu snagu koju smo dobivali iz Bosne, iz okolnih i najbližih sela bila je vrlo nestalna i odlazila je na druge poslove.

Uzroci za tako veliku fluktuaciju leže u slijedećem: dolaskom na rad u naša poduzeća mi nismo mogli osigurati stan tako da su često stanovali u šupama i u raznim vrlo lošim barakama, a često i na samim gradnjama. U gradu se nalazilo više raznih poduzeća, naročito se to odrazilo kod gradjevinskih poduzeća republikanskog i lokalnog značaja. Radnici iz gradskog poduzeća odlazili su u republikansko, jer su tamo mnogo bolje plaćeni tako da je u drugom

polugodištu zbog nedostatka radne snage kod gradskog građevnog poduzeća bilo u pitanju uopšte bilo kakav rad. Nejednakost u plaćama bila je vrlo velika te je sasvim razumljivo što su odlazili tamo gdje ih se bolje plati. Isti uzroci fluktuacije jesu i u Sind-u gdje su prosječno najslabije plaćeni radnici od svih poduzeća.

Mobilizacija radne snage za naša poduzeća vršila se uglavnom sa omladinske pruge, iz Bosne i iz okolnih sela. U industriji "Djuro Djaković" uglavnom se dobivala radna snaga od omladinaca koji su bili na omladinskoj pruzi. Slavonska industrija drva mobilisala je za sebe radnu snagu jednim djelom iz Bosne, a jednim djelom iz okolnih sela. Za građevinske radove uglavnom su bili mobilisani ljudi iz Bosne, a za razne građevinske kurseve omladinci iz okolnih sela. Mobilizacija radne snage nije u potpunosti zadovoljila naročito na građevinskim radovima, a nedostatak radne snage osjetio se i u SIND-u.

Gradjevna djelatnost nastavila je sa radovima započetim u 1946. godini odmah u proljeće dok sa novim građevinskim radovima nije se počelo jer se nije moglo planirati odmah jer nisu bili odobreni krediti, nego su se naknadno odobrili krediti za izgradnju grada. Usljed toga nije se mogao sačiniti jedinstven plan koji bi poslužio kao jedna jedinstvena operativa. Tako su kroz cijelu godinu dobivani novi zadaci za izgradnju raznih republikanskih objekata kako je potreba iskazivala. Usljed svega toga ne može se reći da je postojao unapred određen plan izgradnje, nego se može nazvati više izvršeni rad u prošloj godini. Izgradnja grada vršila se od strane Gradskog N.O.-a i od strane Saveznih i Republikanskih poduzeća koji su izgradjivali stambene kuće za svoje radnike. Predviđeni plan izgradnje nije u potpunosti izvršen. Od predviđenih 227 stanova u dva naselja napravljeno je 217 i to istom koncem godine dok je po planu trebalo biti gotovo u mjesecu lipnju. Stambene zgrade nisu završene radi toga što kod izvođenja nije bilo dovoljno materijala kao cementa, drvene gradje i betonskog željeza i pomanjkanja stručne i nestručne radne snage.

Kod nas imade mnogo započetih zgrada koje nisu dovršene. Tako imamo započetu zgradu bivšeg Okružnog NO-a, zatim 8-razrednu školu, jednu veliku stambenu zgradu sa 49 stanova, radničko prenočište tvornice Sind, velika stolarska radiona tvornice Sind, hotel bivši "Grand" i neke ceste. Svi ti objekti osim zgrade bivšeg Okružnog NO-a nisu završeni po planu zato što je u toku godine radjeno nove objekte koji nisu bili u početku godine predviđeni, a bili su hitni te se moralo najprije njih završiti na štetu ostalih kao na primer žitni magacin, sušione u Sindu i drugi poslovi.

Plan radova na kanalizaciji i cestama izvršen je u potpunosti, a na cestama plan je i premašen.

Razrez poreza na dohodak za 1946. godinu vršen je u mjesecu srpnju 1947. godine, i to radi toga što se očekivalo donošenje novog uputstva za razrez po novom poreskom zakonu. Razrez je vršen na taj način što je poreska komisija pojedinačno pretresala svakog poreskog obveznika i odredila visinu poreske osnovice. Nakon toga izvršeno je zaduženje poreza na dohodak po kartotekama pojedinog poreskog obveznika, te je tom prilikom ustanovljeno slijedeće stanje: dugovanje poreza na dohodak iz 1946. godine 4,164.033 dinara i akontacije poreza na dohodak u 1947. godini 5,523.977 dinara, što ukupno iznaša 9,688.010 dinara, koja se svota imala naplatiti do konca 1947. godine. Intenzivnom naplatom počelo se 1 rujna 1947. godine, te je do konca godine naplaćeno 9,960.141 dinar. Prema tome naplata poreza izvršena je sa 103%.

U plaćanju poreza prednjačili su ekonomski slabiji i oni su svoj porez u cijelosti namirili. Ekonomski jači, kao što su trgovci, liječnici, gostioničari i jači obrtnici izbjegavali su da plate

porez. Prema njima se postupilo energičnije i tako se i od njih uspio uplatiti porez. Prilikom vršenja naplate izvršene su svega tri zapljene, ali kod dvojice nije uslijedila prodaja stvari pošto su isti podmirili dug, dok se kod jednog prodaja izvršila.

3. STANJE U ZADRUGAMA

Na teritoriju grada Broda postoji od zadruga radničko-namještentička, obrtnička zadruga "Sloga" (postolarska) i stolarska zadruga "Obnova".

U početku godine radničko-namještentička zdruga okupila je oko sebe većinu radnika i namještenika. Ona je uglavnom vršila distribuciju racioniranih predmeta. Oko nabave neracioniranih predmeta vodila je slabo računa. Pod konac godine broj članova zadruge znatno opada, jer se pri tvornici "Djuro Djaković" i "Sind"-u stvaraju službe snabdijevanja. Ista zadruga se sada u manjoj mjeri bavi i ekonomijom. Ulozi koje ulažu članovi zadruge su vrlo maleni tako da zadruga nema većih uslova za razvitak.

Obrtnička zadruga "Sloga" u svome početku okupila je veći broj ljudi, no kasnije su ljudi napuštali zadrugu, jer su uvidili da kao samostalni obrtnici mogu više da zarade.

Kadar u radničko-namještentičkoj zadrugi je vrlo slab i stručno vrlo malo uzdignut.

Stolarska zadruga postoji još od ranije, te smo ju mi poslije oslobođenja zatekli. Ista zadruga je primjenila pravila naših zadruga no u samoj zadrugi cilj zadrugara jeste što veća zarada. Pod svaku cijenu žele postati samostalni i po mogućnosti pod što manjom kontrolom radi zarade.

4. PREHRANA STANOVNIŠTVA

Prehrana stanovništva vršila se uglavnom na dva načina. Racioniranim predmetima iz državnih magacina putem državnih, zadružnih i privatnih distributera i na slobodnoj prodaji neracioniranih predmeta naročito seljačkih proizvoda (povrća).

Snabdijevanje sa racioniranim predmetima prema određenoj tablici vršilo se uglavnom redovito sa manjim nedostacima koncem godine i to u mjesecima rujna, listopada, studeni, kada se nije dobilo masnoća, jer ih navodno nije bilo.

Snabdijevanje industrijskim artiklima tj. odjećom i obućom nije bilo u dovoljnoj mjeri. Naročito u jesen nastale su poteškoće u radu radi slabe obuće. Broj obuće za radnike i to bakandže u premalom broju dobiva se tako da se ne može podmiriti potrebe radnika. Također premalo materijala za radna odijela dobiva se dok ostale robe ipak dobije se u tolikoj mjeri da su najnužnije potrebe podmirene.

Snabdijevanje na slobodnom tržištu po slobodnim cijenama za radnike bilo je dosta teško. Cijene na tržištu bile su visoke tako da si radnici nisu mogli u dovoljnim količinama kupiti hrane za svoje izdržavanje. Naročito teško jeste radnicima nekvalifikovanim čije su se plate kretale od 2.000 do 3.000 Dinara. Tako na primer krompir trebali su radnici dobiti sa garantovanim snabdijevanjem, ali smo dobili tako male količine da smo svega 10% podmirili potrebe radnika. Ostatak potreba u krompiru radnici su morali da se podmiruju iz slobodne prodaje gdje su plaćali kilogram krompira od 10-16 Dinara.

Prehrana radnika i namještenika u našim menzama također nije zadovoljavajuća. Iako se davala maksimalna pomoć od strane vlasti u davanju mesa, masti, tjestenina i ostalog, ishrana je bila dosta slaba. Kalorična vrijednost hrane u menzama nije bila dovoljna, te su se često radnici bunili protiv slabe košte. Također nije bilo dovoljne kontrole u našim menzama nad

ishranom radnika, nego se prepuštalo rukvodiocima menza koji su često krivo shvatili svoj zadatak u menzama. Umjesto da su vodili računa o što boljoj ishrani, oni su nastojali da imaju šparung u hrani i čiste zarade što više. Ako još tome dodamo da su se dešavale razne kradje u menzama onda možemo zaključiti da komitet, a tako isto i partijska organizacija premalo su vodili računa o ishrani radnika i namještenika.

Najvažnija komunalna pitanja koja su iskrsla iz potreba jesu sledeća: izgradnja stanova, vodovoda, kanalizacije, dobre električne rasvjete, parkova, kupališta i izletišta. Sve ovo navedeno tako reći i ne postoji, a do sada se premalo napravilo da bi se ta pitanja što prije riješila.

Stambeno pitanje je vrlo očajno. To nije samo jedno obično komunalno pitanje nego krupno političko pitanje o kojemu će ovisiti ispunjenje plana u 1948. godini. Unatoč svih traženja nije se pristupilo rješavanju stambenog pitanja brže i pomoć od viših organa Narodne vlasti bila je vrlo slaba. U dvije i po godine uspjele se sagraditi 212 novih stanova što je tako malen broj da se ne može uopšte govoriti o zadovoljenim potrebama. Mišljenja smo da bi ovom pitanju trebalo posvetiti mnogo više pažnje i da bi naša Vlada trebala dati najveću pomoć za rješavanje toga akutnog pitanja.

Pitanje vodovoda i kanalizacije takodjer je jedno vrlo važno pitanje. Usljed bombardovanja i porušenosti kanali su razbijeni tako da smrad iz kanala prodire kroz zemlju i u bliže bunare. Tako smo imali u 1947. godini zaražene skoro sve bunare sa bakcilima tifusa. Usljed toga zavladao je jaka epidemija koja je obuhvatila preko 700 ljudi. Ta epidemija traje i dalje i po iskazima liječnika stručnjaka trajeće sve dotle dok se ne napravi vodovod i ne uredi dobro kanalizacija. Mi smo u 1947. godini uglavnom završili popravak kanalizacije što se nije dospjelo u 1945. i 1946. godini, ali imade mnogo starih kanala zidanih ciglom a i mnogi su raspucani dok odvod iz kanala u Savu za vrijeme velikog vodostaja Save nije moguć, jer Sava zatvori kanal i napuni vodom tako da sav taj izmet stoji u kanalima na površini kanala.

Električna rasvjeta takodjer je vrlo loša. Struju dobivamo iz centrale tvornice "Djuro Djaković". Ista centrala je vrlo loša i u 1948. neće moći snabdijevati sa strujom potrebe grada i komunalnih privrednih poduzeća. Usljed toga što je ista centrala dotrajala i teško će podmirivati potrebe i same tvornice, jer se ista mnogo proširuje sa novim strojevima.

U gradu takodjer nemamo parka jer je u bombardovanju uništen, a po regulatornoj osnovi taj dio se izgrađuje sa raznim zgradama. Krediti koji stoje na raspolaganju jesu vrlo mali i proteći će još više godina dok se ta pitanja riješe. Tako isto loše stojimo sa kupalištima, a izletišta nemamo nijedno, iako imade u blizini zgodnih mjesta za izletišta. Takodjer se osjeća velika potreba formiranja naše lokalne industrije i obrta i onih grana koje mi do sada nemamo, a uništeni su u ratu a od životnih su potreba za razvoj i život naroda u gradu. Baš usljed toga što nemamo parkova, izletišta, kupališta, kazališta i mnogih drugih ustanova kulturnih i zabavnih, prilično je težak život i često vidimo u većem broju radnike i ostale ljude gdje se nalaze po gostionama i tu traže svoju razonodu, jer im mi nismo u mogućnosti pružiti drugi način razonode.

5. PODIZANJE KULTURNOG NIVOVA NARODA

Rad na kulturno-prosvjetnom polju možemo gledati s jedne strane kroz rad naših škola, a s druge strane kroz rad naših organizacija na kulturnom uzdizanju.

Na našem teritoriju postoje tri osnovne škole koje su u prvoj polovini 1947. godine, odnosno u školskoj godini 1946/47. imale 993 polaznika. Za novu školsku godinu 1947/48.

jedna osnovna škola pretvorena je u sedmoljetku te ona sama sada obuhvaća 1177 polaznika. Gradski Narodni odbor izvršio je sve popravke na zgradi sedmoljetke i osigurao potreban inventar, tako da je taj prijelaz u sedmoljetku počeo bez većih poteškoća. Ostale dvije škole rade i dalje kao osnovne škole sa 4 razreda. Učiteljski kadar na osnovnim školama može se podijeliti uglavnom na tri grupe. Prva grupa su stariji učitelji i učiteljice koji nemaju dovoljno političke orijentacije, a i stručna sprema im nije na visini. Ova grupa čini polovicu cjelokupnog broja učitelja. Druga grupa čine učiteljice srednjih godina koje su stručno dosta spremne, u radu se zalažu, ali ne pokazuju dovoljno političkog interesovanja. Treća i najmanja grupa jesu mlađe učiteljice koje nisu završile potpunu učiteljsku školu. One nemaju dovoljnu stručnu sprema, ali se u radu zalažu, politički su ispravne, većinom partizanke i imaju uslova za dobar razvoj.

Uspjeh djaka na sedmoljetki nije zadovoljavajući. Od 1.777 polaznika 350 djaka u prvom tromjesečju imali su nedovoljan uspjeh. Naročito slabu ocjenu imali su učenici u višim razredima sedmoljetke, gdje je od 261 učenika 158 pokazalo negativan uspjeh. Slabo učenje proističe uglavnom iz dva razloga. Jedan je razlog što nema dovoljan broj nastavnika tako da u više razrede sedmoljetke dolaze nastavnici sa drugih škola koji su plaćeni po satu te tako oni ne mogu posvetiti se dovoljno radu sa tim djacima, a drugi je razlog u tome što su razredi vrlo veliki i broje i do 70 učenika. Sama zgrada sedmoljetke zadovoljava po svojoj veličini i u njoj se pored 6 razreda sedmoljetke nalazi i stručna produžna škola i niži obrazovani tečaj. U gradnji se nalazi nova zgrada u koju će se smjestiti viši razredi sedmoljetke.

Osnovna škola u Vinogorju ima sada 147 djaka i koja do sada pokazuje dobre rezultate. Vježbaonica koja ima 4 razreda a koja se nalazi pri učiteljskoj školi a koja ima 133 djaka do sada je pokazala najbolje rezultate, jer svega 9 učenika imaju negativnu ocjenu. Uspjeh u ovoj školi uslovljen je time što su nastavnici dobri.

Broj nastavnika za osnovne škole uglavnom je zadovoljavajući. Nastavnika ima 23, ali nema dovoljan broj nastavnika za sedmoljetku.

Stručnih škola ima dvije i to stručno-produžna koja održava nastavu u sedmoljetki od 5-9 sati naveče i koja broji 337 obveznika. Nastavu vrše uglavnom učitelji i nastavnice sedmoljetke. Uspjeh nije zadovoljavajući, jer je u prvom tromjesečju 50% djaka svršilo razred sa uspjehom. Pored ove škole postoji još i ženska stručna škola. U njoj se nalazi 65 djevojčica, a imaju 3 stalne učiteljice i jednog honorarnog nastavnika. Pošto ova škola nema nikakove perspektive to ćemo poslati prijedlog da se ona raspusti.

Od srednjih škola kod nas još djeluju gimnazija sa 8 razreda i učiteljska škola. I kod jednih i kod drugih osjeća se pomanjkanje nastavničkog kadra.

Početkom 1947. godine bilo je na području grada 234 nepismena, i to do 45 godina starosti, od toga 59 muškaraca i 175 žena. Kroz 9 tečajeva opismenjeno je 119 nepismenih. Krajem 1946. godine u gradu Brodu bilo je ponovo 214 nepismenih i to 90 muškaraca i 124 žene. Ovaj broj nepismenih povećao se usljed dolaska radnika i radnica sa strane. Obrazovano je 10 analfabetskih tečajeva po kvartovima i unutar sindikata i tako obuhvaćeno 108 polaznika.

Pod konac 1947. godine započeo je radom srednje-obrazovani tečaj u kojeg su se upisali 170 polaznika. Od toga broja nakon mjesec dana otpalo je 50 drugova koji zbog svoga redovnog posla nisu mogli polaziti tečaj. Disciplina na tečaju je vrlo dobra, ali uspjeh je srednji, pošto je gradivo prilično veliko, a drugovi su preopterećeni poslom tako da kod kuće nemaju dovoljno vremena da ponove predavanja.

Sam kulturno-prosvjetni rad naših masovnih organizacija nije na onoj visini na kojoj bi mogao biti. Pri Mjesnom sindikalnom vijeću postoji sindikalno kulturno-prosvjetno društvo "Jedinstvo" koje ima aktivnu dramsku grupu koja redovno uči i daje pozorišne komade. Isto tako ima i pjevački zbor. Sindikalna podružnica tvornice "Djuro Djaković" također ima pjevačku i glazbenu sekciju. Ostale podružnice nemaju dovoljno razvijen kulturno-prosvjetni rad.

Gradski i kotarski odbor Narodne Fronte izdaju list ("Brodski list") koji se štampa u 3.000 primjeraka. Ostala štampa također se mnogo čita. Najviše se čita Borba i Glas rada, a zatim Brodski list. Borbe se rasproda do 2.000 komada, a Glas rada do 3.000 komada. I ostalih listova kao Vjesnik, Narodni list te Žena u borbi, Omladinski borac mnogo se čita.

Uticaj radia je vrlo velik. Kolektivno slušanje radia ne održava se, iako neki prosvjetni domovi posjeduju radio aparate, ali pojedinačno mnogo se slušaju naše domaće stanice, kao i strane.

6. STANJE U PARTIJSKOJ ORGANIZACIJI

U toku 1947. godine brojčano stanje partijske organizacije kretalo se na slijedeći način. U siječnju mjesecu organizacija je brojila 404 člana. Od toga je bilo 263 radnika, 41 seljak, 85 intelektualaca, 68 Srba i 319 Hrvata. Tokom godine u našu organizaciju sa drugog terena došlo je 147 članova. Kroz cijelu godinu novoprimljenih bilo je 33. Sa našeg terena otišlo je 157 članova, isključeno i anulirano članstvo je kod 32 druga, te tako u prosincu mjesecu imamo 395 članova, od toga 235 radnika, 24 seljaka, 127 intelektualaca ubrojivši tu i namještenike, 74 Srba i 305 Hrvata.

Kao osnovni nedostatak u radu partijske organizacije na njeno proširivanje jeste premali broj kandidovanih drugova i premalo vodjenje računa o primanju u Partiju iz SKOJ-a. Usljed takovog odnosa komiteta i partijskih ćelija u toku prošle godine imali smo premali broj novoprimljenih članova u Partiju. Iz gore navedenih brojeva vidi se da je postotak radnika u Partiji opao za skoro 6%. Tomu ima dva razloga. Prvo zato što se u toku godine nije vodilo računa o kandidovanju radnika za Partiju, nego se orijentisalo više na razne namještenike i tomu slično. Usljed toga nije se imalo odakle primati u Partiju radnike. Drugo zato što je u toku godine jedan veći broj radnika otišao u razne druge službe kao kontrolnu komisiju itd., a jedan broj radnika promjenio zvanje u namještenika. Neki su postali personalni rukovodioci, sekretari poduzeća i na raznim drugim dužnostima.

Ulaskom u 1947. godinu mi smo u Partiji imali veći broj ljudi koji su primljeni u 1945. i 1946. godini, a da prethodno nisu bili dovoljno provjereni. Isti drugovi unijeli su u partijsku organizaciju oportunitizam i nedisciplinu. Mjesni komitet usljed takovog stanja poduzeo je oštrije mjere za čišćenje partijske organizacije tako da je kako je gore navedeno isključeno 23 i anulirano 9, ukupno 32 druga. Osnovna greška kod toga jeste ta da je pri tome zaboravljeno voditi računa o novim kandidatima i pripremati ih za prijem u Partiju. U prvoj polovini godine imali smo vrlo mali broj kandidata i tek u drugoj polovini godine a naročito pred kraj godine povelu se više računa o novim kandidatima tako da koncem godine imade 127 kandidata. Rad sa kandidatima uglavnom se odvijao u cijeloj partijskoj organizaciji jednako. Na osnovu zalaganja u radu i provjerene prošlosti kandidovalo se drugove. Drugovi su dobivali razne zadatke, a prisustvovali su teoretskim sastancima, gdje su se upoznavali sa osnovnim principima marksizma i lenjinizma i naše Partije. Nakon izvjesnog provedenog vremena u kandidatima ukoliko je drug izvršavao sve zadatke bio disciplinovan, nastojao da uči, partij-

ska ćelija predlagala je Mjesnom komitetu druga da se primi u Partiju. Mjesni komitet kod toga činio je mnogo propusta u toku godine. Dostavljeni prijedlozi sa biografijama i karakteristikama često su stajali u poduzeću po mjesec dva pa i više, a da se partijskim ćelijama nije dao nikakav odgovor da li se komitet slaže sa primanjem ili se ne slaže. Istom pod kraj godine mjesni komitet je ozbiljnije prišao riješavanju prijedloga i na svojim sjednicama raspravljao je o prijedlozima kandidata za prijem u partiju i donošao odluke, odnosno suglasnost sa prijedlogom za prijem u Partiju. Mjesni komitet postavio je da se primi u Partiju istom tada kada se skupe svi potrebni podaci kao za Anketni list i na osnovu svih podataka donošao je odluku. Partijske ćelije same su kandidovale i kod toga je činjeno i dosta grešaka. Često su kandidovani drugovi koji nemaju uslova za prijem u Partiju te su znali biti kandidati po 5 mjeseci, godinu dana, pa čak i dvije godine i na koncu moralo se poništiti kandidatski staž.

Ideološki nivo članova Partije jeste dosta slab. Još uvijek u svijesti članova Partije nisu raščišćena mnoga shvatanja kao pitanje žene, u manjoj mjeri i pitanje vjere. Kod mnogih imade raznih malogradjanskih shvatanja. Kao osnovni razlog tih nedostataka jeste premalo poznavanje marksizma-lenjinizma. Većina članova Partije jesu komunisti po ubjedjenju kao klasno svjesni radnici. Usljed toga i često dolazi do nerazumijevanja raznih metoda rada u razvoju naše privrede i uopšte naše politike.

Na podizanju teoretskog i ideološkog nivoa mjesni komitet poduzimao je razne mjere i služio se raznim metodama. Kao osnovni metod rada partijske organizacije na teoretskom uzdizanju bio je princip teoretskih sastanaka partijskih ćelija. Kod toga rada bilo je izvjesnih uspjeha ali za mnoge članove Partije takav rad postao je kočnica i to onih koji su se brže teoretski razvijali i koji su već tada imali više marksističkog znanja. Polovinom prošle godine mi smo prišli organiziranju teoretskih kružoka u ćelijama po teoretskom nivou članova. Takav metod pokazao se je mnogo bolji, jer se omogućilo teoretski najboljim da se brže razvijaju i da se ne vraćaju na isti materijal. Takav metod uglavnom se sprovodio do konca godine. Osim toga metoda, mjesni komitet u partijskoj ćeliji "Djuro Djaković" organizirao je rad na slijedeći način: Ćelija je bila podijeljena na 3 grupe prema teoretskom nivou a proučavalo se različit materijal. Najslabija grupa proučavala je Razvitak društva, bolja grupa I. glavu Historije i tako redom, treća grupa proučava već IX. i X. glavu. Najprije se održi predavanje o tome koja se uči, zatim se 14 dana po kružocima i individualno uči, nakon čega se održi zajednička diskusija po istoj temi. Takav metod rada pokazao se najbolji i najuspješniji i mi smo mišljenja da takav metod rada postepeno primjenimo i u ostale partijske ćelije. Za sada još nemamo te mogućnosti, jer nemamo dovoljno članova Partije, toliko teoretski spremnih koji bi mogli održavati toliki broj predavanja. Zatim smo imali jedan kurs Historije koji se održao pri Okružnom komitetu u prvoj polovini prošle godine. Ovaj kurs završilo je 17 drugova. Kurs se održavao na taj način što se svake subote naveče održavala po prethodnoj temi, a u nedelju dopodne održavalo se novo predavanje. I ovaj metod pokazao se dosta dobar, ali je bio prekratak rok od nedelju dana da tu temu prouče, jer se drugove nije oslobadjalo praktičkog rada. Mjesni komitet organizirao je jedan večernji kurs političke ekonomije po istom metodu kao i kurs Historije Partije s tom razlikom da se za jednu temu ostavljalo 14 dana za učenje u kružocima i individualno učenje. Proradilo se Ostrovitjanova i Kozlova u toku od 4 mjeseca. Kurs je pohađalo 40 drugova, a nakon 4 mjeseca redovno je išlo svega 20 drugova. Kod prvog i drugog večernjeg kursa nije bio pravilan izbor, jer je mjesni komitet dozvolio da na kurs ide onaj tko hoće tako da su već nakon prve tri teme počeli otpadati, jer nisu mogli savladati.

Kroz proteklu godinu partijska organizacija proučavala je Organizaciona pitanja, Komunistu, Historiju Partije, članke iz dnevne štampe, a pojedinci su čitali i proučavali i raznu drugu marksističku literaturu kao Porijeklo porodice, Od utopije do nauke i drugu literaturu.

Disciplina partijskih ćelija kao cijelina jeste dobra. Zadaci postavljeni pred partijske ćelije izvršeni su u potpunosti sa manjim nedostacima. Partijski sastanci radni i teoretski održavaju se redovito. Partijska članarina naročito u drugoj polovini godine plaća se redovito izuzev pojedinaca koji znadu zaostati po jedan mjesec i to nadoknade u drugom mjesecu. Naši članovi Partije uglavnom nemaju nikakvih posjeda osim nekoliko članova koji izvršavaju svoje obaveze prema državi. Ima pojedinaca članova partije kod kojih nije odgovornost još razvijena i usljed toga izvršavanje zadataka nije uvijek potpuno. Takovi članovi Partije obično se pozivaju na odgovornost od strane sekretara, a ako su veći propusti i greške pozivaju se u mjesni komitet.

Većinom masovnih organizacija rukovodi mjesni komitet i partijske ćelije. Potpuno rukovodstvo partije ostvareno je u Narodnoj Fronti, sindikatu, A.F.Ž.-u, i SKOJ-u. Nije ostvareno u pjevačkom društvu "Davor", Lovačkom društvu i u Ribarskom društvu. To su društva koja su ostala još od vremena stare Jugoslavije, postojala za vrijeme NDH i zadržala se i danas. Tu se uglavnom nalaze razni građanski elementi, a u pjevačkom društvu Davor nalazi se i veći dio Brodske reakcije.

Mjesni komitet sa Narodnom Frontom rukovodi na taj način što su članovi komiteta članovi Gradskog odbora NF-e, sekretari Mjesnog Komiteta Tajnik. U samom odboru NF-a imade većina članova Partije. Sa kvartovskim odborima NF-a rukovode partijske ćelije gdje postoje. U 4 kvarta postoje partijske ćelije i one rukovode sa radom kvartovskih odbora NF-a. U kvartovima gdje nema partijske ćelije radom rukovodi gradski odbor, a pojedini članovi Partije odgovaraju za rad kvartovskih odbora koji su zato zaduženi. Pri većim političkim akcijama kao što su bili izbori ili kada se vrše veće organizacione promene u NF-u, prethodno se održavaju sastanci sa svim partijcima iz pojedinih kvartova odnosno uličnih odbora na kojima se raspravljaju pitanja i zadužuju se partijci za izvršenje tih zadataka.

Sa sindikatom Partija ostvaruje rukovodstvo na taj način što je tajnik sindikata član Mjesnog komiteta, a pored njega u odboru sindikata nalazi se 8 članova Partije. Sa sindikalnim podružnicama rukovodi se na taj način što je u svim većim sindikalnim podružnicama tajnik podružnice ujedno i sekretar ćelije. Medjutim postoji 9 sindikalnih podružnica u kojima nema članova Partije. Rukovodstvo u njima ostvaruje se preko Mjesnog sindikalnog vijeća. U plenumu Mjesnog sindikalnog vijeća koje broji 67 drugova ima 6 članova komiteta i 34 člana Partije.

Mjesni komitet rukovodi sa AFŽ-om na taj način što je tajnica komunista, a imade i više članova Partije u gradskom odboru AFŽ-a. Pri mjesnom komitetu formirana je komisija s kojom rukovodi jedan član komiteta. Ta komisija vrlo slabo stoji i neredovno se sastaje.

Sa fiskulturom mjesni komitet rukovodi na taj način što je formirana partijska fiskulturna komisija pri mjesnom komitetu u kojoj se nalaze partijci fiskulturnici, fiskulturni referent pri Gradskom NO-u, koji je ujedno i član mjesnog komiteta SKOJ-a.

Mjesni komitet rukovodi sa mjesnim komitetom SKOJ-a na taj način što je sekretar MK SKOJ-a član našeg komiteta, a ostali, članovi komiteta SKOJ-a su članovi Partije. U poduze-

ćima i u nekim kvartovima partijske ćelije rukovode sa SKOJ-evskim grupama, a u tvornici vagona sekretar SKOJ-evske organizacije je član part. biroa partijske ćelije.

U početku 1947. godine N.F-a brojila je 2.547 članova, ili 28% od ukupnog broja birača, dok na koncu godine broji 5.486 članova ili 68,4% od ukupnog broja birača. Fronta se prilično omasovila i organizaciono učvrstila tako da može Partija preko N.F.-e u potpunosti izvršiti sve zadatke.

U početku 1947. godine u sindikatu bilo je učlanjeno 4.628 radnika od ukupnog broja radnika 5.318. Na koncu godine od ukupnog broja uposlenih radnika 8.487 organizirano je 8.095. Sindikat je uglavnom okupio sve radnike i namještenike, uspijeva da angažuje široke mase za izvršenje zadataka i to je najjača i najčvršća vanpartijska masovna organizacija preko koje Partija sprovođi partijsku liniju u život.

AFŽ je uspjela masovno okupiti žene u Narodnoj Fronti i žene su vrlo aktivne u fronti. Veliku pomoć žene i organizacija AFŽ daju Narodnoj vlasti na raznim radovima i akcijama koje vodi Narodna vlast i Narodna fronta.

U početku godine bilo je 404 SKOJ-evca, a na koncu godine ima 518 članova SKOJ-a. Broj omladine u početku godine bio je 2.209 od toga obuhvaćeno u omladinsku organizaciju 1.933 člana. Na koncu godine povećao se broj omladinaca na 2.815 od toga upisano u organizaciju 2.791. SKOJ-evska organizacija u toku godine prilično se ojačala, znatno se učvrstila i brojčano proširila. No još uvijek veliki broj omladinaca, mladih komunista nalazi se van SKOJ-evske organizacije. Kao osnovni nedostatak rada SKOJ-evske organizacije jeste premalo posvećivanje pažnje radničkoj omladini, naročito na njenom ideološkom i kulturnom nivou.

7. POLITIKA KADROVA

Rad na uzdizanju kadrova nije bio planski, sistematski, nego se uzdizalo tada kada je bila hitna potreba, tako da su često mnoga mjesta ostala nepopunjena po više mjeseci. Sam komitet (biro) vrlo često je nepopunjen sa jednim pa i više članova što se znatno osjetilo u radu na učvršćenju organizacije i na vođenju kadrovske politike u cijeloj organizaciji. Uzdizanje pojedinih članova Partije na više partijske dužnosti ili za rukovodioce naših poduzeća vršilo se tako da se onda kada se to ukazala potreba sastao komitet ili dva tri člana te su pretresajući organizaciju i pojedinačno članove Partije tražili tko bi mogao da zadovolji na potrebnom mjestu. Iako je uglavnom kadrovska politika bila podvrgnuta stihijskoj potrebi ipak je komitet uspio da izborom ljudi u naše ustanove kao i u Narodni odbor postavi ljude koji su u priličnoj mjeri zadovoljili na svojim dužnostima. Kod uzdizanja drugova za partijske rukovodioce često se i grešilo. Više puta se uzdizalo za sekretare ćelija drugove koji nisu imali sposobnosti, a niti uslova za razvoj te smo ih nakon kraćeg vremena morali smijenjivati.

Ukupan broj žena članova Partije jeste 88, od toga u državnom aparatu i privrednim poduzećima učestvuje svega 58 žena. 30 žena nalaze se kod kuća kao domaćice i to su većinom žene partizanke udane za naše drugove rukovodioce i oficire.

Tokom godine održavalo se 47 kurseva po raznim strukama. Kroz te kurseve prošlo je 1.139 kursista. Najveći broj kurseva održano je pri tvornici "Djuro Djaković". Tokom godine u istoj tvornici završeno je 13 kurseva sa 322 polaznika od kojih je 246 svršilo kurs sa uspjehom. Prema strukama kurseva je u tvornici održano sljedećih: 2 variočka sa 27 polaznika od kojih je 23 završilo kurs, 2 tokarska sa 51 polaznika od toga 37 završilo kurs, 1 revolver-tokarska sa 40 polaznika od toga 39 završilo kurs, 1 frezerski i blanjački sa 27 polaznika od

toga 21 završilo kurs, 1 ljevački sa 14 polaznika, od toga 11 završilo, 1 bravarski sa 29 polaznika od toga 24 završilo kurs, 2 kursa industrijskih kovača sa 19 polaznika od toga 16 završilo kurs, 1 kurs čitanja crteža sa 48 polaznika od toga 27 završilo kurs, 1 alatničarski sa 21 polaznik od toga 13 završilo kurs, 1 šoferski sa 9 polaznika od toga 3 završilo, 1 tehničkih crtača 17 polaznika završilo 16 kurs, 1 vodje dizalica sa 10 polaznika od toga 6 završilo kurs, 1 autogenskih varioca sa 10 polaznika i 10 završilo kurs.

Pri željeznici održano je 5 kurseva sa ukupno 207 polaznika. Kursevi su bili slijedeći: 2 kursa za kočničare sa 115 polaznika od kojih su svi položili ispit. Jedan kurs za tranzitere sa 20 polaznika koji su svi položili ispit, 1 kurs ložača sa 52 polaznika koji su svi završili kurs, 1 kurs čuvara pruge sa 20 polaznika od kojih je 18 položilo.

Zatim je održano 5 kurseva zidara i tesarsa i na tim kursevima osposobljeno je 155 zidara i 50 tesara.

Pored ovoga broja održanih kurseva u toku su 24 kursa sa 405 polaznika.

U tvornici "Djuro Djaković" održaje se 18 kurseva sa 316 polaznika i to po slijedećim strukama: 1 električarski sa 10 polaznika, 2 tokarska sa 39 polaznika, 1 bilježački sa 18 polaznika, 1 kurs normiraca sa 20 polaznika, 1 industrijskih kovača sa 20 polaznika, 1 kotlara sa 27 polaznika, 2 ljevačka sa 51 polaznik, 1 bušača sa 11 polaznika, 1 preseera sa 8 polaznika, 1 kalkulanata sa 11 polaznika, 1 tehničkih crtača sa 20 polaznika, 1 vodja dizalice sa 10 polaznika, 1 glodača-blanjača sa 39 polaznika, 1 daktilografa sa 10 polaznika, 1 bravara sa 12 polaznika, i 1 jednoobrazovnog računovodstva sa 10 polaznika.

Kod željeznice održavaju se 2 kursa sa 31 polaznik[om] i to: 1 kurs za tehničare sa 16 polaznika i 1 kurs desetara sa 15 polaznika.

Pri industrijskom preduzeću "Tito" održaju se 2 kursa sa 28 polaznika. 1 kurs polukvalifikovanih radnika sa 18 polaznika od kojih ima 8 bravara, 9 tokara i 1 instalater vodovoda, koji po završetku kursa trebaju postati kvalifikovani radnici, 2 kursa visoko kvalifikovanih radnika kojega polaze 10 kvalifikovanih bravara i 2 tokara.

U Sindu se održaju dva kursa sa 30 polaznika i to: 1 kurs gaterista sa 20 polaznika i 1 sindikalni kurs sa 10 polaznika.

Za sve ove kurseve može se reći da su uglavnom zadovoljili i da je kvalitet učenja bio dobar. Osjeća se manjak kadrova u knjigovodstvu, a naročito dobrih knjigovodja, te je u tom pravcu učinjen propust što se tokom protekle godine nije održao kurs za osposobljavanje knjigovodja, te ćemo prema tome u toku ove godine taj kurs svakako održati.

U našoj privredi u početku godine bilo je 706 naučnika. Tokom godine napravljeno je ugovora još 493. Na ispit je u protekloj godini pristupilo 256 učenika od kojih je 240 položilo ispit, a 16 je palo na ispitu. Pored toga pristupilo je ispitu 33 priučena radnika od kojih su 32 položili, a svega 1 je pao.

Kao osnovni nedostatak partijske organizacije u kadrovskoj politici jeste nedovoljno vođenja računa o stručnom uzdizanju i usavršavanju članova Partije u privredi. Stoga će biti potrebno članovima Partije rukovodiocima u privredi postaviti kao najvažniji zadatak stručno osposobljavanje kako bi ovladali i u potpunosti se upoznali kroz kurseve sa planiranjem uopšte kao planiranjem proizvodnje, materijala, kadrova, električne energije, mašina, alata i kapitalne izgradnje kao i najdetaljnije upoznavanje svih članova Partije kroz kurseve sa operativnom dnevnom i planskom evidencijom. To je zadatak koji se mora izvršiti kako bi mogli ostvariti zadatke u Petogodišnjem planu.

Smrt fašizmu - Sloboda narodu!

Za Komitet:⁷⁵

MK Brod⁷⁶

1. Iz pažnje koja se poklanja Zakonu o nacionalizaciji i koji se postavlja ispred Plana, vidi sektaški stav part. organizacije.
2. Treba naročitu pažnju posvetiti organizacionim problemima, kao što je struktura part. organiz. i rukovodjenje vanpartijskim organizacijama.

Tehek

---

⁷⁵ Izvještaj je potpisao Franjo Sertić, politički sekretar.

⁷⁶ Zabilješka Antuna Bibera na kraju izvještaja.

66. KOTARSKI KOMITET KPH BROAD

KOTARSKI KOMITET KPH BROAD

Broj: 43/1948.

Dne 19.I.1948. godine

CENTRALNOM KOMITETU KPH

Z A G R E B

I Z V J E Š T A J

za 1947. godinu.

I. PREGLED POLITIČKE SITUACIJE U KOTARU

Početak 1947. godine na našem kotaru je bila politička situacija u priličnoj mjeri problematična pošto su kulački elementi bili uspjeti u selima svojim harangama i otvorenim istupanjem protiv svih privrednih akcija koje je provodila Narodna Vlast. Sa ovakovim metodama neprijateljskog rada uspjeti su da priličan broj seljaka stave pod svoj utjecaj prikazujući se kao prijatelji naroda. Ovakav neprijateljski rad je uspjevao i špekulantski elementi su digli glave pošto su smatrali da će moći koristiti narodnu demokraciju za sprovođenje svojih ciljeva.

Prva ekonomska akcija u ovoj godini bila je otkup kukuruza na kojoj su se bazirala uglavnom sva politička pitanja. Ova akcija bila je stvarno vidna prekretnica za izvršenje obaveza prema državi. U ovoj otkupnoj akciji, koja se odvijala prilično spontano bez naročitih podataka i plana, bilo je potrebno angažovati najbolje kadrove ili gotovo cijeli aparat kotarskih ustanova kao i najbolje aktiviste sa terena. Kod ove akcije kulaci su davali otpor na razne načine, propagirajući da se kukuruz ne preda, već da se potrpa u konje i drugu stoku, kao i da se sakriva. Bilo je potrebno za ostvarenje ovog zadatka primijeniti i prinudne mjere, kao intervenciju kamionima i kažnjavanje pojedinih špekulanata sa prinudnim radom. Ova akcija imala je dobrih rezultata pošto su špekulanti u priličnoj mjeri razbijeni i njihov politički utjecaj na seljake isto tako smanjen, pošto su pojedinci bili kažnjeni jer su povjerovali špekulantskim pričanjima da navodne obaveze neće morati izvršiti. Podignut je autoritet Narodne Vlasti sa ovakovim stavom prema špekulantima. U pogledu grešaka koje su se desile prilikom ove akcije one su proizišle iz toga što je manjkalo na terenu političkog djelovanja kao i političke operativnosti, a s druge strane je manjkalo rukovođenje iz centra sa pojedinih mjerama koje su primjenjivane. S obzirom da je u toku te akcije utjecaj špekulanata na mase u priličnoj mjeri razbijen, likvidirana je u selima u priličnoj mjeri samovolja koja je pod rukovodstvom špekulanata bila počela da ovladava u mnogim selima.

Ovakovo stanje u selima imalo je dosta povoljan teren za ostvarenje plana sjetve. Kod razrade plana nije bilo gotovo nikakvih poteškoća, učešće seljaka kod ostvarenja plana bilo je općenito dobro, što se naročito vidno odrazilo kod zasijavanja industrijskog bilja. To se može najbolje ocijeniti kada uzmemo u obzir 1946. godinu, kada je sa dosta velikim poteškoćama zasijano mnogo manje površine industrijskog bilja, dok u toku ove godine plan za-

sijavanja industrijskog bilja seljaci su prihvatili svojski bez ikakvih poteškoća s obzirom da na našem kotaru nije bilo uobičajeno sijati i industrijsko bilje. Svakako inicijativa kod seljaka je razvijena i radi toga što su seljaci vidjeli da je industrijsko bilje rentabilno i sa povoljnim uslovima da imaju dobre prihode. Kod zasijavanja i obrade drugih proljetnih usjeva, seljaci su se založili u ostvarenje plana. Za ostvarenje plana proljetne sjetve mnogo je pridonela uredba koja je izišla u vezi otkupa obvezatnih viškova a kojoj su određena zaduženja obvezatnih viškova po jutru, dok u jesenskoj sjetvi je bilo izvjesne špekulacije jer su pojedini špekulanti rukovodili se sa time da posiju samo toliko koliko će biti potrebno za njihovu vlastitu prehranu. Ovakovi špekulanti u toku otkupa bijelih žitarica prošli su loše sa svojom špekulacijom, pošto su morali odgovoriti svojim obavezama i predati obvezatne viškove.

Što se tiče otkupa bijelih žitarica ovaj je zadatak ostvaren na kotaru, sa rezultatom 132%. U početku ove akcije pokušali su špekulantski elementi da otkup skrenu ka djelomičnom ostvarenju. Za izvršenje ovog zadatka bile su pripremljene frontovske organizacije, kao partijska i ostale mase u selima. Tim putem stvorena je stvarna podrška na terenu koja je došla do izražaja prvenstveno u tome što su svi aktivisti, članovi odbora itd. predali svoje obvezatne viškove prvi. Kod samog forsiranja glavni metod za ostvarenje plana bio je rukovođenje iz centra sa otkupnim ekipama na terenu i forsiranje odmah u početku otkupa ostvariti otkup u selima sa 100%. Ovim načinom su i druga sela vidjela ozbiljnost otkupa, te su mnoga sela izvršila ovaj zadatak pod rukovodstvom Mjesnih organizacija tako, da su prinudne mjere primjenite u cijelom kotaru samo na jednog špekulanta.

Plaćanje poreza na području kotara postignuo je sa rezultatom 94,5%. Po ovom pitanju u toku naplate poreza postignuti su dosta dobri rezultati ali s obzirom na platežnu moć seljaka nije se naplata poreza odvijala kakove su stvarne mogućnosti platežna moć seljaka. Po ovom pitanju nisu dovoljno izvršene političke pripreme za ovaj zadatak nego je ovaj zadatak prepušten činovničkom aparatu, dok se aktivisti i rukovodioci nisu dovoljno pozabavili niti upoznali sa ovim zadatkom i dosta se teško uživljaju u njega. S druge strane su špekulanti pokušali da vrše naplatu djelomično. Kod izvjesnog broja seljaka postojalo je ono staro gledanje da će se moći provući kao i prije da nikako ne plaćaju porez, te su bili bogatiji ljudi koji su ovaj puta porez naplatili 100%. Ostatak poreza koji nije naplaćen uglavnom je ostao u partizanskim selima gdje postoji izvjesna poteškoća, ali s druge strane i samovolja pojedina.

Nedostatak kod naplate poreza jeste što su naplatni organi ljudi iz starog finansijskog aparata i primjenjuju stare metode, te ne koriste u naplati već stečeno iskustvo iz pojedinih naših akcija koje provodimo. Njihov stari metod jeste masovno pljenje iza čega se nisu poduzimale nikakove mjere te površno u samome radu, odlaganje iz sela dok zadatak nije završen i prelaženje u drugo selo te za njim opet dolazi u ono selo drugi i tim zadatak gubi svoju važnost.

Što se tiče jesenske sjetve sjetva je planirana na cijelom kotaru. Kod planiranja su učestvovali tj. planiranje vršili Mjesni NO-i sa ostalim organizacijama uz pomoć Kotarskog NO-a. Planiranje su seljaci usvojili iako je ono kod nas vršeno od strane Kotarskog NO-a prilično kruto, i ponegdje prelazilo se u sitnice tako da su planom bili zahvaćeni u nekim selima siromašni seljaci sa jutrom zemlje i sl. Bilo je nešto otpora i to u nekoliko sela koja politički lošije stoje, ali i sa njima je pitanje riješeno.

Ostvarenje jesenske sjetve i učešća naroda kao i u proljetnoj sjetvi bilo je općenito dobro. Seljaci su većinom vodili strogo računa kako će ostvariti postavljene im plan. Za izvrše-

nje plana dosta je pomogla uredba o otkupu bijelih žitarica pošto su mnogi radi špekulacije loše prošli kod otkupa. Pitanje sjemena kod jesenske sjetve bio je zadatak šireg karaktera, pošto su bile potrebne dosta velike količine sjemena seljacima koje je trebala Narodna Vlast da osigura. I na našem kotaru podijelito je oko 40 vagona sjemenske pšenice. Ovaj zadatak nije bio organiziran kako bi trebalo i to kod samog čišćenja i raspodjele sjemena. Sama organizacija "Sjeme" centrale pri Kotarskoj zadrugi nije organizirana pošto manjkaju prostorije koje bi mogle primiti i izdati potrebnu količinu sjemena i u kojoj bi se smjestili selektori. Ovim našim nedostacima išla je u prilog sama lijepa jesen te su svi problemi savladani sa dosta dobrim uspjehom. Kod same raspodjele sjemena ova stvar je dobro organizovana, tako da je žito raspodijelito stvarno onima kojima je potrebno, uz izvjesne manje pogriješke. U ostvarenju jesenske sjetve na našem kotaru nema naročitih problema pošto je kod nas većinom sitno i srednje posjedništvo, a s druge strane nemamo napuštene zemlje. Osnovni nedostatak od ostvarenja plana sjetve što nisu uspjeli uporedo sa ostvarenjem plana stvoriti evidenciju. Ovaj zadatak je slabo organiziran, sa svim što je učinjeno po ovom pitanju nije postignut rezultat, te stvar evidencije izgubila je svoju važnost kod seljaka s obzirom da se ova stvar nije temeljito sve godine a niti prije postavila na kotaru. U budućoj sjetvi biti će potrebno ovaj nedostatak riješiti. Na osnovu ove slabe organizacione pripreme špekulanti nastoje ovu stvar još više omalovažiti i naročito u bogatijim selima daju i otpora kada se od njih traže podaci o zasijanim površinama.

Izbore koji su se provodili za Mjesni Kotarski NO kod samih priprema i predlaganja kandidatskih lista vladao je kod naroda veliko interesovanje. U tri sela bila je poteškoća postaviti kandidatske liste za Mjesne NO-e. Kod sprovođenja i izbora za Mjesne NO-e, narodna fronta nije imala inicijative u svojim rukama, pošto poslije otkupa kukuruza, gdje su upotrebljavane prinudne mjere, stajalo je prilično odsustvo kod Frontovskih rukovodioca pa i organizacija. Pošto su špekulanti tj. reakcionarni elementi koristili ove momente, kao i pojedine griješke te su podzemno rovarili u masama i u nekim selima su bili u ofenzivi i to u bogatijim selima i većim kao npr. Stari Perkovci, Kobaš i Klakar te su ova sela slabo izašla na izbore i mnogo su utjecala na rezultate kod samih izbora. Dok kod izbora za Kotarski NO stvar se izmjenila pošto je pojačan rad N.F. prišlo se živom političkom radu u masama, kao i čvršćem stavu i političkom djelovanju prema pojedinim neprijateljskim elementima. Kod ovih izbora rezultat je bio mnogo bolji, dok su reakcionarni elementi rovarili po terenu i računali tj. otvoreno govorili da narod neće izaći na izbore.

U toku ove godine Narodna Fronta provodila je prilične akcije na području kotara, koje su imale dosta dobre rezultate. Na isušanju Jelas Polja učestvovala su masovno sva sela ovoga područja i iskopano je 23.005 m³ zemlje u vrijednosti 1,505.267 Dinara. Nedostatak kod izvršenja ovih radova bio je što je manjkalo rukovodjenje od strane N.F. te volja naroda i raspoloženje koje je vladalo nije iskorišteno, pošto nije bio rad pravilno rasporedjen niti se razvijalo takmičenje na radu.

Na prevozu materijala za popaljena sela, učestvovalo je mnogo sela iz Posavine i preveženo je cigle i crijepa 159.970 komada, ali je kod ove akcije manjkalo rukovodjenje i nisu dovoljno iskorištena prevozna sredstva.

Pošumljavanje je Narodna Fronta na cijelom kotaru uzela na sebe i na dobrovoljnoj bazi ovaj zadatak je izvršen tako da je zasadjeno 253.000 komada biljki i plan je premašen. Ovaj zadatak su mase prihvatile svojski. Na istočnom djelu kotara bilo je više poteškoća kod pošumljavanja i ostale sve frontovske akcije koje su sprovedene na kotaru uvijek sa boljim re-

zultatom i sa manje poteškoća uspijevaju na zapadnom djelu kotara. I ove provedene akcije i rezultati rada uglavnom su se odvijali na zapadnom djelu kotara kao isušenje Jelas Polja i jedan dio pošumljivanja. Razlog ovih teškoća na istočnom djelu kotara jeste što na ovom djelu guši inicijativu masa Narodni poslanik Ivan Vukašinović, koji nastoji da što veći broj pasivizira.

Rad Narodne Fronte na kotaru počeo se aktivizirati od rasformiranja Okružnih ustanova dok u prvom polugodištu 1947. godine rad N.F. bio je dosta stagnirao. Naročito se N.F. organizaciono počela sredjivati od II Kongresa Narodne Fronte Jugoslavije i probudjena je inicijativa odozdo tako da gotovo sva sela na kotaru traže reorganizaciju Fronte a isto tako otpočelo je omasovljenje i upisivanje novih članova.

U pogledu odnosa komunista i frontovaca kako je već napomenuto da je rad Fronte u prvom polugodištu bio stagnirao, kroz to vrijeme uglavnom sve zadatke po raznim pitanjima vukli su komunisti, dok kasnije kako se Fronta sredjuje i postaje aktivnija dolazi kroz rad do zbliženja između komunista i Frontovaca. Općenito odnos je dobar pošto komunisti vladaju sa linijom dosta dobro i podešavaju svoje odnose prema Frontovcima. Ima sela u kojima komunisti neznaju dovoljno angažovati frontovce na raznim zadacima a često puta komunisti ne dozvole da predlozi Frontovaca dodju do izražaja već sva prava monopolišu za sebe.

Kada pogledamo razvoj kroz cijelu godinu možemo konstatovati da su odnosi između Hrvata i Srba koncem godine mnogo bolji. Netrpeljivost i odnosi koji su vladali u pojedinim selima kao Gradiška Bebrina, Kobaš, Stari Slatnik i Šušnjevcima danas su mnogo bolji ili se može reći da su stvarno dobri, jedino se primjećuje u toku jeseni da se povezuje Mačekovski i četnički elementi jedni druge posjećuju i istupaju sa istim parolama jedinstveno. Ovakovo povezivanje dolazi do izražaja naročito na istočnom djelu kotara.

Što se tiče klera općenito na kotaru postepeno priličan broj naroda otpada ispod utjecaja klera. Pravoslavni popovi pokušavaju u pojedinim prilikama da raspiruju šovinizam. Kod Srba oni takav rad provode vrlo vješto i oprezno pošto su Srbi gotovo iz svih sela u kojima žive učestvovali u NOB-e pa više puta u koliko popovi pokušavaju istupiti otvoreno naidju na otpor aktivista.

Katolički kler ima mnogo veći utjecaj na narod, naročito njihov utjecaj se proteže na žene i omladinu i to na Žensku omladinu, čisto seljačku (šokačku) koji oni imaju u većini sela pod svojim utjecajem tako da organizacije SKOJ-a i omladine imaju dosta slab utjecaj na omladinu jer ovakovi omladinci i omladinke stoje u selu po strani od omladinskog rada.

Spoljna politika kroz proteklu godinu odvijala se u ovakovom smjeru: u prvom polugodištu su neprijateljski elementi dizali glave i nastojali držati tempo o nekom skorom ratu, o atomskoj bombi i Američkoj avijaciji ispred koje se navodno neće moći nitko sakriti. Od vremena savjetovanja nekih komunističkih partija u Varšavi, govora druga Molotova na 30-godišnjicu Oktobarske revolucije o atomskoj bombi, štrajkova u Francuskoj i Italiji, borba kineskog i Grčkog naroda, formiranju grčke vlade itd. zašutkali su stvarno okorijeli brbljavci i ovi događaji napravili su stvarno vidnu prekretnicu u vezi vanjske političke situacije.

Sklapanje ugovora sa susjednim i ostalim demokratskim zemljama živo se diskutovalo po selima i odobravalo od strane širokih slojeva naroda koje vide sklapanjem ukora⁷⁷ da se stvara demokratski front snaga i garancija mira na Balkanu i u svijetu.

⁷⁷ Nejasno u izvorniku.

Rad konferencije Ujedinjenih Nacija, govori druga Molotova, Kardelja, Višinskog i Beblera čitali su se u selima i snažno djelovali, ali radi toga što u našim selima čita štampu užu krug ljudi, politički nivo naroda je na dosta niskom stupnju. Ovakovu situaciju, gdje narod nije upoznat stvarno sa ciljevima politike fronta i naše partije koriste Mačekovski i četnički elementi koji naročito nastupaju kod naših ekonomskih akcija gdje se stavljaju u položaj prijatelja naroda. Seljaštvo na kotaru kod kojeg vlada individualni egoizam često i vrlo lako nasjeda kulačkim elementima. Kulački elementi uspijevaju u pojedinim selima da zadrže svoj utjecaj na seljake. Naše ekonomske mjere nisu imale do sada dovoljno efekta na povezivanje seljaka uz politiku Narodne Fronte pošto je otkup kukuruza početkom godine radi pomanjkanja podataka omogućio špekulaciju, jer je išao spontano, a kod otkupa žita s obzirom da je žito podbacilo uredba je opteretila i priličan broj siromašnih i srednjih seljaka. Najnovija ekonomska mjera razrez poreza, pokazala je jasan pravac, ali kod ove akcije kulaci dižu viku kako je politika uperena protiv seljaka i uspevaju da siromašni i srednji seljaci kukaju sa njima skupa i čak da žale kulake govoreći kako su to vrijedni ljudi kako oni rade itd. Jedna je stvar da siromašni seljaci kroz kratko vrijeme iza razreza poreza kada se s njima razgovara vrlo lako razumiju ovu mjeru i odobravaju je. Mačekovski i četnički elementi nastupaju jedinstveno kako je već napomenuto sa poznatim parolama o ratu, o nečem trećem itd. Istupaju takodjer sa parolama da u selima omraze komuniste i ljude iz Kotarskih ustanova govoreći kako su to ljudi koji nameću narodu sve ekonomske mjere, otkup, razrez poreza itd. Isto tako govore narodu, ali ove priče se zadnje vrijeme manje zapažaju u selima kako se navodno govorilo da će nestati gospode a dok sada imade više gospode negoli prije. Sa tim pričama nastoji izolirati rukovodstvo od masa, a s druge strane govore Mačekovci kako je ovo seljačka država i kako će oni svojom borbom doći na Vlast.

Neminovno je da koncem godine uočimo da je njihov utjecaj naročito u izvršenju ekonomskih akcija pa i drugim raznim pitanjima otpao. Jedino oni skreću pozornost masa još k sebi što neprekidno rovale protiv naših ekonomskih akcija, te pojedini neupućeni ljudi misle da su oni koji zaštićuju neke interese seljaka. Uporan stav Narodne Vlasti i izvršenje svih akcija do kraja mase vide i uvjeravaju se da slušati priče špekulanata znači doći u sukob sa Narodnom Vlasti a često puta snositi odgovornost. Takodjer se zapaža da ovakovim stavom Narodne Vlasti u zadnje vrijeme i okorijeli špekulanti priklanjaju se Narodnoj Vlasti pošto vide da ne mogu izbjeći obaveze prema državi.

II. PRIVREDNI PROBLEMI

Na području kotara imademo svega dvije ciglane koje su sposobne za rad. Ciglana Voje Stipančević izvršila je plan sa 100%, dok Galer ciglana je izvršila svoj zadatak sa 60%. Razlog neizvršenja zadatka, jeste pomanjkanje stručne radne snage te pogonskog goriva tj. uglja koji za tu peć odgovara, a takodjer za neizvršenje plana pogodovala je i oluja koja je uništila oko 100.000 komada cigle koja je bila postavljena za sušenje. Krivica je bila i na strani vlasnika ciglane što se nemarno odnosio prema planu, te je radi te stvari predan Javnom tužioštvu.

Na kotaru je bio postavljen plan sječe iz izvoza raznog gradjevno i gorivog materijala iz šume. Plan je 100% izvršen. Partijske organizacije u onim selima gdje postoje, a imale su zadatak izvoza i sječe šume pomogle su u radu i organizaciji kako sječe tako i izvoza. Kod izvoza i sječe šume imali smo jedino poteškoća u Odvoračkim selima oko mobilizacije sprega te smo dvojicu takovih špekulanata i začetnika neizvršenja zadataka kaznili.

U godini 1947. pred naš kotar bio je postavljen plan sagraditi 52 nove kuće i 19 kuća dovršiti. Od toga smo dovršili 31 novu kuću sa 100%, 26 novih kuća 80%, 12 novih kuća sa 50%, dok su tri kuće ostale neizgrađene. 19 kuća koje smo trebali dovršiti završene su sa 100%. Takodjer su izvršene adaptacije popaljenih škola i to u Podvinju i Kobašu. Škola u Podvinju završena je samo što nije izvana uredjena, dok školi u Kobašu manjkaju podovi za dvije sobe. Takodjer smo podigli novu školu u selu Sapci koja [je] pri završetku i moći će se vršiti obuka za koji dan.

Za neizvršenje plana popaljenih sela snosi odgovornosti izvršni odbor Kotarskog NO-a, tu stvar je prepustio Gradjevnom Poduzeću Kotarskog NO-a koje je bilo u to doba mlado i nije imalo veziranog stručnjaka, a s druge strane što Kotarski NO nije imao svojih lokalnih ciglana te je morao ciglu i crijep očekivati od Republikanske planske komisije. Takodjer nam je manjkalo drvenog materijala kao letve, daske itd. te okovi za prozore i vrata koje još i danas nemamo. U izgradnji popaljenih sela narod nam je dao punu podršku naročito u dovozu gradjevnog materijala cigle, gradje itd.

Otkup obaveznih poljoprivrednih proizvoda planom je predviđen kako slijedi:

Proizvodi	Otkupiti:	Otkupljeno:	%
1. pšenice	1,750.000 kg	2,326.526 kg	132
2. ječma	420.000 "	171.305 "	40
3. zobi	450.000 "	172.221 "	38
4. kukuruza	2,150.000 "	1,939.703 "	90
5. graha	80.000 "	25.000 "	31
6. krumpira	200.000 "	440.000 "	220
7. sijena	200.000 "	85.000 "	42
8. slame	600.000 "	65.000 "	10
9. masti	41.000 "	30.036 "	73

Za vrijeme otkupa kako žita tako i kukuruza održavali smo masovne sastanke preko frontovskih organizacija na kojima se ukazivala svrha i potreba otkupa, te je narod počeo da predaje ali ne u cijelosti već djelomično, te smo oformili ekipu koja je forsirala otkup kod onih koji nisu predali 100%. Da nije otkup uspio sa 100% imade krivnje do Kotarskog NO-a jer su pojedina domaćinstva prigodom razreza nepravilno zadužena, jer im je razrez bio veći nego je u stvarnosti bio urod, tako da za sada imademo otkupiti na terenu oko 16 vagona žitarica.

Plan otkupa sijena i slame nismo izvršili a razlog je tomu što smo to shvatili da će to biti lagano otkupiti jer je toga bilo u izobilju a sada tek vidimo da će to ići teže iz razloga što su ljudi viškove sijena i slame prodali na slobodnoj prodaji. Sada je formirana ekipa i dato joj je u zadatak da se otkup sijena i slame imade izvršiti sa 100%. U 1947. godini u vezi otkupa nije nitko kažnjen osim jedan vlasnik vršalice i to bogati a razlog je kažnjavanja što nije izvršio zadatak koji je pred njega postavljen. Isti je kažnjen sa tri godine prisilnog rada.

Plan sjetve na području kotara izvršen je sa 80% prema planu Ministarstva. Poteškoće u vezi sjetve tj. u vodjenju same evidencije o zasijanim površinama jesu u tome što sami seljaci nisu prigodom popisa dali tačne podatke već su svaki puta izjavili manje negoli je u stvarnosti zasijano, tako da još niti danas nemamo tačne evidencije o zasijanim površinama. Prema postavljenom planu Ministarstva imalo se zasijati na području Kotara sa ozimom pše-

nicom 20.418 jutara, a prilikom razrade plana sjetve na pojedino domaćinstvo postignuto je 19.040 jutara.

Razrez poreza koji smo dobili od Ministarstva to je porez na dohodak u iznosu 75 miliona Dinara nije u cijelosti završen na kotaru a razlog je tomu što nam je prema listovima gazdinstva manjkalo na području kotara 8.000 jutara zemljišta. Nakon što je zemlja pronadjena pristupljeno je odmjeri poreza tako da je do danas dovršeno 27 Mjesnih NO-a, dok 13 nije. Za 1947. godinu naplaćeno je poreza 14,250.000 Dinara.

III. STANJE U ZADRUGAMA

Na području našeg kotara do sada su osnovane 3 seljačke radne zadruge. Ove su zadruge malene i nepredstavljaju još uzorna gospodarstva. Jedna zadruga koja se nalazi u selu Oprisavcima, formirana je 1945. godine u jesen u koju je ušlo 13 domaćinstava. Ova zadruga s obzirom da [je] formirana već davno nije polučila naročitih uspjeha nije se omasovila, već naprotiv dva člana su istupila iz zadruge tj. dva domaćinstva dok jedan član tj. domaćinstvo isključen. Nedostatci kod ove zadruge jesu što je slab sustav ljudi koji su u zadruzi pošto u ovakovoj maloj zadruzi ima 4 obrtnika koji su imali rukovodeću ulogu. Pod njihovim rukovodstvom nije razvijena disciplina i jedinstvo u zadruzi već naprotiv netrpeljivost koja se nešto ispravila, ali u stvari se još uvijek proteže. Prihodi sa zemlje su im prilični, ali pojedini radovi su im sa zakašnjenjem, kolektivna stoka im je dosta slabo izdržana i radi ovih nedostataka ova zadruga je slab primjer za razvitak zadrugarstva nego naprotiv u dosta slučajeva služio kao oružje u rukama neprijateljskih elemenata. Pomoć ovoj zadruzi dana je stručna tj. ekonomska, a isto tako prečišćavana je partijska jedinica. Ovoga ljeta zadržna zgrada im je sagrađena sa našom inicijativom, kako bi mogli stoku da bolje odgajaju. Isto tako pružena im je pomoć kod prevoza materijala.

U susjednim selima osnovane su dvije seljačke zadruge u proljeće 1947. godine. Ovo su mlade zadruge i sastoje se od 10-15 domaćinstava ali one su zdrave, i imaju dobro rukovodstvo te vlada u njima jedinstvena disciplina. Poteškoće su kod njih što još nemaju zadržnih štala što im otežava kolektivni rad i kolektivizaciju stoke. Zadrugari se pripremaju da 1948. godine izgrade prostorije koje su im najpotrebnije. Ograda zemlje je dobra kao i prihodi tako da su sve zadruge predale svoje viškove a isto tako njihov standard života dobar. Utjecaj zadruge u Bickom Selu i Poljancima je dobar na seljake van zadruge, pošto njihov rad i jedinstvo u zadruzi ima i politički utjecaj na seljake van zadruge. Isto tako ove zadruge imaju uslova da se brzo razvijaju.

Za osnutak novih seljačkih zadruga budi se inicijativa u priličnom broju sela te seljaci traže zadržna pravila koja proučavaju i diskutuju o osnutku zadruge. I ovih dana je u osnutku zadruga u selu Sredanci.

U nabavno prodajnim zadrugama učlanjeno je na kotaru 86% naroda, a ima 14 nabavno-prodajnih zadruga. Priličan broj ovih nabavno prodajnih zadruga i odigrali su glavnu ulogu u raznim otkupima. U ovim zadrugama je dobar poslovni kadar dok u priličnom broju zadruga još uvijek poslovni kadar nije na osnovi visini na kojoj treba da bude pošto im manjka inicijative za poslovnost i zadatke koje pred njih postavljaju zadaci trgovine a naročito otkupa. Ovaj tip zadruga ima dobar utjecaj na mase i narod se rado skuplja na zadržne sastanke. Od kako je izvršena fuzija zadruga ne mogu da dodju do izražaja zadržne skupštine, pošto narod neće da ide u druga sela, te su tako zadruge prilično izolirane ispod kontrole i učešća naroda.

U upravnim zadružnim odborima nije stvar najbolje sredjena pošto se u zadružne odbore guraju bogati seljaci a narod im je i dao povjerenje pošto su to ljudi koji su prije bili na rukovodećim mjestima u selu. Takovi su ljudi išli u zadružne odbore sa tim ciljem da koriste svojim ličnim interesima što se u stvari dešava, ali mase zapažaju takov njihov rad i sada održavanjem godišnjih skupština postoje uslovi da se zadruge očiste od ovakovih ljudi. Pojedini Mačekovci i četnički elementi koji su ušli u zadružne odbore namjeravaju da koče rad i pris-trani su prema raznim ustaškim familijama a dok istaknute boračke familije zapostavljaju, i na taj način nastoje da izazovu političko negodovanje u narodu.

IV. PREHRANA STANOVNIŠTVA

Snabdjevanje radnika i namještenika i njihovih familija u 1947. godini odvijalo se dosta dobro. Na prehrani smo imali prije kontrole 3.500 osoba ali se ukazala potreba i morali smo da izvršimo kontrolu nad svim radnicima i namještenicima tako da smo poslije te kontrole dobili rezultate dosta dobre i prema tome smo u 1947. godini imali na prehrani 2.951 osobu. Kontrolu smo morali da sprovedemo iz tih razloga jer je jedan dio bio opskrbljen krušaricama i masnoćama. U toj kontroli se dobro pokazala partijska organizacija tako da smo preko partijske organizacije izvršili i ustanovili stvarno stanje. Prehrana samih naših sela je osigurana s tim što u našim selima stanovnici su proizvođači žitarica i svih ostalih živežnih namirnica i na taj način su naša sela osigurana sa prehranom, a radnici namještenici i njihove familije osigurane sa živežnim namirnicama po tablici koja je određena.

Pitanje stanova na našem kotaru je donekle sredjeno, dok imamo par naših sela koja su ratom uništena. Tu je bilo poteškoća za stanovanje ali se prošle godine rešilo to pitanje dosta dobro. Problem stanova za radnike jeste u selu Lužanima gdje je izgradjena nova tvornica i radnici stanuju po kućama kod seljaka i to će se pitanje tokom ove godine morati što hitnije riješiti. Pitanje stanova nije sredjeno u selu Budainki, Brod. Varošu i Podvinju gdje imamo dosta radnika koji rade u proizvodnji, a koji stanuju u obližnjim selima jer u Brodu nemaju gdje jer je razrušen, tako da u jednoj maloj kućici stanuju 2-3 familije.

Uglavnom sela na našem kotaru su opskrbljena sa vodom dok smo imali jedno selo i to Kindrovo koje mu je bilo teško za vodu i tu je izgradjen vodovod koji danas opskrbljuje cijelo selo i to sa dovoljnim količinama vode. Rasvjetljenje imade u dva sela i to na Budainki i Podvinju koja dobivaju energiju iz Tvornice Vagona Slav. Brod ali nije ni u tim selima potpuno sve osvetljeno niti su svuda uvedeni vodovi za električnu energiju te i oni koji imaju uvedeno svijetlo nije im dovoljno jako jer ga tvornica ne može jačega dati. Ostala na sela nisu osvijetljena električnim osvjetljenjem.

V. PODIZANJE KULTURNOG NIVOVA NARODA

U toku 1947. godine rad na podizanju kulturnog nivoa naroda nije bio zadovoljavajući iz tih razloga što se taj posao nije vršio planski ni sistematski. Kod Kotarskog Odbora Fronte nije bila formirana stalna kulturno-prosvjetna sekcija koja bi vodila računa o tom polju rada nego se povremeno prema inicijativi odozdo ili direktivi pojačavao taj rad. U prosvjetnom odjelu Kotarskog NO-a nema čovjeka koji bi svojski prionuo tom poslu, jer se pokazalo da dosadani referent za narodno prosvjećivanje kao cijeli odjel kao cijelina nije se dovoljno založio da preko učitelja i Narodne Fronte više poradi na podizanju kulturnog nivoa naroda.

Naše partijske organizacije u selima su se aktivizirale u rješavanju drugih pitanja kao: otkup, porez, razne akcije itd. dok taj posao nisu ni same shvatile kao važan onoliko koliko jeste te prema tome ga nisu niti forsirale preko ostalih masovnih organizacija.

Početak prošlogodišnje kampanje na suzbijanju nepismenosti bilo je prema dobivenim podacima na području kotara nepismeno 1.080 osoba od kojeg je broja u prošlogodišnjoj kampanji opismenjeno 151 osoba. Prema sadanjim podacima na području kotara ima 929 nepismenih, a planom za ovu sezonu mora se opismeniti 390. Do sada je ove godine formirano 18 tečajeva sa 236 polaznika. Na formiranju tečajeva radi se i dalje. Na ovom zadatku se nije dovoljno angažirao niti Kotarski prosvjetni odjel niti učitelji osim pojedinaca, a masovne organizacije takodjer slabo. U zadnje vrijeme inicijativi Kotarskog Odbora Fronte posvećuje se veća pažnja tome radu i odlazi se na teren, dok od prije iz kancelarije [se] rješavao taj veoma važan zadatak.

Prošle školske godine formirano je na našem kotaru 7 obrazovanih tečajeva za učenike u privredi i zadrugne rukovodiocce koji je tečaj završio 58 polaznika. Ove godine je na području kotara formirana škola za učenike u privredi u Andrijevcima, Garčinu i Lužanima. Niže obrazovanih tečajeva imamo 1 i to u Šumeću.

Na našem kotaru imade 16 čitaonica koje rade prilično slabo osim nekoliko onih rade dobro kao napr. čitaonica u Zbjegu. Čitaonice se uglavnom slabo posjećuju od naroda, krivnja uglavnom leži na SKOJ-evskim i partijskim organizacijama koje ne prednjače u posjećivanju čitaonica. Čitaonice su pretplaćene na listove: Borbu, Vjesnik, Slobodni Dom i Gospodarski list.

Inače, općenito štampa na našem kotaru kao npr. novine su slabo rasprostranjene osim što su neki članovi pretplaćeni na Borbu i Naprijed te neki gospodari i zadrugari na Gospodarski list i Zadrugne novine. Od kako je počeo izlaziti Brodski List, lokalni list za grad i kotar kojega za sada raspačavamo na kotaru preko Mjesnih zadruga 1.800 komada narod se ima prilike više i bolje upoznati sa događajima i zadacima.

Kulturno prosvjetnih domova imade 10 i to u selima: Donji Andrijevcima, Vranovci, Trnjanima, Sibinj, Podvinje, Donja Bebrina, Varoš, Oriovac, Budainka i Lužani. Tokom 1947. godine sagradjen je novi dom u Vranovcima i popravljen i nanovo otvoren Dom u Trnjanima. Ove godine bilo je u planu zidati nekoliko novih domova kulture međjutim ćemo na našem kotaru mjesto toga graditi 25 novih zadrugnih domova.

Predavanja su narodu držana prilikom raznih godišnjica i proslava te su takovom prilikom održavane i usmene novine uz recitacije, pjevanje i druge glazbene točke. Možemo reći da je takovih predavanja održano oko 300. Samo u tjednu Istre je održano 50 predavanja uz sudjelovanje pionirskih recitacija, pjesama itd. Osim toga održano je u zadnje vrijeme oko 10 zdravstvenih predavanja i 3 predavanja po socijalnim problemima koja su bilo neobično mnogo posjećena.

Radio aparate imaju sela: Bukovlje, Podvinje i D. Bebrina a interesi za nabavku radio aparata postoji u Oriovcu, Sibinju i Vranovcima. Kino aparaturu na usku vrpce imaju Lužani i filmovi koji se daju su jako posjećeni.

Kroz 1947. godinu najaktivnije selo u davanju priredbi kao i najbolje priredbe davalo je selo D. Andrijevcima. Kroz cijelu 1947. godinu davao se veoma mali broj priredbi, omladina je u tom pogledu zatajila kao i AFŽ-e tek u zadnje vrijeme se aktivnije radi u tom pogledu.

Koncem 1946/47. školske godine na području Slav. Brod bilo je 60 škola sa 5 razreda a samo dvije četverorazredne osnovne škole. Polazak je bio dosta slab. Od 5.542 školska obveznika školu je polazilo 5.009 učenika. Redovna nastava završena je u 58 školskih centara. Sa uspjehom je završilo školsku godinu 4.405 učenika, a 748 ponavljaju razred. Brojno stanje na svršetku 1946/47. godine bilo je 99 učitelja, od toga 2 pomoćne učiteljice koje su ove školske godine pohađale i sa uspjehom završile specijalni razred u Petrinji.

Na početku 1947/48. godine postoje 62 školska centra. Sve škole rade osim škole u selu Sapci (nedovršena školska zgrada) u Gor. Andrijevcima jer je nastavnica na bolovanju. Nedovršene su školske zgrade u Slav. Kobašu i zgrada učiteljskog stana u Novom Topolju. Škole Trnjani, Oriovčić i Ješevik rade u privatnoj zgradi pod teškim uslovima. Slabo stanje školskih zgrada je u Brodskim Zdencima, Klakaru, Gor. Andrijevcima, Starom Topolju i Lužanima. U Kaniži i Bebrini obzirom na broj učenika zgrada ne odgovara potrebama škole, ukazuje se potreba žurne izgradnje i dogradnje školskih zgrada u pomenutim mjestima. Na području kotara sada službuje 98 učitelja, od toga 4 pomoćna a ostalo su stručni učitelji. Pretežni dio učitelja je stariji nastavnički kadar koji se teže prilagođava današnjoj stvarnosti i slabije zalaže za uvođenje novoga duha i novih metoda u školskom radu. Osjeća se potreba jačeg i stručnijeg i političkog uzdizanja a veće odgovornosti i poštivanja radne discipline.

Na kotaru imade 6.163 školska obaveznika, od toga 5.912 polaznika. Zalaganjem učitelja, uvjeravanjem, individualnim posjećivanjem roditelja i ostalim raspoloživim sredstvima tokom ove školske godine uspjelo je sniziti procent nepolaznika sa 14 na 4%. U toj akciji bila je slaba pomoć Mjesnih NO-a i sam Kotarski NO nije pristupio kažnjavanju najtežih slučajeva i okorjelih prekršitelja zakona što bi uveliko pomoglo likvidaciji nepolaska škole, iznimku čine Mjesni NO-i: Bebrina, Donji Andrijevcima, Brodski Drenovac i još neki drugi koji su dali punu podršku školi i postigli 100% polazak.

VI. STANJE U PARTIJSKOJ ORGANIZACIJI

Razvitak partijske organizacije na našem kotaru u 1947. godini bio je po nacionalnom sastavu većinom na Hrvatsko stanovništvo, a po socijalnom sastavu na seljačko stanovništvo. Rad na pripremanju kandidata za prijem u K.P. kroz 1947. godinu bio je vrlo slab i nije se o kandidatima vodilo dovoljno računa, niti se sa njima radilo onako kako treba nego se prelazilo u skrajnosti tj. jedan dio ćelija nisu kandidate pozivali svaki puta niti na teoretske sastanke, dok jedan drugi dio je pozivao kandidate i na teoretske i na radne sastanke. Oko 15 ćelija su pravilno rukovodili sa kandidatima kao napr. Garčin, Lužani, Sibinj itd. Neke ćelije su čak same primale kandidate u Partiju bez da su se posavjetovale sa Kotarskim Komitetom kao napr. partijska ćelija Stari Slatnik, našto im se odmah skrenula pažnja da se to ne bi više dešavalo.

Ideološki nivo članova K.P. je još uvijek na niskom stepenu. Rad na ideološkom uzdizanju članova K.P. na našem kotaru kroz cijelu 1947. godinu bio je slab. Materijal kojega smo dobivali slao se u ćelije, ali u ćelijama nije se proučavao, nego ga je možda pročitao po nekoji član Partije. Kod ideološkog uzdizanja članova K.P. nije bilo nekog određenijeg plana za taj rad, tako da ukoliko se nešto proučavalo to je bilo na teoretskim sastancima kod onih ćelija koje su ih održavale a koje ih je na našem kotaru bilo oko 25. uglavnom se proučavao 1 i 2 broj Komunistički kao i direktivni članci iz Naprijeda i Borbe, dok neki drugi materijal naše ćelije nisu savladale. Rezultati ovog učenja su općenito slabi, jer ima članova koji su slabo savladavali i koji uopće slabo savladavaju materijal, dok ima članova koji su savladali i shvatili sadržaj iste.

Što se tiče discipline u partijskoj organizaciji ona nije do polovice 1947. godine bila na odgovarajućoj visini, dok se u zadnje vrijeme tj. u drugoj polovici 1947. godine znatno popravila i to najviše od rasformiranja bivšeg O.K. kada su neki članovi došli u Kotarski Komitet i na taj se način omogućilo pružanje pomoći partijskoj organizaciji na terenu. Prije Kotarski Komitet nije bio nikako sredjen nego se uglavnom nalazilo 1-2 člana koji su rukovodili organizacijom. Rad na izvršenju partijskih zadataka u ćelijama bio je kao i sama disciplina. U jednom dijelu ćelije su izvršavale postavljene zadatke, ali kod izvršenja nije im se pružalo dovoljno pomoći i nije se kontrolisalo kod zadataka u život i odklanjalo griješke i nedostatke koji su učinjeni kod provodjenja zadataka u život. Jedan manji dio ćelija zadatke su sprovodili djelomično i to oko 10. Sastanci partijskih ćelija su se održavali u većini redovito u većini ćelija, a dok jedan manji dio nije održavao redovito svoje sastanke i to na cijelom kotaru oko 10. između najgorih su bili: partijska ćelija Novo Topolje i Klokočevik koje su sačinjavali demobilisani borci. U tim ćelijama se prišlo čišćenju partijske organizacije i to čišćenje je djelovalo u Novom Topolju dobro, dok u Klokočeviku nije u dovoljnoj mjeri jer još uvijek pojedinci ne dolaze na sastanke, te će se prema istima morati poduzeti mjere.

Plaćanje članarine do svibnja mjeseca 1947. bilo je redovito, od svibnja do kolovoza članarina se nije redovito plaćala, moralo se više puta opominjati neke ćelije da plate članarinu dok zadnje vrijeme članarinu ćelije plaćaju redovito, osim 3 ćelije koje plaćaju članarinu pod sam konac mjeseca što su: Klokočevik, Podcrkavlje i Bukovlje.

U ispunjavanju ličnih obaveza prema državi u otkupima, ubiranju poreza itd. može se reći da su ćelije kao cijelina zadovoljavale na izvršavanju tih zadataka, a dok je bilo pojedinih članova K.P. koji nisu udovoljili i koji su gundjali kao npr. Ilija Potrebić iz Trnjana.

Način rukovodjenja partijskih organizacija sa vanpartijskim organizacijama bio je preko komunista koji su se nalazili u rukovodstvu istih organizacija. Frontom se rukovodilo preko komunista koji su bili u odborima Fronte. Tamo gdje nije bilo članova K.P. u odborima Fronte ili uopšte nije bilo ćelije u selu kad je odbor Fronte biran a nakon toga su demobilisani i u selu se oformila ćelija, rukovodilo se preko dobrih antifašista u odboru, ili se odbor Fronte nadopunio i u njega su izabrani dobri drugovi komunisti. Rukovodjenje sa SKOJ-evskom organizacijom bilo je u nekim SKOJ-evskim grupama preko članova K.P. koji su bili u SKOJ-evski grupama, tj. preko njih se prenosila direktiva sa ćelije na SKOJ-evsku grupu, a tamo gdje nije bilo članova K.P. omladinaca u SKOJ-evskim grupama tamo su na sastanke SKOJ-evskih grupa odlazili članovi K.P. koji su na sastancima prenosili direktive na SKOJ.

Što se tiče rukovodjenja sa sindikalnom organizacijom naša partijska organizacija nije dovoljno vodila računa o rukovodjenju sa sindikatom, pošto članovi Sindikata sa našeg kotara pripadaju pod sindikalno rukovodstvo grada Brod, kojim rukovodi M.K. Brod.

Danas se stanje u našim vanpartijskim organizacijama znatno popravilo, naročito u Fronti, NOH-u i AFŽ-u. Masovnost Fronte je danas mnogo veća nego ranije i to zato što se u našim mnogim selima izvršila reorganizacija odbora Fronte te su novo izabrani odbori odmah prišli upisivanju novih članova Fronte, tako da u zadnje vrijeme ima na našem kotaru upisanih 5.000 ljudi u N.F. Organizacija AFŽ-a se također pokrenula na taj način pošto smo u zadnje vrijeme obišli oko 50 sela, obnovili odbore AFŽ-a i održali masovne sastanke sa ženama. Kod omasovljenja omladinske organizacije uspjelo se u posljednje vrijeme preko omladinskih izbora koji su održani na našem kotaru u 30 sela a koji se još uvijek sprovode u onim selima gdje to još nije učinjeno. Na ovaj način smo uspjeli omasoviti vanpartijske organizacije a u rukovodstva tih organizacija smo birali komuniste i najsposobnije ljude koji će

biti u stanju da sprovede sve zadatke koji se postave. Poslije reorganizacije Frontovskih odbora vidimo vidne rezultate kao napr. u selu Zbjegu osnovane su 21 čitalačke grupe a u selu Levčićima 3 čitalačke grupe koje posjećuje svaki puta sve više ljudi, a na kojim se sastancima čita o poljoprivrednim zadrugama itd.

VII. POLITIKA KADROVA

Rad na uzdizanju članova Komiteta u protekloj godini bio je prilično slab i kod tog rada nije bilo dovoljno rada i upornosti. U prvom polugodištu 1947. godine trebalo je prema direktivama iz bivšeg OK K.P.H. Brod da se radi na proučavanju Marksističke teorije i to kolektivno i to cijeli komitet kao cijelina ili po kružocima. Medjutim ovo nije bilo provedeno u život. Kod toga je bilo i nekih objektivnih razloga kao što napr. činjenica da u navedenom polugodištu je bilo gotovo stalno velikih izmjena u sastavu samog Komiteta. Tako da se nije mogao ostvariti plan koji je po tom pitanju načinjen, nego je ostalo na tome da se radi individualno.

Kod partijskih organizacija na terenu nešto oko sredine prošle godine poduzete su veće mjere za ideološko uzdizanje. Tako je za partijsku organizaciju stvoren poseban plan na teoretsko vaspitnom polju. A konkretno kod svake partijske ćelije bili su utvrđeni i kontrolisani teoretski sastanci na kojima se izučavalo uglavnom direktivne članke iz štampe i pojedine lakše stvari iz Marksističke literature. Ovakav rad nije trajao dugo, jer čim su nadošli ljetni poslovi onda se prestalo gotovo podpuno sa izučavanjem jer je cijela organizacija bila vrlo mnogo angažovana u raznim privrednim akcijama. U početku ovakovog rada partijske organizacije na terenu od strane KK. K.P.H.-a je ukazana izrična pomoć na taj način što su pojedini članovi odlazili na teoretske sastanke ćelije. Medjutim uslijed stalnih promjena baš u to vrijeme koje su se dešavale u KK. K.P.H. nije se dovoljno pomoglo partijskoj organizaciji tako da danas vidimo da nije bilo mnogo uspjeha u tom radu kod partijske organizacije. Kod samih članova K.P. moramo napomenuti da je vrlo važnu ulogu odigralo to što su svi bili redovito angažovani u raznim ekonomskim akcijama kao i agitaciono političkom radu, te su se za te poslove morali spremati i izučavati određene materijale. Na taj način učvršćivalo se sve više individualno učenje, ali nad kojim nije obavljano dovoljno kontrole uslijed čega ni ono nije bilo potpuno. Sami teoretski sastanci i rad na teoretskom uzdizanju u kružocima potpuno su zapušteni. Kod ideološkog uzdizanja partijskog kadra u raznim poduzećima bila je slična situacija kao i u partijskoj organizaciji ili u samom Komitetu. Partijski kadar u poduzećima radio uglavnom na individualnoj metodi naravno negdje sa više volje i discipline a negdje manje. Pomoć tome kadru od strane našeg Komiteta bilo je kao i kod partijske organizacije u drugom djelu prvog polugodišta tj. ponekad je neko od članova našeg komiteta prisustvovao u teoretskom radu i pomogao u objašnjavanju pojedinih momenata iz materijala koji se je proradjivao. Svakako takav rad nije mogao potpuno zadovoljiti niti dovesti do željenog rezultata.

U radu na ideološkom uzdizanju u protekloj godini kod našeg partijskog kadra većim djelom se radilo na izučavanju direktivnih članaka iz dnevne štampe, članaka iz Komunističke referata druga Tita i ostalih partijskih rukovodilaca.

U rukovodjenju kadrovskom politikom po raznim ustanovama državnog aparata bilo je slabosti. To je uglavnom dolazilo do toga što je kadrovska odeljenje Komiteta bilo većim djelom godine organizaciono neoformljeno i nije imalo nikakvog uvida u kadrovsku politiku pojedinih ustanova. Kadrovska odeljenje je uglavnom vodio samo jedan član Komiteta koji je ujedno bio i organizacioni sekretar. Naravno uz takova zaduženja nije se moglo voditi

gotovo nikakovog računa o kadrovima u raznim ustanovama državnog aparata. Tako je dolazilo češće do toga da kadar nije pravilno raspoređivan prema svojim sposobnostima niti pravilno i temeljito provjeravan. Jedina veza između Komiteta i navedenih ustanova državnog aparata bile su partijske ćelije koje su u tim ustanovama formirane. One se nalaze pod direktnim rukovodstvom Komiteta, a članovi Komiteta odlaze na njihove sastanke.

Ukupno 31 žena član K.P. učestvuje u državnom aparatu i privrednim poduzećima. Od toga broja većina radi u državnom aparatu i to kao članovi pojedinih Mjesnih Odbora ili kao službenici u ustanovama državnog aparata, dok jedan manji broj radi u privrednim poduzećima.

Cijelokupna partijska organizacija nije posvetila dovoljno pažnje pitanju uzdizanja stručnih kadrova za našu privredu. U tom pogledu ograničilo se uglavnom na kurseve koji su se održavali van našeg kotara. Na te kurseve slalo se izvijestan broj ljudi koji su onda nakon završetka kurseva uposleni od strane Kotarskog NO-a. Inače dosta veliki broj ljudi išao je samoinicijativno na razne kurseve. Pod rukovodstvom partijske organizacije preko Kotarskog NO-a poslao je 10 ljudi na šumarski kurs, 36 na matičarski kurs i 2 na kurs knjigovodstva, što ukupno znači da je sa našeg terena u toku godine svršilo razne kurseve 48 ljudi i žena. Svi ovi kursevi imali su dobar uspjeh i pokazalo se da su svršeni kursisti u stanju da nakon završetka kursa odmah udju u privredu ili ustanove državnog aparata.

Smrt fašizmu - Sloboda narodu

Za Komitet:⁷⁸

---

⁷⁸ Izvještaj je potpisao Stjepan Mataić, politički sekretar.

67. MJESNI KOMITET KPH VINKOVCI

MJESNI KOMITET K.P.H. VINKOVCI

Broj 31

Dne 18-I-1948.

Predmet: Godišnji izvještaj
za 1947.

CENTRALNOM KOMITETU K.P.H.
(Org.-instruktorsko odelenje)

Z A G R E B

I. Pregled političke situacije u gradu.

Tokom 1947. godine učestvovalo je gradjanstvo našega grada u izvršavanju petogodišnjega plana, kako saveznog i republikanskog, tako i lokalnog, radnici po poduzećima i ustanovama a manji dio gradjana zemljoradnika na poljoprivrednom polju.

Gdje god su radnici upoznati sa planom oni su ga prihvatili i borili se za njegovo izvršenje. Mnogi radnici svojim stavom i radom na petogod. planu, stvaraju masovnost u njegovom ostvarenju. Može se reći da je plan masovno prihvaćen, ali da još ima dosta nedostataka, koji ometaju njegovo pravilno izvršavanje, negdje u rukovodstvu poduzeća, koja ne koriste sve mogućnosti i da razviju sve stvaralačke snage naših radnika, i s druge strane, pojedine sindikalne podružnice, nisu bile u stanju da dovoljno mobilišu sve snage članova svojih kolektiva.

Da uspjesi u izvršavanju petog. plana nisu zadovoljavajući jednim dijelom i zato što naši radnici i namještenici nisu dovoljno osjetili direktno poboljšanje svojih životnih uslova. Unatoč toga, pokazuje se da unutar radništva postoji i borbeni radni elan, potreban za izvršenje petog. plana.

Seljaci su se teže odazivali na ispunjenje obaveza prema državi. U gradu je manji broj seljaka, svega 420 kućanstava zajedno sa kolonistima. Dobar dio seljaka nastojao je da prikaže nemogućnost izvršavanja obaveza prema državi. Općenito, političko stanje medju seljacima je slabo. Osjeća se njihovo povlačenje iz javnog života i pasivan stav, a ponegdje i otpor prema raznim zadatcima, koje postavlja narodna vlast. To se odrazilo naročito u akcijama koje je sprovodila N.F. Broj seljaka, članova N.F. je neznan, a isto tako i njihovo učešće u radnim akcijama. Ukoliko je Fronta uspjela tokom izborne kampanje, i poslije da okupi seljake i pokrene pitanje "Seljačke Sloge", to se razbilo odmah kad je trebalo vršiti otkup žitarica, naročito bijelih. Učešće seljaka u izborima za G.N.O. bilo je unatoč svega toga dobro, što je svakako rezultat pravilnog izbora kandidata N.F. i predizborne agitacije u tim izbornim jedinicama.

Što se tiče odnosa Srba i Hrvata, on još uvijek nije na visini. U našem gradu su postojali nezdravi nacionalni odnosi još u staroj Jugoslaviji, a naročito su se pogoršali za vreme okupacije. Na području grada živi nešto oko dvije hiljade gradjana Srba. Isti su bili povlašteni za vrijeme stare Jugoslavije, kao razni činovnici, i kao takvi bili su stub monarhističkog režima.

Za vrijeme okupacije, Srbi su bili proganjani i dobar je dio prešao u Srbiju. Kako se kod nas N.O.P. slabo razvijao, to je vrlo malen broj gradjana, takođe i Srba učestvovao u N.O.B. i tako je i ono malo bratskih odnosa oslabilo i porasla je nacionalna mržnja.

Bratstvo i jedinstvo između Srba i Hrvata, počelo se stvarati tek poslije oslobođenja. Njegovom razvoju ometalo je i još ga uvijek koči to što je dobar dio Hrvata pod uticajem fašističke propagande, primio s nepovjerenjem narodnu vlast, smatrajući je velikosrpskom, a za čega su našli opravdanje u mjerama koje je poduzimala N[arodna] vlast baš protiv interesa njihovog kruga. Kod Srba naprotiv javila se težnja za osvetom za sve što su oni pretrpili za vrijeme okupacije i teško je iste uvjeriti da svi Hrvati nisu ustaše.

I kod Srba i kod Hrvata sve te momente vješto i lako koristi reakcija za raspirivanje šovinizma.

Odnos komunista i frontovaca je pravilan u tom pogledu da se komunisti osjećaju odgovorniji po svom frontovskom i ostalom radu. Medjutim bilo je slučajeva da su pojedini komunisti smatrali da im nije mjesto u Fronti, da su oni nešto više nego obični frontovci i oni ne moraju učestvovati u frontovskim zadacima. Ima slučajeva da su članovi K.P. bili slabije aktivni u nekim akcijama, a naročito u osnovnim organizacijama Fronte i sindikata te nisu uspjeli da uzmu rukovodeću ulogu, isto tako komunisti nisu bili dovoljno uvijek uključeni u organizaciju N.F., tako da su morali neke zadatke izvršavati izolirano. Ponekad svojim netaktičkim nastupima, nisu znali da djeluju na mišljenje vanpartijaca, već su dozvolili da dodje do frontalnih sukoba.

U gradskim rukovodstvima, komunisti imaju rukovodeću ulogu i s te strane, bilo je osigurano donošenje općih, orijentacionih zaključaka po rješavanju velikih problema, dok se osjetilo slabo učešće komunista baš kod osnovnih, izvršujućih organa, što je često puta bilo uzrok djelomičnih neuspjeha u sprovođenju istih. Tako neki komunisti više su se koristili autoritetom partije, nego svojim vlastitim autoritetom organizatora, što je posljedica izoliranja komunista iz svakodnevnih zadataka Fronte i bavljenjem nekim zatvorenim partijskim radom.

Tokom cijele 1947. g. kao glavni problem postavljalo se pitanje opskrbe i prehrane. Tako je bilo pitanje brašna za zapršku, mlijeka, krompira, tekstila i obuće, a naročito pred zimu, pitanje drva predmet diskusije i kritike N[arodne] Vlasti na većini masovnih sastanaka. Ta su pitanja djelomično riješena puštanjem artikala u slobodnu prodaju i ostalim mjerama N[arodne] Vlasti i N.F.

Kao posebno pitanje postavljala se sistematizacija i to naročito kod željezničara, a poslije nje pitanje satnih plaća manualnih radnika.

Našu spoljnu politiku, narod uglavnom prima sa oduševljenjem, a naročito priključenjem Istre i ugovori sa susjednim zemljama. U doba zasjedanja skupštine O.U.N-a pratilo se sa simpatijom govore Višinskog i nekih naših delegata, ali se isto tako osjetilo djelovanje reakcije u širenju alarmantnih vijesti, naročito o ratu. Osjećalo se kod gradjanstva slabo vjerovanje u vlastite snage i precjenjivanje snaga reakcije, a naročito američke. Prilikom ugovora sa Bugarskom i posjete Maršala Tita, naročito se komentarisalo i osjetila se težnja za stvaranjem federacija. Velike simpatije postoje prema Grčkoj i želja da joj se pomogne direktnim

učešćem. Osjeća se da djelovanje i jačanje demokratskih snaga, nakon savjetovanja 9 K.P.⁷⁹ izaziva i kod nas porast oduševljenja i jačanje vjere u vlastite snage.

Primjećuje se da reakcija kako srpska tako i hrvatska jedinstveno nastupaju protiv Fronte, a u svojim krugovima raspiruju šovinizam. I jedna i druga reakcija, koristi se religijom. Razine proslave, sveci, vanredna misa na drugi dan Božića za radnike koji su taj dan radili. Uticaj Mačekovaca, naročito je jak kod seljaka starosjedioaca, koji su i prije bili mačekovski nastrojeni. Glavni organizator neprijateljskih parola su popovi, advokati, činovnici, trgovci. Oni nastoje da iskrive svaku akciju naših vlasti, i podmuklo napadaju pojedine naše rukovodioce iz lokalnih organa.

Razni stručnjaci, naročito knjigovodje koče svojim radom našu privredu i ucjenjuju naše rukovodioce svojom nezamjenljivošću. U raznim društvima, okupljaju se reakcionarni elementi i nastoje da skrenu rad društva s linije Fronte, obično na saradnju sa crkvom (pjev. Društva) ili na stari način rada (fiskultura). U zadnje vreme pojačao se uticaj četničkih elemenata u "Prosvjeti". Uticaj ustaša osjećao se među omladinom na gimnaziji, ali je on uglavnom razbijen i svodi se na mačekovštinu.

II. Privredni problemi.

Većina poduzeća su uglavnom izvršila plan proizvodnje, dok neka ga uopće nisu imala, naročito lokalna. Izvršile su plan prije roka tvornica "Srp i čekić" mjesec dana prije roka, "Kožara" 20 dana, "Proleter" i mlin "Bosut". Nisu izvršili godišnji plan ciglana "Dilj 1" radi pomanjkanja materijala, slabe radne discipline. Mlin "Partizan" radi slaboga rukovodstva koje nije uspjelo da razvije radnu disciplinu i takmičenje. Radna disciplina je najslabija kod građevinskih radnika. Partijska organizacija zalagala se za izvršenje plana, što se vidi iz toga, da su ona poduzeća, gdje postoji jača part. organ. izvršila plan na vrijeme. To se pokazalo u tvornici koža, gdje je part. ćelija organizovala stručna savjetovanja i vodila stalnu evidenciju izvršenja plana, a naročito pred konac godine. Pokazalo se da je potrebno razrađivanje plana na pojedinačna zaduženja, i razvijanje takmičenja, čiji inicijatori trebaju da budu članovi K.P.

Mobilizacija radnika za tvorničke radove je dobra i u gradu nema stvarne nezaposlenosti, dok se pomanjkanje radne snage osjeća naročito ljeti. Ženska radna snaga pojavljuje se s vremenom na vrijeme, jer dobar dio žena nalazi se u produkciji samo privremeno. Osjeća se potreba dječjih obdaništa. Mobilizacija radnika sa sela, odvija se dosta teško, jer se isti mogu zaposliti na selu, a tamo mogu doći lakše do namirnica, a pogotovo se osjeća u gradu pomanjkanje stanova.

Naš grad imao je u planu u 1947. g. 2,000.000 din. za izgradnju stanova, što je utrošeno za obnovu ratom uništenih kuća, te je na taj način osposobljeno 39 stanova. Na uklanjanju ruševina, izgradnji trotoara, učestvovalo je građanstvo u dobrovoljnom radu N.F., što se naročito razvilo u drugoj polovici 1947. g.

Otkup u 1947. g. je vršen na osnovu maksimalnog zaduženja prema uredbi o obaveznom otkupu žitarica. Organizacija otkupa bila je dobra, ali je došlo u nekim mjestima do objektivnih nemogućnosti izvršenja predaje. U toku otkupa, bili smo prisiljeni da na više od dvadeset mjesta nakon višekratnog opominjanja odvažamo kamionom nađene količine. Krup-

⁷⁹ Radi se o Savjetovanju komunističkih i radničkih partija devet europskih zemalja (SSSR-a, Jugoslavije, Poljske, Rumunjske, Čehoslovačke, Mađarske, Bugarske, Francuske i Italije), na kojem je donijeta odluka o osnivanju Informbiroa (Informacioni biro) odnosno Kominforma (komunistički informacioni biro). Savjetovanje je održano u rujnu 1947. u Poljskoj.

nije špekulacije nije bilo. Istraga se vodila protiv više lica, ali su rezultati bili negativni. Među ostalima i dobar dio kolonista nije mogao da ispuni obaveze. Razlog je tome, što su kolonisti dobili kasno zemlju, te nisu mogli dobro obraditi. Otkup bijelih žitarica ostvaren je sa 60.4% Otkup kukuruza izvršen je sa 95%. Osim toga za nepredane žitarice predano je 14.942 kg. kukuruza. Zamjenom kukuruza za sjemenske bijele žitarice, dobiveno je 55.724 kg. kukuruza. Prilikom otkupa kukuruza osjetilo se pomanjkanje dobre evidencije i nije se na vreme počelo energičnim mjerama. Radi neizvršenja obaveze, kažnjeno je osam proizvođača novčanom kaznom i to srednjih i siromašnih. Otkup krompira i graha izvršen je sa oko 50%.

Po planu zasijano je u proljetnoj sjetvi 100% predviđenih površina. Međutim sjetva se nije odvijala po planu, radi pomanjkanja sjemenskog kukuruza. Jesenja sjetva je također obavljena 100%, dok zimsko duboko oranje primljeno je kao manje važan zadatak i odvija se stihijski. Razrez poreza za 1946. vršen je u julu i augustu 1947. g. Za drugi poreski oblik razrezano je 482.409 din. Za V. poreski oblik razrezan je kućevlasnicima 964.409 din., a ostalim zanimanjima 2,626.015 din. plus prometni porez 1.356.199 din. što znači ukupno 5,429.032 din. Akontacija za 1947. g. ubirana je prema 1946. g., a kod pojedinaca određivana i ponovo. Naplata do septembra je išla vrlo labavo a od oktobra pa na dalje do konca godine mnogo se popravila, tako da je u toku godine naplaćeno svega zaostataka i akontacije od II. poreskog oblika 899.857 din., a od V. poreskog oblika 6,661.676 din.

STANJE U ZADRUGAMA:

U našem gradu nema seljačke radne zadruge, ali postoje mogućnosti da se od kolonista stvori jedna zadruga. Inače u našem gradu postoji radničko-namještentička, nabavljačko-potrošačka zadruga sa svojih 9 prodavaona. Ista zadruga ima dobar trgovački aparat, ali do sada se nije dovoljno brinula za nabavu raznih prehrambenih artikala, već je samo distribuirala robu dobivenu od države. Osim te zadruge imamo još brijačku i žensku krojačku zadrugu koje su za sada slabe, jer se kod njihovih članova pojavljuju sitno-sopstveničke tendencije. Osjeća se da je državni sektor zauzeo čvrste pozicije i time se pojavljuje težnja za prelazkom zadruge u drž. sektor.

IV. PREHRANA STANOVNIŠTVA:

Prehrana radnika i namještenika u 1947. g. nije bila zadovoljavajuća. Brašno za zapršku nije se dijelilo oko 8 mjeseci. Mast se nije dijelila više navrata po nekoliko mjeseci. Sve do slobodne prodaje, pijace u gradu su bile gotovo prazne. Slaba prehrana je imala posljedicu kako u izvršavanju plana, tako i u teškoćama za nabavu radne snage. Poteškoće u prehrani bile su glavni materijal za neprijateljsku propagandu. U gradu postoje dvije menze, radničko-namještentička i državna, koje su pretežno imale slabiju hranu, a sada nakon slobodne prodaje hrana se poboljšala, ali su cijene skočile. Najveća poteškoća u prehrani je osim masti pomanjkanje krompira što je osjetilo cjelokupno građanstvo. Grad se nije mogao opskrbiti krompirom jer ga nismo dobili po planskoj raspodjeli, a na području našega kotara otkupljene su nam količine, koje su također izvežene u druge krajeve. Osim toga osjeća se pomanjkanje svežeg mesa i voća, dok sada nakon slobodne prodaje može se nabaviti krompira, graha, mlijeka ali uz visoke cijene, koje ne odgovaraju kupovnoj moći radnika.

Od industrijskih artikala nije zadovoljena potreba tekstilom, naročito platno za rublje i posteljine, a pod jesen osjetilo se pomanjkanje radničkih cipela, kojih je ljetos bilo u dovoljnoj mjeri.

Prehrana se u gradu nešto poboljšala od kako je slobodna prodaja i od kako je počelo klanje svinja.

Neke veće razlike u prehrani kod radnika, namještenika i ostalih gradjana, nije se osjetilo, osim kod jednog dijela željezničara i nekih namještenika administrativaca (G.N.O.) koji su imali prije sistematizacije niske plate. Seljaci su se uglavnom dobro hranili, ali su ipak dobrim dijelom trošili i sami kukuruz, jer je žetva bijelih žitarica podbacila.

Od komunalnih problema, najveći je problem stanova. Stalno proširenje raznih ustanova na račun stambenog prostora, još više zaoštava i bez toga oštro stambeno pitanje. Ukoliko se ne bude počelo sa gradnjom novih stanova, grad će zapasti u još veću stambenu krizu. Od ostalih problema najviše se ističe pitanje kanalizacije i vodovoda kao i izgradnja cesta i drumova. U gradu se osjeća takodje potreba izgradnje kupatila i pijace, te uređenje, odnosno regulacija reke Bosuta koja protiče kroz Vinkovce. Ista rijeka preko ljeta presušuje te razvija zadah i isto tako se osjeća pomanjkanje vode, te građani nemaju gdje da se kupaju. Industrija takodjer uslijed toga trpi nedostatak vode. Što se tiče lokalne privrede, ona se tokom 1947. g. znatno razvila i učvrstila, tako da će već u 1948. g. ući u budžet G.N.O. oko 50% prihoda iz lokalne privrede.

V. PODIZANJE KULT[URNOG] NIVOA:

Prosvjetni odjel G.N.O-a preko masovnih organizacija proveo je kampanju za likvidaciju nepismenosti, preko sindikalnih organizacija i uličnih odbora N.F. Do sada je osnovano 6 tečajeva koje polazi 90 nepismenih, a 6 se poučava individualno. U proljetnoj kampanji i preko ljeta bio je uspjeh gotovo nikakav. Tek u jesen 1947. g. poduzeta je veća kampanja protiv nepismenosti. Provedena je evidencija, kojih na području našeg grada ima 152. U toku su osnivanja tečajeva po poduzećima "Partizan", "Proleter", Sekciji i ložioni.

U osnovnoj školi obuhvaćeno je 813 učenika, od toga 393 ženskih i 420 muških. Broj učitelja iznosi 11, dok broj odelenja iznosi 13. Što se tiče učitelja, isti su uglavnom stariji kadar praktičara idealističkog shvatanja, i pomalo klerikalno nastrojeni. Ljudi marljivi, koji nastoje da zadovolje u pedag.[oškom] i didaktičkom pogledu. Dosta se teško snalaze u novim prilikama, naročito kod razvijanja svjesne discipline kod učenika. U nekim odelenjima vlada verbalizam (Slunjski, Salaj) što se nastoji otkloniti vanrednim savjetovanjima, te praktičnim uzornim predavanjima. Osjeća se pomanjkanje nastavnog kadra, te bi bilo potrebno još najmanje dva učitelja. Takodjer se osjeća pomanjkanje prostorija, te se obuka u pojedinim odelenjima vrši poludnevno. Nastave se odvija prema dobivenom planu u 1947. g. Osnovana je u gradu sedmoljetka koja obuhvaća 708 đaka, od toga 365 muških i 343 ženskih. Broj nastavnika iznosi 12, broj odelenja 15 i jedan upravitelj, od toga svega 5 sa višom pedag[oškom] školom, a ostali sa učiteljskom. Kvalitet rada, donekle zadovoljava samo se osjeća pomanjkanje nastavnika za kemiju, fiziku i ruski.

Idejno-polit. rad među nastavnicima provodi se preko sind. podružnice.

Broj polaznika na gimnaziji iznosi 941, od toga 559 niži i viši 382. Broj odelenja iznosi 19, a broj nastavnika 24. Nastavni kadar u pedag.[oško] didaktič.[kom] pogledu zadovoljava. Nastavnici su uglavnom tipovi stare buržoaske škole. Idejno politički rad je slab. U nastavi vlada verbalizam. Naročito je slab kvalitet matematike u višim razredima. Osjeća se pomanj-

kanje nastavnog kadra iz matematike, fizike i crtanja, koje se ne praktikuje. Stanje i rad na gimnaziji se je popravilo dolaskom novog direktora.

Škola učenika u privredi broji ukupno 259 đaka, do toga 221 muških i 38 ženskih. Broj nastavnika koji su honorarni iznosi 16. Škola ima 7 odeljenja. Nastavu uglavnom vrše učitelji osnovne škole. Kvalitet nastave zadovoljava zbog slabe spreme polaznika, ali se slabo osjeća odgojno djelovanje u ideološkom političkom smislu. Ženska stručna škola broji 39 učenica, dva odeljenja i 4 nastavnika. Ista škola je prilično slaba i po našem mišljenju ne odgovara današnjim prilikama, jer je stara tipična malogradjanska. Sav sistem rada je usmjeren tako da žena i dalje vrši drugostepene poslove, samo kućne itd. Naročito je slabo političko ideološko vaspitanje, i sama stručna nastava je slaba.

Statistički pregled raspacavanja štampe nemamo. Inače osjeća se uloga štampe naročito "Borbe" u pogledu tumačenja polit. događaja i uredbi narodne vlasti. Također je dosta popularan "Glas Slavonije" koji donosi lokalne vijesti. Većina gradjana kupuje "Borbu" a mnogo se čitaju satirički listovi "Kerempuh" i "Jež". Velik je odgojni uticaj tih listova, gotovo najjači. Radio djeluje također među gradjanima ali ne na masovnoj bazi (osim prenosa preko razglasa), a dobar dio sluša i nama neprijateljske stanice, što se primjećuje po širenju raznih vijesti.

Pomanjkanje radio aparata ometa širenje radio emisija među šire mase. Razglasna stanica sa svega jednim zvučnikom ne dolazi do izražaja, pa bi je bilo potrebno proširiti. U našem gradu nema kazališta, osim kazališne grupe K.S.V., koja sa vremena na vreme daje komade sa osrednjim uspjehom. Ista grupa bi se mogla pretvoriti u kazalište, što bi bilo vrlo potrebno za naš grad, koji ima malo kulturnih ustanova. U gradu postoje dva kina, čiji je uticaj dosta dobar, samo se rijetko mijenjaju filmovi odnosno, isti se dadu po nekoliko puta godišnje. U razvoju je organizacija muzeja i gradske knjižnice sa čitaonicom. Osjećaju se u gradu veće kulturne potrebe, nego što naše kulturne institucije mogu da pruže, tako da gradjanstvo često puta nema kuda da ide i zadovolji svoje kulturne potrebe.

VI. STANJE U PART[IJSKOJ] ORGANIZACIJI:

Naša part. organizacija nije postojala za vreme okupacije, već se formirala tek poslije oslobodjenja od pridošlih demobilisanih boraca i pozadinskih radnika. Kod stvaranja Part. organizacije prišlo se nekoj vrsti masovnog primanja simpatizera i bivših ursovača⁸⁰, tako da je Part. organizacija sastavljena od pridošlih boraca, domaćih simpatizera predratnih levičara. Kod drugova koji nisu učestvovali u N.O.B. osjeća se pomanjkanje revolucionarnosti, dok kod jednih i drugih manjka ideološko politička izgradnja. Također kod Part. organizacije se primjećuje da dobar dio pridošlih teže se snalazi u lokalnim prilikama.

Socijalni sastav Part. organizacije u 1947. g. bio je slijedeći:

⁸⁰ Članovi predratnih radničkih i sindikalnih organizacija ORS (Opći radnički savez), HRS (Hrvatski radnički savez) i URSSF (Ujedinjeni radnički sindikalni savez Jugoslavije).

Radnika	u januaru	101	u decembru	125	
Seljaka	"	32	"	26	
Intelektual.	"	21	"	28	
Đaka	"	3	"	9	
Obrtnika	"	1	"	1	
Ostalih	"	29	"	19	
<hr/>					
SVEGA:	u januaru	187	u decembru	208	1947. god.
<hr/>					
<u>Nacionalni sastav u Part. organizaciji u 1947. g.</u>					
Srba	u januaru	92	u decembru	92	
Hrvata	"	82	"	101	
Ostali	"	13	"	15	
<hr/>					
SVEGA:	u januaru	187	u decembru	208	

Tokom 1947. g. brojno stanje kao i socijalni i nacionalni sastav stalno se mijenjao uslijed dolazanja i odlazanja drugova. Tokom 1947. g. pridošlo je ukupno 121 drugova, a otišlo ukupno 87 drugova.

Partijska organizacija naglo se širila 1945. g. i jednim dijelom 1946. g. Poslije toga nastao je izvjesni zastoj u primanju članstva i počeo se postavljati mnogo oštriji kriterij za primanje. Rad sa kandidatima bio je 1945. g. i 1946. g. i prvoj polovini 1947. g. vrlo slab, tako da su neki drugovi bili po 2. god. kandidati, a da se s njima nije skoro ništa radilo. U 1947. g. počelo se pitanje kandidata oštrije postavljati, organizovane su kandidatske grupe koje održavaju redovne sastanke. Broj kandidata koji su obuhvaćeni sa radom iznosi 51. kod odabiranja kandidata, nailazi se na poteškoće, jer je većina građana starijih po godinama bila za vrijeme okupacije u neprijateljskim jedinicama, a dobar dio saradjivao sa neprijateljem. Sa kandidatima se uglavnom radi teoretski o osnovnim stvarima iz marksizma, a poslije toga proučava statut partije (organizaciona pitanja). Uporedo im se daju zadatci na kojima ih se proverava.

Ideološki nivo članstva je prema prosječnom stažu slab. Kod dobrog dijela drugova osjeća se pomanjkanje općeg obrazovanja. Tokom 1947. g. teoretski rad je bio organizovan na više načina. U početku smo imali Part. org. podjeljenu u 5 grupa, na kojima se proučavalo ove teme: Na prvoj grupi se proradjivala tema "Nacionalno pitanje", drugoj "Historija SKP/b/, trećoj "Partijska izgradnja", četvrtoj "Izgradnja Nar. Vlasti", petoj "Seljačko pitanje". Raspored drugova je bio prema znanju a ne po ćelijama, što je dovelo do prilične organizacione zbrke, koju je još više povećao velik broj grupa i oskudica u predavačkom kadru. Taj način rada nije postigao neke veće uspjehe. Osim toga, radilo se po ćelijama, koje su imale svoje teoretske sastanke. Taj način rada je sasvim promašio. Na sastancima je bilo dosadno. U zadnje vrijeme, rad je organizovan tako da je organizacija podijeljena na tri dijela. Gledalo se na nivo znanja, ne pojedinaca već ćelija, tako da je po ćelijskom sastavu grupa sastavljena. Proradjuje se iste teme u sve tri grupe. Takav rad se do sada pokazao najpogodniji i pobuđen je interes za rad. Prorađene su ove teme: "Privreda i društveno uređenje", "O kapitalističkoj privredi" i sada se radi "O privredi socijalizma":

Disciplina u Part. organizaciji nije na zadovoljavajućoj visini. Kod davanja zadataka ne dolazi do neizvršavanja, ali se osjeća pomanjkanje revolucionarnosti i samoinicijative kod

većine članova. Neophodna je jaka evidencija i stalno opominjanje. Kod pojedinaca se osjeća pomanjkanje lične odgovornosti. Dosta je slaba lična odgovornost pojedinaca u njihovoj ličnoj izgradnji. Unatoč toga, part. org. je uspjela da mobilise dobar dio članstva u raznim akcijama osobito u otkupu i da postigne dosta dobre uspjehe. Većina slučajeva nediscipline u izvršavanju zadataka potiče iz pomanjkanja svijesti i niskog ideološkog nivoa. Partijski sastanci se održavaju dosta uredno i na vrijeme, što je ovisilo o sekretarima ćelija. Plaćanje članarine u početku 1947. g. zatečeno je nesredjeno, pa je izvršen razrez prema tablici te je svaki član posebno i ćelija dobila zaduženje kako u članarini, tako u dobrovoljnom prilogu. Dešavalo se preko godine, da su članovi zanemarili svoje obaveze, te smo s vremena na vreme podsjećali sekretare i ćelije na taj dio obaveza. Pod konac 1947. g. nakon sistematizacije, izvršena su ponovna zaduženja, a način prikupljanja dobrovolj. priloga određen je tako da se uzima od kandidata u visini članarine, te da se i na taj način provjeri njihova odanost, i osim njih samo od dobrih simpatizera.

Prilikom raznih akcija (porez, otkup masti) članovi su partije osim manjeg broja izuzetaka izvršili svoje obaveze prema državi.

M.K. rukovodi sa vanpartijskim organizacijama na taj način, što su članovi biroa odgovorni rukovodioci u istima. Sekretar komiteta vršio je ujedno i dužnost tajnika N.F. Osim njega u izvršnom odboru N.F. nalazilo se još nekoliko komunista uz ostale dobre frontovce. Uglavnom partija je imala centralno rukovodstvo, a ima izuzetaka u uličnim odborima N.F.

Fronta je do 1947. g. bila brojčano i organizaciono slaba. U 1947. g. se osjetio porast N.F., osobito u drugoj polovici, kada je Fronta uspjela da mobilise veliki dio građanstva u radnim akcijama. U januaru 1947. g. broj članstva N.F. je bio 2043, a ukupni broj birača iznosi preko 9000. Tokom 1947. g. uspjelo je broj članstva podvostručiti, broj članova se popeo na oko 4000. Tokom 1947. g. reorganizirana je fronta i povećan je broj uličnih odbora, koji su formirani po izbornim jedinicama. Cjelokupna organizacija N.F. mnogo je doprinijela u rešavanju privrednih naročito, a i drugih problema, tako da je Fronta postala oslonac N.[arodne] Vlasti. Fronta je pokazala naročito dobre uspjehe u izborima kad je glasalo preko 97%.

U 1947. g. Partija je teže rukovodila sa organizacijom SKOJ-a jer nije bilo moguće naći takvog člana partije, koji bi mogao biti član M.K. KPH biroa i sekretar komiteta SKOJ-a. Osim toga, rukovodstvo SKOJ-a se često mijenjalo, uz to, što je bilo mlado po iskustvu nije moglo ni da stekne iskustvo u praktičnom radu radi mijenjanja. Dobar dio članova M.K.SKOJ-a nije uopće učestvovao u N.O.B., te im manjka revolucionarno iskustvo. Sredinom 1947. g. reorganizovan je M.K. SKOJ-a i uključen je u njega veći broj članova K.P. i oformljena od njih ćelija. Pojedine ćelije po poduzećima nisu pružile dovoljno pomoći SKOJ grupama. Sekretar ćelije pri M.K. SKOJ-a je i sekretar komiteta SKOJ-a i član plenuma M.K. KPH. Tokom 1947. g. SKOJ se nije dovoljno razvijao brojčano i to najviše radi sektašenja u kriteriju. SKOJ-organizacija rukovodi NOH-om, što često prelazi u uskogrudnost, tako da čitav teret snosi organizacija SKOJ-a. Koncem 1947. g. je NOH već bio više mobilisan na radnim akcijama.

Sa sindikatom M.K. i part. org. rukovodi na taj način, što je predsjednik M.S.V. član M.K.a takodjer i veći broj članova izvršnog odbora. Rukovodstvo po podružnicama pretežno nije u rukama partijaca, jer istih u više poduzeća i ustanova nema i ne može se reći da baš s te strane rad u sindikatu je dosta slab. Ukupan broj radnika i namještenika je 4.806, a od toga je u sindikatu organizovano 3.774. Sindikalna organizacija je sposobna za učestvovanje u raznim akcijama manifestacionog karaktera. Polit. stanje u sindikalnoj organizaciji je dosta slabo, što je posljedica klasnog sastava, tj. velikog broja namještenika.

Od ostalih organizacija ističe se rad organizacija AFŽ. Naročito dolazi do izražaja rad AFŽ u okviru organizacije N.F.

VII. POLITIKA KADROVA:

Članovi M.K. uglavnom su uzdignuti od mladih članova K.P. i dobar dio je dosta slabo teoretski izgrađen. M.K. održava posebne teoretske sastanke u obliku debatnih kružoka, ali se isti često ne održavaju uslijed raznih drugih obaveza, te se može reći da se isti članovi M.K. pretežno samostalno izgrađuju. Od članova M.K. jedan je završio nižu partijsku školu (Radulović), a drugi se sada nalazi u part. školi (Pfan Vilim). Ostali part. rukovodioci uzdižu se zajedno sa članstvom, a ima ih dobar dio koji uz to i samostalno rade. Part. rukovodioci po poduzećima slabo se uzdižu, osim manjeg broja, koji je svršio kurseve pri svojim direktorijama.

Kadrovska politika u ustanovama drž. aparata nije zadovoljavajuća radi pomanjkanja političko pozitivnih stručnih kadrova. Tako izvršni odbor G.N.O.-a sastavljen je uglavnom od komunisti, dok ostali namještenici su lošeg političkog sastava, a ima ih koji u opšte nisu članovi N.F.

Žena članova K.P. u G.N.O. (odbornica) ima tri. Osim toga dosadašnji personalni referent G.N.O.-a je također drugarica član K.P.

Ukupni broj žena K.P. u državnim ustanovama i poduzećima iznosi 20.

U 1947. godini je održano više kurseva i to:

Traktorski sa	87	polaznika
Jednoobrazno knjigovodstvo	46	"
Kočničarski	110	"
Tranzitni	28	"
Telegrafski	18	"
Prtljažarski	12	"
Skretničarski	16	"
Za mašinovodje	41	"
Predložački	12	"
Ložački	24	"
Manevarski	3	"
Čuvara pruge	60	"
Kožarski	18	"
Gradjevinarski	26	"
Raznih kurseva	18	"

Željezničarski kursevi traju neprekidno. Drugih kurseva nije bilo. Part. organizacija nije postigla zadovoljavajući rezultat na stručnom uzdizanju radnika po preduzećima u čemu je bilo i objektivnih poteškoća uslijed pomanjkanja predavača, prostorija i drugih materijalnih sredstava.

Smrt fašizmu - Sloboda narodu!

Za Komitet:⁸¹

⁸¹ Izvještaj je potpisao Dragutin Žanić, politički sekretar.

68. KOTARSKI KOMITET KPH VINKOVCI

KOTARSKI KOMITET KPH VINKOVCI

Dana 17. januara 1948. godine

Broj: 30/48

PREDMET: Godišnji izvještaj za
1947. godinu

CENTRALNOM KOMITETU K. P. HRVATSKE
-Org. instruktorsko odelenje-

Na broj 218/48 od 5. januara 1948. g.

I. PREGLED POLITIČKE SITUACIJE NA KOTARU

Kroz čitavu 1947. godinu politička situacija se kretala usporedo sa ekonomskim akcijama, koje je sprovodila Narodna vlast. Prije svega moramo konstatovati, da naš kotar kao cjelina nije ustanički i da je u većini sela za vrijeme okupacije, skroz od početka pa do oslobodjenja, bilo okupatorskih trupa u nekim selima. Kotar je takodjer ekonomski jak i u samom ratu bilo je mnogo špekulacije po pitanju učešća u Narodno-oslobodilačkom pokretu i nije dovoljan broj ljudi učestvovalo u borbi prema broju stanovnika, a što se održava i danas u pogledu na politički život i ekonomske zadatke. U većini narod nije pretrpio materijalnu bijedu, tako da se poslije oslobodjenja u mnogo slučajeva pokazala težnja za sticanjem kapitala.

Na našem kotaru ima jedan mali broj radnika s razloga što ne postoji nekih većih industrijskim poduzeća osim ciglana i mlinova lokalnog značaja, u kojima radi jedan manji broj radnika, dok poljoprivrednih radnika, odnosno seoske sirotinje takodjer postoji manji broj. Odnos radnika prema proizvodnom planu je dobar, jedino nije postojalo dovoljno političkog rada među njima, niti je naša organizacija u dovoljnoj mjeri djelovala među njima, tako da rad nije tekao organizovano. Nije bilo nekih izrazitih natjecanja, ali i pored toga su pojedini radnici prebacivali norme. Nedovoljna briga o životu radnika, nedovoljan rad na podizanju njihove političke svijesti, slabo podizanje kulturnog nivoa i života uopće, uzrokovalo je da radnici nisu osjetili, da Narodna vlast i odgovorni rukovodioci vode o njima svestranu brigu, tako da je došlo i do napuštanja posla od strane pojedinih radnika, iako su to jedinstveni slučajevi.

Poljoprivredni radnici (seoska sirotinja) jedan dio od njih su još ovisni o bogate seljake, a to su oni koji se nisu otrgli od sela da bi otišli na rad u druga mjesta, a jedan dio je i od njih, koji nisu htjeli primiti zemlju kao agrarni interesenti. Vrlo često takovi podržavaju stranu bogatim seljacima što se najbolje vidi na masovnim sastancima, kada se radi o ekonomskim akcijama koje naravno pogadjaju bogate seljake kojima su oni pod uticajem. Njihov slab politički nivo skučava im klasnu svijest. Jedan veći dio seoske sirotinje iz redova poljoprivrednih radnika i pored toga što je njihov politički nivo na niskom stepenu u mnogim slučaje-

vima i svakog dana sve više se osjeća, da se njihova klasna svijest budi i da seoska sirotinja podržava našu politiku i ustaje u obranu naših revolucionarnih zakona.

Kroz čitavu godinu komitet preko partijske organizacije nastojao je, da u Mjesne NO i odbore svih organizacija uvuče sirotinju kako bi u njima u postavljanju naših akcija imali oslonac. Glavni cilj našeg rada je bio okupljanje radnika na selu i poboljšanje njihovog života. Tumačenje o strukturi državnog uredjenja i otvaranju njihovih vidika je u dobroj mjeri uspio, što se po gornjem odražava.

Ispunjenje obaveza od strane seljaka u svim ekonomskim akcijama je različito. U otkupima se najbolje odazivao siromašni seljak, zatim srednji, a otpor je uvijek najveći kod bogatih seljaka, dok je s druge strane obratno, dok se kontrahaža, odnosno sjetva industrijskog bilja lakše usvajala od strane bogatih seljaka. To je uslijedilo iz sledećih razloga. Bogati seljak gleda u sjetvi industrijskog bilja veći prihod i zato ga rado sije, dok kod siromašnih seljaka koji su sada dobili zemlju, a najviše kod kolonista postoji bojazan od gladi, što je naravno povuklo za sobom borbu za sjetvu žitarica za prehranu. U otkupima je bilo ozbiljnog otpora, ponegdje i frontalnog i to naročito tamo, gdje su partijske organizacije i Mjesni NO nasjeli paroli bogatih seljaka, da nema i da se ne može, što je slučaj u Sremskim Lazama i Podgradju. Zahvaljujući upornosti većine naših članova u otkupu se uspjelo, a usporedo su se upotrebljavale i upravne mjere. U otkupu bijelih žitarica je uglavnom stršila partijska organizacija, dok se odbori Narodne fronte i Fronta kao cjelina nije uspjela angažovati na tom zadatku. Istim potezom je učinjena jedna ozbiljna greška, gdje se nije vodilo dovoljno računa o učvršćenju Narodne vlasti, jer se oduzimala inicijativa Mjesnim NO i njihovom autoritetu, jer su sa otkupom u selu rukovodile otkupne ekipe. Naknadno je ta greška uočena i nastojalo se da se ona ispravi, što se i danas razmatra i pomaže uspjehu te linije, prebacujući glavni teret rada na Mjesne Narodne odbore uz pomoć Narodne fronte.

U sjetvi je uglavnom bilo vrlo dobrih rezultata, tako da su seljaci rado prihvatili i prihvaćaju naše planove o sjetvi i bore se za njegovo izvršenje. Jedino je ponegdje bilo poteškoća oko sjetve lana i uljene repice, a što jedan dio krivice pada i na viša rukovodstva, jer je sjeme prekasno dolazilo.

Naplata poreza je malo teže išla, tim više što je razrez za 1946. godinu bio prihvaćen od strane seljačkih masa, kao i od bogatijih seljaka, koji nisu na razrez stavljali nikakve primjedbe.

Pri samom ubiranju poreza pokazalo se, da tu ima političke pozadine, jer se naišlo na poteškoće, tako da se u mnogo slučajeva moralo pristupiti transferaciji kod pojedinih gazdinstava, gdje je bilo i pogriješaka, da se ponekad to učinilo i kod onih seljaka, gdje to nije trebalo učiniti. Poslednje sume novca koje nisu ubrane u dobroj mjeri se nalaze kod siromašnih seljaka, a najveći dio kod onih koji se ne nalaze na području našeg kotara, a imaju zemlju i posjede na našem području. I u naplati poreza bila je potrebna upornost naših ljudi koji su uglavnom garancija, da se naši planovi provedu u život.

U izborima za Narodnu vlast bilo je raznih propusta, nedostataka i na osnovu toga i poteškoća. S jedne strane poteškoće su nastale usled krutosti naših partijskih organizacija i nedovoljne širine u kandidovanju, tako da se kandidatura vršila u komitetu sa nekoliko ljudi iz svakog sela, a zatim se partijska ćelija trebala boriti u narodu, da se lista prihvati. S takvim načinom rada bilo je ozbiljnih poteškoća u prihvaćanju liste, dok se to nije uočilo kao nepravilno i prišlo se stvaranju liste na široj bazi sa predstavnicima svih frontovskih organizacija. Pošto je prvi način rada obuhvatio veći dio kotara u daljem kandidovanju došlo je do toga,

da smo skoro neke ljude i molili da se kandiduju. Isto je to uslovalo da se u Narodne odbore uvuklo i nepoželjnih elemenata. Neprijatelj je delovao u dva pravca i to, da se ne kandiduju oni koje mi forsiramo, a da se u vlasti uvlače neprijatelji, kako bi je iznutra podrivali, no i pored toga možemo reći, da su izbori dobro uspjeli, naročito za kotarsku skupštinu.

Frontovska organizacija kod nas na kotaru nije niti proširena, niti učvršćena. Pomoć u radu Mjesnim NO je vrlo slaba, a naročito tamo gdje nema partijske organizacije. U akcijama koje sprovodi Narodna fronta, odnosno koje mi sprovodimo preko fronte nije se uspjelo angažovati sve organizacije i društva za izvršenje tih zadataka. Sa frontom poslije drugog Kongresa NF se više radi. Konkretno sada se vrši reorganizacija odbora NF, gdje se nastoji narodu kao cjelini rasvijetliti pojam što je fronta u suštini. Osjeća se i to, ako neka organizacija unutar fronte radi, da to nije pod rukovodstvom fronte, nego svaka sama za sebe.

Odnos Srba i Hrvata je prilično uskladjen, nema nekih opipljivijih ispada, koji bi išli na štetu bratstva i jedinstva, osim jednog slučaja i to u Oroliku, gdje čitava partijska organizacija nije raščistila s nacionalnim pitanjem, a što je imalo odraza u ubistvu jednog ustaše, odnosno zlikovca, koji nije ubijen čisto kao gad, nego iz šovinističkih pobuda i to po direktivi sekretara partijske ćelije. Ima i slučajeva da su neki Srbi iz Križevaca bili protjerani za vrijeme okupacije, a u njihove kuće naseljeni Paveličevi kolonisti koji su po našim vlastima kolonizirani poslije oslobođenja u susjedno selo i sada postoji netrpeljivost između jednih i drugih, a naročito, da Srbi iz Križevaca napadaju spomenute. Druga je stvar, da je za vrijeme okupacije u hrvatskim selima, koja su susjedna sa srpskim selima bilo po par gadova ustaša, koji su terorizali u tim srpskim selima i da sada srpski šoviniisti nastoje to pripisati tim selima kao cjelini, a takav je slučaj Slakovci - Sr. Laze, Šid, Banovci - Vinkovački Banovci -Ilača, Gaboš - Antin. Šovinizam u drugom obliku je taj i s jedne i s druge strane, da se on izražava u solunaštvu, a naročito kod Srba, gdje oni u ekonomskim akcijama traže da se više tereti Hrvate, koji su manje pretrpili u ratu. Obzirom na stanje kakvo je bilo odmah poslije oslobođenja prilikom odcjepljena od Vojvodine, gdje su Srbi tražili, da i dalje ostanu u Vojvodini, danas je stanje sasvim dobro.

Do sada su komunisti u većini slučajeva rukovodioci u Narodnoj fronti, osim u onim selima, gdje ne postoji partijska organizacija. Jedinstvo između komunista i frontovaca je na visini, ali naravno sa dobrim, odnosno užim krugom frontovaca. Neprijatelji nastoje podmetnuti, da je fronta komunistička organizacija, što nije imalo ozbiljnijeg odraza. Ponekad se događalo, da komunisti nisu shvaćali, da je linija fronte i linija Partije, gdje se naravno griješilo s tim što su članovi Partije uzimali inicijativu u svoje ruke i onda kada je pojedina akcija trebala imati masovniji karakter, tako da su frontovci bili odvojeni od direktnog učesća u tim akcijama.

Pitanja koja se postavljaju od strane naroda su različita, a vezana sa raznim nedostacima, koji se ispoljavaju u našem radu, a to je: Nedostaci industrijske robe, skupoća na tržištu, gdje se počelo pričavati o tome, kako dinar gubi vrijednost itd. što je za kraće vrijeme prestalo. Zatim to, dokle će se na ovakav način otkupljivati, da li će nestati bonova, kada će biti slobodna prodaja robe, a nakon što je došla roba na slobodnu prodaju postavlja se pitanje zašto su tako visoke cijene. Za vrijeme zasjedanja u Parizu raspravljalo se o opasnosti od rata, dok to nije razbijeno Titovim govorom na II. Kongresu NF-a.

Narod u potpunosti odobrava Petogodišnji Plan, izgradnju omladinskih pruga, industrijalizaciju i elektrifikaciju, a naročito elektrifikaciju, samo s tom primjedbom da je prebrzo i da nije trebalo u ovim oskudnim godinama i sušama tražiti toliko napora.

Žalbe na nedostatke su naročito radi nedostatka industrijske robe, a naročito tekstila i obuće. Na nepravilnosti u otkupu i to u dva smjera, jedan što smo nekome očistili do zrna, a u drugom, što nekima nismo uspjeli očistiti niti obavezu. Isto tako se žale na veliki razrez poreza, da je prevelik i da se neće moći naplatiti. Ponekada su žalbe i na pojedince u državnom i zadružnom aparatu koji su skloni protekcijaštvu i birokratizmu.

Na našem kotaru narod jako slabo prati dnevnu štampu i političke događaje u svijetu i kod nas, iako se o tome diskutuje, ali dosta malo. No i pored toga se može zaključiti, da narod u potpunosti odobrava našu spoljnu politiku, a naročito sporazum sa bratskom Bugarskom i Albanijom. Narod pozdravlja politiku za učvršćenje demokracije i borbu protiv rata, a osudjuje ratne huškače kapitalističkih zemalja. Pravilnost naše spoljne politike narod pozdravlja, što se održava i na masovnim sastancima, kada se ova pitanja pretresaju, naročito se opaža da se izražava ljubav prema savezu slavenskih zemalja.

Uticao mačekovaca se osjeća kroz cijelu godinu u nastojanju slabljenja učvršćenja Narodne vlasti. Isto je tako bilo i sa četničkim elementima, odnosno četnički nastrojenim ljudima. To se održavalo u politici odvajanja naroda od vlasti na selu, tumačenjem, da za otupe i slične akcije ne zna Tito i Savezna vlada, te kako pojedinci u kotarskim i nižim odborima hoće da naprave karijeru, zato što će od naroda oteći hranu, novac itd. Njihovo djelovanje je jedinstveno i u tom pravcu, da našu frontu izjednačuju sa ustaškom i četničkom organizacijom i da je to otvorena politika, te da se u frontu ne treba upisivati i da je najbolje ostati pasivan. Rad ustaša i ustaški nastrojenih elemenata se osjećao, dok je na kotaru postojala grupica križara, koje su oni hranili i sakrivali i s druge strane otvoreno propagirali njihovu politiku, da ovakovo stanje ne može ostati, da će doći nešto treće, te da su blizu neki preokreti, da se ne predaje žito itd. Glavnu podršku banditskim grupicama davale su porodice bivših ustaša, čiji sinovi se možda i danas nalaze u emigraciji.

Uticao klera je dosta velik, što se osjeti da jedan dio bogatih seljaka koji do sada nije išao u crkvu sada je pohadja i grupiše se sa svojim prijateljima klerofašistima u borbi protiv narodne vlasti. Uticao klera se najviše odrazio na krizmama koje su održavane na kotaru, gdje je bilo opće veselje u vezi toga. Prilikom dolaska biskupa u pojedina sela narod ga je dočekivao svečano obučeni s cvijećem itd. Popovi su ponekada išli tako daleko, da su preko crkve na propovjedima govorili omladini i narodu da je nastalo veliko iskušenje za ljude i da se sada čine veliki grijehovi i to bog kažnjava sušama i nerodicama. Na ispovijedima su govorili kako je smrtni grijeh [u]pisati se u neku organizaciju i omladinke i omladince su ispitivali da li su članovi NOH ili možda kakve komunističke organizacije, te da je svako učešće u takvoj organizaciji neoprostivi grijeh pred bogom. U izborima su popovi uticali mnogo na kandidature, tako na primjer u Ilači je pop govorio za jednog dobrog frontovca, da je dobar ali za njega ne treba glasati, jer je komunist. Za vrijeme izbora popovi su se sastajali u jednom od naših sela i to u Narodnim nošnjama, polije čega se primjetilo na kotaru, da su nastojali pasivizirati birače. Srpski kler nema skoro nikakvog uticaja u masama, i ako ga negdje ima on je sasvim neznan.

II.

PRIVREDNI PROBLEMI

Kako smo gore spomenuli kod nas ne postoji nekih većih industrijskih preduzeća, a u onima koja postoje plan proizvodnje nije izvršen 100% i pored dobre radne discipline kod nekih radnika. Razlog neispunjenja plana je u tome, što su sezonski radnici, osim jednog

malog broja kvalifikovanih i u većini slučajeva ljudi, koji imaju ponešto zemlje i jedan mali broj od njih često u težim momentima je napuštao posao, neki zbog ličnih poslova na svom malom posjedu, a neki kako smo to gore naveli. S druge strane u tim poduzećima ne postoji partijska organizacija, kako bi preko članova Partije mogli uticati za učvršćenje i pravilan odnos prema radu. Iskustva stečena u prošloj godini su ta, da je osnovni propust slabo političko djelovanje među radnicima, da je slab rad frontovske i sindikalne organizacije, a naročito sindikalne jer je centralizovan, tako da se u poduzećima malo raspravljalo o radnim problemima, o prehrani radnika, o stanovima itd. što je imalo negativan odraz na rad općenito.

Uspjesi na mobilizaciji radne snage nisu zadovoljavajući. Kako smo već spomenuli poljoprivredni radnici, seoska sirotinja na selu dosta teško se odvaja od svoje kuće i ponekad radije služi privatniku, nego da ide raditi posao, koji je dalje od njegove kuće. Pored tih poteškoća dosta se uspelo, tako da je plan pošumljavanja izvršen 100%. Plan sječe drva je prilično dobro uspio, samo uz nedovoljnu organizaciju i brigu o radnicima, tako da su radnici često puta u šumi pripušteni divljačkom životu, bez solidno pripremljenih baraka, kuhinja itd. Dogadja se često da Sindikalno Vijeće ne može uposliti sve radnike, koji se javljaju za posao, a razlog je tome, da radnici koji se javljaju nerado odlaze u druga mjesta koja su udaljena.

Plan obnove popaljenih kuća nije izvršen sa 100% i od 38 kuća koje je trebalo sagraditi na kotaru, sagradjeni je 35. Jedino za sve kuće nije sredjen stolarski rad, a uglavnom su gotove. One tri kuće koje nisu sagradjene oko njih se počelo raditi, a razlog nedovršenja je u tome, što se planska komisija nije u dovoljnoj mjeri pozabavila tim zadatkom i drugo što Mjesni NO nisu organizovali dovoljno materijala, no sada su poduzete energične mjere i kuće će biti sagradjene.

Rezultat otkupa bijelih žitarica iznosi 79,06%. Količinski zadatak u otkupu bijelih žitarica nismo postigli prema kotarskom zaduženju, dok prema zaduženju kotara od Ministarstva izvršili smo sa 105,04%.

Ječma po kotarskom zaduženju otkupljeno je 77,09% a po normi ministarstva 90,00%. Zob po normi kotara otkupljena je 72,32%, a po normi ministarstva 75,93%.

Metode prilikom otkupa koje su upotrebljavane bile su različite. Razradjivao se plan otkupa na masovnim sastancima, kao i potreba otkupa i obaveza prema uredbi. Negdje sa odborima organizacije i nekoliko puta je održavan sastanak, naročito tamo, gdje je otkup teže išao. Kao prvo je bilo postavljeno svim članovima Partije, da budu oni, koji će prvi predati i kada je to učinjeno, čitava partijska organizacija uključena je kao otkupni aparat. Pred kraj otkupa nastojalo se uključiti u najvišoj mjeri Mjesne NO, jer se u početku prema njima griješilo i skućavala se njihova inicijativa. Takodjer su se koristili i ljudi antifašisti i dobri frontovci, koji su udovoljili svojim obavezama i to iz redova siromašnih i srednjih seljaka. Tu i tamo poduzimane su upravne mjere, gdje je kažnjeno nekoliko bogatijih seljaka i ponegdje i kamionima odnešeno. Kroz otkup svih zemaljskih proizvoda glavni metod je bio ubjedjivanje i preko komunista i dobrih frontovaca uporno traženje obaveze.

Uspjeh u otkupu kukuruza do sada je postignut sa rezultatom 97,40%, prema kotarskom zaduženju, dok je prema Ministarskoj normi premašen plan.

Kupusa je otkupljeno 158 vagona, a zaduženje je bilo 150 vagona. Krompira je otkupljeno 14 vagona, a zaduženje je bilo 8 vagona. Graha je otkupljeno 5 vagona, a zaduženje je bilo 15 vagona. Metode prilikom otkupa kukuruza nisu primjenjivane kao u otkupu bijelih žitarica i otkup kukuruza je protekao više stihijski. Kažnjen je jedan čovjek.

Ukupno je kažnjeno u pojedinim kampanjama 8 ljudi i to 6 bogatih seljaka i dva siromašna seljaka. Ova dva siromašna seljaka koji su kažnjeni jedan sa 6 mjeseci lišenja slobode, zato što je utajio 5 jutara zemlje koje je imao u zakupu, a drugi je kažnjen isto radi utaje 7 jutara zemlje, koje je imao od svog tasta sa 7 mjeseci lišenja slobode. Kažnjeno je 5 bogatih seljaka sa preko 20 k.j. zemlje za nepredavanje pšenice sa do 2 godine prisilnog rada i konfiskacijom jednog dijela imovine. Jedan bogatiji seljak kažnjen je sa 1. g. i pol lišenja slobode radi nepredaje kukuruza.

Politika kažnjavanja u pojedinim kampanjama bila je usmjerena protiv bogatih seljaka, a kod siromašnih, ako je koji kažnjen morao je biti izraziti špekulant i organizator otpora u pojedinim akcijama.

Proljetna sjetva u gospodarskoj godini 1946/7. izvršena je sa 100%, osim pojedinih industrijskih i krmnih kultura, kao lana, uljene repice i grahorice.

Jesenska sjetva odvijala se u početku pod dosta nepovoljnim uslovima radi dugotrajne suše, tako da je bila otežana pravodobna i pravilna obrada zemljišta. Poteškoća je bila u po-manjkanju sjemena kod proizvođača, a isto tako nisu dobijeni na vrijeme podaci koliko je kome potrebno sjemena. Velika poteškoća bila je i oko vadjenja i izvoza šećerne repe na kojem zemljištu je trebalo sijati pšenicu. Plan zasijavanja pšenice u jesenskoj sjetvi ostvaren je 95%. Od ostalih ozimih usjeva zasijane su sljedeće površine:

ozimog ječma	2.758 k.j.
raži	278 "
lana	192 "
uljene repice	454 "
krmnog bilja	602 "

Kako smo gore naveli jesenska sjetva radi svih tih poteškoća nije se odvijala po planu i nije izvršena u određeno vrijeme.

Dug poreza u 1947. g. iznosio je 44,485.567 din. a koji potiče iz 1945/6. godine, jer u tim godinama nije vršena planska naplata, tako da je 1945. godine naplaćeno 3,458.327 din. a u 1946. godini 5,990.048 din. U proljetnoj kampanji ove godine naplaćeno je oko 11,000.000 din. tako da je 1.IX.1947. g. stanje duga iznosilo 33,214.942 din. U planskoj naplati od 1.IX.1947. g. do 1.XII.1947. izvršene su političke pripreme i ubrano je 26,973.422 din. Ukupno u 1947. godini ubrano je 37,973.422 din ili 85%.

Kod naplate poreza nailazilo se na otpor kod pojedinih imućnijih seljaka, koji su špekulirali, da sami ne naplate, a djelovali i na druge gdje su se protiv njih upotrijebile upravne mjere, tako da su neki kažnjeni novčano od 1000 do 2000 din. a nekima je prisilno izvršena naplata, tako da se time uspjelo i od drugih naplatiti. Ostatak poreza koji nije naplaćen nalazi se u većini kod siromašnih seljaka i kod onih koji ne žive u mjestu zaduženja. Ukupna cifra nenaplaćenog poreza iznosi 6,241.520 din.

Razrez poreza predviđen od Ministarstva financija za 1947. godinu iznosi 80,000.000 din. Prilikom razreza na terenu ostvaren je plan za oko 100,000.000 din. Kod razreza poreza za 1947. g. izvršene su političke pripreme, iako ne u dovoljnoj mjeri. Komisije su uspjevale sa izvjesnim greškama. Prilikom završetka rada u svakom selu razrez je pročitao na masovnom sastanku, na kojem su uglavnom negodovali bogati ljudi, koji su razrezom pogodjeni. Kotarski komitet je predviđao seoske i kotarske komisije, ali te komisije nisu uvijek radile, tako da su nastale izvjesne greške radi neodgovornosti pojedinih članova Partije. Sada se vrše

pripreme za naplatu poreza koja će početi od 20 januara 1948. g. Dogadjalo se da su pojedine komisije nedovoljnim udubljanjem u posao pogriješile i to tako, da su oporezovale i sirotinju, što je uočeno i poduzete su mjere da se to ispravi.

III.

STANJE U ZADRUGAMA

U do sada postojećim radnim zadrugama stanje je različito, po materijalnom stanju. One zadruge u kojima su starosjedioci stanje [je] u tom pogledu bolje, dok je kod kolonista po pitanju sredstava za obradu zemlje i drugih potrebnih faktora za napredak zadruge s materijalne strane stanje lošije i osjeća se siromaštvo. Kod kolonista se osjeća i nedovoljno snalažljivosti u obradi zemlje, dok svim zadrugama manjka kadar rukovodioca, koji bi bili pokretači intenzivne obrade zemlje. No i pored toga stanje se dosta poboljšava i zadruge kao cjeline se učvršćuju, a čemu više pažnje polažu i naše organizacije. Poteškoće su uglavnom u poljoprivrednim strojevima i ostalom alatu za obradu zemlje, koga nemaju u dovoljnoj količini. Nedovoljno razvijena svijest zadrugara se u par navrata odrazila a naročito u Vinkovačkom Novom Selu, gdje je u kopanju kukuruza oko 50 k.j. ostalo je neokopano što ima loš utisak na vanzadružne mase. Izgovor za takovo stanje je bio da pojedini zadrugari nemaju što jesti i da zato ne rade, dok se konačno ustanovilo, da je krivica uglavnom padala na neorganizovan rad predsjednika zadruge, koji je u isto vrijeme bio i sekretar ćelije. Isti je smenjen i s jedne i druge dužnosti, a na njegovo mjesto postavljen drugi i sada ta zadruge u vidnoj mjeri napreduje. Slično takovo stanje bilo je i u zadrugi Stari Mikanovci s tom razlikom, da se nije odrazila u štetnosti na poljoprivrednim radovima, nego se pojavila netrpeljivost između pojedinih rukovodioca u zadrugi, koji su u isto vrijeme i članovi Partije i partijska organizacija kao cjelina radi toga je trpila i nije mogla pravilno djelovati. Takovo stanje je ispravljeno smjenjivanjem sa dužnosti pojedinih rukovodioca i stanje se i u toj zadrugi osjetno popravlja. Ostale zadruge su u fazi osnivanja i nema još nikavih opipljivih problema. I pored takovog stanja može se reći da su uspjesi tih zadruga vidljivi, a što se odražava u tome da narod već danas masovnije prilazi osnivanju zadruge, a u postojeće zadruge javljaju se novi članovi.

Radničko namješteničke zadruge nisu u dovoljnoj mjeri udovoljile svom zadatku, jer se rad sveo samo na industrijsku robu, a ne na nabavu živežnih namirnica svojim zadrugarima i zato je nedovoljan interes zadrugara.

Proizvodjačke zadruge (obrtničke) koje postoje samo u gradu uglavnom prestaju sa radom, jer im manjka materijala za njihovo poslovanje, te prelaze u državni sektor.

Nabavno prodajne zadruge su se prilično omasovile i svakog dana se razvijaju i učvršćuju i može se reći, da je zadruga organizacija u spomenutom smislu jedna od najjačih organizacija na selu. Rezultat tako dobrog stanja u zadrugnoj organizaciji je taj, da se održala organizaciona čvrstina i svakog dana zadruge se organizaciono učvršćuje i dalje proširuje. Nedostatak je taj, što zadruge nisu imale niti dovoljno prostorija za kulturnu trgovinu niti finansijskih sredstava, kako bi proširili djelokrug svog rada. Političko djelovanje a usporedno i kulturno prosvjetni rad nije na dovoljnoj visini uveden među zadrugarima, što se odrazilo u njihovoj kupovnoj moći, da zadruge nije uspela da otkupi od seljaka sve njegove proizvode, te da stvori sebi odjele po svim privrednim granama, a naročito kreditne. Njihov najglavniji rad bio je raspodjela industrijske robe, gdje se u mnogo slučajeva u pogledu na masovnost

izgubilo. Prilikom osnivanja zadruga u zadružne odbore ušli su ljudi iz svih slojeva, pa i jedan dobar dio kulačkih elemenata, koji su vrlo često išli na štetu popularizaciji zadrugarstva svojim protekcionaškim i birokratskim odnosom prema narodu. No takovi ljudi su u dobroj mjeri izolovani i sada u dobrom dijelu su u odborima članovi Partije i sirotinja. Masovnost zadruga je dobra, što se vidi u 80% od ukupnog broja stanovništva učlanjenih u zadruga, a zadružni sektor kao cjelina ima dobar uticaj na narod. Kako se zadrugarstvo na našem kotaru naglo razvijalo, te je bio potreban veći broj kadra radi uzdizanja prodavaonica itd. usled toga su ušli u zadruga ljudi koji nemaju pravilno shvaćanje o zadrugarstvu. S druge strane manjkavost je pravilnosti u radu i kod stručnog kadra, jer oni koji vole zadrugarstvo i razvijaju ljubav prema zadrugi mogu manje dati, radi stručne nesposobnosti. Može se reći da je kadar slab i ukazuje se potreba uzdizanja novog kadra.

IV.

PREHRANA STANOVNIŠTVA

Kod prehrane radnika i namještenika na našem kotaru nije bilo nekih ozbiljnijih poteškoća. Uglavnom snabdjevali su se redovno šumski i ciglarski radnici, koji se snabdjevaju sami preko svojih poduzeća. Veće poteškoće bile su kod industrijske robe i to kod tekstila i obuće, koje nije bilo dovoljno, a kod razdiobe se nisu uzele u dovoljnoj mjeri potrebe radnika. Sada vlada prilično nezadovoljstvo među radnicima i namještenicima na selu što dobivaju 90% kukuruznog, a 10% krušnog brašna, dok radnici u gradu koji rade u istim poduzećima dobivaju 50% kukuruznog a 50% krušnog brašna.

Pitanje stanova na našem kotaru ne predstavlja ozbiljan problem, jer [se] za vrijeme rata malo kuća uništilo. Jedino je poteškoća za stanove državnih službenika, jer Mjesni NO ne vode nikako brigu o tome, niti uopće riješavaju stambeno pitanje.

Rasvjeta je loša, jer postoji samo u dva sela električna rasvjeta, a petroleuma nema u dovoljnoj količini za gorivo, no predviđa se u 1948. godini sprovesti elektrifikaciju još u nekoliko sela. Snabdjevanje sa petroleumom nije uvijek redovito, što izaziva nezadovoljstvo kod naroda.

Putevi su u većini sela vrlo loši, pošto nema kamena da bi se izgradili. U vezi sa tim slani su ljudi na više strana, da nabave kamen, ali nije bilo moguće pošto su kamenolomi imali svoj plan i nisu mogli davati kamen van plana. To je ozbiljan problem, jer postoji opasnost, da se neke ceste potpuno unište.

V.

PODIZANJE KULTURNOG NIVOVA NARODA

Pri kotarskom NO a pod rukovodstvom referenta za Narodno prosvjećivanje postoji kulturno-prosvjetni odbor u kom su zastupljene sve organizacije, koje rade na podizanju kulturnog nivoa naroda osnivanjem knjižnica, čitaonica, čitalačkih grupa, priredaba i slično. Koncem mjeseca decembra 1947. g. bilo je na području našeg kotara 11 predavačkih aktiva sa 62 člana predavača, a tokom mjeseca održano je 105 predavanja sa 10.026 slušalaca. Održano je 33 usmene novine sa 1684 posjetilaca. Imamo jednu kotarsku knjižnicu sa 532 knjige od kojih je posudjeno tokom mjeseca decembra 1947. g. 57 knjiga. U selima imamo 32 knjižnice sa 4.130 knjiga, od kojih je 311 posudjivača pročitalo 833 knjige. U narod je raspačano

410 knjiga i brošura, to samo preko prosvjetnog odbora, ne računajući one knjige i brošure, koje su predavane preko NF i drugih organizacija. Za sada je samo 8 samostalnih čitaonica, 15 Kulturno prosvjetnih domova mjesnog značaja. Danas djeluje 36 kulturno-prosvjetnih odbora sa 220 članova. U domovima Kulture Cerna i Otok su postavljeni radio aparati na baterije od kojih je danas ispravan samo u Cerni. Za centralnu štampu otpremljeno je 28 dopisa. U Nuštru i Vinkovačkom Novom Selu održane su za učenike tih i susjednih škola kino predstave sa aparatom prosvjetnog odsjeka.

U kampanji za suzbijanje nepismenosti kotarski kulturno prosvjetni odbor imao je zadatak da podijeli zadatke na svakog člana za pridobijanje svakog nepismenog za polazak tečaja. Učitelji su preuzeli na sebe svu brigu oko organizacije tečajeva i spremanje rukovodstva predavača. Do sada je uspjeh vrlo slab, jer se nepismeni ne odazivaju, a jedan dio koji je polazio napustio je tečaj. Sada radi na kotaru 19 tečajeva sa 222 polaznika, 64 muškarca i 158 žena. Osim toga pojedinačno se podučava 39 polaznika, 5 muškarca i 4 žene. Broj nepismenih na kotaru je 1445.

Na području kotara ima 35 osnovnih škola, sve rade u svojim zgradama, osim škole u Ostrovu gdje nije dovršena nova školska zgrada. Sve škole imaju 6 razreda osnovne škole, osim u Križevcima, Mirkovcima, Podgradju i Vođincima, koje imaju 5 razreda. Broj polaznika je 6096. Još uvijek ne zadovoljava postotak polaska škole. Nastavnika učitelja ima na kotaru 78, a još nam manjka 46 nastavnika s obzirom da se ostvaraju 7. razredi u školama. Prostorije za podučavanje djece uglavnom zadovoljavaju osim u nekoliko sela.

Opće obrazovanih tečajeva ima 8 sa 130 polaznika i 11 nastavnika. Viših opće obrazovnih tečajeva nema. Pošto isti tečajci nisu završili s radom ne može se dati ocjena istog. Rad teče po propisanom nastavnom planu i pokazuje se veliki interes za sticanje znanja. U poljoprivrednoj domaćinskoj školi u Cerni održan je domaćinski tečaj, koji je završilo 19 učenica, srazmjerno s vrlo dobrim uspjehom.

VI.

STANJE U PARTIJSKOJ ORGANIZACIJI

U toku 1947. godine naša organizacija je bila u opadanju. Iz organizacije je isključeno 101 član Partije. Odluke o isključenju donio je komitet na svojim sjednicama, a jedan dio tih odluka donio je OK KPH Brod. Članovi Partije koji su isključeni od strane komiteta smatramo, da zato postoji opravdanih razloga, a o detaljima je CK upoznat.

Socijalni i nacionalni sastav u mjesecu decembru 1947. g. je sledeći:

Radnika		26
Seljaka	sir. [omašnih]	193
"	sred. [njih]	39
"	imuć. [nih]	5
"	svega	237
Intelektualaca		12
Đaka, obrtnika i ostalih		44
Svega ukupno		322
Srba		144
Hrvata		173

Mađara	4
Rusina	1
Svega ukupno	322

Kurs prilikom primanja u Partiju je bio takav, da se uglavnom tražilo ljude koji su po svom socijalnom sastavu bliski Partiji, a ono što ima bogatih i srednjih seljaka, to je većini došlo iz J.A. Nacionalni sastav je takav u našoj organizaciji, da proporcionalno prema broju stanovnika Srba više u organizaciji. Razlog je taj, da su Srbi masovnije učestvovali u NOP i da su u većini primljeni u Armiji. Sastav partijske organizacije je uglavnom od ljudi koji su došli iz J.A. kao članovi Partije i od onih koji su primljeni 1945. g. po direktivi za omasovljenje partijske organizacije.

Pored toga, što kotarski komitet neprestano skreće pažnju partijskoj organizaciji na terenu za rad s kandidatima i pronalaženje novih ljudi u redove kandidata Partije, partijska organizacija na terenu tom pitanju posvećuje vrlo malo pažnje, a što se vidi i prema broju kandidata. Ono kandidata što postoji s njima se vrlo slabo radi i ne razmatra se sve strane kakvi se ljudi kandiduju kao ni prošlost, koja u mnogo slučajeva koči prijem u Partiju.

Ideološki nivo članova Partije je na vrlo niskom stepenu, a možemo reći da jedan mali broj članova Partije uči i prati dnevnu štampu. Kotarski komitet redovito je upozoravao na ove nedostatke i usporedo s tim slao partijski materijal ćelijama i postavljao plan proučavanja, ali se on slabo sprovodio, osim nekih ćelija koje su po tom pitanju odskočile. Glavni metod rada po tom pitanju je bio, da na svakom partijskom sastanku, gdje su prisustvovali članovi komiteta dat je plan i individualnog i skupnog proučavanja i u tome se vrlo malo postiglo. Kod postavljanja planskog proučavanja materijala s jedne strane, da komitet nije tom pitanju posvetio dovoljno pažnje i da u stvari nije bilo jednog druga koji je bio stvarno zadužen po tom pitanju, nego se nekoliko puta mjenjalo zaduženje po tom sektoru, a s druge strane je teškoća, da se seljake u sezonskim radovima teško privikava da uče. U tu svrhu imali smo namjeru, a kako bi dali osnovnu podlogu za učenje održati seminare u toku zime s kojima smo i počeli, ali su usled ekonomskih akcija koje su nastupile prekinuti. Sadržaj literature koja je slana u sela i u ćelijama trebala biti proučavana je "Partijska izgradnja", Komunist 1-3 i još neki materijal iz Političke ekonomije.

Izvršenje partijskih zadataka u većini slučajeva ako uzmemo partijsku organizaciju kao cjelinu, ono je dobro, osim jednog manjeg dijela članova, koji se i suprotstavljaju izvršenju zadataka i to svjesno, a većinu od njih smo isključili iz Partije, a to se naročito ispoljilo u težim ekonomskim akcijama. Bilo je slučajeva i negativnog odnosa komiteta prema pojedinim članovima Partije, da su vrlo često slani na zadatke bez davanja nagrade, gdje su ljudi živjeli o voću. No kod kažnjavanja to se imalo u vidu. Partijski sastanci ne održavaju se uvijek redovito, a naročito u sezonskim radovima, a i onda kada se održavaju nisu na potrebnoj visini, tako da se u često slučajeva ne razmatraju sva pitanja u selu i da se kotarski komitet na vrijeme ne upozna sa svim stvarima. Kotarski komitet je stalno obilazio partijske ćelije i u tom smjeru, kao i po svim drugim pitanjima davao im pomoć. Po pitanju plaćanja partijske članarine i za neredovito dostavljanje iste kotarskom komitetu glavnu krivicu snose u dobroj mjeri sekretari ćelija. Kod članova Partije, takodjer u tom pogledu ne vlada dovoljna disciplina i događa se da sekretar mora više puta da pojedince opominje, da plate članarinu.

Obaveze prema državi ekonomskog karaktera redovito i svjesno ispunjava 95% članova Partije i po tom pitanju je svijest na prilično dobroj visini.

Rukovođenje frontovskom organizacijom i ostalim organizacijama i društvima unutar Narodne fronte najviše se sprovodi preko partijskih organizacija na selu s tim, da je postavljeno članovima Partije, da budu članovi svih organizacija i društava u svom selu, a takodjer su članovi Partije i rukovodioci u Mjesnim odborima Narodne fronte. U onim selima gdje ne postoji partijska organizacija djeluje se preko pojedinaca dobrih frontovaca. Sa SKOJ-em i Narodnom omladinom se rukovodi najviše preko komiteta SKOJ-a, a i u partijskim ćelijama su pojedini drugovi zaduženi za rad sa SKOJ-em u selu.

Napred u političkoj situaciji smo spomenuli, da fronta nije učvršćena, niti proširena, a niti ostale organizacije unutar Narodne fronte, osim Narodne omladine, nisu u dovoljnoj mjeri masovne. Izvršenje zadataka od strane fronte i ostalih organizacija nije ni izdaleka zadovoljavajuće i fronta kao cjelina nemoćna je izvršiti krupniji zadatak, koji bi zahtjevao učešće većeg broja članova fronte a da se u tom ne založi partijska organizacija kao cjelina. Omladinska organizacija se omasovila, ali u odnosu na liniju koju joj mi preko SKOJ-a dajemo, nije još u potpunosti angažovana, naročito u pogledu političko ekonomskih zadataka, dok masovno učestvuje u radnim akcijama.

VII.

POLITIKA KADROVA

Odgoj partijskog kadra na našem kotaru nije na odgovarajućoj visini, što se vidi i po tome, da broj plenuma komiteta je vrlo malen, tj. 13 članova, a i pored toga teoretska naobrazba i praksa u rukovođenju kod članova komiteta takodjer nije na dovoljnoj visini, što je i razumljivo, jer su u komitet primani ljudi po svojoj odanosti i radu i na koje se računa da će savladati teoretski dio svoga rada, a ispoljava se, da se drugovi brže i lakše snalaze u praktičnom radu, dok teoretsko uzdizanje ide malo teže.

U svim ustanovama, osim u sudu, imamo osigurano partijsko rukovodstvo i usporedo s tim kadrovska politika popunjavanja odgovornijih mjesta je lako sprovodiva i u stvari ona ide pod rukovodstvom komiteta.

Broj žena koje učestvuju u državnom i privrednom aparatu je malen, svega 7 žena članova K.P.

Održano je 2 krojačka tečaja u selima kroz koji je prošlo 30 učenica, koje su isti s uspjehom završile. Takodjer je održano 2 poljoprivredno domaćinska tečaja koji je prošlo 40 omladinki. Drugih stručnih kurseva za osposobljavanje kadra nije održavano.

Smrt fašizmu - Sloboda narodu!

Za komitet:⁸²

⁸² Izvještaj je potpisao Petar Cvetković, politički sekretar.

69. KOTARSKI KOMITET KPH SLAVONSKA POŽEGA

KOTARSKI KOMITET
KOMUNISTIČKE PARTIJE HRVATSKE
SLAV[ONSKA] POŽEGA
Broj: /48

Sl. Požega, 17.I.1948.-

CENTRALNOM KOMITETU
KOMUNISTIČKE PARTIJE HRVATSKE

Z A G R E B

POLITIČKA SITUACIJA u prošloj godini može se ocjeniti da je bila različita, tj. da smo imali uspjeha, a imali smo i neuspjeha. Uspjeh je bio u prošloj godini taj što se je uspjele likvidirati banditizam i na taj način poboljšala se je politička situacija i neprijateljsko djelovanje se uveliko umanjilo. Likvidacijom banditizma stvoreno je raspoloženje kod naroda i na taj način stvorena sigurnost da narod ne strahuje od odmetnika, tako da danas na našem kotaru s te strane vlada puna sigurnost.

Neuspjeh možemo reći da leži uglavnom u nepravilnom rukovodjenju K.K. i partijske organizacije. Sam Kotarski Komitet nije imao određen odnosno razradjen plan u svome radu kao ni sistem rada u rukovodjenju, te nije dovoljno studirana politička situacija i sporo reagirano na pojedine probleme. Politički rad bio je vrlo slab, ili možemo reći nikakav. Ukoliko ga je bilo, svodio se uglavnom samo na privredne probleme, a koji nisu nikada do kraja izvršavani, ili su izvršeni na pogrešan način i to uglavnom putem vlasti, putem sile, bez političkih priprema i političkog objašnjavanja, te učešća masovnih organizacija u izvršavanju zadataka, što je iz osnova nepravilno.

Kada analiziramo političku situaciju od januara pa do danas, vidimo da se je sav rad sprovodio kampanjski, kako u prikupljanju statističkih podataka, te pripremi proljetne sjetve, pripreme za izbore, otkup, izgradnja i ostali zadaci. Svi zadaci koji su se izvršavali, izvršavani su uglavnom po istom kalupu i rad se sveo na uski krug ljudi, uglavnom na komuniste. Takav metod rada već u samom početku vidimo da je iz osnova nepravilan, u prvom redu što je bio kampanjski i što nije imao masovnog učešća, s druge strane što se je svodio uglavnom na prisilne mjere, tj. metod kažnjavanja. Najbolje se može ocjeniti ako vidimo da smo u prošloj godini za izvršavanje tih zadataka samo putem Kotarskog suda kaznili ukupno 116 ljudi sa lišenjem slobode, te prisilnim radom. Visina kazne kretala se je od mjesec do godinu dana. Samo u otkupu bijelih žitarica kažnjeno je 41 čovjek, dok su ostali kažnjeni za ostale privredne akcije. Od svih kažnjenih, 80% je bogatih seljaka, dok 20% su srednji i siromašni seljaci.

Iz toga se može zaključiti da nije vodjena pravilna politika i da se sav posao sveo na uski krug ljudi. Izgubila se iz vida važnost da se u rad ukopča što više naroda i da on bude masovan i tako da na taj način učestvuje cijeli narod kroz privredne probleme u izvršenju Petogodišnjeg plana. Petogodišnji plan medju masama primljen je sa oduševljenjem i pozdravljen i nije bilo nekih pojava da se priča protiv Petogodišnjeg plana. U prvoj godini izvršavanja Petogodišnjeg plana nije se dovoljno politički objasnilo od kolike je važnosti za našu zemlju Petogodišnji plan i da u njemu treba da učestvuju sve narodne mase, tako da kod samog

izvršenja plana u prošloj godini nije se angažovalo masovno učešće za izvršenje Petogodišnjeg plana. To se naročito odrazilo u izgradnji popaljenih sela, koja je vršena na ovom kotaru da je vrlo mali dio učestvovao na dobrovoljnoj bazi u izgradnji popaljenih sela i prevoza materijala za popaljena sela. Bilo je slučajeva da smo morali pristupiti kažnjavanju pojedinih ljudi, koji se nisu odazvali za prevoz materijala. Kod same izgradnje isto se dešavalo da pojedini ljudi kojima su se gradile kuće nisu htjeli da pomognu kod samog istovara cigle, a niti kod gradnje. Pojedini četnički elementi govorili su: "banda je rušila, banda neka gradi", a to je mnogo uticalo na samu aktivizaciju radne snage. Tu se vidi isto tako jedan krupan nedostatak političkog rada partijske organizacije i frontovske organizacije. Kod aktivizacije omladinske organizacije, uspjelo se u dobrom dijelu, možemo reći oko 80% da nam se omladina odazivala na radove, kako [na] Omladinsku prugu, tako i na lokalnu izgradnju. Navest ću jedan primjer posljednje omladinske smjene koja je trebala ići na prugu Šamac Sarajevo i bilo je odgodjeno za mjesec dana kasnije, a istovremeno se omladina spremila za pokret i došla u sam centar, odnosno u Požegu. Ista omladina nije se htjela povratiti svojoj kući, nego je išla dobrovoljno taj mjesec dana na izgradnju popaljenih sela Vrhovci i nakon mjesec dana otišla izravno na prugu.

Borba seljaka za ispunjenje obaveza prema državi, kako smo već naprijed naveli, bila je slaba i nije bila masovna, uglavnom su borbu vodili pojedinci i to uglavnom komunisti i poneki bolji frontovci, dok se nije uspjelo zatalasati cijeli narod, pa čak ni domaću sirotinju. Nije se uspjelo zatalasati narod zato, što su naše obaveze bile često puta nepravilno postavljene, tako da su iste često pogadjale siromašne seljake. To se naročito odrazilo u otkupu, a u dobroj mjeri i u naplati poreza. Siromašni seljaci su izvršavali svoje obaveze, pa makar su često puta bile i velike, dok se dešavalo da bogati seljaci nisu izvršavali svoje obaveze pa im se nije ništa dogodilo, ili su pojedinci pozvani na odgovornost i kažnjeni, a dobar dio ih se prošvercao da nije izvršio svoje obaveze i ostao nekažnjen. To je naročito mnogo uticalo na političko raspoloženje kod onih seljaka koji su svoje obaveze u potpunosti izvršili.

Kod provodjanja izbora, možemo reći da se je radilo na agitaciji da se izbori politički pripreme i da je narod uzeo masovnog učešća na izborima. Poteškoća je bila u postavljanju kandidacionih lista kod izbora, kako za Mjesne, tako i za Kot. NO-e. Poteškoću se bile iz razloga što je bilo nepravilnosti kod postavljanja samih lista i to radi toga što se je negdje htjelo silom nametnuti pojedine ljude, koje narod nije htio rado da primi i koji nisu imali ugleda među narodom, koji su se kompromitovali sa svojim nepravilnim radom kod sprovođenja zadataka, koji su bili pred njih postavljeni. S druge strane pojedinci se nisu htjeli kandidovati i nisu htjeli da budu izabrani u NO, pošto su se bojali da će morati mnogo raditi, jer svi zadaci oslanjaju se uglavnom na Narodne Odbore. Često puta je nepravilan odnos prema NO-ima, te ugled NO-a nije bio na visini, pa i mnogi naši rukovodioci su se nepravilno odnosili prema članovima NO-a, tako da su te okolnosti uticale kod postavljanja kandidatskih lista. Što se tiče izlaska na izbore, bio je dobar i narod se dobro odazvao. Na izbore za Kot. NO izašlo je oko 92%, dok za Mjesne izašlo je nešto manje, pošto su i pripreme bile slabije izvršene za MNO-e.

Naša frontovska organizacija je vrlo slaba i nije obuhvatila ostale frontovske organizacije, tako da kad analiziramo rad frontovske organizacije, moramo priznati da većim dijelom ne postoji. U cijeloj prošloj godini organizacija N.F. nije se istakla masovno na izvršenju Petogodišnjeg plana. Greške i propust jeste uglavnom kod Kot. odbora N.F., koji nije sa svojim radom obuhvatio mjesne organizacije, već se rad odvijao u uskom krugu ljudi, tj. izvršnom

odboru i djelomično plenumu, koji isto nije bio u dovoljnoj mjeri aktivan. Unazad nekoliko mjeseci nije uopće postojao Kot. odbor N.F. niti se je sastajao i rad Fronte sveo se uglavnom na tajnika Kot. N.F. ili još na jednoga ili dva čovjeka.

Iz naprijed navedenoga može se konstatovati da greške za nerad leže uglavnom u samom Kotarskom Komitetu, odnosno u rukovodjenju K.K. sa masovnim organizacijama. Kada pogledamo i razmotrimo organizacije Fronte u mjestima, onda vidimo da one uopće ne postoje, a ukoliko postoje, postoje samo na papiru i to spontano bez nekoga rukovodjenja. Frontovske organizacije bile su malo aktivne u početku protekle godine u januaru i februaru dok se dijelila socijalna pomoć u robu. Kasnije je ta aktivnost otpala i pri kraju moramo priznati da se su se frontovske organizacije raspale, jer nije bilo iz centra nikakvog rukovodjenja sa istima.

Ostale organizacije kao HRSS, Prosvjeta, Ogranak Seljačke Sloge, te organizacije žena, možemo reći da su postojale na papiru, ali da se u protekloj godini nisu uopće sastajale, tako da i rezultat rada nije bio nikakav.

O jedinstvu frontovskih organizacija ne bi se moglo reći ništa kad iz naprijed navedenog se vidi da uopće rad kao takav nije se nigdje osjetio. Bilo je i objektivnih poteškoća u samome radu sa masovnim organizacijama, tako što je na našem kotaru bilo malo kadra, odnosno kadar nije uzdignut, tako da se rad svalio na dva do tri čovjeka, koji se nisu mogli snaći u tim problemima, kojih je bilo mnogo na ovome kotaru.

Stanje, koje naprijed navodimo, nije takovo samo od prošle godine. Takovo stanje, kako sa partijskom, tako i sa frontovskom organizacijom nastalo je poslije oslobođenja, jer je isti kotar ostao bez rukovodstva, cijelu godinu dana jedan te isti čovjek vršio je dužnost sekretara i org. sekretara, tajnika odbora i tajnika N.F. i nije se mogao snaći u tako krupnim i nesložnim problemima, koje mnogo utiče i na današnju situaciju i stanje našega kotara. Naročito se primjetilo opadanje frontovske organizacije kada se pošlo planskim radom u našim privrednim problemima, te kada su zadaci postavljani, kako pred partijsku, tako i pred frontovske organizacije i to na jedan dosta nezgodan način, naredjivanjem, a ne ubjedjivanjem tako da su se ljudi bojali da budu u organizaciji, jer se često puta postavljali zadaci na birokratski način i to putem dopisa, a u kojima su se prijetili sa pozivanjem na odgovornost. Dešavalo se kod pojedinih rukovodioca da su pojedine stvari rešavane u samim mjestima, a da se nije prethodno upoznala frontovska organizacija, pa čak ni Mjesni NO. Takav rad nas je danas doveo do toga da su nam se raspale frontovske organizacije, a i komunisti 50% popustili u izvršavanju postavljenih zadataka.

Radi takvog stanja i vođenja takve politike i odnos Srba i Hrvata nije ni izdaleka na onoj visini, na kojoj bi morao biti, a naročito se taj odnos osjeća u srpskim selima, koja su popaljena i ekonomski uništena. Osjeti se izvjesna mržnja prema hrvatskim selima, koja nisu učestvovala u borbi i ostala ratom pošteđena, tako pojedini elementi trpaju hrvatska sela u isti koš sa ustašama i na taj način stvaraju nezadovoljstvo između jednih i drugih. Naročito se to osjeti sa strane srpskih elemenata, koji su se povratili nakon oslobođenja iz Srbije. Odnos između Srba i Hrvata naročito se osjeti u mjestima gdje nema partijske organizacije i gdje je slaba partijska organizacija. U tim mjestima ne postoji ni frontovska organizacija i neprijatelj ima svoga uticaja, tim više što tamo Fronta kao takva ne radi, ili ukoliko postoji koji dobar frontovac, taj se ne smije istaknuti. Desio nam se slučaj u Striježevici gdje je predsjednik MNO-a bio aktivan u izvršavanju zadataka, pa su mu zapalili štagalj, tako da se može čuti kod pojedinih frontovaca, pa čak i komunisti gdje govore da se ne smiju isticati, jer bi im se

moglo što dogoditi. U mjestima gdje komunisti imaju pravilan stav prema frontovskim organizacijama i rad ide mnogo bolje. Navadjam primjer Pleternice i Granja, gdje su komunisti ostvarili svoju ulogu u masovnim organizacijama i Fronta je aktivna. U tim mjestima ima upisano u Frontu oko 75% stanovnika. Tu postoji i omladinska organizacija i organizacija žena. U Pleternici postoji i Ogranak Seljačke Sloge, tako da se osjeti jedinstvo Fronta sa ostalim organizacijama. Samo što moramo reći da takovih sela imamo vrlo malo. U mjestima gdje je slaba partijska organizacija, tamo ne postoji ni Fronta, ili ukoliko postoji, ništa ne radi, a u mjestima gdje partijska organizacija ima pravilan odnos prema frontovskim organizacijama, posao ide mnogo lakše i rad je masovniji. Tamo gdje je rad masovan i gdje učestvuju u radu i frontovske organizacije, u tim mjestima se ne osjeća borba protiv komunista, dok u mjestima gdje partijska organizacija izvršava sama zadatke, tu se i osjeti borba protiv komunista i tu je ugled komunista vrlo slab, te narod svu krivnju svaljuje na komuniste. Uglavnom narod se najviše žali radi obaveza koje ima da preda državi, a naročito se žalio u otkupu bijelih žitarica, gdje je bilo zaduženje nerealno i postavljeno iz kancelarije. Ne možemo reći da je narod protiv otkupa masovno, uglavnom su borbu vodili bogati seljaci, koji su imali velika zaduženja, mjesta koja su ratom uništena, a otkup odnosno u otkupu im napravljen veliki razrez. Ima dosta slučajeva gdje je njihova žalba opravdana, pošto se nije vodilo dovoljno računa kod samog razreza.

I greške koje su činjene, kako u otkupu tako i u ostalim zadacima, nisu na vrijeme rešavane i nije narodu objašnjavano politički, ako je negdje nešto nepravilno učinjeno.

U izgradnji kuća bilo je isto dosta nepravilnosti na koje je narod mnogo reagirao i njihovo nezadovoljstvo bilo je opravdano. Kot. NO kod samog postavljanja plana izgradnje kuća prepustio je cijelu izgradnju na građevinski odsjek, tako da je bilo niz pa i krupnih pogrešaka. S tih razloga što se nije dovoljno vodilo računa i plan izgradnje nije postignut.

Isto tako nepravilnosti na koje se narod žali jesu u raspodjeli robe, kako u zadrugama, tako i u državnim i trgovačkim poduzećima još uvijek ima pojedinih tipova u našim zadrugama i trgovačkim poduzećima, koji su skloni da se korumpiraju i da snabdjevaju svoje prijatelje sa potrebnim artiklima, a što narod vidi i što je pravilno da na takve stvari reagira.

Dosta se diskutuje o slobodnoj prodaji i kulački elementi kao i ostali bogati trgovci iskorištavaju to za agitaciju u svoje svrhe i govore da sa takvom politikom pogadja se uglavnom sirotinja, pošto ona nema novaca. Iz toga se vidi da u našim privrednim problemima nije vodjeno dovoljno računa, te je bilo mnogo propusta od strane naših frontovskih organizacija, koje nisu te momente uočili, tako da bi se narodu pravilno ukazao rad u svim našim privrednim i trgovačkim problemima. Iz toga se vidi pomanjkanje organizacija, odnosno političko djelovanje na terenu među masama, tako da često mase spontano govore o propustima i greškama koje su činjene i koje neprijatelj koristi za svoju propagandu.

Vanjsko politička situacija nije u dovoljnoj mjeri razradjena među našim organizacijama, tako da je vrlo uski krug naroda upoznat sa političkom situacijom u svijetu i jedan dobar dio naroda nasjeda političkim neprijateljima, koji se još uvijek nalaze po našim selima, a koji govore u vezi sa sklapanjem ugovora sa našim susjednim zemljama da Tito obilazi susjedne zemlje, pošto se rat približuje. Moramo priznati da tim iako krupnim događajima K.K. odnosno partijska organizacija nije dovoljno posvetila pažnje da bi se narod upoznao od kolike je važnosti sklapanje ugovora sa susjednim zemljama.

Po političkim pitanjima nisu se održavale konferencije a niti masovni sastanci. Održana je konferencija sa sekretarima partijskih organizacija na kojoj konferenciji je prisustvovao

drug pomoćnik ministra trgovine i opskrbe Ivan Buković, gdje je govoreno o važnosti tih krupnih događaja, koji su se desili u prošloj godini u našoj zemlji. To je održano koncem oktobra. Kasnije su održavane konferencije sa tajnicima Mjesnih NO-a, plenumom Fronte, omladinskom organizacijom i demobilisanim borcima, ali ni izdaleka nije se postiglo da bi se preko tih konferencija upoznao narod sa političkom situacijom kako van zemlje, tako i u zemlji. Tu se vidi da nismo imali sistema u radu i baš radi neodržavanja i ne pripremanja naroda na političkom polju, mnogo nam otežava rad u našim privrednim zadacima.

Neprijatelj koristi razne organizacione forme, odnosno u raznim organizacijama, a naročito se to odražuje u lovačkim društvima i vatrogasnim društvima, te vjerskim organizacijama. Neprijatelj se u svome radu naročito koristi time što je naš politički rad slab, kako usmena agitacija, tako i pismena agitacija, te slabost naših organizacija naročito u selima koja su više zabačena u strani u koja se manje zalazi. U tim selima može se čuti razne neprijateljske parole, kao što je parola da Tito obilazi ostale zemlje zato što se približuje rat, te da vršimo otkup iz tih razloga što se bojimo rata i da će doći kralj Petar, pa bi htjeli da mu ne ostane ništa hrane. Neprijatelj uglavnom vodi borbu protiv komunista. Može se čuti gdje se govori: "vidite, ko vam oduzima žito? Komunisti. Ko ide na tavane? Komunisti. Ko utjeruje porez? Komunisti. Ko vas tjera na rad? Komunisti. Komunisti hoće da stvore zadruge, da vam oduzmu zemlju", tako da se vidi da se neprijatelj koristi baš naročito našim privrednim problemima, koje mi nismo uspjeli omasoviti da učestvuje u njima široki sloj frontovaca, već ustvari svi privredni zadaci izvršavaju se preko uskoga kruga i to uglavnom preko komunista.

Što se tiče djelovanja mačekovskih elemenata, ono se osjeti u pojedinim hrvatskim selima, a naročito se to djelovanje osjeti kod imućnih seljaka, koji su nezadovoljni sa našim privrednim zadacima, koji njih pogadjaju. Uglavnom kada stvar analiziramo, onda vidimo da su to ljudi koji su u popisu zemljišta utajivali svoja zemljišta, u otkupu nastojali su izbjeći obaveze, koji su bili kočničari u samim izborima. Mačekovski elementi, njihov rad ne osjeti se otvoren, oni se uglavnom služe sa podzemnom agitacijom, sa došaptavanjem, a naročito se to osjeti u mjestima u okolici gdje stanuje i živi drug Vrgoč, narodni poslanik, koji ima uticaja u hrvatskim selima pošto je isti bio za vrijeme bivše Jugoslavije HSS-ovac. Isti drug za vrijeme izbora vodio je borbu protiv komunista i govorio je da je on jedini Hrvat koji se kandiduje, a da su svi ostali komunisti. Tako isto o privrednim zadacima Vrgoč govori da je to stvar komunista, da su zato velike obaveze što oni nemaju svojih ljudi u Narodnim vlastima.

Mačekovski elementi naročito se vežu uz vjerske organizacije, te uz vatrogasna društva, preko kojih oni šire svoju propagandu.

Kler na našem kotaru u prošloj godini bio je vrlo aktivan i njihov rad bio je neumoran, naročito svoje djelovanje su vršili preko vjerskih slava na koje su okupljali narod u masama gdje su držane propovijedi i u kojima su imali priličnog uspjeha, jer se narod na takove slave u priličnom broju odazivao, a osjeti se djelovanje i pojedinačno i to preko kulačkih elemenata, pošto se oni najviše sa njima povezuju. Isto tako i pravoslavno sveštenstvo okuplja narod oko sebe, samo na drukčiji način. Pravoslavni sveštenici uglavnom se ističu kao žrtve fašističkog terora, koji su morali napustiti svoj kraj i pobjeći u Srbiju, te da su uništeni i da su im crkve porušene i pokušavaju da narod pokreću da bi narod zatraživao izgradnju u crkvi.

Djelovanje nazovičetničkih elemenata osjeti se u selima gdje ima povratnika koji su za vrijeme rata pobjegli u Srbiju, ti su danas tumači srpstva i nosioca parola o povratku kralja

Petra, o snazi Engleske i Amerike. Ti govore da će doći kralj Petar da ovako dugo neće ostati i da će oni onda obračunati sa Hrvatima i sa komunistima.

Kako se vidi iz naprijed navedenog izvještaja, politička situacija u prošloj godini nije bila najbolja. Uz uspjehe koje smo imali u prošloj godini u izvršavanju privrednih zadataka, imali smo niz krupnih grešaka i nedostataka. Tako, politika, koja je vodjena, nije vodjena pravilno. K.K. je uvidio tu lošu stranu, odnosno greške u vodjenju takove politike, te usmjerio svoj pravac sa boljim smjerom, a koji nam je ukazan i od strane komisije iz C.K. koja se nalazila na našem terenu u prošlom mjesecu.⁸³ Možemo reći da se politička situacija svakoga dana sve više popravlja i naše organizacije svakoga dana postaju sve življe.

PRIVREDNI PROBLEMI: U izvršenju privrednih zadataka koji su stajali pred Narodnom vlašću i Partijskom organizacijom u protekloj godini bilo je u dosta velikoj mjeri nedostataka pa i niz grešaka. Uglavnom greške koje su se događale u raznim kampanjama koje su izvršavane su greške Kotarskog N.O.a, odnosno Kotarskoga Komiteta.

Privredni problemi, koji su se izvršavali u protekloj godini, nisu u dovoljnoj mjeri studirani i nije bilo plana i sistema u radu, tako, da se rad uglavnom svodio na uski krug ljudi i to uglavnom članova Partije. Moramo priznati, da su zadaci izvršavani uglavnom na kampanjski način i da često puta nije bila upoznata ni Partijska organizacija sa mnogim zadacima tako, da nije bilo u dovoljnoj mjeri ni zalaganja od Partijske organizacije. U početku protekle godine bio je jedan od zadataka prikupljanje statističkih podataka na kojem poslu se uspelo u priličnoj mjeri masovno zatalasati cjelu Partijsku organizaciju, pa i frontovske organizacije tako, da je u početku godine taj zadatak bio postavljen u dobroj mjeri na masovnu bazu. Rezultati koji su očekivani ipak nisu polučeni, jer su mnoga domaćinstva izbjegavala da dadu točne podatke o stvarnom stanju. Već tu možemo vidjeti iako smo angažovali partijsku organizaciju na izvršenju toga zadatka, koji je bio masovan da se nije uspelo i to radi toga što se partijska organizacija nije u dovoljnoj mjeri založila i što nije imala čvrste kontrole za izvršenje toga zadatka. Dalje kod popisa obradive površine zemljišta nisu se u dovoljnoj mjeri zauzele partijske organizacije a ni frontovske, tako da nam je manjkalo oko 20.000 kat. j. obradive površine. U tom radu smo morali da vršimo reviziju, pomoću koje smo uspjeli da pronadjemo jedan dio prikrivene i zatajene površine.

U proljetnoj sjetvi, Kot. NO nije imao inicijativu u svojim rukama, tako da se sama sjetva odvijala stihijski, bez ikakvog plana i bez ikakve aktivizacije sprega, koje su trebale da pomognu onim selima u kojima manjka sprežna stoka, a to su baš ona sela, koja su ratom najviše postradala. U periodu proljetne sjetve nije se prikazala važnost zasijavanja svih površina, pojedinih kultura, koje su bile planom predviđene. Naročito je bilo dosta velike borbe kod izvršavanja plana industrijskog bilja, jer su se neki špekulanti suprodstavljali samom zasijavanju, tako da se nekoje moralo i kazniti. Sa industrijskim biljem imali smo niz poteškoća uvjeravati seljaka u njegovu potrebu, u njegovu rentabilnost i korist koju seljak dobiva od njega. No na koncu ekonomske godine, niz seljaka su bili sa istim vrlo zadovoljni iako još ove godine nije bio onakav urod kakav bi trebalo prosječna godina da donese.

Kod izgradnje popaljenih sela, K.K. kao i Izvršni Kot. odbor nije blagovremeno razradio plan u kojem će se selu koliko graditi, podići kuća i kojem domaćinstvu. Sama gradnja je vrlo kasno počela, a rad na podizanju popaljenih sela je uglavnom prepušten gradjevnom odsjeku

⁸³ Izvještaj komisije formirane po CK KPH sa kotara Slavonska Požega' nalazi se u HR HDA 1220, CK SKH, Organizaciono-instruktorska uprava, Izvještaji instruktora OIU 1947-1952.

i građevnom poduzeću Kot. NO-a. Kot. NO kao i partijska organizacija nisu vodili dovoljno računa kako će se odvijati sama gradnja. Zato je kod same gradnje učinjeno i niz krupnih grešaka, a koje su negativno djelovale među narodom. Te greške su bile naročito u tome što je bila neplanska raspodjela građevinskog materijala da je uspjelo nekim laktašima da dobiju građevinski materijal, koji nisu ove godine niti gradili, a građevni materijal je više puta i dijeljen tako, da je neko dobio dovoljno cigle, a nije imao crijeva i obrnuto. Zato radi toga nije mogao plan da bude izvršen 100%, nego se je jedva dostiglo nešto oko 82%. Nedostatak kod izgradnje popaljenih sela je bio i u tome što se nije na vrijeme vršila aktivizacija kola za prijevoz cigle, kao i zalaganje K.K. i Kot. NO-a, pa i samih partijskih jedinica da se ovaj zadatak u potpunosti izvrši. Nije se vodilo dovoljno računa da se podignute kuće u potpunosti dovrše, tako da imademo niz kuća koje su samo dignute pod krov, a u njih ljudi nisu mogli još da usele.

Kot. NO u pomoć Komitetu nije izvršio sve pripreme za otkup žitarica, tj. za njegovo samo pravilno zaduženje. Već u samom zaduženju nije se imalo u vidu ekonomska jakost pojedinog sela, kao i druge okolnosti koje utiču na pravilno zaduženje. Kod samog zaduženja vršilo se niz pogrešaka. Partijske organizacije nisu se dovoljno posvetile ovome važnom zadatku, zato su kod zaduženja bila zaduživana domaćinstva za neobrađive površine, livade, šume itd., a koje nepravilnosti se naročito osjetile prilikom samog otkupa što je i negativno djelovalo na narod. Otkup bijelih žitarica išao je sa vrlo velikim poteškoćama iz razloga što nije bilo dovoljno političkih priprema, tj. pravilno narodu objašnjeno, kao i samih pogrešaka u zaduženju, te slabe ovogodišnje urodice. Otkupu se nije pristupilo planski sa dosta upornosti, nego se otkup počeo razvijati više stihijski. Partijske organizacije nisu bile angažovane da u svojim selima izvrše otkup u potpunosti. Otkup se nije postavio na širu masovnu bazu, nego su uglavnom otkup vršili najaktivniji članovi Partije, kao što su nam i došle ekipe iz drugog kotara. Otkup se uglavnom vršio putem vlasti. kod samog otkupa učinjeno je niz nepravilnosti da se je uzelo seljaku i do posljednjeg zrna pšenice. Kod otkupa je bila jedna velika nepravilnost, što se u samom početku nisu pronalazili oni špekulanti, koji su sabotirali otkup i privodilo ih se kazni. K.K. kao i Kot. NO u kampanji otkupa kaznio je 49 gospodarstva sa novčanom kaznom od 1.000 do 5.000 Din i to većim dijelom bogatih seljaka, a također i kaznom prisilnog rada od 10 do 30 dana bez lišenja slobode. Kot. sud kroz proteklu godinu kaznio je 116 osoba po zakonu o suzbijanju špekulacije i privredne sabotaže, a koje se kazne odnose kako na otkup, tako i na druge privredne prekršaje. Od lica kažnjenih po Kot. sudu u 80% slučajeva jesu imućni seljaci i trgovci. Otkup bijelih žitarica ostvaren je tek sa 67.20%. Razlog je toga ostvarenja prošlogodišnja nerodica, kao i nepravilno zaduženje, pa i samo zalaganje partijske organizacije, počam od K.K. i Kot. NO-a do partijskih jedinica.

Otkup kukuruza je ostvaren za 80%, iako je ove godine bio dobar urod kukuruza, plan otkupa ipak nije ostvaren. Otkup je započeo po predviđenom planu, ali taj plan nije se izvršio u cjelosti. U samom otkupu nije bilo dovoljno evidencije i pregleda rada samih ekipa koje su vršile otkup i tu se nisu dovoljno založile partijske kao i druge masovne organizacije. Kod niz seljaka, otkup kukuruza je izvršen bez ikakvih poteškoća. Kod same predaje moglo se je primjetiti da seljaci rado predaju svoje obaveze. Za neostvaren plan otkupa krivnja je u tome što K.K. kao ni Kot. NO izvršio je odnosno zadužio je domaćinstva sa 100 vagona kukuruza više, nego je to bio plan Ministarstva, a uslijed ovogodišnje nerodice bijelih žitarica, kukuruz je na našem kotaru postao glavni prehrambeni artikl. Za neostvarenje plana otkupa kukuruza možemo reći još i to da razni špekulanti su iskoristili prijašnje propuste što pojedini gospodari nisu predali svoje obaveze 100%. Kod samog otkupa kukuruza primjenjivane su kaz-

nene mjere i to većim dijelom ekonomske, što je isto bila jedna od grešaka da se nije energičnije pristupilo onim špekulantima, koji su kočili i sabotirali otkup.

Jesenski sjetveni plan ostvaren je sa 82% prema podacima sa kojima raspolaže Kot. NO. Kod samog razvijanja sjetvenog plana bilo je niz poteškoća, jer su se još uvijek tražile neprijavljene obradive površine. Samo razvijanje sjetvenog plana nije bilo izvršeno u odredjenom vremenu, tako da se je već kada se je pristupilo zasijavanju, još uvijek razradjivao sjetveni plan. Naročito velikih poteškoća je bilo kod raspodjele sjemenske pšenice. Kot. NO nije imao tačan uvid koju će količinu same pšenice trebati da osigura za sjeme. Poteškoće su nastale kod same razdiobe sjemena iz razloga toga što je po Ministarstvu bilo predviđeno 20% za novac, a ostalo za zamjenu, dok se to nije moglo na taj način izvršiti, tako da je sjeme očišćeno ležalo 20 do 30 dana u magazinu zaprašeno i očišćeno, pošto seljaci nisu htjeli podizati u zamjenu. Tek kada je pristupljeno samoj sjetvi, morali smo izmijeniti odnosno provesti reviziju već izdatog sjemena, gdje nam je nastala zbrka, te su nam se mnogi prošvercali da su dobili sjeme, koji nisu trebali dobiti, a jedan manji dio naroda nije dobio sjeme, tako da nije mogao ni zasijati.

Provodjenje zimskoga dubokog oranja uspjelo je 90% i to možemo reći da je uspjeh postignut što su se naši pojedini komunisti u tome zauzeli, a i narod sam ima interesovanja da izvrši duboko oranje, a jednim velikim dijelom zalaganja i mašinske stanice, koja u tom poslu imade najviše zasluga.

Naplata poreza u prošloj godini uspjela je sa 100%. Iako nije bilo nekih velikih poteškoća u naplati poreza, u dobroj mjeri založila se je partijska organizacija i djelomično frontovska organizacija, tako da se narod upoznao o važnosti i samoj obavezi plaćanja poreza. Tu i tamo bilo je pokušaja špekulacije, ali se kod takovih, koji su pokušali špekulisati, ali se kod takvih upotrebile egzekutivne mjere. Na cijelom području kotara bilo je oko 100 pljenidbi, dok je izvršeno samo 6 transferacija⁸⁴ i to kod onih najkrupnijih. Kod ostalih, gdje je izvršena pljenidba, nije izvršena transferacija, pošto su se odazvali i svoj porez naplatili. Razrez poreza za 1947. god. koji je povišen prema 1946. god. nije se uspjelo postići ono što je trebalo iako smo mi angažovali uglavnom partijsku organizaciju, ipak su načinjene pa i krupne greške. Pri vršenju razreza poreza u prvom redu nisu nam komisije bile na visini, tj. uspjelo se u komisiju uvući nekoliko špekulanata, koji su branili interese svoje i sebi sličnima. Propust je napravljen i taj da se nije razrez u dosta sela čitao na masovnom sastanku, kako se to u političkom dijelu naroda objašnjavalo, tako da se to opet u priličnoj mjeri odrazilo kampanjski, što je izgledalo da je nametnuto i da narod nije učestvovao. U samom razrezu poreza, čulo se dosta prigovaranja i nezadovoljstva, to uglavnom kod bogatih i bolje stojećih seljaka. I sama partijska organizacija nije se dovoljno založila baš kod samoga razreza, pojedini komunisti izbjegavali su da udju u komisije da se ne bi pred narodom kompromitovali.

One greške koje su učinjene u samom razrezu, gdje su siromašni seljaci zaduženi sa više nego što je njihova ekonomska moć jaka, a bogati seljaci sa manje iako imaju veliki prihod, te su greške blagovremeno uočene i ispravljene, a još i danas se te greške ukoliko se ukažu, ispravljaju.

Jedan od važnih zadataka, koji stoji i sada pred cijelom partijskom organizacijom i Narodnom vlasti, jeste sječa šume. U 1947. god. možemo reći da smo u prilično dobroj mjeri uspjeli i da se je dobar dio naroda odazvao na sječju šume. U samom početku bilo je malo pote-

⁸⁴ Prijenos zaplijenjenih dobara drugoj osobi na čuvanje do završetka pravnog postupka.

škoća, dok se nije narod uvjerio da mi od toga zadatka ne ćemo odstupiti i da svaki pojedinac svoju obavezu mora učiniti. Za izvršenje toga zadatka pripremilo se partijsku organizaciju i frontovsku organizaciju, koji treba da budu tumači važnosti izvršenja toga zadatka, a odredili smo i jedan broj drugova komunista, koji su i danas na mobilizaciji radne snage za sječu šume. Načinjeni su propusti, tj. u tome što se nije držao kontakt sa šumarijom, tako da se u šumariji nije dovoljno vodilo računa o radnicima koji su dolazili na sječu šume, o njihovome smještaju, prehrani i snabdjevanju alatom, tako da s te strane je bilo između radnika prigovora, našto smo ukazali šumariji i vjerujemo da će se ti nedostaci nastojati da se u potpunosti otklone.

U suzbijanju nepismenosti u prošloj godini nismo imali naročitih uspjeha i to uglavnom krivnjom Narodne vlasti i partijske organizacije, koje nisu u dovoljnoj mjeri napravile plan za suzbijanje nepismenosti i osposobljavanju kadrova, koji bi izučavali nepismene, a koje se mnogo osjeća na terenu. Uglavnom taj rad prepustio se učiteljima i prosvjetnom odsjeku, dok je nešto malo na tom radila i omladinska organizacija, tako da možemo reći da je u suzbijanju nepismenosti obuhvaćeno oko 20% i to uglavnom mladjega naroda.

Što se tiče obveznika osnovnih škola, tu je stanje dosta zadovoljavajuće, jer škole pohađaju oko 97% školskih obveznika. Nastavni kadar u osnovnim školama je dosta dobar, dok ima jedan mali dio slabiji i nema dovoljno stručne spreme. Uslijed pomanjkanja učiteljskog kadra, moralo se je primijeniti i postaviti na pojedine školske centre omladinu, koja je svršila 4 razreda osnovne, odnosno srednje škole, kako bi se popunio kadar prosvjetnih radnika. Na našem kotaru postoji jedna sedmoljetka. Njezin nastavni kadar je kvalitativno dosta dobar, ali same prostorije u kojima se obavlja nastava su vrlo loše i skućene, što ometa pravilno izvođenje nastave. Većina osnovnih škola se nalazi u državnim zgradama, koje su higijenski, kao i za izvođenje nastave zadovoljavajuće. Jedino postoji 15 učionica u privatnim zgradama, koje ne odgovaraju niti higijenski, niti ostalim uvjetima.

ZADRUGARSTVO: U toku prošle godine, nije bila osnovana nijedna radna seljačka zadruga, već koncem 1947. g. osnovana je jedna radna zadruga u Pleternici u koju je pristupilo, osam domaćinstva, sa oko 60 kj. zemlje.

Uspjesi u gore navedenoj zadrugi nisu se mogli ocjeniti, pošto zadruga u toku 1947. g. nije ni postojala, a isto tako nije ni politički djelovala, pošto nije postojala zadruga takovoga tipa na području ovog kotara.

Kotarski Komitet u zadnje vrijeme, proveo je široku agitaciju za osnivanje seljačkih radnih zadruga, što je pobudilo interesovanje, kod seljaka, za osnivanje istih. To se vidi iz toga, što se po selima uglavnom govori o zadrugama, a mnogi od seljaka traže upute o osnivanju seljačkih radnih zadruga, interesuju se za pravila, rad i organiziranje posla.

Nekoji seljaci ušli su zadruge dobronamjerno i svjesno, a neki špekulantskim razlozima. Špekulira većina bogatih seljaka, koje koči veliki postotak poreza i obaveza na zemlju.

Ima u nekim mjestima i neprijateljske propagande o osnivanju seljačkih radnih zadruga, što nam dobrim dijelom otežava osnivanje istih. Neprijateljska propaganda širi glasove, kako će komunisti tjerati narod na kazan okupljajući narod u komunu, ali radom partijske organizacije i pojedinih dobrih frontovaca, ostaje ta neprijateljska parola bez naročitog uspjeha.

Na području kotara početkom 1947. g. postojale su 72 nabavno prodajne zadruge, 11 preradivačkih i 1 radničko namještenečka. U toku godine fuzionirane su 41 nabavno prodajne zadruge, a ostale su ostale na svojem mjestu.

Organizacija rada u nabavno prodajnim zadrugama, bila je dosta slaba, uslijed pomanjkanja stručnog kadra, a i dobrim dijelom neodgovornošću članova Partije na terenu, koji nisu pravilno ocjenili važnost zadruga, pa su ih prepustili neodgovornim frontovcima. Tu se može krivnja pripisati članovima partije, Kotarskog Poslovnog Saveza i Kotarskom Komitetu, što se nije posvetilo dovoljno pažnje zadrugama, da se na vrijeme otklone greške i da se postave ljudi odgovorniji na glavnija mjesta.

Bilo je u zadrugama na ovome kotaru malverzacija, krađa, pljačke itd. Kao loše zadruge možemo navesti, nekoliko primjera: Lučinci, gdje je dva puta pokradena zahvaljujući neodgovornom radu poslovdje Steve Stjepanović. Ista je zadruga pretrpila znatne gubitke koji su u toku istraživanja. Manjak i pronevjere bile su u selu Vetovu, kao i pljačka u zadrugi sela Svilna, Leskovicu itd.

U početku 1947. g. zadrugarstvo općenito na cijelom kotaru, bilo je mnogo slabije nego na koncu godine, pošto je bilo previše rascjepkano pa se nije moglo, s njima pravilno rukovoditi, a k tome nije bilo toliko kadra, da se postavi u svaku zadrugu. To se vidi iz toga, što polovina zadruga, nije imala knjigovodje, dok sada manjkaju samo tri knjigovodje na cijelom kotaru. Od preradivačkih zadruga na kotaru, aktivno su radile samo dvije, i to krojačka i postolarska, dok se u zadnje vrijeme krojačka zadruga nalazi pred raspadom, uslijed pomanjkanja materijala za rad.

Zadrugarstvo na kotaru i gradu djelomično utječe na narod dobro, a djelomično slabo, prema tome gdje i na kojem mjestu smo uspjeli iz početka učvrstiti zadrugu, kao naprimjer u Pleternici, gdje je zadrugarstvo uhvatilo široke razmjere, a to je uspjeh članova Partijske jedinice i dobra organizacija u nabavno prodajnoj zadrugi, na koju su se ugledali i seljaci istoga mjesta. Slab politički uticaj imala je nabavno prodajna zadruga u Kuli, gdje je upravni odbor prikupljao novac od zadrugara i to od nekih drugih, koji su radili zajednički suncokret i upotrebili ga u obrtna sredstva, koje im do danas nisu vratili, tako da su baš ta ustanička sela i kolonisti prilično izgubili poverenje prema zadrugarstvu. Tu grešku možemo pripisati neodgovornim članovima Partije u tome selu, a isto tako i Kotarskom Komitetu, što se nije na vrijeme poduzelo mjere da se otklone ti nedostaci.

Na kotaru nabavno prodajno zadrugarstvo je masovno, što se vidi iz toga, što obuhvata 82% cijelokupnog stanovništva čitavog kotara. Najveće poteškoće na koje je zadrugarstvo nailazilo u toku protekle godine, kako smo već napred spomenuli, je pomanjkanje stručnog kadra, iako je dobar dio kadra prošao kratke tečajeve, još uvijek se osjeća, da kod njih manjka stručno znanje, pošto su to većinom seljaci, pa se teže privikavaju kancelarijskom poslu, dok se nadamo da će se za kratko vrijeme situacija poboljšati i svaki na svom poslu bolje usavršiti.

Kotarski poslovni savez, kao najveće trgovačko poduzeće na našem kotaru, nije odgovorilo na zadatke u punoj mjeri, pošto je bilo u njemu dosta nezdravo stanje i trvenje između rukovodioca saveza, pa je Kotarski Komitet pristupio rešavanju tih pitanja, tako da je smijenjen poslovdja Kotarskog poslovnog saveza, a ujedno i tajnik, koji su djelomično sa svojom nesposobnošću, a poslovdja i krutošću, zabremzavali rad Kotarskog poslovnog saveza, a u tom pogledu nije im išao na vrijeme u susret K.K. Nije im se na vrijeme pomoglo u radu, da im se dadu potrebni magazini, za otkup i poslovne prostorije za distribuciju, nego već pri koncu 1947. g. počeo je Komitet i ostali članovi partije da to pitanje riješavaju.

Slabim poslovanjem Kotarskog poslovnog saveza narod i mjesne zadruge oskudjevale su sa pojedinim artiklima u toku godine, što nije bilo potrebno, naprimjer za sol. Nemarom ru-

kovodioca poslovnog saveza, nije se na vrijeme nabavila sol, što je kod naroda izazvalo nepovjerenje, da se sol špara, da će doći do rata itd.

Takodjer i sva ostala roba za distribuciju stizala je sa zakašnjenjem. Tome je nešto bio kriv i mali global od 10,000.000.-, koji je bio za kotarski poslovni savez i za mjesne zadrugue.

ORGANIZACIONO STANJE PARTIJSKE ORGANIZACIJE U TOKU 1947. GODINE.

U januaru 1947. god. partijska organizacija kotara brojila je 487 članova Partije i 75 kandidata, dok je u decembru 1947. g. brojila 609 članova i 89 kandidata.

U toku 1947. godine primljeno je u Partiju 32 nova člana, a takodjer je došao jedan dio članova iz vojske koji su demobilisani, kao i jedan dio članova sa drugih kotareva. Sa našeg kotara otišao je jedan dio partijskog članstva na razne dužnosti kao i u vojsku, ali to ne utiče mnogo na promjenu članstva u partijskoj organizaciji.

Socijalni sastav naše partijske organizacije pretežan dio sačinjava seljaštvo. Tako u januaru 1947. g. od 487 članova Partije bilo je 393 seljaka, 76 radnika, ostalo obrtnici i intelektualci. Od broja 393 seljaka imali smo 332 siromašna seljaka, 56 srednjaka i 5 bogatih, 7 obrtnika i 10 intelektualaca.

U toku cijele 1947. godine vršile su se promjene u partijskoj organizaciji, te je u decembru 1947. g. bilo 609 članova Partije. Ovaj rast članstva jest primanjem 32 nova člana, kao i dolazak članova Partije iz Armije i pripojenje nekih partijskih jedinica ispod rukovodstva M.K. pod rukovodstvo K.K. Koncem 1947. g. partijska organizacija je brojila 485 seljaka, 97 radnika, ostali intelektualci, obrtnici i namještenici. Dok je u januaru mjesecu 1947. g. bilo 332 siromašna seljaka, 56 srednjaka i 5 imućnih, koncem 1947. g. imali smo 358 siromašnih i 119 srednjaka. Ova razlika, koja se pokazuje u malom porastu siromašnih seljaka, a oko 100% porast srednjaka, uslijedila je iz toga što je jedan dio demobilisanih boraca, članova Partije srednjaci, a jedan je dio seljaka, koji su kolonizirani i dobili zemlju, a u januaru mjesecu su vodjeni kao siromašni seljaci dok koncem godine kao srednjaci. Tako je na primjer pokazano u januaru 1947. g. da partijska jedinica u Cigleniku broji 14 siromašnih seljaka, a dok su ti isti članovi u novembru i decembru vodjeni kao srednjaci. Takvih slučajeva ima više.

Broj radnika članova Partije iznosio je u januaru mjesecu 76, a u novembru se povećao samo na 97. Novo primljeni članovi Partije su uglavnom radnici i siromašni seljaci.

Broj žena u partijskoj organizaciji januara mjeseca 1947. g. bio je 100 članova Partije. Kroz 1947. godinu imali smo povećanje na 104 člana, dok je koncem 1947. g. broj žena u partijskoj organizaciji iznašao 94. Najveći nedostatak počam od K.K. i partijskih jedinica što su malu, tako rekuć nikakvu pažnju posvećivali na žene da ih se uključi u partijsku organizaciju. Kroz proteklu godinu primljeno je u Partiju samo 2 žene.

Nacionalni sastav partijske organizacije u januaru mjesecu izgledao je ovakav: 327 Srba, 145 Hrvata, 1 Slovenac i 13 ostalih narodnosti. Koncem 1947. god. partijska organizacija je brojila 379 Srba, 191 Hrvat, 1 Slovenac i 12 ostalih narodnosti. Vidimo da se je tokom 1947. g. partijska organizacija povećala za 52 Srbina i 46 Hrvata. Iako naš kotar pretežno sačinjava hrvatski živalj, tj. od 60 do 70%, a oko 30% srpskoga življa, ipak u našoj partijskoj organizaciji većim dijelom članstvo sačinjavaju Srbi. To je iz toga razloga što je srpski narod u ogromnoj većini učestvovao u Narodno oslobodilačkom ratu, a hrvatski narod sa našeg kotara u manjoj mjeri, a ukoliko je i učestvovao to je već pred samo oslobodjenje. K.K. kao i partij-

ske organizacije nisu dovoljno pažnje posvetile regulisanju članstva kako socijalnog, nacionalnog a ni spolnog sastava.

Partijska organizacija počam od K.K. pa i same ćelije nisu dovoljno pažnje posvetili odgoju kandidata za Partiju. To nam najbolje pokazuje broj kandidata u januaru 1947. g. gdje ih je bilo 75, a koncem 1947. god. 89, kao i primljena 32 nova člana. Neke partijske jedinice nisu uopće imale kandidate, kao npr. Nurkovac, Striježevica, Granje itd., dok su neke jedinice nešto radile sa kandidatima, kao Vidovci, Gradište, Mihaljevci Pleternički, postavljali pred njih zadatke, provjeravali ih u radu i predlagali za prijem u Partiju.

Ideološki nivo članstva je vrlo nizak. To se naročito ispoljava kod izvršenja pojedinih zadataka, kako im članovi pristupaju, kako ih usvajaju i koliko se bore za njihovo ostvarenje. Mnogi članovi ne shvaćaju naše ekonomske zadatke i prema njima se više puta odnose oportunistički. Rado nasjednu raznim neprijateljskim elementima i njima povladuju i suprodstavljaju se sprovođenju raznih zadataka u život. Dok jedan dio članstva imamo dosta dobrom stepenu shvaćanja naših privrednih zadataka i za njih se bore da se sprovedu u život. Kod članova Partijske organizacije osjeti se kod pojedinaca egoizam, briga samo za sebe, na sve gledaju sa uskog ličnog gledišta. To se osjetilo i kod snalaženja u problemima planske privrede, kojoj nisu prišli sa dovoljno razumijevanja da svaki čovjek treba da udovolji svojim obavezama prema zajednici.

U drugoj polovici 1947. godine osjetilo se kod članova Partije veće snalaženje i shvaćanje planske privrede. Nije se osjetila dovoljno čvrstina i upornost u izvršenju postavljenih zadataka.

Razlog svemu tome je neorganiziran i neplanski teoretski rad sa članovima Partije. Nije bilo razradjeno jedan jedinstveni plan za sve partijske organizacije po kojem bi bio proučavan partijski materijal, partijski materijal je bio dodjeljivan na proučavanje bez plana, bez kontrole, kako ga proučavaju, kakav se uspjeh polučuje i da li ga svi članovi Partije proučavaju.

Partijske jedinice su proučavale na svojim sastancima dati materijal čitanjem, ali kraj čitanja nije vodjena diskusija, kako bi bilo svima jasno ono što se proučava. Ovakav način rada nije mogao ni pokazati željene rezultate.

Neke partijske jedinice kao Pleternica su u proučavanju materijala održale jedno kraće predavanje, a poslije predavanja taj se materijal još čitao i po njemu diskutovali. Tu se pokazao i bolji rezultat teoretskog uzdizanja.

Partijske jedinice u protekloj godini proučavale su: Organizaciono pitanje Partije u kojem je bilo obuhvaćeno prava i dužnosti člana Partije, demokratski centralizam Partije, kao i partijska radna i državna disciplina. Proučavalo se i Komunist broj 1 i 3, kao i članak Edvarda Kardelja o zadrugarstvu iz Komunističkog broj 3, referat Titov sa II. Kongresa N.F. i njegove odluke.

U toku prošle godine održano je sa članovima Partije predavanje o privrednim i političkim problemima i to u dva puta. Jedan mali dio članstva Partije čitaju dnevnu štampu i to većim dijelom rukovodioci, dok ostali dio članstva u većoj mjeri ne prate i ne čitaju dnevnu štampu.

Disciplina u partijskoj organizaciji je vrlo slaba. To se naročito osjeća u neredovnom dolazanju na pozvana savjetovanja, koja su održavana, a na iste je došlo iz nekih partijskih jedinica samo 50% članova a iz nekih i manje. Neke partijske jedinice su se odazvale i osjeća se bolja disciplina. Nedisciplina se ispoljava i kod pozivanja pojedinih članova Partije u K.K. te se isti izgovaraju da nisu primili poziv, da nisu imali vremena i tome slično. U nekim partij-

skim jedinicama osjetila se i lična mržnja među članovima Partije kao npr. u Cigleniku. Bilo je slučajeva da partijske organizacije nisu izvršavale postavljene zadatke, kao na primjer partijska jedinica Kutjevo, koja nije izvršila popis o predaji žita, što je tražila Kontrolna komisija. Takav slučaj bio je i u selu Sloboštini. Članovi Partije su prelazili iz jedne partijske jedinice u drugu bez da su se javljali K.K. a koje je više puta naglašavano i sekretarima partijskih jedinica kao i na savjetovanjima, da se prijelaz ne smije vršiti bez znanja Kotarskog Komiteta. Naše partijske organizacije nisu poduzimale dovoljno mjere da pojedine zadatke provedu i ostvare u svome selu, kao na primjer, otkup kukuruza, otkup žita, naplata poreza itd., dok nekoliko partijskih jedinica imademo kao što je Brestovac, Granje, Pleternica, koje su se borile da bi svoje zadatke u potpunosti izvršili. Ima članova koji izbjegavaju izvršenje zadatka i odnose se oportunistički, dok s druge strane ima članova koji se zalažu i savjesno ispunjavaju postavljene zadatke.

Partijske jedinice nisu održavale redovite svoje teoretske i radne sastanke. Ima primjera da neke partijske jedinice nisu održale sastanaka niti po nekoliko mjeseci niti su uopće što radili, dok su druge part. jedinice odražavale partijske sastanke s vremena na vrijeme, ali nikako po određenom i predviđenom planu, dok jedan dio partijskih jedinica održava redovito svoje partijske radne i teoretske sastanke, tako da partijske jedinice na našem terenu možemo da dijelimo u tri grupe po održavanju partijskih sastanaka, a tako isto i po izvršenju partijskih zadataka.

Plaćanje partijske članarine u protekloj godini nije bilo redovito. Dok su neke partijske jedinice kao i članovi Partije plaćali redovito svoju partijsku članarinu, dotle je nekoliko partijskih jedinica bilo koje nisu plaćale partijsku članarinu i po više mjeseci. Iako je pred konac 1947. god. poboljšano plaćanje članarine prema početku 1947. g. ipak nije postignut stopostotni rezultat redovitog plaćanja članarine.

Za neredovito održavanje partijskih sastanaka, kao i za ne plaćanje partijske članarine pa i slabe discipline u partijskoj organizaciji leži krivica na Kotarskom Komitetu, koji nije održavao stalni kontakt sa partijskom organizacijom ukazivao joj na greške, pružao pomoć u radu, pozivao na odgovornost nedisciplinovane članove Partije, nego su partijske jedinice bile prepuštene same sebi. Nije bilo onog uskog kontakta između partijskih jedinica i Kotarskog Komiteta.

Jedan dio partijskog članstva imademo koji su ispunili potpuno svoje obaveze i u otkupu i u naplati poreza, a bilo je i primjera koji su služili za ugled u kontrahaži žitarica, dok jedan dio članstva imade, koji nisu izvršili obaveze svoje prema državi. To nam se naročito osjeća kod članova Partije iz ustaničkih sela gdje se oni izgovaraju da im nije rodilo, da nemaju ni sami dosta, a više puta je po srijedi i špekulantski cilj, kao što je slučaj u Gradištu kod Stevanović Mile, kojega se radi ne izvršavanja obaveza prema državi moralo kazniti.

Partijska organizacija rukovodi frontovskim organizacijama preko članova Partije koji su uključeni u odbore kako Kotarske, tako i Mjesne odbore N.F. i na taj način sprovodi u život sve direktive partije.

Ali članovi Partije nisu se dovoljno zalagali za izvršenje zadataka preko Fronte uz podršku i sprovođenje širokih narodnih masa. Zadaci koji su trebali da se izvrše planski, izvršavani su kampanjski, bez učešća masovnih organizacija i više puta su ih sprovodili sami članovi Partije. Ovakovim radom niz članova Partije se je kompromitovalo u radu i Partija je počela da strši u nekim mjestima, tako da se izgubila i njezina rukovodeća uloga. Dok su neki stršili, drugi su se odnosili oportunistički, bojali su se pristupiti objašnjavanju i sprovođenju u život pojedinih zadataka.

Kotarski Komitet preko članova Partije postavljao je pojedine zadatke preko Kot. odbora N.F. ali ti zadaci nisu mogli da daju one rezultate, koji su trebali da se ostvare preko masovnih organizacija.

Partijska organizacija rukovodi radom SKOJ-a preko članova Partije kako u Komitetu, tako i partijskim organizacijama na terenu. Sam Komitet je imao uski kontakt sa Komitetom SKOJ-a i davao mu pomoć u radu preko člana Komiteta. Partijske jedinice u niz sela nisu pružale dovoljno pomoći u radu Skojevske organizaciji. U partijskim jedinicama nisu bili zaduženi drugovi po radu Skojevske organizacije, a u kojima je i bilo, partijska jedinica se slabo interesirala za rad skojevske organizacije. To se vidi iz toga da je kroz 1947. g. opao broj članova SKOJ-a. Dok je u januaru 1947 g. bilo 739 članova SKOJ-a, u decembru je bilo 705 članova SKOJ-a. Iz toga je vidljivo da nije bilo pravilnog rukovodjenja sa skojevskom organizacijom.

Skojevska organizacija kroz 1947. godinu oskudjevala je u kadru u samom K.K. SKOJ-a. Sam K.K. SKOJ-a imao je slab sastav kako te nije imao uspjeha u organizaciji ni u teoretskom izdizanju. Zadnjih mjeseci 1947. g. popunom K.K. SKOJ-a osjeća se oživljavanje zapuštenih skojevske organizacije. Skojevska organizacija u protekloj godini imala je niz uspjeha na aktivizaciji omladine za razne javne radove, kao rušenje pruge kod Čaglina, branju sunco-kreta, odazivu omladine na gradnju pruge Šamac Sarajevo, naročito se veliki broj omladinaca odazvao na rad u Istru, bez ikakvih poteškoća, jedino je nedostatak u tome što omladina nije obuhvaćena iz svih sela kotara, tako da imamo niz sela na kotaru iz kojih omladina nije uopće učestvovala na javnim radovima. Samom učvršćenju i omasovljavanju skojevske organizacije nije posvećena dovoljna pažnja. Partijska organizacija nije uspjela preko SKOJ-a da okupi omladinu na kulturne i prosvjetne radove, glavno težište rada što ga je imala, to je bilo da okupi omladinu na fizičke radove.

Preko Kotarskog Sindikalnog Vijeća, partijska organizacija rukovodi sindikalnom organizacijom na terenu. U svakoj sindikalnoj podružnici imademo članova Partije preko kojih ostvarujemo i sprovodimo u život partijsku liniju.

Frontovska organizacija broji na našem kotaru oko 3.500 članova. Taj broj za naš kotar, koji broji 60.000 stanovnika premalen je što nije obuhvaćeno veći broj naroda u NF-u. Po samom broju članova Fronte snaga Fronte za izvršenje pojedinih zadataka jest malena, ali ako uzmemo spremnost ljudi na našem kotaru, onda možemo reći da se zadatci mogu izvršiti većeg obima nego što pokazuje broj organizovanih u Fronti. To se može konstatovati u prošlim radovima kao npr. prevozu cigle za popaljena sela kao i odziv ljudi koji je bio u novembru i decembru za sječū šume, da kada se pravilno objasni pojedini zadataka da su ljudi spremni da ga izvrše.

Omladinska organizacija u kojoj je obuhvaćeno 2953 omladine od 5780 omladine što broji naš kotar. Ne bi se mogla uzeti omladina iz svih sela u izvršavanju zadataka, jer imademo jedan dobar dio sela iz kojih omladina može da izvrši zadatke većeg obima, dok omladina iz jednog djela sela nije se uspjelo da se privede za izvršenje neke veće akcije, ali se osjeća kod naše omladine sve veća i veća aktivnost u radu. SKOJ-evska organizacija koja broji 705 članova može da izvrši dosta velike zadatke.

Fronta žena nam je najslabija organizacija na terenu. O njenoj spremnosti ne može se danas reći da bi mogla izvršiti neke veće zadatke, ali pak možemo računati da bi i žene izvršile niz pojedinih zadataka.

Kako gore navedene organizacije tako i sindikalne podružnice kojih imamo 14 na našem kotaru sa 791 organizovan radnik, neke od njih mogu da izvrše krupnije zadatke, dok nam neke ne pokazuju dovoljno aktivnosti u radu, jer u našim podružnicama većinu članstva sačinjavaju seljaci.

POLITIKA KADROVA: Politika kadrova na našem kotaru u protekloj godini bila je vrlo slaba ili bolje reći nikakova, tj. nije bilo sistema u radu počevši od Kotarskog Komiteta pa nadalje. U protekloj godini Kotarski Komitet izdigao je samo jednog člana, koji je primljen u biro K.K. i to Čutić Stjepana, koji je do tada bio član plenuma K.K. Sa njim je radjeno na taj način, što je isti pohađao kurs zadružnih instruktora u trajanju od 6 mjeseci, pri glavnom zadružnom savezu Hrvatske, na koji je bio upućen od naše strane.

Dolaskom sa kursa isti je primio dužnost u Kotarskoj zadrugi Slavonska Požega. Na toj dužnosti pružena mu je pomoć od K.K. te je imao mogućnosti da se razvije u dobrog rukovodioca i da radi kao partijski rukovodilac. Još dva člana polazila su kurseve i škole i to Babić Ivan, polazio je kurs javnih tužioca u Zagrebu od 30 dana, Mikić Andrija org. sekretar nižu partijsku školu od 5 mjeseci.

Osim tih kurseva nije posvećivana pažnja izdizanju kadra.

Komitet kao cijelina malo se tim pitanjem pozabavio, kako u komitetu tako i u partijskim organizacijama. Nije se dovoljno posvetilo pažnje ni samom učenju, kako koji član komiteta uči.

U ustanovama ili partijskim organizacijama, politika kadrova vodjena je na taj način, da su pojedini drugovi upućivani na kurseve, a po završetku kursa zaposleni na razne dužnosti. Kasnije se malo vodilo računa kako se koji drug snašao na toj dužnosti. U toku ove godine iz sela upućeno je 30 drugova na administrativni kurs, a na dužnost ih je nastupilo 20. Malo smo posvetili pažnje, kako se koji drug snašao u radu i dali mu je potrebna pomoć. Takodjer su održavani i ostali kursevi, na koje su upućivani drugovi iz sela i preduzeća.

Općenito u probleme Komitet kao cjelina nije se pozabavio u razmještaju kadra, a to nam se pokazalo i u praksi, kao naprimjer, da smo u Kotarsku Zadrugu izabrali tajnika, koji se na toj dužnosti nije mogao snaći, a dotadanjeg tajnika Kotarske Zadruge, kojemu je taj sektor bio blizak i poznat izabrali za pretsjednika Kotarskog NO-a, gdje isti takodjer u radu nije u potpunosti zadovoljio. Isti slučaj nam se desio i u Kotarskom NO-u, pošto smo malo vodili računa, prilikom izbora izvršnog odbora. To nam se takodjer kasnije pokazalo na djelu, da svake skupštine moramo mijenjati pojedine pročelnike, radi njihove nesnalažljivosti, jer su se nalazili na dužnostima koje im nisu odgovarale.

U osnovnim organizacijama kao i u ustanovama i preduzećima nije poduzimano ništa za uzdizanje kadra, osim kurseva. Kotarski Komitet do sada rukovodio je kadrovskom politikom u ustanovama i preduzećima, preko članova K.K. U ustanovi u kojoj smo imali člana Komiteta, preko njega smo imali pregled, dok se u ostalim ustanovama rukovodilo, preko članova Partije, koji su rukovodioci tih ustanova. Imali smo pregled i preko personalnih referenata u pojedinim ustanovama. Rukovodjenje se sastojalo u tome, da smo zadatke prenosili preko članova K.K. na dotičnu ustanovu, a i preko rukovodioca, koji su članovi Partije. Ovakovim načinom rukovodjenja nismo mogli imati točnu evidenciju u svim ustanovama i preduzećima, o razmještaju personala i dali je pravilno razmješten. Do sada se dešavalo da su pojedini rukovodioci, počeli samo da smjenjuju i primaju osoblje, bez da se o tome dogovore sa Kotarskim komitetom ili sa Kotarskim sindikalnim vijećem.

Ovakova praksa pokazala se štetna iz razloga, da je jedno preduzeće otpustilo nekoga radi nepravilnog rada ili sličnih stvari, a drugo preduzeće ili ustanova ga odmah primila. Takova praksa pokazala se štetna, tako da je osoblje napuštalo posao i odlazilo iz ustanove u ustanovu. Prema tome mi smo poduzeli da se rukovodioci uvijek obraćaju na Kotarsko sindikalno vijeće i na nas, u čemu smo u mnogo slučajeva i uspjeli.

Kako je već gore navedeno, na taj način, rukovodilo se kadrovskom politikom u ustanovama i preduzećima, a da se nije pravilno razmještao kadar. U mnogim slučajevima imali smo pregled o tome, dok u nekim nismo imali nikakav.

Kod nas na kotaru u državnom aparatu i privrednim preduzećima učestvuje 6 žena, članova K.P. Iste drugarice su namještenici u ustanovama, a nijedna nije rukovodioc dotične ustanove.

U protekloj godini na našem kotaru održano je ukupno 5 kurseva i jedan tečaj za uzdizanje stručnog kadra. Od toga održan je pri Kotarskom NO-u zidarsko-tesarski kurs, koji je pohađalo 24 omladinca. Prosječna ocjena je "vrlo dobar", zatim 4 knjigovodstvena, pri Kotarskoj zadruzi. Isti kurs je sa našeg kotara pohađalo 18 polaznika, omladinaca i završili su dobrim uspjehom.

Mašinsko poljoprivredna stanica, održala je tečaj, koji je pohađalo 22 omladinca od kojih je osposobljeno 14 drugova za traktoriste, koji su zaposleni u istoj stanici. Takodjer pri mašinskoj stanici održani su svakih 8 dana izobrazbeni sastanci. Ostala preduzeća i ustanove, nisu održavali kurseva.

U protekloj godini kroz kurseve prošlo je ukupno 64 druga i drugarice.

POLITIČKA SITUACIJA U GRADU POŽEGI U 1947. GODINI

Politička situacija znatno se popravila u svakom pogledu od prošle godine. To se može konstatovati sa više činjenica a naročito u općenitom raspoloženju ogromne većine gradjanstva prema razvoju političkoga i ekonomskoga stanja u zemlji i općenitoga zalaganja gradjanstva na ispunjenju zadataka iz Petogodišnjeg plana u 1947. god.

Svi postavljene zadatci bilo to od Narodne Vlasti ili N.F. prihvaćeni su od naroda sa zadovoljstvom izvršeni prema samim mogućnostima i postavljenom planu, tako da gradjani grada Požege od 10.300 stanovnika dali su na dobrovoljnim i javnim radovima 8.563 radna dana ili 51.756 radnih sati. Na temelju toga može se zaključiti da je cjelokupno gradjanstvo bilo obuhvaćeno u svim radovima. Ti poslovi uglavnom su se odvijali na uredjenju i čišćenju grada, na podizanju stambenih zgrada, pošumljavanju i na drugim raznim poslovima. Bilo je i takovih pojava da su pojedini elementi pokušavali da ometu dobrovoljne radove. Medjutim neprijatelj i ovaj puta nije uspio da sprovede svoje želje u život. Zadovoljstvo i raspoloženje većine gradjanstva baš na tim radnim zadacima prisililo je i te pojedince da i oni sudjeluju u tim dobrovoljnim i javnim radovima.

Radničko zalaganje u tvornicama i ostalim poduzećima bilo je takodjer dobro i aktivno. Po svim poduzećima radnici su uglavnom shvatili zadatak ispunjenja prve godišnjice u Peto-godišnjem planu i većina radnika mnogo se zalagala za izvršenje plana, koji je kod nas izvršen kod svih poduzeća i ustanova bilo to prije roka ili do određenog roka. Zalaganje radnika u tvornicama naročito se uočilo u državnoj ljevaonici, koji su izvršili plan prije određenog roka osam dana, a tako i po drugim poduzećima, baš ti teški fizički radnici mnogo su se zalagali tako rekuć maksimum od sebe dali da bi se izvršio plan do određenog vremena. Iako

je taj njihov rad odvijao se dosta pod teškim okolnostima, bilo to iz higijenskih razloga, ili nekih drugih, pomanjkanje tehničkih sredstava, kao i nedovoljan broj stručnoga kadra. Obaveze zemljoradnika (seljaka) na teritoriji grada prema državi također je zadovoljavajuće. Svi posjednici shvatili su pravilno sve svoje poljoprivredne zadatke koji su postavljeni pred njih u Petogodišnjem planu i nismo naišli na neke veće poteškoće bilo u kojem pogledu. Bila je i tu neprijateljska pojava sa raznim parolama protiv otkupa bilo čega. S tim je neprijatelj mislio da omete rad Narodne vlasti i N.F. Uglavnom s čim se neprijatelj pokušao da služi, a to je kako je nepravilno za seljaka, odnosno zemljoradnika da mora dati sve državi i da mora sijati što mu se postavi. No ta neprijateljska propaganda razbijena je političkim radom NF. Na svim masovnim sastancima govorilo se narodu o značaju planske privrede, o značaju otkupa itd. Izvršili smo potpunu političku pripremu kod širokih slojeva naroda, a ujedno dobili i podršku od ogromne većine građanstva, i s takvim pravilnim objašnjenjem imali smo i uspjeha u samom zadatku.

U svim tim raznim akcijama i pothvatima bilo to od Narodne vlasti ili od N.F., bili smo potpomognuti svestrano od većine građanstva. N.F. u svom političkom djelovanju u prošloj godini imala je dobrih uspjeha. To se vidi i iz izbora za NO-e, gdje su izašli građani grada Požege preko 96% na izbore. Dalje jedinstvo i čvrstina N.F. također se može konstatovati i na temelju drugih raznih primjera, kao što je npr. u N.F. učlanjeno je u našem gradu preko 90% birača, koji plaćaju redovito članarinu i imaju svoje frontovske iskaznice.

Disciplina i jedinstvo također je na dosta dobroj visini i nije se do danas moglo zapaziti ni u jednom pogledu da bi se jedinstvo Fronte oslabilo bilo to u kojem pogledu, a pogrešio bih kada ne bih spomenuo da ima takovih elemenata, koji su pokušali da razbijaju jedinstvo N.F. i to na taj način što se počelo govoriti da je Fronta komunistička organizacija. No i tu je neprijatelj bio brzo raskrinkan i onemogućen s tih razloga što široki slojevi naroda nisu se ni najmanje osvrtnali na neprijateljsku propagandu i tako je ta parola u potpunosti nestala.

Što se tiče šovinizma ili nacionalne mržnje, također nije zapažena na teritoriji grada Požege, jer u samom gradu imade 90% Hrvata, a ostali 10% su Srbi i druge manjine. Naprotiv, baš ti nekolicina van frontovaca nastoje da bi se što bolje povezali sa srpskim narodom i razumljivo s tim pokušavaju da sa svojim protunarodnim radom imaju uticaj i nad drugim nacijama. Odnos frontovaca i komunista može se konstatovati da imade po koji komunist, koji nema taktike i elastičnosti u odnosu prema frontovcima. Još uvijek postoji ona stara pojava prisvajanja posebnih zasluga i omalovažavanje dobrih frontovaca. Razna pitanja, koja se postavljaju i čuju među masama, a koja proizlaze iz neprijateljskih usta, a to je bojazan privatnog sektora za privatna vlasništva kao razna druga prepričavanja o slobodnoj prodaji robe, o njezinoj cijeni, o ratu i razne druge slične parole, kojima pokušavaju manjina reakcionarnih elemenata da ubaci nemir među široke slojeve naroda. Ta prepričavanja proizlaze od raznih bivših trgovaca, veleposjednika i drugih njima sličnih elemenata, koji su pogodjeni bilo to nacionalizacijom, agrarnom reformom, ili konfiskacijom njihove imovine. Općenito gledanje na političku situaciju bilo to unutarnju ili spoljnu, od širokih narodnih masa jeste dobro. Naročito se pozdravlja mudro političko rukovodjenje naših političkih predstavnika, bilo to unutar naše zemlje ili izvan naše zemlje. Komentari, koji se vode među građanstvom, mnogo se čuju, a naročito o pravilnom i brzom ekonomskom razvitku. O spoljnoj politici također se mnogo komentariše i vidi se da široki slojevi naroda sa velikim oduševljenjem prihvatili su ugovore sa demokratskim državama o uzajamnoj pomoći. Taj uspjeh priznaju i komentarišu i reakcionarni elementi i baš na temelju ovih ugovora sa demokratskim državama, vidi se da je neprijatelj u svom radu znatno popustio i nema tako rekuć nikakvog uticaja na široke slojeve naroda, te je postao još manji u svakom pogledu od prije. Svi ti

bivši pretstavnici pojedinih političkih organizacija, a koji su ostali po strani N.F. kod nas u gradu Požegi, možemo da kažemo da su izgubili u posljednje vrijeme potpuno svoje političke pozicije, a isto tako i napušteni od širih krugova naroda, osim svojih nekolicine i užih prijatelja, koji su njima slični. No ipak ti razni elementi, iako vide da su na rubu propasti, još uvijek nisu duhom klonuli, još uvijek pokušavaju preko svojih najbližih agenata da proturaju razne alarmantne vijesti među široke slojeve naroda. Te razne alarmantne neprijateljske vijesti često puta su ismijane na masovnim sastancima.

Rad neprijatelja nije se zapazio toliko organizovan na teritoriji grada, bilo to od mačkova, ustaša ili četnika, nego čitava njihova djelatnost i njihovi protunarodni pothvati pojavljuju se više spontano, koji se odvijaju u krugu njihovih obitelji i to sa tim raznim kojekakvim lažima, alarmantnim vijestima, npr. kako će doći u najskorije vrijeme do rata, kako se Amerikanci iskrcavaju na Grčkoj teritoriji, da se demokratska vlada Grčke povukla na našu teritoriju i da se vode djelomične borbe između grčko monarhofašističkih trupa i albanske Armije itd. To je uglavnom neprijateljsko djelo, sa kojim se on danas najviše bavi.

Rad klera u našem gradu takodjer se osjeća i kler kao poznato gnijezdo u Požegi, koje od davnine Požegu obuhvaća, još uvijek ima danas uticaj a naročito na stariju generaciju. Rad klera ne može se mjeriti istim mjerilom sa ostalim reakcionarnim elementima, iako su oni usko vezani. Kler uglavnom je rukovodioc neprijateljskog rada u Požegi i preko svojih crkvenih obreda radi češće puta organizirano i to na taj način što preko svojih raznih procesija još uvijek vodi jedan dio gradjanstva. I na drugi način što je još organizovanije preko svojih pjevačkih sekcija pokušava da obuhvati jedan dio gradjanki. S tim svojim podzemnim metodama uspjeli su da pridrže za sebe pojedine ustaške žene, a isto tako i starije žene, koje su naklonjene kleru. Ali ipak vidi se da je velika razlika prošle godine, u svakom pogledu, od ranije. Zapazilo se takodjer da su fratri aktivniji u neprijateljskom radu nego popovi. A zapazilo se i to da se manje pohađa bilo to crkva ili razne procesije od prošle godine. No u gradu Požegi pohađa se crkva i od strane dobrih frontovaca, a tako isto znamo i to da je bilo takvih koji su nekada redovito polazili u crkvu, a danas govore kako je to bilo glupo.

Rad klera takodjer se sastoji u tome što preko svojih veza šire lažnu propagandu, pozivaju narod na čuvanje vjere i crkve i tome slično.

PRIVREDNI PROBLEMI U GRADU POŽEGI.

Ispunjenje plana proizvodnje u industrijskim poduzećima, partijska organizacija u poduzećima zalagala se za izvršenje plana. Uglavnom partijska organizacija u onim poduzećima u kojima postoji rukovodila je sa cjelokupnim radom uz pomoć ostalih organizacija. U svim poduzećima, ustanovama dosta je dobra partijska organizacija, osim parne ciglane, gdje je partijska jedinica dosta slaba. Slabost te partijske jedinice jeste što su to novoprimiteljni članovi, koji nemaju nekog naročitog iskustva u radu, ali ipak uz pomoć M.K. izvršili su postavljeni plan. Što se tiče radne discipline po poduzećima, nije na nekoj zavidnoj visini, češće puta dogodi se da pojedini radnici ne dodju na posao, ili zakasne, ili svetkuju neke svece. Tu se uočila slabost pojedinih partijskih jedinica, koje nisu dovoljno posvetile pažnju kulturno prosvjetnom radu preko sindikalnih podružnica. Takodjer imamo po poduzećima dosta velik broj poluproletera, koji nisu materijalno u potpunosti vezani sa tvorničkim poslovima. Taj nedostatak uočen je i pojačan kulturno prosvjetni rad da bi se na taj način taj poluproletarijat više zainteresirao za ispunjenje i sudjelovanje u Petogodišnjem planu. Iskustva koja smo stekli jesu da je potrebno radništvo povezivati što više sa normama, ili akordnim radom.

U sječi šume uspjeli smo aktivizirati frontovce da za svoje potrebe naprave drva u šumi. Tu smo naišli na poteškoće, jer u većini radništvo i gradjanstvo vezano je uz industrijsku proizvodnju i nismo imali naročitih uspjeha kod mobilizacije za sječu šume.

Prilikom podizanja stambenih zgrada takodjer nismo imali uspjeha radi pomanjkanja sirovina. Napravili smo svega jednu stambenu zgradu od osam stanova koja nije u potpunosti dovršena, a obnovili nekoliko oštećenih i zapuštenih zgrada i osposobili za stanovanje.

Prilikom otkupa žitarica dobili smo punu podršku od širokih slojeva naroda, odnosno od ogromne većine zemljoradnika i nismo naišli na neke naročite poteškoće. Otkup smo izvršili preko 100%. Metode koje smo primjenjivali, politički rad i obrazloženje na masovnim sastancima, koje je djelovalo u potpunosti na sve zemljoradnike osim jednoga posebnika od 25 jutara zemlje, koji je kažnjen osam mjeseci zatvora i oduzete mu sve žitarice, koje je on imao u zalih.

Sjetvu smo takodjer izvršili 100%. Bilo je poteškoća radi sjemena, ali ipak uz pravilnu raspodjelu, uspjelo se omogućiti svakome zemljoradniku dovoljna količina pšenice.

Razrez poreza za prošlu godinu bio je 15,600.000 Dinara, koji je naplaćen 110%. Kako se vidi iz same naplate, odvijala se dobro, bilo je pojedinih trgovaca i jačih posjednika koji su pokušali da se suprodstave, pa da i druge ubjede kako ne treba platiti porez, ali ni tu neprijatelj nije uspio i doživio je potpuni poraz i na tom polju. Metoda naplate poreza uglavnom bila je politički rad.

Zadrugarstvo na teritoriji grada Požege ima dobrih uspjeha u svom radu. Imademo nekoliko zadruga i to radničko namještenu, vinogradarsku, pčelarsku, voćarsku, postolarsku, krojačku, pekarsku, obrtnu i kreditnu. Radničko namještenu zadruga, koja obuhvaća oko 1.800 članova sa nekoliko svojih prodavaonica, razvija se dobro. Dočim ove ostale, kao na primjer krojačka i postolarska zadruga nemaju neke naročite perspektive radi pomanjkanja sirovina, a tako isto i samo rukovodstvo tih zadruga nije dobro. Svi ti zadrugari manjeviše bilo to u krojačkoj ili postolarskoj, pekarskoj, obrtničkoj nisu pristupili sa idejom zdravog i ispravnog zadrugara, nego veći dio toga članstva unišao je odnosno pristupio u zadrugu radi ličnih svojih interesa tj. da bi se zaposlio i da bi što više zaradio. A kvalitet proizvodnje dosada je bio vrlo slab i s time se pogoršavala situacija zadrugara svakim danom sve više i došlo je do toga da ćemo morati te zadruge prebaciti u državni sektor i pojačati kontrolu na njihovom radu, a krivce za nemaran i neodgovoran dosadašnji rad odstraniti iz posla.

U svim gore navedenim zadrugama pokazuje se manjkavost kod sposobnih, odnosno u stručnom kadru.

Politički uticaj i masovnost zadrugarstva nije na nekoj naročitoj visini, jer gradjanstvo više gleda i saobraća sa državnim sektorom, jer državni sektor kod nas u gradu bolje je sredjen i bolje se razvija i prema tome zadružni sektor što se tiče trgovine i ostalih radionica svakim danom biva sve slabiji.

Opskrba stanovništva u gradu Požegi uglavnom odvija se dobro pošto grad Požega jeste poljoprivredni grad, tako da se jedan veliki broj gradjana snabdjeva iz vlastitih proizvoda, dočim ostali radnici i gradjani snabdjevaju se preko odsjeka opskrbe i trgovine. Radništvo i njihove familije kao i sve ostalo gradjanstvo sleduje hranu tj. živežne namirnice po Uredbi preko svojih karata. U gradu Požegi mi nismo naišli na poteškoće prilikom same opskrbe, bilo to u kojem pogledu, a tako isto nije se zapazila pojava nestašice bilo to kod onih koji su se opskrbili sami, ili to bilo kod onih koje mi snabdjevamo, odnosno koje snabdjeva Gradski NO.

Što se tiče komunalnih problema na teritoriji grada, tu smo nailazili i još uvijek nailazimo na dosta velike poteškoće. Poteškoća, koja se pojavila kao najosnovnija, nismo imali dobro uređenu električnu centralu, koja bi nas mogla snabdijevati u dovoljnoj količini sa strujom. Tokom minulog rata srušena je bila naša centrala i 1945. god. privremeno montiran dizel motor, kojim se još tako rekuć i danas služimo. U 1946. god. prišli smo gradnji nove centrale na rijeci Orljavi, koja je osposobljena ove godine rano u proljeće. Medjutim nakon kraćeg vremena naglo je nabujala rijeka i onesposobila turbinu, tako da nismo imali kroz cijelu godinu u dovoljnoj mjeri struje, a s time razumljivo bili prikraćeni u svakom pogledu pri izvršenju plana. Uslijed velike suše i slabog izvora i tehničke nesposobnosti vodovoda, također nismo se mogli služiti sa centralnim vodovodom i bili smo u dosta velikoj oskudici za samu vodu. U 1948. godini imamo u planu odnosno GNO predvidio je u svom planu da će iskopati nove bunare i usposobiti cjelokupni vodovod za upotrebu širokih slojeva naroda.

Stambeno pitanje takodjer je vrlo problematično jer sam grad Požega prije rata brojio je 7.500 stanovnika, a danas broji preko 10.000. Stanovi se nisu izgradjivali za vrijeme rata, a tako isto ni poslije rata osim nekoliko, koje smo osposobili za stanovanje. A priliv radništva i oficira svakim danom je sve veći i prema tome nailazimo na sve veće poteškoće baš po stambenom pitanju. Pod našim komunalnim rukovodstvom nalazi se Parna ciglana, koja ima kapacitet oko 4,000.000 cigle i 3,000.000 crijepa, tako isto ledana, mljekara, i Gradsko Obrtno poduzeće. Što se tiče ciglane, taj posao se odvija normalno i nismo naišli na poteškoće nikakove. Radništvo je u većini iz grada, koje već duže vremena bavi se tim ciglarskim poslovima, zato smo sigurni da će ispuniti plan i u 1948. godini. Kod mljekare već nailazimo na poteškoće, jer istu smo primili u dosta nesredjenom stanju od Republikanske direkcije. Poteškoća je kod nabavke mlijeka, kojega ne dobivamo još uvijek u onoj količini, koju bi zapravo mogli proizvoditi. Ali nadamo se da će u najkraćem vremenu ponuda biti veća jer je cijena mlijeku opala sa 15 prosječno na 10 Din. i već se sada zapaža veća ponuda. Smještaj same tvornice i uređaj za preradu mlijeka je dobar. Kod gradskog obrtnog poduzeća nailazimo na poteškoće i to najviše za nabavku alata. Nedostaje nam još uvijek alata u raznim strukama obrta kojeg smo tražili kojekuda, ali ipak do danas nismo riješili to pitanje i s time nam se koči cijeli razvitak obrtnog poduzeća, koje ima vrlo dobre perspektive za daljnji razvitak.

Što se tiče kulturno prosvjetnog rada u našem gradu jeste dobar. Preko društvenih organizacija omogućili smo postići vidne uspjehe na kulturno prosvjetnom nivou. Prosvjetni organi kojih imamo dosta velik broj u gradu Požegi, svi su ukopčani u kulturno prosvjetnom radu i ispomažu N.F. i Narodnoj vlasti s tim što se održavaju razna predavanja, bilo to na masovnim sastancima rajona, koji se često održavaju ili preko usmenih novina, koje se redovito svakog četvrtka održavaju, gdje je prosječni broj slušača oko 450 ljudi. Takodjer imamo pučko sveučilište, gdje je održano nekoliko predavanja sa raznim kulturno prosvjetnim temama. Glavni dio kulturno prosvjetnog rada odvija se preko Sindikata.

U suzbijanju nepismenosti takodjer imali smo uspjeh i to da smo obuhvatili do 40 godina 100% u tečajeve za suzbijanje nepismenosti i opismenili 230 nepismenih građana. U toj akciji dobili smo svestranu pomoć od svih organizacija, koje su sudjelovale u podučavanju nepismenih. Jedan dio kulturno prosvjetnog rada takodjer vodile su žene, kojima je uspjele organizirati 120 čitalačkih grupa, na kojima su žene čitale raznu naprednu literaturu, a tako isto i dnevnu štampu.

Rad osnovnih škola takodjer se odvija dosta dobro uz pomanjkanje učiteljskog kadra. Na teritoriji grada imamo jednu osnovnu školu sa 12 odjelenja sa ukupno oko 840 polaznika.

Učiteljski kadar u osnovnoj školi uglavnom je dobar. Imamo jednog komunistu i 6 dobrih frontovaca, dok ostala trojica više su pasivni.

Na teritoriji grada Požege imamo gimnaziju sa 1.130 polaznika i 18 nastavnika, koji uglavnom zadovoljavaju. Bilo je i takvih koji su bili pasivni, no većina ih je premještena u novoj školskoj godini, a ima ih još koji su pridošli također koji nisu pokazali svoju aktivnost i sposobnost u radu masovnih organizacija. Prosječni kvalitet učenja jeste 85% vrlo dobrih i dobrih, a 15% dovoljnih i slabih. Taj prosjek učenja je i na osnovnoj školi.

Stručne škole nemamo, ona je tek u osnutku, pokraj toga održavaju se stručni kursevi, kao na primjer niže obrazovni, trgovački, knjigovodstveni, zadružni, opće obrazovni i škola za naučnike, kao i srednja poljoprivredna škola. Niži obrazovni polazilo je 52 slušača, koji su završili sa vrlo dobrim i dobrim uspjehom 90%, trgovački kurs polazilo je 18 slušača i završili 100% sa vrlo dobrim i dobrim, knjigovodstveni je polazilo 16 slušača, 80% sa vrlo dobrim i dobrim, ostalo sa slabim, zadružni je polazilo na tri puta oko 124 polaznika, završetak toga kursa bio je sa 85% vrlo dobrim i dobrim, ostali sa slabim. Opće obrazovni polazi 24 slušača, ocjena toga kursa biće ovih dana, a iz naprijed pokupljenih podataka 90% sa vrlo dobrim i dobrim. U školi za naučnike 95% sa vrlo dobrim i dobrim, ostali sa slabim. Poljoprivredna škola ima 58 slušača. Prosjek učenja je dobar. Također je održan građevinski kurs, koji je imao 26 polaznika. Završili su prosječno sa dobrim.

Uloga štampe također je dosta dobra što se vidi iz broja štampe, koja dolazi za grad Požegu, preko 2.000 brojeva razne štampe dnevno dolazi u naš grad. od toga najviše se čita Borba.

Rad kazališta također je dobar. Kazališna grupa pri GNO-u broji 20 članova i u svom radu ima vrlo lijepih uspjeha i postala je popularna za cjelokupno građanstvo. U toku prošle godine izvedeno je deset premijera, nekoliko gostovanja na kotaru i izvan kotara. Ima vrlo dobre uslove za daljnji razvitak.

STANJE PARTIJSKE ORGANIZACIJE.

Razvitak organizacije na teritoriju grada dosta je slab, kao i broj novoprimitelji[h] članova i kandidata. U januaru 1947. god. brojno stanje Partijske organizacije bilo je 171 član i 35 kandidata. Taj broj članstva odvijao se od prilike kroz cijelu godinu, kako slijedi:

Nacionalni sastav u prvom mesecu bio je 69 Hrvata, 92 Srba i 10 ostalih nacionalnih manjina. Socijalni sastav 72 radnika, 50 seljaka, 29 intelektualaca, 12 djaka i 8 obrtnika raznih struka. Od celokupnog broja bilo je 69 žena članova K.P. Koncem godine tj. u desetom mesecu bilo je broj članova 154, od toga radnika 40, intelektualni radnika 87, seljaka 9, djaka 13 i 5 raznih obrtnika.

Nacionalni sastav u desetom mjesecu, Hrvata 77, Srba 69 i ostalih nacionalnih manjina 9.

Kako se vidi iz gore navedenog, Partijska organizacija u svršetku godine je opala po broju članova, i to iz tih razloga što su priključene pojedine Partijske jedinice sa teritorija garad pod rukovodstvom Kotarskog Komiteta i to: Kotarska zadruga, Milicija, Kotarski Narodni odbor i Spom. Rad celokupne Partijske organizacije na teritoriju Grada odvijao se dosta dobro, održavali su se redoviti radni i prosvetni sastanci, pretresala pitanja koja su stajala pred Partijskom organizacijom. Radni sastanci održavani su dva puta mjesečno, a prosvetni četiri puta mjesečno. Ideološki nivo članstva općenito dosta je slab i to najviše iz tih razloga što jedan dio članstva jeste na prolazu kao napr. oficirske žene, a tako i drugi članovi koji dolaze na kraće vrijeme u Požegu i medju tim članstvom zapazilo se je dosta slaba politička izgradnja, dočim stalno članstvo koje se nalazi kod nas dosta je na dobrom ideološkom

nivou, izuzetno nekoliko novo primljenih članova. Snalaženje Partijskih organizacija u postavljenim zadacima dosta je dobro, ali ipak potrebna je velika pomoć Partijskog rukovodstva. Na teoretskim sastancima Partijske jedinice proučavale su historiju SKPb, Komunistički broj 1, 2 i 3, i dnevnu štampu. Kao i organizaciono pitanje partije. U prošloj godini održano je nekoliko predavanja cjelokupnoj partijskoj organizaciji o političko ekonomskom razvitku, kao i o drugim privrednim problemima. Partijska disciplina takodjer je dosta dobra, članovi Partije odazivaju se redovito na sastanke, sem nekolicine koji su bili pozvani na odgovornost i nakon toga svatili su važnost dolaženja na sastanak i kasnije redovito pohađali sastanke. Tako isto članovi Partije u cjelosti plaćali su redovito članarinu, kao i ostale sve obaveze koje su se postavile pred članstvo bilo to u otkupu ili naplati poreza, izvršili su svoje obaveze prema državi. Partijska organizacija rukovodila je Frontovskom organizacijom preko članova Partije koji su uključeni u odbore bilo to gradske ili rajonske. Bilo je u pojedinim rajonskim odborima Narodne Fronte članova partije koji se nisu dovoljno zalagali kao npr. u I. rajonu partijska organizacija nije shvatila dovoljno važnost frontovske organizacije, postavljeni zadatci pred partijsku organizaciju prenašani su na taj način na ostale organizacije. Tako isto partijska organizacija rukovodi sa Skojevskom organizacijom, ali ipak partijska organizacija nije pružila dovoljnu pomoć Skojevskoj organizaciji, a to se najviše uočilo u proširenju skojevske organizacije koja nije proširena u dovoljnoj mjeri, što se vidi iz samog broja Skojevacu kojih imamo 138 na teritoriju grada Požege. Tako isto partijska organizacija podbacila je i u proširenju same partijske organizacije u pronalaženju novih kadrova. Kotarsko sindikalno vijeće takodjer je usko vezano uz Partijsku organizaciju jer tajnik Kotarskog sindikalnog [vijeća] ujedno je i član mjesnog komiteta i preko člana mjesnog komiteta prenašaju sve direktive na Kotarsko sindikalno vijeće koje obuhvaća oko 3.500 organizovanih radnika. Rad kotarskog sindikalnog vijeća takodjer nije posvetio dovoljnu pažnju a niti mu je pružena dovoljna pomoć od partijske organizacije za uzdizanje na ideološkom nivou samoga članstva. Rukovodjenje kadrovskom politikom u državnom aparatu vodilo se uglavnom preko personalnih referenata u pojedinim poduzećima koji su po direktivi partije uzdizali na političkom polju namještenstvo kao i ostalo cjelokupno radništvo. Rukovodstvo kadrovske politike u pojedinim poduzećima kao i ustanovama u većini jeste dosta slabo i prema tome nismo mogli imati vidni uspeha na tom zadatku, a tako isto bilo je propusta i kod razmjешtavanja samoga stručnog kadra u zaposlenju, bilo to u ustanovi ili u tvornici, tako da u mnogim slučajevima se je dogodilo da su pojedini ljudi vršili sasma drugu dužnost nego koju su trebali da vrše prema svojoj stručnoj sposobnosti. Takodjer je bilo takovih pojava da su pojedini namještenici i radnici premještalili se iz poduzeća u poduzeće, a tome je bio razlog njihovi lični interesi tj. plata koja je bila u jednom poduzeću manja u drugom veća.

I na taj način otežavalo se razvitak samog poslovanja, kao i koćio cjelokupni rad. Źene članovi Partije učestvuju po raznim ustanovama i poduzećima u radu i na svim mjestima odnosno poduzećima pokazale su se kao vrlo dobre i aktivne. Od cjelokupnog broja članova partije žena imamo 22% zaposlene u privrednim poduzećima. Rad partijske organizacije na uzdizanju stručnih kadrova takodjer nije zadovoljio, nije se posvetila dovoljna pažnja uzdizanju stručnih kadrova, održano je svega 1 traktorski kurs, sa 39 polaznika, i državnoj ljevaonici održana su dva kursa sa ukupno slušaća 23. Isti kursevi završeni su prosječno sa dobrim uspjehom.

Drugi stručni kurseva nismo održavali sem onih napred koje sam već naveo.⁸⁵

---

⁸⁵ Izvještađ nije potpisan.

70. KOTARSKI KOMITET KPH NOVA GRADIŠKA

Kotarski komitet KPH-a
Nova Gradiška
Org. instruktorsko odel.
Broj: 10/1948. godine.-
Dana 20.I.1948. godine.-
Predmet: Godišnji izvještaj za
protekle 1947. godinu.-

Centralnom Komitetu KPH-a
Org. instruktorsko odeljenje

Z a g r e b

Savezno Vašem dopisu broj: 218/1948. god. od 5. januara 1948. god. dostavljamo Vam godišnji izvještaj, o radu u protekloj 1947. godini, prema tezama koje ste nam poslali u vidu pisanja izvještaja, i to kako slijedi:

Pregled političke situacije na kotaru:

Unutrašnje stanje političke situacije na našem kotaru u protekloj 1947. godini, bilo je periodično, tj. kretalo se prema poduzimanju mjera u pogledu privrednih pitanja. Kako uzmemo period od prva četiri mjeseca, tj. o poduzimanju privrednih mjera za otkup kukuruza i naplate poreza za 1946. godinu, političko stanje na našem kotaru bilo je dosta slabo i nezdravo, s time što su se tražile obaveze kako otkupa kukuruza tako i naplata poreza a 1946. godina bila je dosta sušna a usto nije bilo niti realne obaveze zaduženja, stime što se zaduženje obaveze otkupa kukuruza par puta mjenjala, a što je izazivalo negodovanje i neraspoloženje naroda, prema kotarskoj vlasti. Razlog ovog negodovanja među narodom prouzrokovano je i s te strane što Kotarski odbor nije raspolagao sa točnim statističkim podacima o zasijanim površinama za svako domaćinstvo, tako da se statistika dobivala na izjavu pojedinaca, a uz provjeravanje narodne vlasti i Frontovske organizacije. I pored provjeravanja po dobivenim izjavama o zasijanoj površini još uvijek statistika nije bila tačna i istinita.

O davanju izjava o zasijanim površinama, jedna ogromna većina domaćinstava i to siromašnijeg staleža dali su istinite podatke, dok drugi dio tj. većih posjednika i špekulanata poslužili su se lažnim izjavama, na osnovu kojih je se i vršila zaduženja tj. razrađivala postavljena nam norma po domaćinstvima tako da se u tom slučaju veći pojedinci i špekulanti svojim lažnim izjavama maskirali.

Jedno od loših strana jest to što smo u nekoliko navrata povisivali zaduženja, a stim zaduženjem pogodili baš onoga koji je dao istinitu izjavu. A što je jedan od glavnih uzroka negodovanja naroda prema obaveznim zaduženjima. No s druge strane revolt masa potpirivali su kako špekulativni i kulački elementi, koji su govorili protiv zaduženjima i odgovali narod da ne predaju obavezu, tako i ondašnje neprijateljske grupice koje su se pojavljivale na našem terenu tj. u šumi, a iste su salazile i u obližnja šumska sela i održavali vezu sa obližnjim selima u koji su mogli doprijeti te prenosili alarmantne vijesti o nekom preokretu i sli-

čno, odgovarajući narod preko svojih douškača i reakcionarnih elemenata da ne predaje narod svoje obavezne viškove.

Uzrok neraspoloženja masa jest taj što su neprijateljske grupice napadale i ubijale naše aktiviste i pljačkale seoske zadruge, i time zastrašivale naš narod. No po završetku otkupa kukuruza stanje političke situacije se znatno popravilo, a što se vidi da je Narodna Fronta više politički radila na selu po pitanju objašnjavanja predstojećih uredbi.

U daljnjem periodu rada, a po pitanju kontrahaže imali smo znatnih uspjeha, a naročito kod kontrahaže kukuruza, dok kod kontrahaže bjelih žitarica nismo imali uspjeha radi slabog uroda. Uspjeh kontrahaže jest taj što je uredba kontrahaže došla na vrijeme s jedne strane, a s druge strane aktivan rad NF-a, po tom pitanju, tako da je narod unaprijed bio detaljno upoznat o potrebi slobodnim kontrahiranjima, slobodnih viškova. Ovakva zdrava politička situacija je ostala sve do otkupa bjelih žitarica, kada opet dolazi do revolta kod masa po pitanju otkupa žitarica, a i razlog možemo navesti taj što urod bjelih žitarica na našem kotaru znatno je podbacio, radi čega smo naišli na poteškoće u samom otkupu, dok zaduženja za bjele žitarice bila su realno postavljena.

Po pitanju otkupa obaveznih i kontrahiranih viškova kukuruza prema zaduženju za 1947. godinu, nije bilo naročitih poteškoća, a otkup se planski i na vrijeme otkupio 100%.

Takodjer naplata poreza za 1946. godinu, kao i akontacija za 1947. g. naprama 1946. odvijala se bez ikakvih poteškoća. Ove privredne mjere su pozitivno djelovale na narodne mase, tako da je politička situacija prilično dobra, ne može se zapaziti neko negodovanje i neraspoloženje kod naroda.

U pogledu razreza poreza za 1947-u godinu, a koji se vršio u decembru mjesecu 1947. g. možemo konstatovati, da je razrez poreza realan, jer se vršio prema stvarnim prilikama svakog domaćinstva. No i pored toga, moglo se čuti u našim selima, gdje imućniji ljudi prepričavaju da je porez malo velik i da narodna vlast sa ovako velikim porezom želi prisiliti seljaka da uđu u seljačku radnu zadrugu i da je u svrhu toga porez povišen. Dok s druge strane kod siromašnijeg i srednjeg staleža imamo razumjevanje i odobravanje današnje porezne politike, što se to odrazilo na skupovima birača u selima.

a) Borba radnika za ispunjenje plana je na visini, stim što su radnici mnogo zainteresovani za plan i prihvaćaju ga sa dobrim zalaganjem i oduševljenjem, a specijalno proleteri dio radničke klase. Plan za 1947. god. u poduzeću pokućstva "Sekulić" kao i Tvornice alata po asortimanima nije izvršen 100%, uslijed pomanjkanja sirovine. Dok Financijski plan kao i sumarni plan u Tvornici alata je izvršen sa 137%, a u poduzeću "Sekulić" sa 89,6%. Za neizvršenje 100% plana u poduzeću "Sekulić" možemo konkretno navesti nedovoljna i neredovito primanje onog materijala sa kojim je sam plan norme postavljen, dok je od trećeg do šestog mjeseca izradjivano pokućstvo na rame i uklade, a što radovi na takovom pokućstvu iziskuju 40% više rada koji nije bio u planu predvidjen.

Visoka svijest radnika na izvršenju plana jest radnika radnog kolektiva tvornice koža, koji su se svestrano zalagali, kako na izvršenju plana, tako i kvalitetu izrade koža i uštedi materijala, kao i dobrog organiziranja, otkupa sirovih koža.

O visokoj svijesti radnika tj. sindikalnih podružnica, naših industrijskih poduzeća, kao Tvornica pokućstva, Tvornica alata i Tvornica koža, koji su za slobodno vrijeme dali mnogo dobrovoljnih sati kada je to trebalo vršiti utovar ili istovar što se to najviše dešavalo nede-

ljom, a također su radnici išli i na druge akcije, kao sječa šume, pošumljivanje i kupljenje konoplje, što se tim odrazilo čvrsto jedinstvo radnika i seljaka tj. grada i sela.

b) Po pitanju izvršenja plana na selu u samom početku proljetne sjetve bilo je poteškoća, kod zasijavanja industrijskog bilja, što je među narodom negodovalo i što su pojedina domaćinstva teško primala obavezu o zasijavanju industrijskog bilja, tako se isto naišlo na poteškoće kod zasijavanja površinom zemljišnih zajednica. A uzrok toga jest što su se bogati seljaci bunili proti toga, i podgovarali ostali narod, kako to nije dobro i kako će njihova stoka ostati bez hrane, i kako su oni stime mnogo izgubili. Zalaganjem NF-e i narodnih vlasti uspjelo se je zasijati oko 1.000 jutara, a od toga 350 jutara što su zasijala pojedina sela i obradili kolektivno, i to u većem djelu industrijskim biljkama. I pored tih poteškoća, proljetna sjetva je izvršena po planu, dočim jesenska sjetva bjelih žitarica prema podatcima posijano je 85%.

Kao razlog da nije 100% posijano je taj, što pojedina sela u Posavini nisu zasijala po planu radi toga, što je u tim krajevima prošle godine poplavom Save uništeno oko 750 jutara zasijano pšenicom, kao i drugi razlog što pojedina domaćinstva nisu imala priredjenu zemlju a i zemlja je bila dosta slaba, pošto su ta sela u bregovitim krajevima i dosta loša po kvalitetu.

Samo negodovanje naroda i poteškoće koje smo imali u proljetnoj sjetvi industrijskog bilja, a prilikom sabiranja i prodavanja državi svojih proizvoda stekli su uvjerenje da je od toga imao dobre koristi, tako da sada nemamo uopće poteškoća kod razrade plana po svim kulturama, jer ih narod prima sa povjerenjem.

Po pitanju otkupa bjelih žitarica bilo je poteškoća iz tih razloga što je urod na našem kotaru znatno podbacio s jedne strane, a s druge strane što pojedina domaćinstva i to imućnija nisu u jesenskoj 1946. godini zasijala dovoljne količine pšenice, a zaduženje se u 1947. godini postavljalo prema veličini posjeda obradive zemlje. Tako da se desilo mnogo slučajeva da je proizvođač izvršio manje pšenice nego što je bio zadužen, ovaj problem se nametnuo kako smo gore napomenuli, radi slabog uroda što nam je još više otežalo otkup bjelih žitarica.

Baš u ovim poteškoćama otkupa bjelih žitarica dolazi do negodovanja kod naroda i slabljenja političke situacije na kotaru iz tih razloga što se dobrom djelu domaćinstava skinulo do zrna žita sa tavana, a što su to koristili reakcionarni elementi propagirajući među narodom, kako narodna vlast otima pšenicu od naroda i šalje u druge zemlje, a naše narode ostavlja gladne i slično.

U otkupu kukuruza, kao i naplati poreza nije bilo naročitih poteškoća, kako smo napred naveli. A uspjeh ovoga rada proizlazi iz dobrog uroda kukuruza i u tome pogledu politička situacija na kotaru ostala je povoljna. Radne akcije, koje je sprovodila NF-a i to izrada drva i izgradnja nasipa nije imala naročitog uspjeha u aktivizaciji radne snage, bilo za dobrovoljni ili za plaćeni rad. A razlog slabog uspjeha je taj što narod ima novca i nije zainteresovan za zarađom.

Izbori koji su bili sprovoditi za mjesni i kotarski narodni odbor u maju mjesecu prošle godine nisu polučili onakav uspjeh kakav bi trebao da bude. Naročito slabi uspjesi vidjeli su se u izborima za mjesne narodne odbore, jer je na našem kotaru za mjesne odbore glasalo svega oko 75%, što se jasno vidi slabo zalaganje partijske organizacije u tom radu a skoro nikakav rad NF-a po pitanju sprovođenja izbora, s jedne strane, a s druge strane bilo je poteškoća u sastavljanju kandidacionih lista za mjesne odbore, što je uzrok slabog zainteresovanja birača po pitanju sprovođenja izbora za mjesne odbore.

U izborima za kotarski Narodni odbor su rezultati sasvim drugačije stajali, sa daleko boljim uspjesima, a rezultat toga jest zalaganje partijske organizacije kao i NF-a, da je rezultat izbora postignut sa 98%, a moglo se vidjeti i veća zainteresovanost samoga naroda po pitanju izbora za Kotarski NO.

II. Jedinstvo Narodnog Fronta, na našem kotaru još uvijek nije postignuto, a što se vidi iz svih radova koje sprovodi NF-a, a razlog je taj nedovoljan politički rad sa narodnim masama, koji bi trebao stvoriti čvrsto jedinstvo NF-a.

a) odnos Srba i Hrvata, na našem kotaru još uvijek nije na visini, jer se nažalost dešava i postoje tendencije mržnje, između Hrvatskih i Srpskih sela, a što se to naročito ispoljilo između sela Dragalić i sela Trnava-Medari, što se ista sela ne slažu po nijednim pitanjima kao primjer fuzioniranja seoske zadruge, zajednički pošte i ostalih radnih akcija koje sprovodi NF-a. Također imademo primjer slabog stanja između sela Ratkovice i Dragovaca, iako imadu mjesni odbor zajedno nikako nemogu uskladiti svoj rad kao susjedna sela i postoji neko nepovjerenje jedni u druge. Također se može zapaziti klica nacionalne mržnje između Hrvatskih i Srpskih sela u pogledu narodnih pjesama, koje često puta svode na vredjanje nacije po naciji.

b) Odnos komunista i Frontovaca i to dobrih članova Fronta je dobar a što se vidi u sprovođenju radnih akcija, koje sprovodi NF-a u zajednici s rukovodstvom partijskih organizacija na terenu, dok se još uvijek može zapaziti od raznoraznih zakorjelih i starih političara gdje govore protiv partije tj. za svaku izvršenu obavezu okrivljuju članove partije da su oni krivi što se mora izvršiti obavezu u državi kao i drugi radovi. Također ti i takovi elementi govore aktivnim i dobrim frontovcima da su komunisti i slično.

III. Jedno od najvažnijih pitanja koje narod postavlja jest pitanje industrijskih proizvoda a konkretno tekstila jer je za njega momentalno najveća potražnja, a također postavljaju pitanje obuće koje još nemamo u dovoljnoj mjeri. Sva ova pitanja proističu iz ekonomski potreba grada i sela, kao što radnici postavljaju pitanje što urednije prehrane. Također se u selu moglo zapaziti pitanje u zadrugarstvu tj. zašto još uvijek nema dovoljno industrijskih proizvoda u seoskim potrošačkim zadrugama, a da s druge strane u komunalnom poduzeću imade više.

Odobranje kod naroda i to siromašnijeg staleža vidi se u pravilnom razrezu poreza, jer su na skupovima oporezovnika prihvatili našu poreznu politiku, govoreći neka plati onaj više poreza koji imade više zemlje. Također je bilo odobranje, kod siromašnijeg seljaka po pitanju zemljišne zajednice koja se djelila siromašnijim seljacima, dok naravna stvar veći posjednici su bili protiv, kako razdiobe zemljišne zajednice, tako i razreza poreza. Općenito odobranje i podršku na našem kotaru narodna vlast i ostale organizacije imadu od siromašnijeg seljaka i djelomično srednjaka. Ovo možemo primjetiti za sve akcije koje smo sprovodili u toku 1947. godine iznimno sječu šume.

Žalbe koje općenito narod postavlja je sječa i izradba šume, govoreći da imaju posla kod kuće u poljskim radovima s jedne strane a s druge strane da nisu radili u šumi, i da nemaju dovoljno odjeće i obuće kao i potrebnog šumskog alata. Također se narod žalio po pitanju otkupa bjelih žitarica što im se nije odbilo na sušu i maglu, stim što je urod pšenice znatno podbacio na našem kotaru, a zaduženja su ostala prema orjentacionom planu.

IV. Po pitanju spoljne politike tj. o zaključivanju ugovora o prijateljstvu i uzajamnoj pomoći sa susjednim nam zemljama, svi napredni i zdravi elementi primaju sa odobravanjem i oduševljenjem o snazi demokratskih zemalja dok tu i tamo nikne po neka parola od neprijateljskog elementa da je to spremanje za rat kao što su bili komentari po pitanju savjetovanja nekih Komunističkih partija. Po pitanju spoljne politike a o kojoj se nesumnjivo diskutuje i komentariše na našem terenu možemo reći da svi napredni ljudi i poštenu demokrati zdrave političke linije, prihvaćaju spoljnu politiku sa odobravanjem i o njoj pozitivno diskutuju dok svi reakcionarni elementi, bilo koje nacije i boje našu spoljnu politiku i političku liniju nastoje da izvrnu u svoje ciljeve, pružajući parolu o nekom preokretu, novom ratu i slično.

V. Rad i utjecaj neprijatelja:

a) Govoriti o nekim organizovanim oružanim grupicama, na našem terenu ne bi mogli jer je to likvidirano u zimi 1946-47. g. ali još uvijek tu i tamo prevlači se neki po neki bjednik bez ikakove veze i podrške od strane naroda, koji su u toku likvidacije. Po pitanju Mačekovštine i Ustaša možemo reći da se na istočnom djelu našega kotara, tamo gdje nemamo partijske organizacije, a narodna fronta kao i mjesni narodni odbor u dotičnom selu su slabiji, može zapaziti da imade starih Mačekovih pristaša, koji se drže pasivno prema našem novom poretku te znaju prepričavati, kako je Amerika još uvijek jaka a ko je uz nju da će pobjediti, što oni to konkretno navode da je i zato Sovjetski Savez pobjedio jer je Amerika ratovala protiv Njemačkog fašizma. Ti i takovi stari zakorjeli političari podržavaju i družu se sa bivšim ustašama, koji su pušteni iz naših popravnih zavoda na slobodu, te zajedno šuruju i nastoje da ometu rad NF-e, i narodne vlasti. Gore pomenuti elementi ne pokušavaju sa otvorenim ispadima protiv današnjeg poredka i njihov rad se svodi na razne sabotaže po pitanju sprovođenja privrednih akcija.

Govoriti o otvoreno organizovanim četničkim elementima na našem kotaru, ne bi mogli, ali na zapadnom djelu našeg kotara, nesumnjivo imade takovih elemenata, koji pod okriljem boraca iz NOB-a kite se tim perjem i podmuklo četuju. Takvi elementi se najviše ispoljavaju u velikom Srbovanju i vrdanju Hrvatske nacije kroz svoje nacionalne pjesme, naravna stvar da i ovaj dio neprijateljskih elemenata ne istupa otvoreno i savjesno, nego većim djelom u pijanom stanju na njihovim crkvenim godovima.

Jedna i druga strana neprijateljskih elemenata je nesumnjivo povezana sa klerofašističkim elementima a što je to i vidno da kler bilo koje nacije vrši utjecaj na ove elemente.

Privredni problemi:

I. U ispunjenju plana proizvodnje u industrijskim poduzećima, partijska organizacija, kao cjelina se zalagala, kako članovi KP-e na konkretnom radu u proizvodnji kao radnici su dobri, a tako i u sindikalnom pokretu, po pitanju tumačenja ostalim radnicima, potrebe izvršenja plana, i svestranog zalaganja. No tu i tamo bilo je takovih članova KP-e kao što je Požega Josip, koji se pri postavljanju normi, nije slagao, te na sastanku rukovodioca odelenja, kao i članova KP-e, postavljao je pitanje, zašto se norma povisuje i nije prihvatio zdrave predloge ostalih drugova komunista.

Radna disciplina je zadovoljavajuća ali još uvijek poluproleterski ljudi je krnje i to u tom smislu, kada se postavi pitanje rada na razne vjerske praznike oni se ne odazivaju na rad. Ovo ne možemo svatiti za masovno ali se to desi preko godine na par navrata.

Iskustvo partijske organizacije, kojega je stekla u 1947. godini jest to, da partijska organizacija prvenstveno treba na svojim sastancima razraditi svaki predstojeći plan, koji treba da se sprovede u poduzeću, te organizaciono pripremljena, izaći na sastanak Sindikalne podružnice, te putem ubjeđivanja, prikazati radnicima, potrebe izvršenja plana, primjene metoda rada kao i svih drugih potrebnih priprema, koje treba da se izvrše u poduzeću, za izvršenje plana. Takodjer veća kontrola partijske organizacije treba da bude po pitanju štednje u materijalu, kao i neopravdanim izostacima radnika izvan rada u poduzeću.

U pogledu aktivizacije radne snage u privredi polučili smo dobrih uspjeha jer smo glavne izvore radne snage crpili iz naših sela, ali još uvijek imamo poteškoću u stručno kvalifikovanim radnicima. Jedan od dobrih uspjeha možemo navesti pri otvaranju rudnika u selu Gunjavcima gdje su seljaci iz istoga sela kao i iz obližnjih i to stručno kopači i drugi stručnjaci u ugljenokopima, javili se dobrovoljno da će raditi u gore pomenutom rudniku a što su na osnovu toga dali svaki po 8 radni dana dobrovoljno, tako da bi isti rudnik čim prije počeo sa radom i što boljim kapacitetom.

Po pitanju aktivizacije radne snage za sječu šume kao i Savskog nasipa imademo drugu sliku, stim što se seljaci nisu svjesno odazivali na ove radove nego naprotiv pružali otpor što se u drugom smislu moralo poduzimati zakonske mjere. Uzrok slabog odazova seljaka na dobrovoljne radove je taj, što je seljak za vrijeme poljskih radova bio zaposlen u svome polju te je na osnovu toga sebe izgovarao da ne može ići u šumu jer treba raditi svoj posjed te izvršiti obavezu prema državi, a s druge strane kod seljaka u protekloj godini bilo je dosta novca, i stoga nije bio zainteresovan za zaradom iako im se politički prikazivala potreba izvršenja ovih radova.

II. Po pitanju izvršenja plana obnove popaljenih sela i pored uspjeha kojeg smo imali u tome radu na aktivizaciji radne snage, dobrovoljnog utovara i istovara gradjevinskog materijala kojega se prevezlo iz mjesta Nove Kapele, na predvidjeni teren oko 551.870 komada cigle i 38.500 komada crepa te 442 kubna metra gradjevinskog materijala, kojega je omladina utovarila i istovarila, bilo u kamione ili iz kamiona, te u vagone i iz vagona, kao i drugi radovi na izgradnji kuća, pomoć stručnjacima pri gradnji, imali smo i poteškoća tj. nerazumjevanje kod pojedinih ljudi kojima su se gradile kuće jer su isti često puta sprečavali rad stručnjacima, kojega su oni tjeli udarnički sprovesti nedeljom, a s druge strane bilo je i takovih, koji nisu htjeli da pripomognu bar u svojim mogućnostima na izgradnji kuća. Jedino ti problemi su zakočili nepotpuno izvršenje plana popaljenih sela. No ovo ne možemo smatrati za masovno ali se tu i tamo dešavalo kao na primjer u selu Cagama.

Plan za 1947. godinu izgradnje popaljenih sela bio je da se izgradi 145 novih stambenih zgrada tj. kuća, 55 popravaka i 14 za dovršiti iz 1946 g. koje su ostale. Od toga je 141 kuća novo napravljenih 14 dovršenih iz 1946. g. i 52 popravljene što znači da je u toku 1947. godine uspostavljeno za stanovanje ukupno 217 kuća, no jasno vidimo da nisu 4 novo napravljene i 3 popravljene od predvidjenog plana u 1947. godini. Razlog neizvršenja od 4 nove kuće je taj što dotični ljudi kojima su se trebale graditi kuće nisu uopšte bili zainteresovani za gradnju svojih kuća tj. nisu pripremili teren za gradnju pa čak ni dočekali komisiju, koja je izlazila od strane kotara za vršenje priprema na gradnji kuća, a bilo je i takovih koji se nisu slagali sa predvidjenim planom za gradnju kuća, i odustajali od gradnje, a za neizvršenje plana popravaka triju kuća jest taj što su vlasnici tih kuća malodobna djeca, koja za sada žive u zajednici sa svojim bližim rođjacima, i ne bi mogli da samostalno žive u svojim kućama.

III. Plan obaveznog otkupa poljoprivrednih artikala.

Intenzivni otkup bjelih žitarica na našem kotaru trebao je početi dana 15.VII.1947. godine no međutim radi mjenjaanja dnevnog i dekadnog plana otkupa kojega smo dobili 18.VII. te je toga dana i sam otkup otpočeo. Prije samog početka otkupa ovaj kotar bio je podijeljen na 4 reona u kojima su se nalazile, po jedna nakupna stanica. Ujedno je pri Upravi otkupa kod Kotarskog narodnog odbora osnovana Kotarska otkupna komisija. Ova komisija koja se sastojala oko 15 ljudi bila je raspodjeljena, po imenovanim reonima.

Prva stvar sa kojom su se članovi Kotarske otkupne komisije pozabavili, na terenu, bila je formiranje i proširivanje mjesnih otkupnih komisija, zatim reoniziranje sela, i zaduženje mjesnih otkupnih komisija za pojedine reone sela tj. blokove kuća u selu. Norma otkupa pšenice bila je postavljena 254 vagona a od toga je izvršeno tj. otkupljeno 202 vagona ili 80%. Za neizvršenje ovoga zadatka možemo navesti da se nije dovoljno radilo tj. politički djelovalo preko frontovske organizacije na narod po pitanju otkupa s jedne strane, a s druge strane što je poplavom Save uništeno oko 750 jutara zasijane pšenice što je znatno otežalo tok samoga otkupa, a u stvari norma je ista ostala kao je i gore ugrožena površina urodila plodom. Cinjenica je da gore organizacione forme nisu mogle ni izdaleka udovoljiti svojoj svrsi i to radi toga što je u prvom redu u Kotarskoj otkupnoj komisiji bio mali broj drugova koji su bili razbacani po cjelom kotaru, a vrlo malo pomoći dobili smo od mjesni otkupnih komisija, jer iste nisu bile čvrste i energične u ovome radu, tj. seljaci su ih lako ubjedili kako nema pšenice a u stvari se dešavalo da su mnogi ljudi bili više zaduženi nego što su izvršili.

U toku samoga otkupa kažnjeno je 5 domaćinstava i to imućnijih sa posjedom od 19 do 26 jutara zemlje a isti su kažnjavani sa novčanom kaznom koja je se kretala od 6 do 20.000 dinara, no plus toga kažnjena su trojica sa prinudnim radom i to dva po 6 mjeseci sa lišenjem slobode i jedan od 16 mjeseci lišenja slobode, koji je medju stanovništvom širio šovinističku mržnju. Od ovih je bio jedan član Kotarske skupštine i jedan član mjesnog odbora.

Rezultati o predaji obaveznih viškova kod samih članova partije bili bi uglavnom slijedeći: Na kotaru smo imali za vrijeme otkupa 214 članova partije, zemljoposjednika od kojih je 72 zaduženih za obavezni višak. Od 72 obveznika 32 su predali 100%, dok je 30 predalo djelomično, a 10 članova KP-e nije predalo ništa. Ove obaveze možemo reći da nisu izvršili iz razloga što isti nisu izvršili niti onoliko koliko su bili zaduženi a bilo je slučajeva na primjer u Gredjanima gdje je član KP-e Rudež Milan javno napao na članove otkupne komisije i javno ispadao medju narodom da neka ne predaju viškova, da je to zločin što se radi od naroda, u čemu je ometao rad otkupnih organa, kao i organa narodne vlasti, radi čega je isključen iz KP-e, i predan Javnom Tužioštvu. Sličan primjer daje nam član partijske jedinice Trnava, Popović Ilija, koji i pored toga što je ovršio više nego što je zadužen za predaju do sada nije ništa predao, govoreći da on treba za sjeme i da nema povjerenja u narodnu vlast, da će mu sjeme biti na vrijeme dodjeljeno. Isti je kažnjen partijskom kaznom.

Po pitanju otkupa obaveznog otkupa kukuruza, krumpira i graha je slijedeće: Otkup kukuruza na našem kotaru počeo je dana 1.X.1947. godine, sa normom ukupno, kontrahaže i obaveznih viškova 3462 tone, a otkup je trebao biti završen 15.XII.1947. g. Do danas je otkupljeno 3394 tone ili 98,3%.

Za otkup kukuruza plan je predviđen po dekadama ali još prije 1.10. dobili smo depešu da do 27.IX. otkupimo prvu dekadu što smo zadatak izvršili do 1.X. Organizacione forme na našem kotaru bile su na slijedeći način. Prvi kotarskog NO-u, baš u samom početku otkupa kukuruza formirana je uprava za otkup koja je uglavnom rukovodila otkupom na cje-

lom kotaru. Pri upravi za otkup angažovali smo 12 ljudi, koji su za cijelo vrijeme otkupa da vrše forsiranje otkupa i vode računa da se otkup vrši po planu. Na kotaru smo imali u početku 4 nakupne stanice te smo i tako kotar razdjelili na 4 reona. U prvom periodu nije se nailazilo na veće poteškoće i otkup je razmjerno išao normalnim tokom, a često puta se dešavalo, da su dovozili oni seljaci koji nisu bili pozvani u istoj dekadi, tako da je dolazilo do problema, prostornog skladišta tj. nabijanje kola i preopterećenje otkupnih stanica. U isto vrijeme Glavna direkcija za otkup bjelih žitarica dala je direktivu našem otkupnom poduzeću, da mora primiti planski 20 vagona kukuruza na sušenje kotara Slavonski Brod, što nam je još više otežalo rešavanje problema prostornog skladišta a također smo primili vanplanski 20 vagona kukuruza na sušenje sa kotara Novska, što je i bio uzrok zastoja otkupa na našem kotaru. Da bi ovaj problem riješili mi smo oformili 2 pomoćne nakupne stanice sa potrebnim skladištem, da bi rasteretili Glavnu nakupnu stanicu Nova Gradiška. Otkup kukuruza do same sjetve tj. do prve kiše tekao je normalno, dok čim je sjetva počela seljaci su prešli na sjetvu a što je uglavnom i bio prvi zadatak zasijati ozime usjeve, tako da je otkup kukuruza jedan kratki period zaostao, što nam je onemogućilo neizvršenje na vrijeme ovoga plana.

Za postotno neizvršenje može se reći da ovih oko 2% kukuruza nalazi se dobar dio kod onih siromašnijih domaćinstava koji ga stvarno nemaju, a gdje se vrši provjera, na osnovu čega će se izvršiti razduženje istih dok jedan mali dio nalazi se i kod špekulativnih elemenata, koji će se u ovom provjeravanju otkupiti. U toku otkupa kažnjeno je 15 domaćinstava sa novčanom kaznom koja se je kretala od 2-5 hiljade dinara i to većim djelom imućnijih seljaka, dok jedan manji dio srednjaka.

Po otkupu krumpira postavilo se sa organizacione strane da je uprava za otkup dobivenu normu razradila po mjesnim narodnim odborima a što se za izvršenje ovoga zadatka u svakome selu oformila komisija, koja je dobiveni kontigenat razradila planski po domaćinstvima. U ovom radu tj. u samom početku bilo je nepravilnosti i grešaka, kod mjesnih komisija i to na taj način što te komisije su išle s kuće na kuću te pregledavale količine zaliha krumpira kod svakog domaćinstva, i na taj način vršile zaduženje, a što je tu i bila greška, jer kad su došli kod jednog domaćina naišli su da imade od prilike 50 do 80 kg. krumpira, te su na istu količinu zaduživali da ima predati 5 ili 10 kg. dok s druge strane nisu pravilno vodile računa o imućnijim tj. onima koji su imali veće količine zasijanog krumpira. Zapažene greške od strane mjesnih komisija bile su odmah otklonjene te se počelo pravilnom razrezu i zaduženju krumpira. Norma postavljena pred naš kotar je 40 vagona a što je do danas otkupljeno 36 vagona 5 tona i 368 kg. ili 91,30%. U otkupu krumpira u prvom momentu bilo je poteškoća što nismo na vrijeme dobili stimulacione karte, jer iste nije poslalo otkupno poduzeće Srčike iz Slavenskog Broda, tako da je kod pojedinih domaćinstava dolazilo do sumnje da neće više dobiti. Po primitku stimulacionih karti sa zakašnjenjem oko mjesec dana otkup krumpira dobio je normalan tok. Jedna od poteškoća jest ta što nismo imali dovoljan kontigent tekstila tj. nismo ga uopće dobili, a koji bi bio namjenjen u ove svrhe tako da smo od redovnog kontigenta prebacili na stimulaciju za krumpir. I pored toga još uvijek je problem za tekstil jer se kod proizvajdača nalazi izvjestan broj stimulacionih karti a za kojega nisu dobili tekstil te tako kod proizvajdača postoji bojazan da istoga neće dobiti i da će im stimulacione karte propasti.

Po ovom pitanju a preko narodne Fronte idemo linijom ubjedjivanja da će kontigent tekstila sigurno stići, koji će biti podijeljen namjenjenoj svrsi.

Kod otkupa graha postupili smo sa istom organizacionom formom kao i kod krumpira, ali stime što se za grah nisu djelile stimulacione karte, a što je jedan od razloga manjeg postotka. Kod graha je postavljena norma 15 vagona, od kojega je otkupljeno 10 vagona 8 tona 791 kg., ili 72,26%. Za slab otkup graha možemo navesti da su proizvođači ranije prodali grah kako Kotarskoj zadruzi, tako i na slobodnoj prodaji, što nam otežava izvršenje ovog zadatka.

Plan jesenske sjetve koji je bio razrađen još mnogo ranije sjetve, a kojega je razrađivao poljoprivredni odsjek kotarskog NO-a bio je nerealan iz tih razloga što su za plan sjetve pšenice obuhvatili sva domaćinstva pa makar i imali jedan hektar zemlje, tako da je bilo slučajeva da bi ovako mali posjedi imao da zasije 100 ili 200 hvati zemlje tj. da dobije par kg. sjemena a nevedeći računa dali mu je to zemljište potkućnice ili bašta, a s druge strane dali odgovara za sjetvu pšenice, što se to naročito dešavalo u poplavnom dijelu našega kotara. Ova stvar je uočena od strane komiteta kao i članova izvršnog odbora i kontrolne komisije, te je takav plan odmah storniran i ponovno razradjen novi plan po domaćinstvima. Za ovaj nedostatak može se zahvaliti agronomima poljoprivrednog odsjeka, koji su direktivu bukvalno svatili i iskrivili s time da zavedu zabunu medju narodom jer im je to bilo u interesu. Novi plan koji je postavljen kao i po predviđanju Ministarstva poljoprivrede predviđeno je zasijati površinu od 17.775 jutara pšenicom, raži, ječmom, a od toga je zasijano 13.820 jutara pšenice ili 78%, 112 jutara raži, 125 jutara ječma, tj. sveukupno zasijano je na našem kotaru 14.075 jutara, ili 80%.

Moramo napomenuti da su još uvijek ovo netačni podatci, jer je evidencija po pitanju sjetve na našem kotaru bila vrlo slaba, razlog je taj što mjesne sjetvene komisije kao i mjesni narodni odbori nisu o tome vodili dovoljno računa, a bilo je takovih domaćinstava, koji nisu tjeli dati izjave zasijane površine pšenicom, ili u drugom slučaju dali su netačne podatke, a za lažna davanja podataka, Kotarski izvršni odbor kaznio je par jačih domaćinstava a koja je kazna kretala od 1000-5000 dinara, a što su iste kazne donijele povoljne rezultate.

Po pitanju potrebe sjemenske pšenice podaci su došli iz mjesnih narodnih odbora po individualnim spiskovima, a potreba je bila 32 i pol vagona sjemenske pšenice te je ista količina, naručena od Sjetvenog poduzeća "Oranica" u Osijeku, od koje smo dobili svega 5 vagona, a ostale potrebe smo pripremili od naših vlastitih zaliha. Kada je posao oko provjeravanja bio završen oko 60%, došao je drug iz Rajonske kontrolne komisije Novska, Senica Stevo i obustavio rad na provjeravanju, a po direktivi koju je donesao iz Zagreba te je dovršeno novo provjeravanje sa formularima spomenutog druga i ustanovljeno da našem kotaru treba 27 vagona pšenice. Nakon izvršenog posla u kotarski NO-a, dolazili su ljudi sa žalbama da im je potrebno sjeme jer istog nemaju. U to vrijeme došao je Ministar poljoprivrede, koji je dao direktivu istu koju smo mi primili ranije te je tako opet bio storniran plan raspodjele pšenice i pristupilo se po dobivenoj direktivi kao što smo to i prvi puta uradili. Ovde se vidi da drug iz Kontrolne komisije Senica Stevo nije bio u pravu da stornira plan koji je bio ranije postavljen, a što nam je dao mnogo više posla, a s druge strane su špekulanti uhvatili priliku te svoju pšenicu zatajili ili utrošili i na osnovu toga tražili sjemensku pšenicu govoreći da nemaju a moraju posijati planom predviđenu količinu, a što nam je kotigent sjemenske pšenice porastao mnogo više nego ranije.

Po pitanju neizvršenja ovoga plana možemo reći da su ovo netačni podatci koje smo gore naveli a po našem mišljenju da je zasijano 85%, dok s druge strane bio je problem sušne godine kao i nedovoljno pripremljena zemlja, za zasijavanje pšenice a ponegdje i pomanjkanje sjemena.

Po pitanju poreza stvar je stajala slijedeće:

Dug iz 1945/46. a prenesen u 1947-u, kao i akontacija za 1947. prema zaduženju iz 1946-e, bila je ukupno 29.881.387 dinara. Od toga je naplaćeno do kampanje tj. do 9.XI. 18,689,369 dinara. Na izvršenju ovoga zadatka tj. u naplati radili su naplatni organi financijskog odsjeka, uz moralnu pomoć NF-e. Kampanja je počela 9.XI.1947. godine, a dug je bio 11,192.018 dinara, a po odbitcima zemljišnih zajednica i uprave rejona ostao je dug u početku kampanje 11,062.538 dinara, a u toku kampanje naplaćeno je 10.224.438 dinara, tako da je koncem kampanje tj. konca mjeseca novembra ostalo na dugu 838.100 dinara. Ove dugovine su uglavnom van našega kotara, kao i od jednog djela sa našeg kotara, koji su momentalno neutjerivi. Za vrijeme kampanje od strane ovog komiteta pružena je puna pomoć financijskom odsjeku, stim što smo pojačali naplatne ekipe, na potreban broj energičnih i čvrstih članova KP-e, koji su savjesno vršili svoju dužnost, a s druge strane Kotarski izvršni odbor se dosta dobro zalagao u tom radu. Kao jedan od dobrih aktivista u naplati poreza možemo navesti člana KP-e Božić Antuna, koji se požrtvovno zalagao i pokazao samoinicijative u izvršenju ovog zadatka. Za vrijeme kampanje u naplati poreza partijska organizacija se dobro držala na terenu kao i NF-a, dok s druge strane bilo je i takovih članova KP-e koji su se aljkavo odnosili prema naplati tako da su im naplatni organi izvršili transferaciju kao što je to bio slučaj kod Zuzije Josipa člana partijske ćelije Vrbova koji je tom prilikom kažnjen sa 1.000 dinara.

Sličan slučaj imademo kod Milana Dragnić člana partijske ćelije Ratkovec koji je prilikom naplate poreza u svom selu govorio kako je nepravilno razrezan na njegovo selo i tom prilikom javno napado člana KP-e pročelnika financijskog odsjeka Bobić Miloša. U toku cjele kampanje naplate poreza izvršeno je 10 transferacija i to kod većih dužnika, a što je znatno poboljšalo naplatu poreza u kampanji.

Stanje Zadruga:

I. Na našem kotaru nemamo niti jedne seljačke zemljoradničke radne zadruge ali postoji mogućnost, da se u proljeće 1948. god. osnuje najmanje 2, jer se osjetila vidna zainteresovanost kod naprednih seljaka a u tu svrhu održavaju se predavanja iz pravila seljačkih zemljoradničkih zadruga. U tom poslu jedina je poteškoća što na našem kotaru nije izvršena komesacija zemljišta a zainteresovani ljudi za zemljoradničke zadruge imadu manje i rasparčane posjede.

Rad ostalih zadruga.

Najvažniji zadatak kotarske zadruge kao i zadružnih centara po selima bio je u 1947. godini organizaciono sredjenje zadruga kao i otkup. Otkup ne racioniziranih živežnih namirnica vršile su sve zadruge dok otkup racioniziranih živežnih namirnica tj. žitarica i kukuruza vršile su pet zadruga. Te zadruge su vršile otkup za račun državnog poduzeća "Posavina" kao nakupci. Otkup obaveznih viškova vršile su zadruge sa dobrim uspjehom, a otkup neracioniziranih živežnih namirnica po planu je količinski premašen.

Poteškoće u otkupu bile su uglavnom te što je narod do sada naučio skoro sve artikle prodavati na pijacama tj. tendencija za višom cjenom a zadruge do sada nisu ni vršile otkup. U samom otkupu neracioniziranih živežnih namirnica partijska organizacija kao i druge organizacije, nisu pružile dovoljno pomoći u tom radu našim zadrugama. Takodjer jedna od poteškoća bila je ta što kotarska zadruga kao i zadružni centri nisu raspolagali sa dovoljnom

količinom ambalaža te se često puta nije imalo u čega pakovat otkupljena roba. Po pitanju graha i krumpira zadruga je imala dobrih rezultata, tako da je do danas otkupljeno 91,30% krumpira, i 72,26% graha, što se može reći da je bio aktivan rad zadružnih rukovodioca. Kotarska zadruga u protekloj godini otkupila je oko 4 terenska vagona graha a što nam danas otežava otkup obaveznog graha a i s druge strane što je cijena graha na pijaci znatno porasla. U toku protekle godine izvršile su se fuzije zadruga u selima te tako stvoreni zadružni centri, a po selima samo prodavaonice.

Političko stanje u našim zadrugama tj. svijest zadrugara još nije na visini i ako je danas učlanjeno u zadrugama 93% a razlog je taj što još uvijek nije narodu objašnjeno cilj i značaj današnjeg zadrugarstva.

Po pitanju kadra u našim zadrugama možemo reći da još uvijek slabo stojimo a naročito u seoskim centrima gdje su ljudi nestručni i teško se snalaze u svome radu. Ovaj nedostatak proizlazi iz toga, što partijska organizacija nije dovoljno vodila računa da bi se partijski kadar osposobio i uzeo rukovodeću ulogu u našem zadrugarstvu.

Prehrana stanovništva:

Radnici i namještenici kao i ostali građani, snabdjevaju se iz Radničko namješteničke i potrošačke zadruge u gradu, koje su u prilično dobrom stanju a takodjer postoji i radnička menza koja vrši dobro poslovanje i hrana je dobra. Pri koncu 1947. godine veća industrijska poduzeća kao Tvornica "Stjepan Sekulić" osniva radničku službu snabdjevanja, koja je u svom razvitku, tako da nema veći poteškoća po pitanju snabdjevanja radnika. Govoriti o pasivnim krajevima u našem kotaru za ovu godinu ne bi mogli, jer su uglavnom sva sela opskrbljena sa živežnim namirnicama pošto je urod kukuruza bio dobar.

IV. Po pitanju stanova kao i rasvjete, na našem kotaru je jedan još uvijek od velikih problema tj. lično u samom gradu, a razlog je taj što se grad razvio u industrijski centar, a broj stanovništva prema statistici iz 1939. god. se povećao za preko 1500 stanovnika, dok u tom periodu u samom gradu nije izgrađena niti jedna stambena zgrada a u toku rata je oštećeno oko 20 stambenih zgrada. Ovdje možemo podvući da veća industrijska poduzeća koja su se od oslobodjenja do danas znatno proširila i po broju radnika a nisu poduzela nikakove mjere da bi se gradili stanovi za radnike. Isto ovakvo stanje imademo po pitanju rasvjete u samome gradu, jer Električna centrala koja se nalazi u gradu je u vrlo kritičnom stanju a koja snabdjeva sa strujom, i industrijska poduzeća kao konkretno Tvornicu Alata te time otežava rasvjetu samoga grada. Po ovom pitanju imademo veliko zainteresovanje naših sela za rasvjetu a naročito zapadni dio našega kotara, koji u svojim mogućnostima vrše pripreme za sprovođenje struje i postavljaju stubove kroz sela, uzdajući se u visoki vod struje iz Karlovaca.

Podizanje kulturnog nivoa radnika:

Sa kulturno prosvjetnim radom u kotaru uglavnom rukovodi Kotarski prosvjetni odsjek, preko učitelja i kulturno prosvjetnih odbora pri mjesnim narodnom odborima. Prosvjetni rad je usmjeren na odgajanje mlade generacije kroz školsku nastavu a prosvjećivanje starijih preko analfabetskih tečajeva, čitaonica, knjižnica, čitalačkih grupa i drugih oblika narodnog prosvjećivanja. U ovom radu još uvijek nije dovoljno posvećeno pažnje od strane Kotarskog NO-a i prosvjetnih referenata tj. da članovi Kotarskog NO-a, prilikom uzlaska na teren, a po pitanjima, raznih akcija rjetko su kada na skupovima birača, potakli pitanje rada na prosvjećivanju naroda, pohađanju djece u školu, pitanje analfabetskih tečajeva, kao i po opšte

kulturno prosvjetnim pitanjima. Također prosvjetni referenti pri Kotarskom NO-u, nisu u tom pogledu mnogo učinili da bi obišli seoske škole i analfabetske tečajeva, nego se često puta zadrže u kancelarijama, te ova pitanja rešavaju administrativnim putem.

Rad NF-a kao i društvenih organizacija po pitanju kulturno prosvjetnog rada na selu još uvijek nije na dovoljnoj visini i ako se narodna omladina kao i AFŽ-e, dosta dobro zalagala u tom radu što se vidi u osnivanju analfabetskih tečajeva, čitaonica u selu, kao i preko kulturnih priredbi, ali i ovaj rad tih organizacija još uvijek nije planski i čvrsto organizovan. Također se ističe u pitanju likvidacije nepismenosti pododbor Prosvjete u Okučanima, i ogranak Seljačke sloge u Dragaliću, dok drugi ogranci i pododbori nisu se naročito istakli po tom pitanju.

Na našem kotaru imamo 1397 nepismenih od starosti 45 godina, i 1095 nepismenih od starosti preko 45 godina tj. sveukupno 2492. Na našem kotaru imademo 59 analfabetskih tečajeva u koje polazi 684 polaznika do 45 g. starosti i 68 polaznika, preko 45 godina starosti. U ovim tečajevima angažovano je 37 učitelja 54 člana Narodne omladine, koji rade pod rukovodstvom 16 učitelja, a u tom poslu je aktivizirano 13 članova NF-e, 4-5 AFŽ-ejki, koji pojedinačno podučavaju. Jedan od najboljih tečajeva jesu Selo Sičice, Podvrško, Visoka, Greda, i Gorice te Drežnik jer je u njima provedena dobra organizacija i obuhvaćeno 90%.

Na kotaru imademo 63 osnovne škole i 6.301 obveznik od 1-4 razreda od kojih polazi u školu redovno 5.906 učenika, i 949 obveznika od 5-6 razreda, a od kojih redovito polazi 652 učenika. U toku 1947. godine polazak učenika od 1-4 razreda pojačao od 80 na 96%, a od 5-6 razreda od 10 na 70%.

Za nepostotni polazak učenika u školu možemo reći da jedan mali broj ima, koji ne pohađaju školu radi neimaštine odjeće i obuće, a jedan dio što je škola udaljena, od njihovih zaselaka u selo, a dok drugi dio koji ne polazi jesu ti tj. slaba svijest njihovih roditelja, koji ih ne upućuju u školu, kao što je to konkretan slučaj u selu Dolina iako im je škola u selu.

Po pitanju nastavnog kadra mi na našem kotaru imademo 109 učitelja koji rade u odeljenjima, i rad im je u većini zadovoljavajući.

Školske prostorije na našem kotaru su većim djelom sredjene i popravljene dok još u selu Trnakovcu, Čagama, Dubovcu i Godinjaku rade i u privatnim zgradama, a jedna od najslabijih je u selu Trnakovcu.

Na području kotara radi 6 osnovnih općeobrazovnih tečajeva, u koje polazi 98 polaznika, te srednje obrazovani tečaj u Novoj Gradiški, kojega polazi 40 polaznika. Jedan od najboljih je srednje-obrazovni tečaj u Novoj Gradiški, kojega polaznici redovito polaze i dobro shvaćaju gradivo.

Po pitanju sedmoljetki priprema se nastavni kadar od 19 drugova koji polazi višu pedagošku školu, i to tri u Splitu, 4 studenta, i 12 učitelja koji privatno polažu. U samom mjestu Novoj Gradiški, imademo stručno produžnu školu za učenike u privredi, koju pohađja 241 učenik, a ista imade dobrih uspjeha i rezultata, a nastavni kadar je od profesora i učitelja.

Štampa koja dolazi na naš kotar uglavnom se čita u užim centrima tj. na jačim saobraćajnim vezama, dok u udaljena sela dolazi u vrlo slabom broju. Dnevno se raspacuje 900 listova Borbe i druge lokalne štampe, koja se ukupno raspacuje oko 1500 brojeva. Na kotaru po selima imademo osnovane 33 čitalačke grupe, koje su u dalnjem razvitku, također imademo do danas osnovanih 7 čitaonica, a jedna od najboljih jest u selu Smrtiću. Stalne pozorišne grupe nemamo na našem kotaru dok diletantsko kazališnih grupa koje se povremeno javljaju

na priredbama imademo 15, i to sastavljenih od članova Narodne omladine i AFŽ-a. Također dobro radi diletantska grupa seljačke sloge u Dragaliću.

Stanje partijske organizacije

U januaru mjesecu 1947. godine ukupan broj članova KP-e, brojio je 227 a od toga 85 Srba, 137 Hrvata, 5 ostalih, 83 radnika, 100 seljaka, 44 ostalih. U decembru mjesecu partijska organizacija broji ukupno 435 članova, a od toga 253 Srbina, 171 Hrvata, 11 ostalih, 161 radnik, 230 seljaka, 40 ostalih.

U protekloj godini tj. u četvrtom mjesecu, a po rasformiranju KK-a Okučani pridošlo je 231 član KP-e, a što je razlog porasta članstva, a također u sedmom mjesecu pripojenjem MK-a Nova Gradiška, dobili smo 76 članova KP-e. U toku godine primljeno je 15 članova KP-e, od toga 9 SKOJ-evaca i 6 iz kandidata.

Rad partijske organizacije na pripremanju kandidata za prijem u KP u protekloj godini bio je vrlo slab, a što se očito vidi da se sa kandidatima na selu nije dovoljno radilo po pitanju teoretskog uzdizanja, nego ih se samo provjeravalo putem radnih akcija. Sličan primjer imademo i sa organizacijom SKOJ-a na selu, dok je s njom ipak nešto više radilo.

Rad sa kandidatima u gradu bio je nešto bolji, a što se konkretno vidi da se s njima održavaju redovito teoretski sastanci.

Ideološki rad članova KP-e, u gradu je na dovoljnoj visini stime što se održavaju redovito teoretski sastanci, na kojima se proučava literatura Partijska izgradnja, kao i Komunist broj 3, Članak Druga Kardelja o zadrugarstvu. U Seoskim partijskim ćelijama rad na političkom vaspitanju je vrlo slabiji stime što kod njih redovnog i sistematskog učenja literature nema a razlog je taj nedovoljno zalaganja članova Komiteta po ideološkom vaspitanju članova KP-e na selu, no partijske ćelije na selu proučavaju materijal Partijsku izgradnju i drugu literaturu koje dobivaju od ovoga komiteta.

Jedna od najboljih ćelija na selu po ovom pitanju jeste, partijska ćelija Trnava Medari, i Kazneno Popravni dom Stara Gradiška, dok u gradu sistematski proučavaju sve partijske ćelije.

Disciplina:

Po pitanju izvršenja partijskih zadataka, redovitog održavanja partijskih sastanaka, plaćanje partijske članarine, najbolje su nam partijske ćelije Trnava-Medari, Kazneno Popravni Dom Stara Gradiška, Vrbova, Staro Petrovo selo, Okučani, Trnakovac, Benkovac i još neke seoske, dok partijske ćelije u gradu po tom pitanju su disciplinovane. Najslabije partijske ćelije na terenu su Golobrdac, Opršnac, Magić Mala i Mašić. Po pitanju lični obaveza prema državi kao kod otkupa i poreza partijska organizacija kao cjelina je se dobro držala, dok imademo 33 člana KP-e, koji su djelomično predali obavezu viškova žita, a od njih jedan dio uopšte nije predao. U otkupu kukuruza i naplati poreza su dva člana KP-e, pružili otpor tj. nisu izvršili svoje obaveze.

Po pitanju rukovođenja partijske organizacije, sa vanpartijskim masama tj. organizacijama, možemo reći da se u tim svim rukovodstvima tj. odborima nalaze članovi KP-e, koji prenose part. liniju na vanpartijske organizacije, a u kotarskim odborima, nalaze se članovi Kotarskog Komiteta.

Stanje u vanpartijskim organizacijama još uvijek nije potpuno sredjeno tj. čvrsto organizovano, a što se vidi po njezinoj masovnosti, jer danas u našem kotaru imademo 74.000 stanovnika a od toga 8400 učlanjeni frontovaca, slična stvar jest i kod Narodne omladine, dok Sindikalna organizacija po tom pitanju je mnogo pošla napred. Za izvršenje zadataka, koji se pred njih postavljaju, jedna od najjačih je sindikalna organizacija, a zatim Narodna omladina.

Politika kadrova:

Iz ovog komiteta, prošla su dva druga kroz partijsku školu u Zagrebu dok se jedan nalazi takodjer u partijskoj školi u Zagrebu, a jedan u partijskoj školi u Beogradu. Ostali članovi komiteta proučavaju partijski materijal individualno ali ne u dovoljnoj mjeri koliko bi to trebalo. Takodjer dva člana Komiteta polaze srednji obrazovani tečaj, a jedan član se nalazi u školi rukovodioca odsjeka unutrašnjih poslova. Ostali partijski rukovodioci tj. partijski rukovodioci u poduzećima i sekretari partijskih ćelija proučavaju materijal individualno, ali nedovoljno i uz slabu kontrolu ovog komiteta.

Na našem kotaru imademo 17 žena članova KP-e, koji učestvuju u državnom aparatu i privrednim poduzećima.

U protekloj 1947. godini održan je kurs u Tvornici Pokućstva "Stjepan Sekulić", koji je imao 20 polaznika, a isti je počeo početkom X mjeseca koji i danas traje. Takodjer je održan jedan kurs pri Mašinskoj Traktorskoj stanici koji je trajao 2 mjeseca sa 30 polaznika, koji su se stručno osposobljavali za traktoriste, tako da je ukupno kroz kurseve prošlo 50 ljudi.

Poduzeće "Sekulić" imade 44 naučnika stolara, 4 bravara i jednog električara, a u 1947-oj godini položilo je pomoćničke ispite 6 stolara, 4 bravara i 2 električara.

Smrt fašizmu - Sloboda narodu!

Za Komitet:⁸⁶

---

⁸⁶ Izvještaj je potpisao Mato Margetić.

71. KOTARSKI KOMITET KPH ĐAKOVO

KOTARSKI KOMITET KPH
DJAKOVO
DNE, 20.I.1948.
BROJ: 35

Predmet: Godišnji izvještaj
za 1947. god.

Centralnom komitetu KPH

Z A G R E B

U vezi Vašeg dopisa broj 218. od 5. januara 1948. šaljem Vam godišnji izvještaj za prošlu, 1947. godinu.

I. PREGLED POLITIČKE SITUACIJE:

Političku situaciju uslovljavala su vanjsko politička pitanja usko vezana za unutarnja. Kao unutarnja pitanja mislimo na propagandu o neizbježnosti ustanka i pobune, te o jačanju "križarske vojske", a isto tako i u vezi naše privredne politike. Ovu propagandu propovjedali su dijelom popovi, a dijelom bogatiji seljaci i gostioničari - mačekovci -. Parola o "križarskoj vojsci" bila je za njih aktualna u prvoj polovini godine i tada su se njome koristili. U to vrijeme grupe ustaških bandita vršile su pljačke zadruga i dr.

U drugoj polovici godine "križari" kao uporište neprijatelja potpuno su otpali, naročito pod konac godine, jer su tada uništeni ostaci posljednjih grupica. Neprijatelj se sada upirao na vanjsko političke događaje.

Utjecaj popova u ovom radu zauzima naročito mjesto. Sva ova pitanja, tj. svoju propagandu tumačili su kao pitanje opstojanja vjere i kroz vjeru, te na taj način religiozne mase nastojali vezati uz sebe. Na ovaj način dobili su u masama. Mačekovci – oni koji se u toku okupacije nisu kompromitovali kao suradnici okupatora i ustaše - su im bili glavni pomagači.

Kroz ovaj svoj rad nastojali su onemogućiti sprovođenje plana na selu u planskom zasijavanju pojedinih kultura bilja (repe, konoplje, lana i dr.), a u vrijeme otkupa neodazivanje predaji obaveznih viškova ili sprečavanje naplate poreza i slično. Za ovakove slučajeve bilo je potrebno primijeniti i oštrije mjere, tj. pozivati ih na odgovornost, a u nekoliko slučajeva opet primijeniti i materijalnu kaznu. Ovo smo mogli učiniti zato jer je velika većina ljudi izvršila svoje obaveze prema državi, a oni koji to nisu nastojali su iz špekulativnih razloga izbjegli izvršenje predaje.

Pokušaji neprijatelja da raspiri šovinizam između Srba i Hrvata nije uspio. U prvim mjesecima godine, bilo je manjih pojava, što je tokom godine otklonjeno. Tomu je naročito pridonio rad na izgradnji popaljenih srpskih sela i pružanje pomoći u spregama. Na taj način sačuvano je i jedinstvo u N.F.-i, jer je jedan dio sela našeg kotara nastanjen i Srbima i Hrvatima ili su sela čisto nacionalna jedna uz drugo i na taj način usko vezana.

Utjecaj neprijatelja na mase bio je u prvoj polovici godine veći nego u drugoj. Rezultati izbora za mjesne i kot. NO-e jasno to dokazuju. N.F. kao organizacija tada je vrlo slabo djelovala, a članovi Partije nisu u takovom momentu mogli dati sve od sebe. Čim se je više pažnje posvetilo organizaciji N.F.-e uspjeh se je odmah pokazao, a naročito u radnim akcijama. Takovim radom uspjeli smo angažovati u N.F.-u veći broj naprednijih ljudi i pripadnika H.R.S.S.-a.

Sklapanje ugovora sa susjednim državama, a naročito sa svim slavenskim državama naišlo je na veliko odobravanje kod masa, što je i pridonijelo jačem prilivu u N.F.-u i aktiviziralo pojedine ljude koji su ranije bili po strani.

U samom gradu situacija je identična kao i na području kotara. Srednji seljaci tj. jedan dio njih rodbinski su vezani ili su prijatelji sa gostioničarima ili obrtnicima i zauzeli su njihov stav, koji je neprijateljski prema današnjici tj. prema planskoj privredi. Siromašni seljaci udovoljavaju svojim obavezama, odazivaju se akcijama koje provode N.O. i N.F.-a i podupiru ih. Oni su pomagali kod izvršenja ovih akcija u zajednici sa radnicima i namještenicima u angažovanju ostalih građana.

Radništvo u našim privrednim poduzećima (ciglana, mlin, kudeljara i M.T.S.) radi na svim poljima narodnog života, jedino kulturno-prosvjetnom radu nije se posvećivala dovoljno pažnja. U početku godine nije bilo mnogo interesa za izvršenje proizvodnog plana, jer se nisu normirali radovi. Pri koncu godine kada se više pažnje posvetilo ovom pitanju poboljšao se i odnos prema radu i osjećaj odgovornosti za proizvodnju.

Metoda rada klera u gradu je dobro smišljena. Održavali su se i održavaju se u crkvama razne mise, večernje molitve koje se ranije nisu praktikovale. Časne sestre i popovi odlaze u pojedine kuće kod svojih prijatelja i na taj način vrše agitaciju. Traže vezu medju mačekovcima medju njihovom rodbinom, po trgovinama, traže robu jer da je država neda. Pozivaju žene u samostan i u kuće k sebi. Odnos prema narodnoj vlasti im je uglađen, prividno dobar. Njihove pristalice su uglavnom oni koji nisu uklopljeni u privredu, a ranije su bili na raznim položajima i bili uz prijašnje režime. Radnici otvoreno govore protiv njih, o njihovom prošlom životu itd. Na svojim sastancima uvijek povlače pitanja o labavom odnosu narodne vlasti tj. popušanju prema popovima, pitanje stanova i slično.

Bivši trgovci i posjednici očekivali su ranije promjenu sistema vlasti pomoću intervencije izvana. To su napustili, ali ne potpuno. Hvataju svaku pa i najmanju grešku drugova u narodnoj vlasti i zato se grčevito kvače, dok sa druge strane izjavljuju da su suglasni sa programom N.F.-e, ali da rukovodioci nižih organa su nesposobni.

Dosadašnji rad i iskustvo pokazuju da se malo pažnje posvetilo političkom radu u masama i da nije dovoljno baciti se samo na privredni zadatak. Bolja organizacija rada po političkim pitanjima pokazala je da se mogu izvršiti svi zadaci ako im se prilazi planski i da na taj način nastaje razdvajanje izmedju radnih masa i špekulanata, a ujedno da radne mase same raskrinkavaju ovakove elemente i izoliraju ih. U tom pravcu postigli smo izvjesne uspjehe, a isto tako jasno je da ih mase naročito siromašniji prihvataju i bore se za njihovo izvršenje.

II. PRIVREDNI PROBLEMI

Od industrijskih poduzeća naš kotar ima 5 ciglana kotarskog značaja i od toga 3 državne i 2 mješovite. Plan za prošlu godinu trebalo se je proizvesti 3,600.000 komada cigle i 1,378.000 komada crijepa. Proizvedeno je 3,143.210 komada cigle ili 87,31% i 1,378.596 ko-

mada crijepa ili 66,92%. Za potpuno izvršenje plana utjecalo je pomanjkanje stručne snage, a takodjer manjkao je i jedan manji broj običnih radnika. Uz ovo, pravilno odvijanje rada kočilo je pomanjkanje alata, naročito ciglarske daščice za crijep. Za njih nismo imali drveta od kojega bi ih napravili.

Zalaganje, disciplina i odgovornost radnika prema radu nije bila na dovoljnoj visini, a nije se niti stvar organizaciono postavila dovoljno na čvrstoj osnovici kako bi se izvršio plan. Radovi nisu bili normirani i zato nije se pokazivao niti naročiti interes za ostvarenje plana. Nismo uspjeli proširiti duh takmičenja da ga radnici prihvate i sprovode jer svi pokušaji preko sindikalne organizacije nisu uspjeli, a članova Partije u ovim poduzećima nemamo.

Kroz ovu proteklu godinu uočili smo to da akordni sistem ne može privući radnike na tako intenzivnu proizvodnju kako to može privući rad po normama, a takvog rada kod nas nije bilo i nije se uzeo kao sistem.

U izgradnji popaljenih sela takodjer nismo ispunili plan. Planom je predviđeno izgraditi 76 novih i popraviti 41 kuću. Izgradili smo 74 nove kuće, a samo 27 kuća popravili. Nadalje bilo je predviđeno izgraditi dvije nove škole i 4 popraviti. Izvršili smo izgradnju jedne škole i 6 popravili. Na taj način plan izgradnje kuća kako novih tako i kuća za popravak nije izvršen. Neizvršenje ovoga plana jeste pomanjkanje materijala i nestizanje materijala na vrijeme što povlači posljedice neispunjavanja plana u proizvodnji cigle, što tako niti šumska - drvena gradnja - nije stizala na vrijeme. Problemi izgradnje bili su takodjer u stručnoj i ostaloj radnoj snazi, jer nismo imali dovoljan broj zidara. Uz sve napore, agitaciju i prikupljanje stručnjaka zidara nismo ih mogli dobiti dovoljan broj.

U izvršavanju otkupa obaveznih viškova žitarica nailazili smo na veće poteškoće, a naročito u otkupu bijelih žitarica. Po karticama o zaduženju imali smo 7,852.596 kg. obaveznog viška bijelih žitarica. Otkupili smo 6,945.063 kg. ili 88,44%. Nepotpuni otkup bijelih žitarica ostvaren je ovakav zato što su one u urodu podbacile tako da kroz izvršavanje otkupa su mnogi proizvođači izvršili predaju svih količina koje su ovršili. Ovakovih gospodara ima većina na području kotara, ako se imaju u vidu srednjaci od preko 17 k.j. pa na gore. Manji gospodari podmirili su svoje obaveze, a da nisu predali sve svoje ovršene količine. U otkupu bijelih žitarica Kotarski komitet, Kot. NO, i aktivisti na terenu založili su se i dali sve od sebe da bi se otkup izvršio. U ovoj akciji postojala je jednodušnost akcije.

Otkup kukuruza izvršen je sa 87,28% ili 3,688.273 kg. od ukupnog zaduženja koje iznosi 4,225.500 kg. Otkup je tekao dobro, do izvršenja 80%, dok kasnije su proizvođači prestali izvršavati svoje obaveze. U izvršavanju ovoga zadatka u Kotarskom komitetu, a takvo raspoloženje zavladao je i u Kot. NO-u, postojalo je podvojeno mišljenje tj. da otkupu kukuruza treba prići čvrsto kao i otkupu bijelih žitarica i drugo mišljenje da će otkup kukuruza izvršiti se potpuno mnogo lakše, te da ne treba pristupati sa nekim naročitim mjerama. Labavi rad u samom početku pokazao se kasnije, pri kraju otkupa tako da imamo neotkupljenih još 23%. Primjenili smo razne mjere u otkupu kukuruza kao što su kažnjavanja novčanom kaznom, zaplijenom i prisilnim otkupom količina kukuruza, ali ni ovakove metode nisu mnogo ubrzale otkup. Obavezi nisu udovoljili ni ovdje bogatiji seljaci i kolonisti koji su zemlju dobili u 1946. i 1947. u početku, jer nisu mogli obraditi zemlju dobro i na vrijeme.

U otkupu bijelih žitarica i kukuruza kažnjeno je novčanom kaznom od 3 do 5.000 dinara 21 gospodar, a u otkupu kukuruza i bijelih žitarica takodjer prisilno je odvezena hrana od 51 gospodara. Ovo je učinjeno kod krupnih gospodara i istaknutih špekulanata kod srednjaka.

Plan proljetne sjetve u 1947. g. izvršen je sa 92,5% tj. zasijano je 50.850 k.j. od predviđenih planom 54.972 jutra. Plan za jesensku sjetvu izvršen je sa 85% ili 35.232 k.j. od predviđenih 41.384 k.j. Ovi podaci naročito za jesensku sjetvu nisu točni, jer je zasijano više. Postoji tendencija kod proizvođača seljaka da ne iskazuju točnu površinu koju su zasijali, nego uvijek manje. U nekoliko sela gdje smo izvršili kontrolu ovo se je pokazalo kao točno, jer smo pronašli, uz nepotpune podatke, da je zasijano preko 97%. Seljaci daju netočne podatke zato jer misle da time izbjegnju predaju obaveznih viškova žitarica odnosno da im količina obaveznog viška bude što manja.

Sjeme za sjetvu obezbjedjeno je i omogućena je sjetva svim gospodarima koji nisu imali svog vlastitog sjemena ili su uslijed predaje obaveznih viškova žitarica ostali bez sjemena. Podjeljeno je 902.196 kg. sjemenske pšenice, 29.071 kg. raži i 45.870 kg. ozimog ječma ili ukupno 977.037 kg. Sjeme je izdavano u zamjenu za kukuruz ili drugu hranu. Međutim pri kraju sjetve mjesni NO-i su davali sjeme bez obzira na mogućnost gospodarstva za novac. Prema nepotpunoj evidenciji za novac je izdano 70% sjemena. U ovom radu pojavila se masovna špekulacija i na svaki način seljaci su nastojali izbjeći zamjenu sjemenske pšenice za kukuruz. Kotarski NO nije odmah na ovo reagirao i greške otklonio, nego je sa zakašnjenjem prišao rješavanju ovog pitanja, ali je već tada pšenica bila razdijeljena.

Opskrba stanovništva živim namirnicama na kotaru u 1947. g. odvijala se je redovito. Nekih naročitih poteškoća nismo imali, jer je naš kotar žitorodni i nema neopskrbljenih tj. nema onih koji ne posjeduju svoju vlastitu zemlju barem u manjoj količini. Pitanje beskućnika rješeno je putem agrarne reforme, jer smo imali veliki agrarni fond iz kojega smo podijelili zemlju svim onima koji je nisu imali, a koji su je htjeli uzeti. Na prehrani smo imali 998 radnika i njihovih familija i namještenika, 661 seljaka i 81 zarobljenika. Seljaci u popaljenim selima (5 sela) oskudjevali su na bijelim žitaricama, ali su u većini ili opskrbljeni djelomično sa kukuruzom, tako da gornje cifre nismo imali preko cijele godine, nego u prvoj polovini. Najteži problem bio je u opskrbi tekstilom, kožom, i drugim industrijskim proizvodima za ličnu i gospodarsku upotrebu. To se naročito osjetilo u postradalim selima. Seljaci iz ovih sela nisu imali sredstva kao izvor novca i njihova kupovna moć nije bila na onoj visini, na kojoj je bila seljaka iz ostalih sela. Zato se je kroz cijelu godinu osjećala izmedju ovih naših sela neravnomjernost kako u prodaji svojih proizvoda tako i u kupnji industrijskih proizvoda.

III. ZADRUGARSTVO

Seljačkih radnih zadruga imamo 5 sa ukupno 521 članom, a posjeduju 1314 k.j. zemlje. Osnovane su sve od kolonista koji su došli iz Dalmacije i iz Like. U osnivanju i prvim danima njihovog rada nailazilo se je na poteškoće. One su se sastojale u tome što i sami zadrugari nisu bili upoznati sa načinom rada, a naročito slabo upoznati sa načinom zadrugnog rada. Uz to inventar nisu posjedovale nikakav osim male količine koje smo im dodjelili od izbjeglih kulturbundovaca i drugih neprijatelja. Prve godine tj. 1946. god. njihov prirod sa zemljišta bio je vrlo slab. U prošloj godini zadruga su se mnogo više uzdigle tako da su najbolje obradile svoje posjede na čitavom kotaru, a proljetne usjeve 1947. god. takodjer dobile najbolje. U organizacionom pogledu takodjer su se jače učvrstile i uglavnom postavile zdrave temelje zadrugarstva na našem kotaru. Tu i tamo bilo je više ispada od pojedinih članova zadruga i ti ispadi štetili su napredku i ugledu samih zadruga. Ovih nedostataka nije bilo u većoj mjeri i oni su otklanjani odmah u njihovom začetku. Kolonisti Zagorci nerado

pristupaju u S.R.Z. i drže se po strani, dapače ne pokazuju nikakav interes za zadrugarstvo, i ako su vidjeli da su do sada zadruge najlakše opskrebile svoje članove sa prehrambenim namirnicama, najlakše obradile svoju zemlju i imale najbolji urod poljoprivrednih proizvoda.

Domaći seljaci zavidnim okom gledaju na razvoj S.R.Z. Oni osjećaju njihov napredak u novom načinu obrade. Medjutim izjašnjavaju se da ne žele stupiti u S.R.Z. jer da ne mogu dozvoliti da ih uče Dalmatinci i Ličani. Ova parola potječe iz redova bogatijih seljaka i nju prihvaćaju dijelom srednji seljaci, a nadje se i po neki siromašni seljak koji se povede za njima. Pred konac godine, usprkos čitave propagande bogatih špekulanata, osjetilo se je interesovanje za stvaranje zadruga, naročito u onim selima gdje još nisu zadruge osnovane, a interesuju se domaći seljaci.

Sve su zadruge sastavile svoje proizvodno financijske planove. Na ovom razradjivanju učestvovali su svi zadrugari i one su pokazale naročiti interes zadrugara za razvitak zadruge. Osnivači zadruga jesu članovi Partije i današnji rukovodioci takodjer. Uživaju ugled i poštovanje među zadrugarima. Takodjer njihova sposobnost kao rukovodioca je na priličnoj visini, i ako nije još zadovoljavajuća, te kroz rad još će se više učvrstiti. Ostali kadar u zadruga takodjer je na priličnoj visini, a kroz kurseve koji se sada održavaju još će se jače uzdići.

Nab.[avno] potrošačke zadruge obuhvataju oko 85% stanovništva našeg kotara. One su u prvoj polovici godine svoj rad naročito proširile među mase ako gledamo na rad u 1946. g. Imali smo 43 takove zadruge u našim selima. Njihov rad nije bio zadovoljavajući naročito u distribuciji i nabavi robe. Rasparčanost je bila glavni uzrok nesposobnosti za rad, jer su bile malene, a kadar u njima vrlo slab. To je povećavalo cijenu artikluma. Polovinom prošle godine izvršena je fuzija pojedinih zadruga u jednu centralnu zadrugu tako da ih na kotaru sada imamo 16. Ovakav sistem organizacije poboljšao je rad u njima, snizio je režijske troškove i omogućio lakšu i bolju kontrolu u radu. Medjutim sa druge strane interes za zadruge je opao, tako da su odbori prestali biti kontrolirani od samih zadrugara. Kadrovi u njima vrlo su slabi. U toku godine on se je nešto uzdigao, ali ne dovoljno. Slabost kadrova objašnjava se time što su zadruge brzo nicala, u svoje redove obuhvatale većinu potrošača u selu i što smo bili prisiljeni uzimati onakove ljude kakove smo imali za namještenike.

Potrošači uvidjaju važnost ovakovih zadruga i njih osjećaju kao svoje zadruge. Općenito uzeto one uživaju ugled u narodu, a naročito one zadruge u kojima su rukovodstvo uzeli zaista vrijedni i sposobni ljudi. I ovdje protiv zadruga rade bogatiji ljudi, te nastoje odgovoriti siromašnije od učlanjivanja u njih i prikazati im zadruge u krivom pogledu tj. kao buduće ustanove koje će seljacima uzeti zemlju.

V. PODIZANJE KULTURNOG NIVOVA NARODA

Na podizanju kulturnog nivoa našega naroda [na] teritoriju kotara i grada, prvom polovinom godine, vrlo se je malo učinilo. Uglavnom radilo se na izvršavanju zadataka koji su stajali pred narodnom vlasti. Nekog planskog rada nije bilo, osim što je bilo nešto učinjeno u zimi i u rano proljeće. Sam prosvjetni odjel Kot. NO-a nije imao pročelnika koji bi bio po tom zadužen, već je bio ujedno i pročelnik socijalnog odsjeka tako da ni sa strane toga odjela nije bilo nekog podstreka za rad. sav rad je preko godine pa do jeseni sastojao se u tome da su glavni pokretači bili učitelji u selu. Ali samo je jedan dio učitelja, koji vole ovo društveno uređenje, radio na kulturnom polju, dok je drugi dio ili bio pasivan ili kočio svaki kulturni razvitak sela. U gradu je rad išao bolje, jer su zadaci manje složeniji, a ima veći broj prosvjet-

nih radnika. Obzirom na višu svijest radničke klase i tu je još daleko od zadovoljavajućega. Uzrok tome je preopterećenje nastavnika u školi, a i slaba organizacija NF-e koja bi pokrenula prosvjetne radnika na izvršenju ovih zadataka.

Društvene organizacije su također radile u tom pravcu kroz prošlu zimu i u rano proljeće, naročito Nar. Omladina, nešto ogranci Seljačke sloge i žene uklopljene u N.F.-u. "Prosvjeta" ne postoji ni u jednom selu i ako imamo srpskih sela na našem kotaru. Vatrogasna i lovačka društva nisu se još uklopila na sektoru kulturnog i političko-odgojnog rada u N.F.-i. Kot. odbor N.F.-e i mjesne organizacije N.F.-e do pred sam konac godine skoro nisu ni postojale organizovane, tako da su samo zadatke izvršavali pojedini dobri frontovci u selu i članovi Partije. Stoga razloga nije mogla N.F. imati neki plan, a pogotovo nije mogla biti rukovodioc izdizanja masa.

Cijela situacija se nešto popravila pomoću NO-a, a preko prosvjetnog odsjeka i to poslije izbora kada je pročelnik prosvjetnog odjela postao učitelj. Još jedan uspjeh u radu je taj što je u septembru mjesecu reorganiziran Kot. od N.F.-e, a time i cijela organizacija N.F.-e na kotaru. Od tada postoji koordinacija u radu N.F.-e i prosvjetnog odsjeka Kot. NO-a. Prosvjetni odsjek uspio je povećati aktivni broj učitelja, a N.F.-a uglavnom koordinira rad svih organizacija u selu i na taj način pokrenula ih u akciju.

Na suzbijanju nepismenosti, odmah u početku, rad je zakasnio jer se u vrijeme kada je trebalo vršiti pripreme za organiziranje tečajeva sa rukovodiocima uglavnom radilo na reorganizaciji odbora i povezivanju N.F.-e, a sam prosvjetni odsjek nije mogao izvršiti zadatak. Referent za narodno prosvjećivanje Kot. NO-a nije se mogao snaći u tako širokoj akciji, a pomoć od mjesnih organizacija nije dobio gotovo nikakovu. Do sada smo uspjeli obuhvatiti u tečajeve za nepismene 60% nepismenih i to u zadnje vrijeme kada smo organizirali dobar odbor za širenje pismenosti koji nam daje garanciju da ćemo obveznike do 45 god. starosti obuhvatiti 100%.

U osnovnim školama, kako u gradu tako i na kotaru, rad nije zadovoljavajući obzirom na jedan broj loših učitelja, a sa druge strane, nemamo dovoljan broj potrebnih učitelja. Prosječna ocjena u njima jeste dobar (3). Polaznika osnovnih škola u gradu i kotaru imamo 7.606, a od toga redovito polazi školu 7.075 djaka. Uzrok tolikog broja nepolaznika škole – jeste dijelom siromašno stanje roditelja u brdskim, popaljenim selima našega kotara, a u ostalim selima našega kotara je krivnja na organizacijama što ne nastoje da roditelji šalju djecu u školu. Sa druge strane i pojedini učitelji koji ne samo da ne nastoje da djeca pohađaju školu, nego su i politički neprijatelji naše današnjice i kočnica svakog kulturnog rada kao npr. u selima: Strizivojni, Tomašancima, Mrzoviću i još nekim drugim. Ima slučajeva da uslijed malog broja učitelja neki su preopterećeni, te da imaju po 180 djaka koje obučavaju.

Rad opće obrazovnih kurseva odvija se prilično dobro. Nižih kurseva imamo 8 sa 90 polaznika. U vidu su još dva koji trebaju uskoro početi sa radom, a isto tako povećat će se i broj polaznika. Ocjena je srednja. Srednje-obrazovnih kurseva imamo dva i to jedan gradski i jedan kotarski, koji su počeli sa 67 polaznika, a svršiti će ih 48 polaznika koji redovito pohađaju predavanja i u stanju su da savladaju materijal, te da dobiju svjedodžbe. Nastavnički kadar je dobar. Ocjena je prosječno dobra, osim pojedinaca koji neredovito dolaze na predavanja.

Sedmoljetke nemamo nijedne, niti na području grada niti na području kotara.

Srednju školu imamo jednu u gradu sa 4 razreda niže gimnazije. Prosječni uspjeh ocjena je "dobar" (3). Nastavnički kadar je dobar i prilično aktivan kako u samoj školi tako i u ostalom kulturno-prosvjetnom radu. Vjeronauk se ne predaje. Školska zgrada je dobra. Nastavnika nema dovoljno. Manjkaju 4 nastavnika. U sva 4 razreda ima po dva odjelenja sa 560 djaka.

Stručne škole imamo 3 i to: 1. Specijalnu poljoprivrednu školu, koja ima 3 razreda sa 75 djaka, prosjek ocjena je takodjer dobar (3). Nastavnički je kadar takodjer prilično dobar, ali manjka jedan nastavnik. Zgrada u kojoj se nalazi škola je dobra i velika. 2. Ženska stručna škola ima 3 razreda sa 42 djaka. Prosjek ocjena je između dobar i vrlo dobar. Nastavnički kadar je dobar, a škola je smještena u dobroj zgradi. 3. Stručna škola naučnika u privredi ima 3 razreda sa 106 djaka čija je prosječna ocjena između dobar i vrlo dobar. Nastavnički kadar je dobar i trudi se da daje naučnicima sve od sebe u sticanju znanja.

Stručne škole ne mogu primiti broj koji bi htio polaziti školu. To naročito vrijedi za specijalnu poljoprivrednu školu koja ima ograničen broj za primanje djaka. U prvi razred može primiti najviše 30 djaka. Ove godine svršava gimnaziju 250 djaka, a među njima vlada veliko interesovanje za poljoprivredne nauke.

Ulogu naše štampe nisu pravilno shvatili naši rukovodioci te nije još prodrla u sva sela masovnije da bi se preko nje mase upoznale sa političkim i privrednim životom naše zemlje. Ima više sela gdje dolaze po jedne ili dvoje novine preko nedjelje, a knjige gotovo se i ne čitaju. Mnogo su bolja po tom pitanju sela koja imaju čitaonicu jer tamo veći broj naroda čita, a osjeća se i interesovanje za knjigu za što nam služi dokaz posudjivanje tih knjiga.

Na području kotara imamo 7 domova kulture, 10 knjižnica i 10 čitaonica i uz to tri čitaonice sa radio aparatima. Najraširenije novine na selu jesu "Slobodni dom", "Glas Slavonije", dok "Borbu" neka sela neće uzimati, jer govore da su to komunističke novine.

S druge strane među radništvom kako u gradu tako i na selu većinom čita se "Borba". Radio aparata vrlo malo imamo po našim selima tako da tek nekoliko sela ima po jedan ili dva radio aparata.

Na teritoriju kotara i grada nemamo kazališta. U gradu postoji jedna kazališna sekcija N.F.-e koja je održala nekoliko savremenih komada, a bili su dobro uvježbani i dobro posjećeni. Takodjer je gostovalo nekoliko puta Osječko Narodno Kazalište za koje vlada veliko interesovanje u gradu.

Narodno sveučilište u početku godine preko zime je radilo, dok se je preko ljeta raspustilo krivnjom organizacije koje nisu davale podršku i gradjanstvo nije posjećivalo predavanja. U studenom je ponovno organizirano i postavljeno na zdravije temelje, a radi vrlo dobro. Do sada je dano 4 predavanja, a uz predavanja služilo se je i projekcionim aparatom.

VI. STANJE U PARTIJSKOJ ORGANIZACIJI

U početku 1947. god. part. organizacija je brojila 321 člana. Od toga je bilo 214 Hrvata i pripadnika ostalih nacija i 97 Srba, što znači 30% od ukupnog broja. Ovakav nacionalni sastav ne odgovara broju stanovništva po nac. sastavu, jer Srba na kotaru ima nešto oko 15%. Pripadnika ostalih nacija na kotaru ima takodjer priličan broj, a članova K.P. od njih ima svega 12. Iz iznesenih cifara vidi se da još uvijek proporcionalni broj članova K.P. ne odgovara broju stanovnika u pogledu nacionalnog sastava, ali je u tome ipak učinjen dobar korak naprijed, jer je za vrijeme NOB part. organizacija od oko 70% Srba, obzirom da su srpska sela masovnije sudjelovala u NOP-u na našem kotaru, te se i organizacija tamo više razvijala.

Koncem 1947. g. stanje je izgledalo ovako: na kotaru smo imali 406 članova partije, od toga Hrvata i ostalih nac. manjina 281 član, a Srba 125 ili 34% od ukupnog broja. To znači da se stanje u izvjesnoj mjeri izmjenilo, odnosno da Srba procentualno ima više nego u početku godine. Ta razlika nije nastala primanjem novih članova nego uglavnom dolaskom kolonista na naš kotar, koji su većinom Srbi, zatim dolaskom demobilisanih boraca. To se vidi i po tome što je na kotaru od 18 primljenih novih članova 1 Srbin. Ta razlika nije u cjelosti došla do izražaja, jer je u drugoj polovini pribrojena i organizacija iz grada, dok na početku nije.

Početkom 1947. g. na kotaru je bilo 321 člana, 205 siromašnih seljaka, 61 srednji, 6 bogatih, 22 zanatska i ostala radnika, 15 namještenika i 1 student, a koncem godine bilo je 218 siromašnih, 54 srednjih i 6 bogatih, zatim 30 industrijskih i ostalih radnika, 26 zanatlija, 72 intelektualna radnika i djaka i ostalih. Ovdje je takodjer uključen i grad što na početku godine nije bilo, te je uglavnom zbog toga i došlo do veće razlike kod radnika i zanatlija. Među siromašne seljake ubrojani su i kolonisti.

Upoređujući broj članova Partije iz pojedinih slojeva na početku i koncu godine može se vidjeti da se nac. sastav uglavnom pravilno razvijao. Od organizacije je otpao priličan broj srednjaka, koji su se kod raznih privrednih akcija najviše kolebali, te ih je većim dijelom zahvatilo čišćenje organizacije.

Početkom godine na kotaru je bilo 66 kandidata, a koncem godine 75 uključujući tu i grad, što znači da se broj kandidata nije gotovo ni pomakao. Iz toga se vidi da je rad sa kandidatima bio vrlo slab.

Zbog nedovoljnog i slabog rada sa kandidatima učinjeno je malo i na proširenju organizacije. U toku cijele godine primljeno je svega 18 novih članova. Ostala razlika koja se vidi na tabeli nastala je dolaskom kolonista i demobilisanih boraca na naš kotar.

Na čišćenju i kvalitativnom jačanju organizacije radilo se prilično, naročito u drugoj polovici godine od kako je proširen i sredjen Kotarski komitet, zatim odkako je rasformiran Okružni komitet i od kako je Kotarski komitet postao kompetentan da donša odluke o kašnjanju i isključenju članova Partije.

U toku cijele godine kažnjeno je 48 članova i to od toga isključeno i anulirano 33 člana, a ostali kažnjeni raznim kaznama.

Iz naprijed izloženog se vidi da je u toku godine primljeno novih članova 18, a isključeno i anulirano 33, što znači da se organizacija suzila za 15 članova. To znači da Kotarski komitet nije posvetio potrebnu pažnju proširenju organizacije.

Razvoj discipline i izvršavanja zadataka općenito u organizaciji može se podijeliti na dva razdoblja i to na prvo i drugo polugodište. To se odvijalo po tome kakav je po svome broju i sastavu bio Kotarski komitet i kakovu pomoć je pružao nižim organizacijama.

Partijski sastanci u prvoj polovici godine održavani su neredovito, tako da je bilo dobar broj ćelija koje po nekoliko mjeseci nisu održavale svoje sastanke. Takovo stanje bilo je radi nedovoljne pomoći ćelijama od strane Kotarskog komiteta, a nije im pružao bolju pomoć zbog slabog brojčanog i kvalitativnog sastava. U drugoj polovici stanje se u dobroj mjeri izmjenilo. Kotarski komitet je popunjen prilikom rasformiranja okruga i primljeni su neki članovi, odnosno sekretari ćelija, tako da je u komitetu od lipnja bilo stalno dva profesionalna partijska radnika i to kadrovik i drug zadužen za sektor agitacije i propagande. Ranije

komitet nije imao ni jedno lice u komitetu, koje bi radilo samo u part. organizaciji. Prišlo se je čišćenju organizacije što je pridonijelo učvršćenju part. discipline općenito u organizaciji.

Uporedo s tim počeli su članovi redovitije plaćati članarinu, ali u tome pogledu stanje još uvijek nije kako treba, jer još uvijek ima oko 20% članova koji članarinu ne plaćaju. Tako je npr. u prošlom mjesecu od 406 članova članarinu platilo 314.

Što se tiče izvršavanja ličnih obaveza članova Partije prema državi može se reći da je općenito dobro što je došlo do izražaja u toku otkupa naplate poreza, sjetvenog plana i ostalih obaveza. Gotovo svaki član Partije do kraja je svoje obaveze izvršio u koliko su to dozvoljavale njegove mogućnosti.

Članovi partije na kotaru i u gradu nisu teoretski uzdignuti, nisu u mnogo slučajeva raskrstili sa starim pogledima na svijet i ima slučajeva [da] uslijed neznanja pogreše u svom radu. Tokom godine izučavali su partijski materijal iz partijske izgradnje, iz "Komunista" iz "Pitanja Lenjinizma" iz "Istorije SKP/b". Uspjeh u proučavanju ovog materijala nije bio naročit zato što članovi nemaju potrebno osnovno znanje. Opća naobrazba je na niskom stepenu. Međutim kroz rad ipak članovi su učinili jedan korak naprijed, naročito oni koji su u tom poslu i koji su učili.

Kotarski komitet rukovodi vanpartijskim masovnim organizacijama preko svojih članova koji su se nalazili u njima. Sekretar Kot. komiteta ujedno je i tajnik kot. od[bor] N.F.-e. a isto tako i članovi komiteta, jesu članovi izvršnog odbora N.F.-e. Isto tako i u selima članovi Partije nalaze se u odborima N.F.-e i rukovode radom u selu.

Do pred sam Kongres N.F.-e osnovni nedostatak u radu bio je taj što je izvršni odbor bio jako uzak, što u njega nisu bili uklopljeni ostali dobri frontovci i što nije mogao izvršiti one zadatke koji su se postavljali, a isto tako nije mogao pružiti nikakovu pomoć Mjes. odboru N.F.-e. Po proširenju izvršnog odbora rad se je proširio i Mjesne organizacije N.F.-e počele su sa radom. Uz to se je pokazalo i interesovanje za rad među masama i pristupanje u organizaciju N.F.-e. Prije proširenja izvršnog odbora imali smo 1.500 članova, dok sada imamo oko 3.000.

Ovakav sistem rada primjenio je i Gradski odbor N.F.-e, odnosno Mjesni komitet.

Organizacija AFŽ-a nije tokom cijele godine organizaciono učvršćena i postoje samo u pojedinim selima žene aktivistkinje koje rade. Kot. komitet nije posvetio pažnje rješenju ovoga pitanja i nije nastojao da se izabere Kot. od[bor] AFŽ-a koji bi rukovodio radom organizacije.

Rukovodstvo sa omladinom imali smo preko Kot. komiteta SKOJ-a, a sekretar K.K. SKOJ-a je ujedno i član biroa K.K. KPH. Osim toga pri Kot. komitetu SKOJ-a formirana je Part. ćelija od članova K.K. SKOJ-a i na taj način imali smo pregled rada i razvoja omladinske organizacije na kotaru.

Između nižih organizacija tj. part. ćelija i Skoj. grupa na terenu koordinacija rada nije na dovoljnoj visini, zato što part. ćelije uglavnom daju Skojevcima i omladini one zadatke koje treba da izvršava Mjes. NO-i i ostale organizacije, a malo pažnje posvećivale su izdizanju samih Skojevaca. To je dovelo do toga da se je Skojevska i omladinska organizacija prilično zapustila. Rezultat toga je to da imamo na kotaru za 100 članova SKOJ-a manje nego članova K.P. U posljednje vrijeme pred konac godine omladinska organizacija počela je aktivnije raditi. Sredjeno je pitanje K.K. SKOJ-a i SKOJ grupa, a prišlo se je i sredjivanju omladinskih aktiva u selu.

Isto tako rukovodi se i radom sindikata tj. preko članova K.P. u podružnicama i u samom sindikalnom vijeću gdje je član komiteta njegov predsjednik, a ranije je bio tajnik. Na kotaru nemamo nikakvih krupnih industrijskih postrojenja, te ni sindikalna organizacija nije toliko razvijena. Najveći postotak organiziranih članova jesu poljoprivredni radnici, a u gradu namještenici pojedinih ustanova.

VII. POLITIKA KADROVA

Kotarski i Mjesni komitet tokom godine izučavali su razni part. materijal. Sistema u izučavanju nije bilo, nego se proučavalo prema momentu i zadacima koji su iskršavali. Rukovodioci u privrednim poduzećima učili su i proučavali isto tako materijal koji su proučavali članovi komiteta u zajednici ili posebno od njih.

Kadrovskom politikom rukovodi Kot. Komitet preko personalnih referenata u poduzećima na kotaru, a kadrovskom politikom u gradu preko Mjesnog komiteta. O svakom posavljenju ili premještanju na dužnost bio je upoznat Kot. komitet. Tokom prošle godine imali smo u državnom aparatu 37 drugova, a rukovodstvo privrednih poduzeća 16 drugova uzevši zajednički grad i kotar. Od toga u državnom aparatu radilo je 5 drugarica, a u privrednim poduzećima 4 drugarice članovi K.P.

Održano je kroz cijelu godinu 7 kurseva za osposobljavanje rukovodioca i radnika u poduzećima i to: mlinarski, strojobravarSKI, traktorski, pisara snabdjevača, knjigovodstveni, za vođenje urudžbenog zapisnika i opće-obrazovni. Ukupan broj polaznika na ove kurseve iznosio je 203 druga i drugarice.

Održavanje ovih kurseva uz uspjehe koji su na njima postignuti učinjeno je i više propusta koji su se uglavnom sastojali ili u nedovoljnoj organizaciji odabiranja kadra ili u nedovoljnoj brigi za smještaj kursista i omogućavanje nesmetanog učenja. Općenito uzeto polaznici kursa danas su se izdigli tako da će kroz kratki praktički rad moći uzeti rukovodeće dužnosti naročito drugovi iz administrativne struke.

Smrt fašizmu - Sloboda narodu

Za komitet:⁸⁷

---

⁸⁷ Izvještaj je potpisao Stevo Dumencić.

72. KOTARSKI KOMITET KPH ŽUPANJA

KOTARSKI KOMITET KPH

ŽUPANJA

Broj 56-

dana, 19.I.1948. god.

CENTRALNOM KOMITETU KPH.

Org. instruktorsko odelenje

Z A G R E B

U vezi Vašeg traženja broj: 218/48 od 5. januara 1948. godine podnosimo Vam traženi godišnji izvještaj za 1947. god.

1. POLITIČKA SITUACIJA

Politička situacija kroz godinu 1947. na našem kotaru odražavala se kroz izvršenje raznih političko-ekonomskih zadataka, prema tome zadataka prve godine petogodišnjeg plana.

Kao prva i važna ekonomska akcija u početku 1947. godine bila je dovršenje plana otkupa kukuruza, što se nije postiglo svršetkom 1946. god. Izvršenjem toga zadatka od strane pojedinih komisija ostavljen je vrlo loš utisak na seljake po selima, a napravljene su samim time izvjesne greške u odnosu sa ljudima proizvođačima, koji su imali zaduženja za predaju kukuruza kao n. pr. pojedinim je proizvođačima uzimano do poslednjeg zrna, neračunajući na potrebe istog domaćinstva i njegovog gospodarstva. Dalje, uroda po 1.-kat. jutru odnosno visina uroda dizana je po svakoj novoj komisiji koja je došla u selo, a takvih je bilo mnogo, tako da je i pored suše tokom 1946. god. koja je prouzrokovala ispod prosječni urod koji je u ovom kraju 14 metara po 1. kat. jutru, komisije su dizale i određivale urode do 30 pa i 35 metara po 1 kat. jutru, što je stvarno za ekonomsku 1946. god. bilo nerealno. Kukuruz se otkupljivao najgrubljim metodama čisto administrativnim i "žandarskim načinima". Takvim postupkom prilikom toga otkupa kukuruza od strane odgovornih komisija stvorilo se je negodovanje kod širokih masa seljaka proizvođača. Isto su iskoristili ostaci ustaštva, klerofašisti i mačekovci i od tog stvorili propagandu, da bi odvratili i pasivizirali mase seljaka proizvođača od narodne vlasti i Narodne Fronte. Iz iznešenoga se vidi da u samom početku iste godine događale su se takve stvari koje neprijatelj iskoristio je u svoje svrhe podzemne propagande, tako da se je isti pored ostalog služio parolama "kukuruz odlazi za Rusiju", "partizani vrše otkup jer se spremaju za rat" itd.

Dalje, široke narodne mase po selima dobro su primile plan proljetnje sjetve u cjelini, što se vidi iz toga da je isti izvršen sa 95%. To važi kako plan kao cjelina, tako i plan pojedinih kultura, što pokazuje razliku od 1946 god. u toku koje je trebalo mnogo muke i propagandnog rada da bi se seljake proizvođače uvjerilo o potrebi i važnosti proizvodnje industrijskog bilja naročito šećerne repe i kudjelje. Prema tome po tome pitanju političko propagandnim radom sa masama postiglo se to, da je plan za 1947. god. pomenutih kultura ostvaren u potpunosti.

Ovogodišnji otkup bjelih žitarica predstavljao je za nas najteži političko-ekonomski problem:

1) zbog toga što je uslijed elementarnih nepogoda urod bio daleko ispod prosjeka po 1.-kat. jutru kod mnogih i to kod većine proizvođača po selima, a zadatak je trebalo izvršiti.

Mi smo narod preko frontovskih organizacija zato politički pripremili ali od toga nismo polučili naročite koristi s tim više što su seljaci ovog kraja naučili kroz sva vremena da imaju dovoljno za sebe bjelih žitarica.

Prišli smo izvršenju zadatka otkupa bjelih žitarica i to preko ekipa sastavljenih od aktivista i postigli smo 87% od norme zaduženja koju smo imali. Ovi rezultati po našem mišljenju su donekle dobri s obzirom na urod bjelih žitarica u 1947. godini.

Dalje je slijedilo izvršavanje ostalih ekonomskih zadataka kao n. pr. jesenska sjetva koja je postignuta sa 97%, te naplata i razrez poreza koji je naplaćen sa 97%. Otkup kukuruza 1947. god. izvršen je sa 92% obavezni viškova, 98% kontrahiranih viškova, a sa nekontrahiranim otkupljenim kukuruzom, otkupljeno je 101%.

U toku kampanje otkupa kukuruza kao i naplate poreza nismo imali nikakvog naročitog masovnog otpora, narod je imao poslije kako smo mu isto objasnili dosta razumjevanja za izvršenje obaveza u okviru tih zadataka. Imali smo potrebu da prisilimo samo pojedince na izvršenje pomenutih obaveza. Količina kukuruza koju nismo još otkupili u okviru obaveznih viškova nedostaje kod mnogih sitnih proizvođača posjednika do 2 kat. jutra zemljišta, a koji nemaju bjelih žita za prehranu svoje obitelji koja je u većini slučajeva mnogo brojčana.

Kao jedan isključivo politički zadatak kojega smo izvršili u toku 1947. godine sa narodnim masama jesu izbori za mjesne i Kotarski NO.

Pri izvršenju toga zadatka pokazalo se odsustvo rada mjesnih frontovskih organizacija kao i slaba inicijativa i aktivnost u radu Kotarskog odbora NF-e. Klerofašisti i mačekovci koristili su to za svoj negativni rad, svakako podzemni sa masama. Rezultat toga je da u pojedinim selima kao npr. u Gradištu imućni seljaci, a ranije mačekovci nisu htjeli u vlast i ujedno izazvali pasivizaciju kod naroda iz čega proizlazi da su agitirali da se ne izlazi na izbore, a slične pojave su bile u Babinoj Gredi, Drenovcima i nekim drugim selima, dok n. pr. u Slavonском Šamcu i Soljanima je bilo obratno, te su kulaci među narodom govorili da treba ući u vlast, pa su pokušali čak ubaciti i svoje ljude. Isto pokazuje da su klerofašisti mnogo puta na čelu sa popom skupa sa mačekovcima upotrebili takvu taktiku u tim akcijama kako najbolje odgovara specifičnim političkim prilikama u pojedinom selu. Uočivši to sve od strane bivšeg OK Brod i KK. prišlo se je aktivnije i masovnije agitaciji i radu sa narodom u kampanji za izbore Kotarskog NO-a, što je i pokazalo svoje rezultate tako dok je za Mjesne NO-e izašlo na izbore 70.9% glasača, a za Kotarski NO. izašlo je 92.73% glasača.

Na području našeg kotara imamo isključivo jedan veći industrijski objekat i to tvornicu Šećera u Županji, koja uglavnom radi sa većim brojem radnika samo u kampanji. Radništvo je uglavnom bilo, naročito stručno radništvo sa strane i to iz ostalih naših Šećerana. Isto radništvo je uglavnom klasno svjesno i dalo je sve od sebe da najprije tvornicu i postrojenje izgradi i dovrši, a kasnije da ostvari proizvodni plan. U radu istog poduzeća u toku iste godine bilo je mnogo poteškoća i to kvarovi kod pojedinih djelova i mašina, što je prouzrokovalo česti prekid rada. Dalje oskudica stanova, loša prehrana, nehigijenski uslovi rada itd. Pored toga svega apsolutna većina radništva naročito stručnog dala je maksimum napora za izvršenje svoje obaveze. Ostalo radništvo po selima koji su ujedno i vlasnici manjih površina

zemlje uglavnom je radilo kod građevinskog poduzeća "Norme", kao i kotarskog gradj. poduzeća na gradnji žitni magazina i ostalih objekata. I ovi posljednji i pored svih poteškoća i oskudice materijala dali su sve od sebe da se plan pred njih postavljeni izvrši.

Događaji na međunarodnom političkom polju koji su se odigrali kroz razne konferencije i savjetovanja vodećih državnika i predstavnika bilo to na savjetovanju Ministara Spoljnih poslova, ili na zasjedanju Generalne Skupštine OUN⁸⁸ kao i svih drugih bili su komentar naroda i na našem kotaru. Nesuglasice po određenim pitanjima koje su izazivali predstavnici zapadnih imperijalističkih država na zasjedanju pomenutih foruma, dobro su iskoristili kod nas reakcionarne snage kao cjelina od reakcionarnih popova do mačekovaca.

Oni su svojom propagandom, koju su crpili iz reakcionarne zapadne imperijalističke štampe kao i iz govora Bevina, Trumana, Maršala i ostalih nastojali, a u tome su djelomično i uspjeli da stvore kod naroda psihozu očekivanja uskoro rata, koji bi navodno trebao doći i to prvenstveno između Amerike, Engleske s jedne strane i SSSR-a i zemalja nove demokracije s druge strane. Pomenuti reakcioneri u svojoj propagandi i širenju iste sve više rade jedinstveno i povezano, a izgleda da su povezani i sa reakcijom naših vodećih gradova i metropola. Oni i dalje imaju isti taj sadržaj propagande polazeć od uvjerenja da mora doći do rata u kojemu bi Amerika sa svjetskom reakcijom kao jaka kapitalistička zemlja ipak mogla pobijediti.

Kroz izvršavanje svih pomenutih političko-ekonomskih zadataka u toku prošle 1947. godine osjeća se slijedeće:

1) Diferencijacija seljačkih masa osobito u zadnje mjesece prošle 1947. god. i to: Selska sirotinja koja se sastoji uglavnom od poluproleterijata i radni siromašni srednjaci sve se više grupišu i okupljaju u NF-u i primaju Narodnu Vlast kao istinsku svoju, te odobravaju sve ekonomske mjere koje narodna vlast i narodna država sprovode u život, dok s druge strane selski bogataši kakvih mi imamo dosta i to od 20 pa do 50 jutara zemlje sve se više udaljuju od Narodne Fronte, postaju pasivni s tim više što iz tih krugova jesu bili u prošlosti a i danas po svojem uvjerenju i opredjelenju mačekovci, ne samo kao pristaše nego i čak niži rukovodioci bivše mačekovštine, tj. HSS-a i to onog djela koji je svoju sudbinu vezao za Mačeka i njegovu kliku. Ovi posljednji koji predstavljaju sloj bogatih seljaka sa razvijenom po svim granama poljoprivrednom proizvodnjom najviše su ekonomski i opterećeni i imaju pri svakoj ekonomskoj mjeri najveće obaveze na osnovu svoga jakog gospodarstva. Oni na te obaveze reagiraju, davaju izvjesnog otpora i manje-više u tom otporu su jedinstveni. Obična je njihova parola da ne mogu izvršavati obaveze kako pri otkupu krušarica tako pri ubiranju poreza kao i po pitanju svih drugih mjera ekonomskog karaktera. Oni predstavljaju sloj nezadovoljnika i kao takvi postaju sve ogorčeniji neprijatelji narodne fronte, njezina programa, izgradnje socijalizma u našoj zemlji itd. Da bi donekle moglo se vidjeti koliko su brojčano isti zastupani u pojedinom selu navodimo par slučajeva Strošinci, Sikirevci, Gradište 50%-60%. Slični procent je i u drugim selima našeg kotara.

Izvjesni iz tih krugova šire uticaj nezadovoljstva na ostale mase srednjaka sa ciljem da ih vezivaju za sebe, što im je moguće u pojedinom selu zbog toga jer ih se još nije dovoljno raskrinkalo kao takve i jer su nekada bili rukovodioci u HSS-u svojih sela.

2) Jedinstvo u fronti: Prošla 1947. god. je u toku koje se pokazala potreba da se osobito kako smo već naveli u toku zadnjih mjeseca sprovede čišćenje frontovskih organizacija po selima i da se izaberu nova rukovodstva frontovskih organizacija - novi Mjesni odbori NF-e.

⁸⁸ Organizacija ujedinjenih naroda.

Poslije oslobodjenja u rukovodstva i odbore NF-e po selima uvukli su se baš ti bogati seljaci sa starim autoritetima, a koji kao što se iz gore navedenog vidi sve se više pasiviziraju, a samim time otpadaju od NF-e i postaju protivnici iste. To stanje došlo je bilo do tog stepena tako da opće nisu radili ni funkcionisali mnogi odbori NF-e u većini sela. KK u suglasnosti i preko Kotarskog odbora NF-e doneo je odluku da se izvrše pripreme, proširi Frontovska organizacija po selima i izaberu preko mjesnih konferencija nove mjesne odbore NF-e kao i nova mjesna rukovodstva frontovskih organizacija.

U selima u kojima je to sprovedeno i izabrana nova rukovodstva te pojačan političko-ideološki rad sa narodom pokazali su se rezultati iz kojih se vidi da postoji jedinstvo u frontovskim organizacijama.

Odnos Srba i Hrvata je dobar. Srba imamo samo u dva sela. Omladina se apsolutno slaže i odgaja kroz omladinsku organizaciju u duhu bratstva i jedinstva, dok kod starih naročito u selu Gunji postoje izvjesna šovinistička raspoloženja s tim više što su Hrvati iz tog sela od ranije nastrojeni frankovački i ustaški.

Odnos komunista i ostalih frontovaca je u većini sela dobar. Izvjesni pojedinci su se kompromitovali svojim raznim istupima kao što je slučaj bio u Gradištu i nekim drugim selima, ali mi smo takve ili isključili iz Partije ili za manje greške kaznili.

Glavni teret pri izvršavanju raznih ekonomskih zadataka snosili su grupe članova KP i kroz te zadatke pojedinci su se nepravilnim stavom u očima masa izgubili, no i pored toga partijska organizacija poslije sprovedene reorganizacije NF-e po selima ima rukovodeću ulogu i ostali frontovci slažu se sa članovima Partije u Fronti.

Narod općenito postavlja pitanja u vezi raznih mjera ekonomskog karaktera, kojima se on manje ili više osjeća pogodjen, a osobito već pomenuti bogatiji sloj seljaštva. Pitanja su slijedeća: Pitanje visokog poreza, pitanje škara cijena, u svoje vrijeme pitanja zašto se tako strogo i do poslednjih količina otkupljuju bjele žitarice, pitanja zašto tolike terete snositi u vezi mjera 5 godišnjeg plana. Narod odobrava izgradnju fabrika, puteva, pruga itd., odobrava sve ono što gradimo i podižemo, odobrava politiku stručnog podizanja radnih ljudi i mogućnost zaposlenja, odobrava uredbu o slobodnoj trgovini. Narod ne odobrava, osobito imućniji ljudi visoke poreze, visoka zaduženja pri otkupu raznih žitarica po minimalnim cjenama, zahtjeva i prigovora zašto više nema odjevnih predmeta i obuće itd.

Mi im preko sastanaka NF-e na sve to odgovaramo i tumačimo zašto su potrebne sve te mjere.

Spoljna politika: Frontovski raspoložene mase odobravaju našu spoljnu politiku. U vezi sklapanja ugovora o prijateljstvu i uzajamnoj pomoći sa Slavenskim i ostalim susjednim zemljama narod vidi sigurnost naše zemlje i političku konsolidaciju kao i ekonomsku saradnju zemalja jugoistočne Evrope i Balkana. Mačekovci kao i klerofašisti spoljnu politiku tumače kao i njihovi milenici u emigraciji a koje tumačenje je ujedno i tumačenje zapadnih imperijalista, a to je da mi stvaramo nekakve komunističke blokove na čelu sa SSSR-om i tobože pripremamo se za rat protiv drugih naroda. Da je to i tako vidi se iz riječi jednog od takvih mačekovaca na masovnom sastanku mjesta Županje, koji je doslovce rekao "Mi nećemo u NF-u jer vi hoćete rat, a mi hoćemo mir".

Rad i uticaj neprijatelja: Neprijatelj na području našeg kotara sastoji se kako smo već rekli uglavnom od klerofašista, ustaško nastrojenih popova i mačekovaca. Oni rade kao jedinstveno tijelo, rade vrlo oprezno koristeći svoj autoritet i bogato iskustvo iz prošlosti, jer se

većina od njih bavila i ranije u Mačekovoj stranci politikom. U većini sela intelektualno idejni predvodnik-rukovodioc jesu popovi i š njima pojedini mačekovci koji su ujedno selski bogataši.

Budući da se u toku borbe nisu iskristalizirala shvaćanja ni politički pojmovi masa, jer većina od njih nisu bili obuhvaćeni u NOB-i, na iste mase naročito u pojedinom selu pomenuti vrše dosta jak uticaj. Osjeća se kroz cjelu godinu povezano i organizovano da rade popovi koristeći svoj svećenički položaj i religioznost masa, koja je velika, vrše dosta jak uticaj u pravcu neprijateljske propagande. Selski bogataši mačekovci takodjer. Oni su čak tako išli da su se pojedinci vezali sa pojedinim odmetničkim grupicama kao konkretno: Krnjić Franjo, Mihić Stjepan i Delić Antun sva trojica iz Babine Grede, a inače selski kulaci vezali su se sa odmetničkom grupom Mlinarević-Knezović i iste hranili i aktivno pomagali, kao i svojevremeno sa grupom Jure Crljić, koja je likvidirana.⁸⁹

Metode rada; i političke parole pojedinih neprijatelja: Neprijatelj se uglavnom služi metodom rada preko popova, koji svojim vješto uvijenim izlaganjima, a preko crkvenih propovedi u veće praznike narodne mase orijentišu na oslonac Anglo-amerike, a protiv današnjeg poretka u našoj zemlji. Dalje, metod rada jeste međusobno konsultovanje i savjetovanje popova svakog određenog vremena poslije kojih uslijede baš te propovedi sa oltara u crkvama. Neprijateljske parole su: da mora doći do rata, da se Amerikanci pripremaju za rat, da će oni omogućiti dolazak dinastije, Mačeka i povratak na staro. Dalje, sprovođenje naših ekonomskih mjera je nastojanje da se seljak ekonomski razoruža, da mu se oduzme sve što ima i da ga se otjera na kazane, da ih se s time natjera "u kolhoze" itd. i dalje metod mačekovaca selskih bogataša, da preko pojedinca zaostalog i ustaški nastrojenog, a inače po ekonomskom položaju siromaka sprovode svoje prljave poslove. Metoda legalne organizacione forme neprijateljskog djelovanja jesu: vatrogasna društva, izvjesna lovačka društva, kao i pojedina fiskulturna društva u koja se isti uvlače i nastoje preuzeti rukovodeću ulogu koristeći svoj stari ugled i autoritet.

PRIVREDNI PROBLEMI:

Partijska organizacija Sladorane u toku trajanja montaže tvornice, dosta se zalagala kao cjelina i kao pojedinac. U toku prerade repe partijska organizacija nije bila u mogućnosti da riješi iskrsele probleme kao često obustavljanje rada tvornice radi montažnih i drugih defekata i kvarova kod mašina i postrojenja. Nesposobnost partijske organizacije najviše se izrazila u slaboj organizaciji sindikata, sindikalnih grupa, te u djelovanju preko ovih formi sindikalne organizacije. Zatim su bili veliki propusti u snabdjevanju radnika, smještaju u stanove, što se je ipak moglo pored svih poteškoća bolje riješiti i time pomoći radnom kolektivu u savladjivanju prepreka koje su se u proizvodnji pojavile. Na svim nedostacima ova ćelija je povukla veliko iskustvo i pod konac kampanje članovi iste ćelije su počeli brže i efikasnije rešavati ova pitanja. Poslije uspjeha iza montaže partijska organizacija bila se uspravala i mislili su drugovi da će sve teći lijepo, no u tome su ih razbile velike prepreke i njihovi vlastiti propusti. Članovi KP. kao radnici u montaži, a i za vrijeme prerade repe zalagali su se do maksimuma izuzev nekoliko nekvalificiranih drugova koji su se u toku montaže, a poslije prerade repe osposobljavali su se u nekim strukama, te su sve snage uložili u to da se osposobe. Kao rezultat toga jeste, da su neki postali samostalni kuhari šećera a neki koji teže shvaćaju nisu se mogli osposobiti za samostalan rad.

⁸⁹ O ustaško-križarskim skupinama na ovom području više u: Z. RADELIĆ, n.dj., 257-270.

Ostala poduzeća: "Norma", "SPOM", "Ciglane", imaju po jedan ili dva člana Partije i ovi drugovi su prvi na sektoru rada koji im je bio povjeren. Propaganda i agitacija za osvajanje takmičenja je bila vrlo slaba od strane članova Partije, a kada je ipak takmičenje uspješno organizovat, manjkala je uredna evidencija, te razradjivanje plana te je takmičenje prestalo. To se dešavalo naročito kod poduzeća "Norma". Briga o ljudima se odrazila u svim ovim poduzećima vrlo slaba polazeći od "Sladorane", preduzeća "Norme" pa do najmanje ciglane. Proučavajući taj nedostatak članovi Partije i sindikalni rukovodioci kod svih preduzeća povukli su potrebne zaključke i iskustvo, tako da bi za buduće bilo bolje za radnike bila osigurana prehrana, stanovi i odjela.

U toku 1947. god. iz svih 17 sela na kotaru povučeno je na industrijske radove oko 400 radnika i radnica i to je u većini radilo na Sladorani i kod građevnog poduzeća "Norma". Dalje, priličan broj je radio i u drugim industrijskim i građevinskim poduzećima van Županje.

Na šumske radove uputili smo vrlo mali broj radnika. Bezemljaši ili oni sa par jutara zemlje i kućom teško se odlučuju da krenu na rad u industriju, no bila je slaba agitacija te slabo upoznavanje istih radnih ljudi po selima sa petogodišnjim planom - industrijalizacije i elektrifikacije zemlje, te u vezi toga sa njihovim stalnim zaposlenjem u industriji.

Po pitanju agitaciono-propagandnog rada u vezi 5-godišnjeg plana sa radnicima u selima u zadnje vrijeme je poboljšano.

Od 1. aprila 1947. godine do 15. augusta 1947. god. vršena je montaža Šećerane pod rukovodstvom Českich montera.

Maksimalnim zalaganjem radnog kolektiva koji je dao obavezu da tvornica imade biti montirana i pripremljena za pogon do 1. septembra 1947. god. uspješno je ovom kolektivu datu obavezu prije roka izvršiti. Zatim se prešlo na kampanju prerade šećerne repe. U samom radu koji je trajao tri mjeseca sa 1260 radnika bile su objektivne teškoće i to stalni defekti u mašinskom postrojenju i greške u montaži, te je zato plan izvršen samo sa 78%,

Pogonski sektor građevinskog poduzeća "Norme" koji je od 1.IV.-1.VIII.1947. god. u Županji radio sa 800-1.200 radnika na izgradnji samih zgrada tvornice Šećera, zatim stambene kolonije, magacina itd., dizanju žitnih skladišta, čardaka i konačno gradnji velikih spremišta za stanicu SPOM-a, zalaganje svega radnog kolektiva i borbom za izvršenjem postavljenih normi izvršio je plan za 1947 sa 126%.

Na kotaru imademo 4 ciglane, koje su imale proizvodni plan 1,200.000 cigle i crijepa. 2 ciglane su prebacile plan proizvodnje ciglom za 10%, a plan crijepa su izvršile sa 78%.

Druge dvije ciglane su podbacile u proizvodnji i nisu plan izvršile ni sa 50%. Ostale 4 male poljske ciglane izvršile su plan prosječno jedna s drugom sa 85%.

SPOM. stanica izvršila je svoj plan sa 65%.

Što se tiče radništva može se reći da su bili spremni na najveće napore, a što se konkretno i dokazalo u toku radova kod pojedinog poduzeća, jer je bilo velike oskudice u odjeći, obući, a ponekad i u živežnim namirnicama. Uspjesi su mogli biti bolji kod Sladorane i to u toku kampanje prerade repe, zatim kod pojedinih ciglana i SPOM-a, ali je manjkalo maksimalno zalaganje uprave poduzeća i uprava sindikalne podružnice, jer se nije vodilo računa da se razradjuje plan i razvije takmičenje, te o tome da se vodi stroga evidencija, a među glavne nedostatke spada i neredovno ili nikakvo neodržavanje proizvodnih savjetovanja.

PLAN OBNOVE ZA KOTAR ŽUPANJA

Za 1947. god. bilo je predviđeno da se izgradi 65 seljačkih domova, koji su bili u toku rata uništeni. Od toga broja planirana je izgradnja 50 seljačkih domova u selu Jamena, a 15 u ostalim selima kotara. Do početka lipnja kada je Jamena pripojena Šidu bilo je u istoj dovršeno pet kuća i 6 djelomično, a nakon čega je daljnju izgradnju preuzeo Sreski NO. Šid.

Od 15 domova koje smo trebali podići u ostalim selima kotara izgradjeno je 5 seoskih domova i tri zgrade za MNO-e koje su bile uništene u toku rata, tj. plan je ostvaren nešto preko 50%.

Razlog da plan nije ostvaren 100%, jeste:

1) Što do kraja mjeseca kolovoza nismo imali raspoloživog građevnog materijala tj. cigla je bila od strane Okružne planske komisije disponirana za druge potrebe, a koncem kolovoza smo dobili izgradnju žitnih skladišta na koju smo angažovali svu stručnu radnu snagu.

2) Što nije bilo organizaciono učvršćeno kotarsko građevno poduzeće koje je trebalo izvesti radove.

3) Uslied pomanjkanja stručne radne snage, koja je bila zaposlena na izgradnji tvornice šećera u Županji i drugim objektima.

Plan obaveznog otkupa poljoprivrednih artikala izvršen je i to:

Otkup bjelih žitarica sa 87%,

Otkup kukuruza sa 92%,

Otkup krumpira sa 240%.

Prilikom svakog otkupa održavana su savjetovanja sa partijskim organizacijama, a poslije toga sa Frontovskim organizacijama i samim tim izvršena politička priprema masa za otkup.

Budući da je ove godine urod bjelih žitarica usled elementarnih nepogoda bio vrlo loš, seljaci proizvođači poslije nastale kampanje u većini i pored političkih priprema nisu prvih dana prišli masovno predaji obaveznih viškova, budući da je bilo određeno vrijeme trajanja otkupne kampanje s kojom je trebalo završiti otkup primjenili smo daljnje mjere i to stvaranjem rajonskih operativnih štabova za otkup sa ekipama u pojedinom selu. U radu ekipa kao glavni metod rada bio je uvjeravanje i pokretanje seljaka da predaju, a kao krajnja mjera bila je kažnjavanje pojedinih imućnih seljaka, koji su i krili i nisu htjeli predati.

Kažnjeno je u kampanji otkupa bjelih žitarica 9 imućnih seljaka konfiskacijom izvjesne površine zemlje, vršaćih garnitura i prisilnim radom.

Otkup kukuruza organizovali smo na taj način, da smo preko masovnih frontovskih organizacija izvršili političke pripreme za predaju, a preko mjesnih zadruga kao nakupnih organa vršili otkup.

Uprava otkupa kao cjelina vodila je evidenciju otkupa u pojedinom selu i narod je uglavnom udovoljavao svojim obavezama bez ikakvih prisilnih mjera. Iznimni su slučajevi kod selske sirotinje koja mora da osigura prehranu svoje obitelji, nije udovoljila obavezi, a bilo je i nekoliko slučajeva krupnijih posjednika koji razmjerno prema posjedu kojeg imaju, nisu imali dovoljne količine zasijane kukuruzom.

Visoki postotak otkupljenog krumpira uslovalo je davanje stimulansa i za otkup krumpira nije bilo potrebe primjenjivanja bilo kakvih prisilnih mjera, jer je potreba otkupa pravilno ukazana preko frontovskih organizacija, a davanje robe ubrzalo je otkup i odigralo značajnu ulogu u postotku.

Općenito planiranje u poljoprivredi prihvaća se sa strane širokih narodnih masa. Proljetna sjetva u 1947. god. ostvarena je sa 95%, dok je plan jesenje sjetve u 1947. god. kod pšenice ostvaren sa 96%, kod ječma je premašen, a mora se kod toga uzeti u obzir i to da su obradive površine zemljišta mnogo veće nego prije. Isto tako narod prihvaća i druge napore narodne vlasti kao n. pr. duboko zimsko oranje koje se u 1947. god. penje do 80%.

Razrez poreza za 1946. god uslijedio je kasno - u mjesecu srpnju i kolovozu, pa je naplata po tome razrezu za 1946. g počela dosta kasno tj. tek u mjesecu rujnu, dok se do toga vremena porez u 1947. nije gotovo nikako ubirao, tek povremeno, da se što-to podmiri budžetske potrebe, pa čak ni to nije uspjelo, jer su se početkom listopada isplate vršile iz pozajmnica.

Dugovanje na porezu koncem rujna iznosilo je 25,000.000 dinara, kada se počelo više raditi na tome poslu, ali je uspjeh postignut tek u kampanjskoj naplati tokom studenoga, tako da je naplata do kraja toga mjeseca izvršena sa 97%.

Razrez poreza za 1947. god. izvršen je u drugoj polovici mjeseca prosinca. Postavljena kvota u razrezu postignuta je za 3,000.000 din, tako da razrez iznosi 73,000.000 din za 1947. god.

Radile su na terenu 4 komisije, koje su se kruto držale plana, tako da je razrez vršen šablonski, pa je uslijedilo 60 žalbi, a i osim njih Izvršni odbor mora da izvrši ispravke stršećih nepravilno odmjerenih svota, kako bi razrez bio realnije odmjeren i svote, koje se razrežu zaista budu naplative.

III. STANJE U ZADRUGAMA:

Na kotaru imamo 3 seljačke radne zadruge. Jedna kolonistička i dvije od starosjedilaca. Osnivanje zadruga poveli su članovi K.P. Sve su zadruge ispunile svoj proizvodni zadatak. Obradile na vrijeme zemlju kao i pripreme za duboko zimsko oranje. Urod je bio dobar u prošloj godini i zadrugari su bolje opskrbljeni, nego nezadrugari sa živežnim namirnicama, a i sa strane Kotarskog NO-a izlazi im se u susret u dodjeli razne robe tj. obuće i odjeće. Zadruge su podmirile sve svoje obaveze prema državi. Porez nisu plaćale, baš ti momenti imaju najviše uticaja na seljake, što zadruga neplaća porez i što je bolje opskrbljena, nego privatnici i što su već mnogi u toku ove prve godine rada seljačkih radnih zadruga vidjeli da je u njima život bolji. U Gudincima će pristupiti oko 10 novih obitelji u zadrugu i ako je istu tukao led, a i pretrpjela je štetu od požara. U Gradištu su članovi KP pristupili osnivanju zadruge i podnijeli molbu Ministarstvu, dok u Soljanima se vrše pripreme za osnivanje zadruge.

Poteškoće su bile u radu, često nerealno postavljene norme za pojedine radove, te je to izazvalo ponekad nesuglasice, no na takve pojave se brzo reagiralo i norme su mjenjane tako da su povisivane ako su bile malene ili snizivane ako su bile prevelike.

Najveće poteškoće imala je kolonistička zadruga "Marko Orešković" koja je po dolasku svojih članova morala riješiti niz problema, kao ishrana, smještaj, dodjela kuća, pitanje slabe odjeće i obuće, no ti su problemi riješeni u toku 1947 god.

Na kotaru imademo i to:

Seljačkih nabavno-prodajnih zadruga	16
Radničko-namještениčkih zadruga	1
Mljekarske zadruge	2
Ribarske zadruge	1
Kožarsko-preradivačku /obučarsku/	1

Danom 1.I.1947. god. u nabavno-prodajnim zadrugama bilo je učlanjeno 7.070 domaćinstava ili 61% od ukupnog broja domaćinstava a danom 1.I.1948. god. ima učlanjeno 9.434 domaćinstva ili 92.5% od ukupnog broja domaćinstava.

Omladine i žena sa $\frac{1}{4}$ uloga ima 1083 lica.

Uglavnom zadruga vladaju trgovačkim životom na našem kotaru kako u prodaji industrijskih artikala, tako i u otkupu zemaljskih proizvoda neka manje, neka više.

Imade takvih zadruga koje su vrlo sposobne za kulturno-trgovanje, dok većina zadruga ima dosta manjkavosti kako u brzini, elastičnosti, organizovanosti, točnoj evidenciji itd.

Uglavnom zadrugari na zadrugu u većini gledaju kao na sredstvo preko koga se samo snabdjevaju sa industrijskim artiklima, a zaštićeni su od velikih zarada privatnika, dok sam politički utjecaj zadruga tek je u razvoju i manji postotak zadrugara imade pravilno političko gledanje na zadruga. Da je politički utjecaj zadruga takav krivica je i u tome što u većini zadrugama rukovode bogatiji slojevi seljaštva, koji u prvom redu zaštićuju svoje interese, a sirotninja pa pomalo i srednji reaguju na takovo upravljanje zadrugama.

Zadružni odbori u Mjesnim zadrugama uglavnom se natjeruju kako će djeliti robu, a ni najmanje pažnje nepolažu propagandi, agitaciji, organizovanom otkupu svih seljačkih proizvoda.

Partijska organizacija našeg kotara na čelu sa KK. nije dovoljno posvetila pažnje kojim pravcem se razvijaju nabavno-prodajne zadruga u našim selima, tako da su se desile mnoge nepravilnosti.

Kadrovi u ovim zadrugama su u većini bivši privatni trgovci ili nekvalifikovana lica iz redova zadrugara.

U ovih 21 zadrugi imade samo 5 drugova koji su prošli kroz zadružni kurs i sada su na dužnosti u pojedinim zadrugama ovi kadrovi ne mogu pravilno djelovati na zadrugare u svakodnevnom doticaju sa njima, već u priličnom postotku djeluju negativno u vezi sa daljnjim razvojem zadrugarstva, jer i sami neznaju kojim pravcem će se razvijati zadrugarstvo, već vlada tendencija što veće zarade, slaba briga o zadovoljavanju potreba zadrugara.

U Ribarskoj zadruzi isto prevladavaju lični interesi rukovodećih zadrugara.

Kožarsko-preradivačka nabavno-prodajna zadruga imala je mnogo poteškoća, nije bilo sirovine materijala, ali se u II. polugodištu 1947. god. stanje popravilo i zadruga je izašla iz deficita.

IV. PREHRANA STANOVNIŠTVA

Radništvo je bilo opskrbljeno po "R" kartama kao i njihove familije prema kategorizaciji posla. Po tom sistemu bili su opskrbljivani radnici bez razlike na kojem su poslu radili, tj. državnom ili privatnom, kao i oni koji su bili nezaposleni bilo iz kojih razloga. Takodjer su bili opskrbljivani na isti način i poljoprivredni radnici koji su radili kod privatnika. Sada se vrši revizija, te će biti opskrbljeni samo oni radnici koji rade u privredi tj. za zajednicu (na državnom i zadružnom sektoru).

Namještenici su bili na isti način opskrbljivani po "R" kartama prema kategorizaciji, kao i penzioneri.

U krušaricama su bile osigurane dovoljne količine, dok u masnoćama nisu dobivane dovoljne količine i ako je po Ministarstvu bio određen kontingent, masnoće nisu stizale red-

vito, a često puta su dobivene količine koje su bile manje od određenog kontigenta, a dva mjeseca nije bilo uopće masnoća.

Pošto je ovo aktivan kotar, to nije bilo problema snabdjevanja seljaka.

Ostali građani su se snabdjevali sami na slobodnoj prodaji. Seljaci uopće nisu snabdjevani po "R" kartama, jedino što su neki dobili povrat žita koji su sve ovršene količine predali kao obavezu.

Pitanje stanova, tj. oskudica stanova osjeća se u Županji i to radi toga što je izgradnja Šećerane morala da primi novih radnika još oko 50% od broja svoga stanovništva. Županja nema nikakvih sposobnih zgrada, jer su to sve kuće seljačkog karaktera, građene za smještaj jedne seljačke obitelji. Taj problem biće djelomično riješen dovršavanjem stanova na tvornici, koji su svi bili pod krovom samo nisu dovršeni za stanovanje.

Takodjer su poteškoće za razne ustanove, kao za Kotarski NO koji ima dva odsjeka i vojni odsjek van zgrade, jer je u istoj zgradi smješten i kotarski sud. U najkraće vrijeme trebaće izgraditi zgradu Kotarskog NO-a što je predviđeno 1949 god., a u ovoj godini 1948 nadozidao bi se još jedan kat nad Financijskim odsjekom. Osim toga poteškoće su za vojni odsjek koji mora biti u istoj zgradi Kotarskog NO-a, te za održavanje raznih kurseva.

Problemi stanova u drugim selima se ne osjećaju, jer kotar nije stradao ovog rata.

Pitanje rasvjete poveo je Mjesni NO Županja, te je do sada nabavljen glavni dio potrebnog materijala za elektriku, a za zamjenu su dali živežne namirnice.

V. PODIZANJE KULTURNOG NIVOVA NARODA

Na čelu akcija za podizanja kulturno-prosvjetnog nivoa naroda od strane organa vlasti stoji Kotarski prosvjetni odsjek Narodnog odbora, koji preko svojih ustanova: osnovnih škola, učiteljica, niže gimnazije, profesora izvršava radove koji spadaju u okvir toga sektora.

U svakom Mjesnom NO-u jedan je član zadužen za prosvjetni rad i on je ujedno i rukovodioc prosvjetnog odjela u mjestu.

U Kotarskom centru radi kotarski odbor za suzbijanje nepismenosti odnosno od početka ove školske godine za likvidaciju nepismenosti.

U Županji radi centralno narodno sveučilište sa svojim aktivom predavača. Na teritoriju kotara su još 4 sveučilišta mjesnoga značaja.

Na području kotara radi 19 osnovnih škola. Pored 4 razreda prošla školska godina je završena i sa 5 razredom, dok ove školske godine rade i 6 razredi. Obaveznika ima 4264, od kojih školu polazi 3961 tj. nepolaznika ima 303, što je uspjeh naprema lanjskoj školskoj godini, jer se polazak povećao sa 400 učenika, čemu su doprinijeli svojim zauzimanjem Mjesni NO-i, prosvjetni radnici i frontovske organizacije.

U svim školama rade sada 54 učitelja u 78 odelenja, što pokazuje manjak kadra. Od prošle školske godine taj se manjak nije mogao ispraviti obzirom na premještaje nastavnika, ali se popravlja postavljanjem omladinaca sa nižom srednjom školom.

Pitanje školskih zgrada nezadovoljava u Gundincima, Vrbanji i Štitaru, gdje su škole tokom rata porušene, pa su sadašnje prostorije adaptirane za održavanje obuke. U Drenovcima, Gradištu i Vrbanji, kolodvoru, prostorije takodjer neodgovaraju, dok su ostale škole građene za određenu svrhu i zadovoljavaju.

U Županji je niža gimnazija sa 6 odjelenja. Obučava 9 nastavnika, kod kojih se osjeća nedovoljna idejno-politička izgradnja, što se odražava na političkom odgoju omladine, a i na obrazovanju, jer kao takovi nastavnici se ni stručno ne zalažu dovoljno u radu. Prošle školske godine radilo je samo 5 nastavnika, a tokom ove školske godine zbor se povećao za 4, od toga su dvije nastavnice kvalitativno bolje, pa se očekuju i bolji rezultati rada.

Na kotaru je jedna stručno-produžna škola sa sva tri razreda, u kojoj se odvija redovita nastava, 5 puta tjedno. Škola je radila i prošle školske godine. Učenici iz privrede redovito je pohađaju. Obučavaju nastavnici osnovne škole. U Županji sada ima 75 učenika, a ostalim mjestima cjeloga kotara 142 učenika, pa u većim mjestima-centrima-organizirane škole, u kojima rade nastavnici osnovnih škola.

Prošle školske godine opismenjeno je 376 nepismenih, plan je ispunjen. Od ukupnog broja nepismenih ove godine 865, polazi tečajeve 350. U radu na tom poslu najviše se zalažu sami prosvjetni radnici, pa omladinska organizacija, a u zadnje vrijeme su pojačale svoj rad i sindikalne organizacije.

U Županji radi srednjo obrazovni tečaj sa 24 polaznika, sa kojima će se polovicom veljače održati privatni ispit sa I. razredom sedmoljetke. Prošle školske godine je srednje-obrazovni tečaj završilo 12 polaznika.

Ove školske godine radi na kotaru 8 nižih opće obrazovanih tečajeva sa 125 polaznika. Prošle školske godine radio je 1 tečaj i završilo ga je 10 polaznika.

Na srednjo obrazovanom tečaju obučavaju nastavnici gimnazije, a na nižem učitelji odnosno školskog centra.

Primanje i čitanje dnevne štampe na kotaru nezadovoljava i ako se broj pretplatnika povećava najviše na "Borbu".

U čitaonicama na kotaru ima 9 radio aparata, od kojih je jedan nabavljen ove godine. Sada u zimsko vrijeme interes je za radio-emisije velik, ljudi su redovito večerom na slušanju vijesti.

Čitaonica na kotaru ima 14, njihov rad zadovoljava ali ne u potpunosti, jer uspjeh bi bio bolji kada bi u njima postojale čitalačke grupe. Čitaju ljudi individualno i diskutuju, ali bez dovoljno izgrađenog rukovodstva.

Na kotaru radi sada 45 čitalačkih grupa, omladine i AFŽ-a. Lanjske zime ih je bilo 35.

Knjižnice još ne vrše u potpunosti svoju misiju, jer knjige ne čita široki sloj čitalaca. Knjižničari do sada nisu zadovoljili, pa se dogodilo da su se tri tipizirane knjižnice po čitaocima prosto raznjele. Kotarski NO. nabavio je svršetkom prošle godine 3.000 knjiga koje su raspodjeljene svima knjižnicama po selima, tako da će broj knjiga u knjižnicama brojiti oko 12.000.

Rad na umjetničkom-kulturnom sektoru zadovoljavao je prošle godine po svom kvalitetu priredaba, ali kvalitet nikako nije zadovoljio. Upornim nastojanjem rukovodilaca toga rada, kontrolom programa, kontrolom priprema za izvedbu u zadnje smo vrijeme postigli zadovoljavajuće rezultate, što se napose očituje u prepričavanju naroda o izvedbama.

Akademijama, priredbama proslavljeni su svi značajni dani i obljetnice po svima selima kotara uz veće ili manje učešće naroda. Napose je bila svečano proslavljena 30 godišnjica Velike Oktobarske Socijalističke revolucije.

Ako se općenito osvrnemo na agitaciono-propagandni rad na našem terenu možemo da sumiramo: propagandni rad prošle godine nije zadovoljio u potpunosti, ali se popravio pod konac godine i tako se nastavlja u ovoj godini. Rad na agitaciji vezao se na pojedine ekonomske zadatke, čiji su se rezultati očitivali u izvršavanju tih zadataka. I agitacija iako joj se povećivala uvijek pažnja baš radi više ili manje težine izvršavanja pojedinih zadataka nije uspjela u potpunosti, čemu je najveći razlog pomanjkanje kadrova.

VI. STANJE U PARTIJSKOJ ORGANIZACIJI

U toku 1947. god. partijska organizacija kotara Županje opala je za 33 člana Partije, no ona se prilično učvrstila što se vidi iz sledećeg:

U toku 1947. god. proširila se sa:

20 industrijskih radnika,
31 siromašnim seljakom
3 namještenika
1 djakom.

opala je sa

1 zanatskim radnikom,
5 ostalih radnika
3 poljoprivredna radnika
57 srednjih seljaka
4 imućna seljaka
9 obrtnika
9 ostalih.

Broj žena članova Partije opao je u 1947. god. za 13 žena članova KP.

Nacionalni sastav: Po nacionalnom sastavu u toku 1947. god. part. organizacija proširila se sa:

1 Rusinom,
2 Slovaka,
opala je sa
11 Srba,
23 Hrvata,
1 Slovenac,
1 Talijan.

U toku 1947. god. organizacione promjene unutar part. organizacije kotara Županja bile su u tome, što je sa terena kotara otišlo:

50 članova Partije na druge okruge,
55 članova Partije u druge Republike,
8 članova Partije u J.A.
53 člana Partije isključeno
17 članova Partije prevedeno u kandidate.

Na teren kotara u toku 1947. god. pridošlo je

69 članova Partije iz drugih okruga,
31 član Partije iz drugih Republika,
27 članova Partije iz J.A.
29 članova Partije novo primljenih.

Da je partijska organizacija u toku 1947. god. brojčano opala razlog je u tome, što je veliki broj članova Partije isključen, a koje je isključivanje uglavnom slijedilo iz toga, što je narod kotara Županja vrlo slabo učestvovao u NOB-i, partijska organizacija po oslobodjenju naglo se proširivala ljudima koji se za vrijeme okupacije nisu kompromitovali u suradnji sa okupatorom i domaćim izdajnicima, no kada se prišlo sprovođenju ekonomskih mjera i kada je trebalo opće interese postaviti pred ličnim, oni su se pokazali nezaslužnim za članstvo Partije, prestali dolaziti na partijske sastanke, izvršavati partijske zadatke ili praviti takve greške, koje su štetile interesima Partije i moralo se energično prići čišćenju partijske organizacije, jer se kroz socijalno ekonomski položaj isključenih izrazila njihova nepartijnost.

Broj kandidata u toku 1947. god. smanjio se za tri kandidata što proizlazi da partijske organizacije nisu posvetile nikakvu pažnju radu sa kandidatima, jer same part. ćelije na terenu nisu imale dovoljno pomoći od samog komiteta a i političko-ideološki nivo članova Partije je vrlo slab i sektaški se odnosilo prema pojedincima koji su svojim radom pokazali svoju odanost prema Partiji tj. uslove za kandidovanje.

Ovakav nepravilan odnos part. organizacije na terenu, zadnjih mjeseci je uočen od strane KK. i skrenuta je pažnja part. jedinicama s time da je odlaskom članova KK. u part. jedinice razbijen sektaški stav i prišlo se proučavanju pojedinaca koji su se istakli u izvršavanju raznih ekonomskih zadataka.

Partijsko članstvo našega kotara koje je još mlado po svome partijskom stažu ne bi mogli kazati, da je prema svome stažu relativno dovoljno uzdignuto. Teoretski su sastanci svojom kvalitetom slabi jer i sami rukovodioci sastanaka nisu teoretski daleko odmakli od ostalih članova. Individualno je vrlo slabo proučavano. Učenje je upravo redovito ograničeno na teoretske sastanke. Proučavala se gradja koje je u prošloj godini bila u zadatku po Okružnom Komitetu. Proučavaju se direktivni članci iz dnevne štampe, a prema uputama ovog komiteta. Od konca mjeseca novembra pristupilo se planskom izučavanju Historije SKP/b/. Prije proučavanja pojedine glave održavat će se seminari sa sekretarima, a pošto se ona prouči održavaće se konsultovanja sa članovima.

Do sada je proučavana I. glava, ali je sve ćelije nisu uspjele svladati po planu. Na proučavanju historije ujedno se proučavaju direktivni članci dnevne štampe i literature, koju redovno primamo i raspačavamo, nastavit će se planski dalje.

Disciplina unutar partijskih ćelija na terenu kotara popravila se, jer je zalaganje jednog djela partijskog članstva na izvršavanju partijskih zadataka bilo dobro, dok su kolebljivci i nesigurni ispoljavajući svoju nepartijnost i vršeno je čišćenje istih iz Partije, što je i bio glavni razlog učvršćenja i poboljšanja partijske discipline unutar part. ćelija.

Poboljšanje partijske discipline očitovalo se u tome, da smo u sprovođenju ekonomskih zadataka u 1947. god. imali svega jednog člana Partije koji je zbog neudovoljenja obavezama za predaju žitarica iz članstva u Partiji preveden u kandidate. Pored toga u ovogodišnjim otkupima, naplati poreza i sprovođenju ostalih zadataka nije unutar part. organizacije bilo oportunističkog stava po pitanju izvršavanja tih zadataka, no u 1946 god. bilo je dosta slučajeva isključenja iz Partije zbog utaje žitarica.

Rukovodstvo Partije u vanpartijskim organizacijama osigurano je tako, da je tajnik Kotarskog odbora NF-e polit. sekretar ovog komiteta, polit. sekretar KK. SKOJ-a je član biroa ovog KK., rukovodioc AFŽ-a na kotaru je član Partije, a isto tako u Kotarskom sindikalnom vijeću kao tajnik i rukovodioc sindikalne organizacije je član biroa ovog komiteta.

Unutar vatrogasnog društva, lovačkog društva, crvenog križa, nije do sada bilo osigurano partijsko rukovodstvo.

Rukovodjenje vanpartijskim organizacijama po selima nije u potpunosti osigurano partijskim rukovodstvom, jer partijske ćelije pojedinih mjesta kod izbora rukovodstva vanpartijskih organizacija nisu dovoljno bili vodili računa da rukovodstvo organizacija bude partijsko, nego se prepuštala inicijativa mnogo puta čak niti frontovcima, što je bio konkretan slučaj unutar NF-e što je i uslovalo reorganizaciju NF-e u selima gdje je part. organizacija agilnija i čvršća rukovodi vanpartijskim organizacijama.

Od vanpartijskih organizacija najsposobnija je za izvršavanje postavljenih zadataka omladinska organizacija rukovodjena SKOJ-em, koja je do sada izvršila sve postavljene zadatke, dok od ostalih vanpartijskih organizacija niti jedna do danas nije sposobna da samostalno izvrši zadatke koji stoje pred tom organizacijom, već je u izvršenju pojedinih ekonomskih zadataka kao što su bili otkup, naplata poreza i slično bilo potrebno organizirati ekipe od samih članova Partije, koji su onda izvršili postavljene zadatke.

Razlog što je partijsko rukovodstvo moralo ovako postupiti u izvršavanju odnosnih zadataka jest taj, što se naši članovi nisu uspjeli uklopiti u mase i biti rukovodioci rada, već su u radu snosili sami terete rada i tako stršili iz masa.

VII. POLITIKA KADROVA:

Članovi KK. kroz rad na izvršavanju raznih praktičnih zadataka naročito zadataka ekonomskog karaktera na liniji Narodne vlasti boreći se sa raznim neprijateljskim elementima i drugim poteškoćama postupno su postajali sve čvršći i borbeniji.

Rad na teoretskom uzdizanju uglavnom se odvija na principu individualnog učenja i proučavanja partijskog materijala, koji nam redovno stiže i kojega osobito u zadnje vrijeme ima dosta.

S obzirom da je svaki član Komiteta zadužen kao rukovodioc sa više sektora u radu rukovodstva pojedinih vanpartijskih organizacija nismo dovoljno po određenom sistemu proveli kolektivno teoretski rad komiteta kao cjeline.

Rukovodjenje sa kadrovskom politikom u Kotarskom NO-u odvijalo se uglavnom preko tajnika NO.a, koji je ujedno član biroa ovog komiteta i preko personalnog referenta, koji je član KP.

Iako je osigurano samim gore navedenim, partijsko rukovodstvo ipak se do sada nije uspjelo proširiti partijsku organizaciju u okviru aparata Kotarskog odbora. Razlog je tome što je dosadašnji personalac partijski mlad i slabo ideološko-politički uzdignut. I dalje, što među službenicima i činovnicima ima mnogo starijih ljudi, koji nemaju uslove da postanu članovi KP. U zadnje vrijeme KK uvidivši taj propust učinjen od ranije dao je predlog da se u aparat Kotarskog NO.a uvlače kao vježbenici SKOJ-evci i SKOJ-evke. U privrednim poduzećima lokalnog značaja, koja stoje pod izravnim administrativno-operativnim rukovodstvom osigurano je partijsko rukovodstvo. Posebni je slučaj sa Kotarskim poslovnim zadružnim savezom, u kojemu zahvaljujući propustima učinjenim još od 1945. god. nije osigurano partijsko rukovodstvo niti u aparatu, a niti u upravnom odboru. U Tužiocstvu za naš kotar osigurano je partijsko rukovodstvo s time, što je Tužioc član biroa ovog komiteta, te je na taj način osigurana pravilna politika kadrova.

Broj žena članova KP koje učestvuju u državnom aparatu ima ih 6, a u privrednim poduzećima ima ih 7 članova KP.

U toku prošle godine partijska organizacija radila je na uzdizanju stručnih kadrova i to:

Održano je 5 stručnih kurseva, od toga 2 zidarsko-tesarska, na kojem je osposobljeno 60 zidara i 10 tesara; 2 administrativno-matičarska, koje je završilo sa našeg terena 13 lica, a isti kurs van našeg kotara završilo je 14 lica, ukupno osposobljeno 27 lica; zatim 1 traktorski, koji je završilo 39 traktorista.

Tokom mjeseca prosinca organizovano je 4 kursa i to: 1 administrativno-matičarski, 1 trgovački i 1 za pomoćne traktoriste, a koji se sada održavaju, i jedan zidarsko-tesarski.

Ukupan broj polaznika po strukama u toku prošle godine bio je 136 polaznika, a sada na kursovima koji se održavaju ukupan broj polaznika je 175 lica.

Smrt fašizmu - Sloboda narodu!

Za komitet:⁹⁰

---

⁹⁰ Izvještaj je potpisao Ivan Perkušić, politički sekretar.